

750 LAT
MIASTA **ŻORY**

RAPORT O STANIE GMINY MIEJSKIEJ ŻORY

2022

foto: Anna Kołodziejska

SŁOWEM WSTĘPU

Szanowni Mieszkańcy,

Ostatnie lata zdecydowanie nas nie rozpieszczają. Po trudnym czasie zmagania z pandemią Covid-19, rok 2022 zapowiadał się jako czas radosnego świętowania wielkiego jubileuszu – 750. rocznicy założenia Miasta Żory. Radość ta została jednak zmaćona przez zbrojną agresję Rosji na naszego sąsiada - Ukrainę, która rozpoczęła się dokładnie w dniu 750. Urodzin Miasta Żory, czyli 24 lutego 2022 roku. To właśnie te wydarzenia zdominowały życie społeczne naszego Miasta w całym minionym roku.

Po chwili szoku, spowodowanego informacją o wybuchu wojny tuż za polską granicą, żorzanie ruszyli z pomocą. Organizowali ją zarówno indywidualni mieszkańcy, organizacje pozarządowe, jak i samorząd. Prowadzono zbiórki potrzebnych artykułów, wysyłano transporty humanitarne do Ukrainy, w tym do naszego miasta partnerskiego Tetyjowa, przygotowano miejsca noclegowe wraz z wyżywieniem dla przybywających do naszego miasta uchodźców, organizowano pomoc psychologiczną i podejmowano wiele innych, potrzebnych dzia-

łań. Nastąpiła ogromna, trwająca wiele miesięcy mobilizacja, a żorzanie pokazali, że mają wielkie serca, otwarte na potrzebujących. Nasze miasto stało się dla wielu obywateli Ukrainy bezpieczną przystanią, a dla części z nich jest już drugim domem.

Wspierając naszych braci w Ukrainie nie zapomnieliśmy jednak o wielkim święcie całej żorskiej społeczności, jakim były 750. Urodziny Miasta Żory. Przez cały rok odbywało się wiele konkursów, spotkań autorskich, koncertów, wydarzeń sportowych i rekreacyjnych, skierowanych do mieszkańców w każdym wieku. Punktem kulminacyjnym jubileuszowych obchodów było umieszczenie w wyremontowanej ul. Klimka „Kapsuły Czasu” oraz zorganizowany w hali MOSiR Żory niezwykle koncert symfoniczny, z udziałem najważniejszych artystów, związanych z naszym miastem.

Świętowaniu towarzyszyły szeroko zakrojone działania inwestycyjne. Wspaniały miejski jubileusz był idealną okazją, by podkreślić znaczenie i unikalny charakter żorskiej Starówki. W 2022 roku rozpoczęliśmy realizację projektu pn. „Zielona brama do przyszłości – kompleksowa rewitalizacja przestrzeni starego miasta w Żorach”, obejmującego rewitalizację Parku Staromiejskiego przy ul. Rybnickiej, przebudowę ul. Klimka wraz z rewitalizacją znajdującego się przy niej założenia pocmentarnego, budowę nowej fontanny na Rynku oraz tężni solankowej w Parku Cegielnia. Zakończona została już przebudowa Parku Staromiejskiego.

Już ten krótki wstęp pokazuje, jak wiele działo się w Żorach w 2022 roku. Więcej o wspomnianych oraz innych wydarzeniach znajdą Państwo w niniejszym Raporcie. Zachęcam do jego lektury, a w razie pojawienia się pytań także do kontaktu z pracownikami Urzędu Miasta Żory, którzy postarają się dostarczyć dodatkowych informacji.

Waldemar Socha
Prezydent Miasta Żory

1. Charakterystyka Żor	7
1.1 Dokumenty strategiczne.....	10
2. Władze miasta.....	14
2.1 Rada Miasta Żory.....	16
3. Mieszkańcy	19
4. Finanse miasta	24
4.1 Żorski Budżet Obywatelski	32
5. Inwestycje.....	36
6. Infrastruktura	48
7. Gospodarka mieszkaniowa i budownictwo	53
8. Przedsiębiorczość i rynek pracy.....	57
9. Ochrona środowiska	67
9.1 Jakość powietrza.....	69
9.2 Gospodarka odpadami.....	72
9.3 Edukacja ekologiczna.....	75
9.4 Pożar składowiska odpadów	78
9.5 Nielegalne składowisko odpadów chemicznych	78
9.6 Kryzys energetyczny.....	79
10. Komunikacja publiczna	82
11. Spółki miejskie.....	85
11.1 Działalność PWiK Żory sp. z o.o.	85
11.2 Działalność MZOZ w Żorach sp. z o.o.....	87
11.3 Działalność ZTK sp. z o.o.	88
11.4 Działalność spółki Nowe Miasto	90
12. Zdrowie.....	93
13. Pomoc społeczna i sprawy społeczne.....	95
13.1 Pomoc Ukrainie.....	95
13.2 Zadania z zakresu pomocy społecznej.....	103
13.3 Działania na rzecz osób bezdomnych	111
13.4 Działania na rzecz seniorów	113
13.5 Działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami	119
13.6 Inne działania na rzecz mieszkańców	125
14. Bezpieczeństwo	128
15. Edukacja	136
16. Kultura i ochrona dziedzictwa.....	141
16.1 Miejska Biblioteka Publiczna	144
16.2 Muzeum Miejskie	148
16.3 Miejski Ośrodek Kultury	149
16.4 Ochrona zabytków.....	152
17. Sport i rekreacja.....	158
17.1 Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Żorach	161
18. Współpraca z organizacjami pozarządowymi	164
18.1 Żorskie Centrum Organizacji Pozarządowych	172
19. Współpraca krajowa i międzynarodowa	176
20. Nagrody dla Żor.....	177
21. Nagrody przyznawane przez miasto.....	180
22. Aktualne informacje o mieście	187
23. Załączniki	188

fot. Dariusz Maciejewski

1.

Charakterystyka Żor

750 lat wspaniałej historii i tradycji oraz ciągłe dążenie do doskonałości, skutkujące innowacyjnymi działaniami na różnych polach – takie właśnie są Żory, miasto gdzie dobrze się żyje, a także rozwija nowoczesny biznes.

Współczesny obraz Żor, jako nowoczesnego miasta, stanowiącego w wielu dziedzinach wzór do naśladowania dla innych samorządów, kształtował się przez ostatnie 25 lat pod sterami Prezydenta Waldemara Sochy. Dzięki wyznaczeniu dobrze przemyślanej – ambitnej a jednocześnie realistycznej – ścieżki rozwoju i konsekwentnej jej realizacji Żory przeszły niezwykłą drogę. Z jednego z najbiedniejszych miast na Śląsku, o bardzo wysokim bezrobociu, staliśmy się regionalnym liderem – nowoczesnym i przyjaznym miastem, otwartym na potrzeby kreatywnych i przedsiębiorczych ludzi, którzy właśnie w Żorach znajdują miejsce do życia i rozwoju zawodowego i prywatnego.

Nasze miasto dynamicznie się rozwija m.in. dzięki świetnej lokalizacji, która stanowi mocny argument zachęcający do zamieszkania czy założenia swojej firmy w Żorach. Składają się na nią bliskość dużych miast oraz dwóch portów lotniczych (Katowice i Ostrawa), doskonała dostępność komunikacyjna dzięki bezpośredniości do Autostrady A1 i bliskości Autostrady A4, a także niewielka odległość od granicy z Republiką Czeską, która otwiera nowe potencjalne rynki zbytu dla różnych towarów

i usług. W Żorach m.in. dzięki otwartej polityce władz samorządowych panuje doskonały klimat dla biznesu. Dzięki temu możemy pochwalić się dużą ilością znaczących polskich i międzynarodowych firm, które rozwijają swojej interesy w naszym mieście.

Dużym atutem jest obecność w naszym mieście Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej S.A. – jednej z najlepszych stref ekonomicznych na świecie. Na terenach KSSE wciąż powstają nowe firmy i rozwijają się te już działające. Powstają także nowe miejsca pracy, dające zatrudnienie nie tylko żorzanom, ale też mieszkańcom sąsiednich miejscowości. To właśnie w naszym mieście powstaje flagowy projekt Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej S.A., czyli akcelerator biznesowy KSSE-NON. Inwestycja, której łączny koszt to 77 mln złotych, uzyskała dofinansowanie w wysokości aż 40,8 mln zł z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach RPO WSL na lata 2014-2020. Prace szybko postępują, a w ramach tej inwestycji w Żorach powstanie kompleks 4 budynków, wraz z zagospodarowaniem terenu. Każdy z nich będzie składał się z 8 modułowych hal przemysłowych, o powierzchni od 280 do 350 m². Będą one przeznaczone w szczególności dla rozwijających się mikro i małych przedsiębiorstw.

Bardzo dobra lokalizacja i skomunikowanie Żor to zalety nie tylko dla przedsiębiorców, ale i dla mieszkań-

ców naszego miasta. Pozwalają one na sprawny dojazd do najważniejszych miast województwa śląskiego, takich jak Katowice czy Gliwice, a także na korzystanie z atrakcji beskidzkich ośrodków rekreacyjnych, takich jak np. Wisła, Ustroń czy Szczyrk. Nasze miasto może pochwalić się najlepszym w regionie układem drogowym m.in. dzięki północnej obwodnicy skomunikowanej z autostradą A1 i DK 81, która umożliwia płynny i bezpieczny przejazd przez miasto. W Żorach, poza nielicznymi wyjątkami, większego problemu nie stanowią także korki.

Taki niechlubny wyjątek stanowi zjazd z autostrady A1, gdzie Miasto samo nie jest w stanie rozwiązać pojawiających się problemów. W związku z tym władze Żor w porozumieniu z Miastem Rybnikiem prowadzą rozmowy z GDDKiA, zmierzające do rozwiązania problemu korków na zjeździe z autostrady przez przebudowę układu drogowego. Ponadto Prezydent Miasta Żory czyni także starania o pozyskanie środków na budowę północno-wschodniej obwodnicy miasta, co byłoby zakończeniem budowy zasadniczego układu komunikacyjnego dla naszego miasta.

Charakteryzując Żory warto wspomnieć, że w naszym mieście jest bardzo dużo terenów zielonych – lasy, parki i zieleńce w naszym mieście zajmują w aż 1 500 ha powierzchni. To właśnie w Żorach zaczynają się także granice Parku Krajobrazowego „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich”, czyli najciekawszego przyrodniczo zakątku Śląska. To sprawia, że Żory przeczą krzywdzącemu stereotypowi pogórnictwa gminy, wypełnionej smogiem i hałdami.

Zamiast nich, nasze miasto wypełniają atrakcje, pozwalające na ciekawe

i aktywne spędzanie wolnego czasu! Działająca z rozmachem w nowoczesnej siedzibie z bogatą historią Miejska Biblioteka Publiczna im. Ottona Sterna; szerzący kulturę na wysokim poziomie Miejski Ośrodek Kultury wraz z działającym w jego strukturach niezwykłym kinem „Na Starówce”; łączące tradycję z nowoczesnością i pozywające lepiej poznać świat Muzeum Miejskie; multimedialne i zachwycające swoją architekturą Muzeum Ognia, niezwykle popularny wśród mieszkańców regionu Park Wodny Aquarion oraz wyjątkowy Amerykański Park Rozrywki Twinpigs to największe atrakcje naszego miasta. Już niebawem dołączą do nich nowoczesny otwarty basen w Żorach – Roju oraz zachwycający architekturą Zespół Parkowo-Pałacowy w Baranowicach, z ciekawą i różnorodną ofertą zajęć artystycznych.

Siłą Żor są jednak przede wszystkim nasi mieszkańcy! To ich pomysły, zaangażowanie, przedsiębiorczość i codzienna ciężka praca sprawiają, że Żory ciągle się rozwijają. Choć trend ciągłego wzrostu liczby ludności naszego miasta został już zachwiany, to jednak nadal nasze miasto stanowi jasny punkt na mapie województwa śląskiego. Gdy pozostałe miasta Śląska – w szczególności miasta na prawach powiatu - zmagają się z drastycznym spadkiem liczby mieszkańców, to u nas utrzymuje się ona na stałym, wysokim poziomie. Dane te są najlepszym dowodem na to, że w naszym mieście dobrze się mieszka, a wielu ludzi wybiera właśnie Żory na swoje miejsce na ziemi! Zgodnie z najnowszymi danymi GUS (na 31.12.2021r.) liczba żorzan to dokładnie 61 839 osób, czyli o 6 osób więcej niż rok wcześniej.

Nie ma przypadku w tym, że w Żorach przez dłuższy czas regularnie

przybywało mieszkańców, a obecnie ich liczba utrzymuje się na wysokim poziomie. To dowód na to, że mieszkanie w naszym mieście po prostu się opłaca! Jednym z czynników, który zachęca do zamieszkania u nas jest wprowadzony przez Miasto pionierski projekt budowy mieszkań czynszowych „Z przyszłością w Żorach”. Nie jest on nastawiony na zysk, a właśnie na stworzenie dogodnych warunków do zamieszkania w naszym mieście dla tych, którzy nie mają własnego domu czy mieszkania i nie chcą lub nie mogą wziąć kredytu na ich zakup. Co jeszcze sprawia, że warto mieszkać w Żorach? Najmłodszy uczyć się tu w nowoczesnych żłobkach, przedszkolach i szkołach, których standard z roku na rok jest poprawiany. Mogą do tych placówek dojechać za darmo autobusami Bezpłatnej Komunikacji Miejskiej. Władze Żor wspierają także rodziny wielodzietne, które mogą skorzystać z programu bardzo korzystnych zniżek w ramach „Karty Duża Rodzina”. Rodzice mogą też liczyć na pomoc w postaci programów bezpłatnych szczepień przeciw meningokokom i HPV dla dzieci oraz programów profilaktyki związanej z próchnicą i otyłością wśród najmłodszych. Osoby starsze otrzymują natomiast zniżki z „Kartą Seniora” a także mogą aktywnie spędzić czas w Dziennym Domu „Senior+”.

Żory mogą pochwalić się także kompleksowym systemem opieki dla osób z niepełnosprawnościami, dzięki któremu te osoby, niezależnie od wieku mogą liczyć na wsparcie m.in. w nowoczesnym Ośrodku Wczesnej Interwencji oraz Ośrodku Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczym, a także w wyjątkowym na skalę kraju Zakładzie Aktywności Zawodowej „Wspólna Pasja”, gdzie mogą znaleźć pracę

dostosowaną do ich potrzeb i możliwości. „Wspólna Pasja” daje osobom z niepełnosprawnościami możliwość realizacji zawodowej m.in. w pracach ogrodniczych, pracowni stolarskiej oraz w pracowni gastronomicznej, w skład której wchodzi: sala bankietowa, Bar Mleczny „Krówka” oraz nowoczesna i elegancka Restauracja „Oberyba”. Warto podkreślić, że ZAZ jednocześnie zapewnia tym osobom rehabilitację społeczną oraz fizyczną, dzięki działającej w ramach Zakładu pracowni rehabilitacyjnej.

W rok wielkiego jubileuszu 750-lat Żor można z przekonaniem powiedzieć, że mieszkańcy są dumni z tego, jak dzisiaj wyglądają i działają Żory!

1.1

Dokumenty strategiczne

Wizja rozwoju miasta Żory opisana została w aktualizowanych na bieżąco dokumentach strategicznych.

Strategia rozwoju miasta Żory 2030+
Dokument ten został przyjęty Uchwałą Rady Miasta Żory nr 611/XLVIII/22 z 27 października 2022 roku w sprawie przyjęcia Strategii rozwoju miasta Żory 2030+. Kierunki rozwoju Żory zostały zorientowane na kwestie rozwoju gospodarczego, utrzymanie wysokiej atrakcyjności inwestycyjnej i wspierania rozwoju przedsiębiorczości. Miasto kontynuować będzie inwestycje w rozwój kluczowych kompetencji młodzieży i dorosłych, rozbudowując nowoczesną ofertę kształcenia formalnego i pozaformalnego, by kształcić kadry dla innowacyjnej gospodarki. Decydujące znaczenie dla rozwoju miasta ma jakość życia mieszkańców, możliwość ich rozwoju oraz uczestnictwa w życiu społecznym i gospodarczym. Miasto będzie tworzyć warunki do rozwoju zrównoważonej mobilności i pozytywnych zmian przestrzennych. Jednym z kluczowych zadań będzie wdrażanie rozwiązań infrastrukturalnych ułatwiających przemieszczanie się po mieście innymi niż samochód środkami transportu, w szczególności rowerami i zeroemisyjnymi transportem publicznym. Istotną będzie lepsza przemiana struktury przestrzennej miasta, zarówno w wymiarze poprawy jakości miejskich przestrzeni publicznych, jak i tworzenia zwartych stref budownictwa mieszkaniowego. Wyzwaniem dla mia-

sta będą również kwestie związane z szeroko rozumianą troską o środowisko przyrodnicze, w tym przeciwdziałanie postępującym zmianom klimatycznym. Konieczne będzie wdrażanie skutecznych działań wpływających na jakość powietrza, ochronę przyrody i bioróżnorodności oraz przejście na model gospodarki obiegu zamkniętego. Planuje się również przedsięwzięcia turystyczne.

Wizja Żor do roku 2030 to miasto: kreujące, inkluzyjne, spójne, proekologiczne.

Cel strategiczny 1: Miasto budujące pozycję gospodarczą na kreowaniu atrakcyjności inwestycyjnej i kształceniu kadr dla innowacyjnej gospodarki. Żory miastem kreującym:

- nowe tereny inwestycyjne,
- wspieranie rozwoju przedsiębiorczości,
- nowe funkcje dla terenów pogórnich,
- nowoczesne szkoły i metody edukacyjne,
- kształcenie w nowych zawodach.

Cel strategiczny 2: Miasto dające każdemu mieszkańcowi możliwość pełnego uczestnictwa w życiu społecznym i gospodarczym. Żory miastem inkluzyjnym:

- łączenie pracy i życia prywatnego
- opieka nad najmłodszymi,
- pomoc osobom z niepełnosprawnościami,
- wspieranie osób starszych,
- integracja obcokrajowców.

Cel strategiczny 3: Miasto tworzące

warunki do rozwoju zrównoważonej mobilności i pozytywnych zmian przestrzennych. Żory miastem spójnym:

- nowe drogi rowerowe,
- ekologiczny transport miejski,
- budowanie współpracy w mieście i regionie,
- rozwijanie programów mieszkaniowych,
- ograniczenie ruchu samochodów w centrum.

Cel strategiczny 4: Miasto przygotowane na wyzwania cywilizacyjne. Żory miastem proekologicznym:

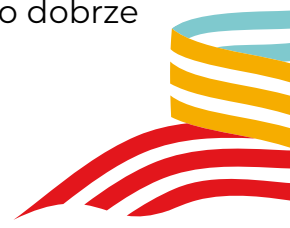
- przeciwdziałanie zmianom klimatu,
- ochrona środowiska naturalnego,
- poprawa jakości powietrza,
- promowanie ekologicznego podejścia do życia,
- turystyka dobra dla środowiska.

Żory do roku 2030 to miasto, które dzięki swojej polityce mieszkaniowej, w tym skupieniu na dbałości o duże osiedla mieszkaniowe oraz dopasowanej ofercie usług edukacyjnych, zdrowotnych, społecznych i rekreacyjnych utrzymuje rosnącą liczbę mieszkańców. Poszczególne dzielnice zostały odpowiednio wyposażone w podstawowe usługi publiczne i skomunikowane z centrum środkami transportu publicznego oraz systemem dróg rowerowych. Napływ nowych mieszkańców, w tym młodych rodzin, wynika z centralnego położenia miasta względem gmin Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii, subregionu zachodniego województwa śląskiego oraz kraju śląskomorawskiego w Czechach.

Służy temu także wysoki poziom jakości życia w mieście, w którym tereny rekreacyjne i cenne przyrodniczo oraz obiekty sportowe i turystyczno-kulturowe zapewniają zróżnicowaną ofertę aktywnego spędzenia wolne-

go czasu i są łatwo dostępne. Jednostki miejskie i organizacje pozarządowe prowadzą tam swoje zajęcia dla różnych grup społecznych. Dzięki temu Żory tętnią życiem. Miasto dba o rozwój kompetencji młodzieży, inwestując w edukację podstawową i ponadpodstawową, w tym w szczególności w nowoczesne podejście do kształcenia i w edukację realizowaną we współpracy z podmiotami gospodarczymi na terenie miasta.

Żory są przykładem samorządu, który umiejętnie przeprowadza proces sprawiedliwej transformacji. Tereny pogórnice w mieście zostały zagospodarowane nowymi funkcjami, a do części z nich opracowane zostały innowacyjne koncepcje. Dynamicznie rozwijają się również inne przestrzenie dla biznesu. Zróżnicowana struktura gospodarcza, zarówno branżowa jak i dotycząca wielkości podmiotów, sprawia, że dochody do budżetu miasta z podatków od nieruchomości i z udziału w podatkach od dochodów podmiotów gospodarczych pozostają stabilne. Żory są miastem inkluzywnym, wrażliwym na losy osób ze szczególnymi potrzebami. Rozwiązania systemowe, w ramach których podmioty publiczne i prywatne zapewniają kompleksowe wsparcie skierowane do osób starszych, do osób z niepełnosprawnościami czy też do osób nieradzących sobie z uwagi na sytuację, w której się znajdują, pozwalają zniwelować bariery i zapewnić każdemu korzystanie z życia na miarę jego możliwości. Miasto cechuje się wysokim poziomem dostępności architektonicznej, cyfrowej oraz informacyjno-komunikacyjnej. Świadomość ekologiczna sprawia, że dzięki nowoczesnemu zarządzaniu wodą, energią, odpadami i infrastrukturą Żory radzą sobie stosunkowo dobrze

ze skutkami zmian klimatycznych i dążą do osiągnięcia samowystarczalności energetycznej.

Gminny program rewitalizacji

Gmina Miejska Żory przystąpiła do opracowania diagnoz i analiz służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i rewitalizacji, zgodnie z art. 4 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, który prowadzony jest w sposób kompleksowy poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki. Działania powinny być skoncentrowane terytorialnie i prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji. Program ten stanowi podstawę działań rewitalizacyjnych w gminie, a jego przyjęcie otwiera drogę do stosowania specjalnych narzędzi wspierających proces rewitalizacji (m.in. Specjalna Strefa Rewitalizacji, miejscowy plan rewitalizacji, bonifikata przy sprzedaży nieruchomości gminnych na cele służące rewitalizacji, możliwość przekwaterowania mieszkańców), które bez jego uchwalenia są niedostępne. Gminny program rewitalizacji stwarza również możliwości skorzystania z funduszy unijnych przeznaczonych na rewitalizację.

W związku z powyższym 7 kwietnia 2022 r. podpisano umowę z Instytutem Ekonomiki Przestrzennej sp. z o.o. na opracowanie Gminnego programu rewitalizacji Miasta Żory na lata 2023-2030. Opracowanie i uchwalenie programu nastąpi w grudniu 2023 r.

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Żory do 2023 roku (LPR) to przyjęty uchwałą Rady Miasta Żory

nr 362/XXX/17 z dnia 30 marca 2017 r. i powiązany ze strategią rozwoju miasta branżowy dokument strategiczny, wyznaczający kierunki działań dla wybranych obszarów, które charakteryzują się koncentracją problemów w sferze społecznej przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej czy gospodarczej.

W 2021 roku w Lokalnym Programie Rewitalizacji Miasta Żory dodano nowe kluczowe projekty rewitalizacyjne:

- Żory transformacyjne – Żory i region na przełomie tysiącleci – GARNIZON ZMIAN,
- Zielony łącznik zmian – kompleksowa rewitalizacja przestrzeni starego miasta w Żorach,
- Żory przyszłości – GALERIA CZYSTEGO POWIETRZA,
- Żory tu i teraz – działania infrastrukturalne uzupełniające: ul. Klimka; Rynek; ul. Ogrodowa,
- Zwiększenie funkcjonalności Parku Cegielnia w kontekście podnoszenia szeroko rozumianego bezpieczeństwa mieszkańców i poszerzenia możliwości spędzania czasu wolnego.

Zmiany w LPR pozwoliły ubiegać się o dofinansowanie w formie tzw. pożyczki rewitalizacyjnej w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020. Zgodnie z art. 52 ustawy o rewitalizacji (tekst jednolity: Dz. U. z 2021 r. poz. 485) dopuszcza się realizację przedsięwzięć wynikających z programu zawierającego działania służące wyprowadzeniu obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego, przyjmowanego uchwałą rady gminy, bez uchwalania gminnego programu rewitalizacji, w terminie do 31 grudnia 2023 roku. To oznacza, że dokument ten traci moc z końcem 2023 roku.

fot. Wojciech Bęczarski

Plan zrównoważonej mobilności dla miasta Żory

Plan mobilności jest dokumentem strategicznym, przyjętym uchwałą Rady Miasta Żory nr 376/XXXI/17 z 27 kwietnia 2017 roku, którego celem jest uporządkowanie polityki komunikacyjnej. Plan ma jednocześnie skoordynować działania, które mają zachęcić mieszkańców do wyboru alternatywnych wobec samochodu form przemieszczania się po Żorach.

Strategii rozwoju elektromobilności w mieście Żory

Została przyjęta uchwałą nr 397/XXVIII/21 Rady Miasta Żory z dnia 25 marca 2021 r. Zasadniczym celem „Strategii rozwoju elektromobilności w mieście Żory” jest stworzenie warunków do rozwoju elektromobil-

ności na terenie gminy w zgodności z wcześniej opracowanym i przyjętym uchwałą Rady Miasta Żory nr 376/XXXI/17 z dnia 27 kwietnia 2017 r. „Planem zrównoważonej mobilności miejskiej dla miasta Żory”. Głównym celem obu dokumentów jest realizacją wizji rozwoju miasta, w którym jest czyste powietrze, zmniejszony hałas i po którym mieszkańcy miasta i osoby przyjezdne poruszają się bezpiecznie, szybko i wygodnie.

2.

Władze miasta

Waldemar Socha – Prezydent Miasta Żory

Ukończył studia na Wydziale Handlu Zagranicznego Szkoły Głównej Planowania i Statystyki (obecnie Szkoła Główna Handlowa). Jest także absolwentem studiów podyplomowych zorganizowanych przez Uniwersytet Śląski oraz University of Minnesota w zakresie restrukturyzacji zarządzania gminą na rzecz trwałego rozwoju regionu. Od 1989 roku z sukcesami prowadzi własną działalność gospodarczą. W 1998 roku został po raz

pierwszy wybrany na stanowisko Prezydenta Żor. Od tej pory, jako jeden z niewielu włodarzy miast w Polsce, sprawuje nieprzerwanie swoją funkcję – obecnie już szóstą kadencję. Uznawany jest za jednego z najlepszych i najskuteczniejszych samorządowców w Polsce, czego potwierdzeniem jest m.in. przyznany mu przez magazyn Why Story tytuł „Lider XXI wieku” oraz przyznany przez redakcję „Monitora Biznesu”, niezależnego dodatku do „Rzeczpospolitej”, „Monitora Rynkowego”, niezależnego dodatku do „Dziennika Gazety Prawnej” oraz „Puls Biznesu” tytuł Symbol Skutecznego Zarządzania 2022.

Prezydent Miasta realizuje zadania wynikające z przepisów prawa oraz uchwał podejmowanych przez Radę Miasta Żory za pomocą pracowników Urzędu Miasta i miejskich jednostek. Prezydent Miasta jest bezpośrednim przełożonym służbowym wobec swojego zastępcy, sekretarza, skarbnika, pełnomocnika ds. społecznych oraz licznych wydziałów Urzędu Miasta. Sprawuje nadzór właścicielski nad miejskimi spółkami oraz nadzoruje pracę: Zarządu Budynków Miejskich, Miejskiej Biblioteki Publicznej, Muzeum Miejskiego, Miejskiego Ośrodka Kultury, Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji i Żorskiego Centrum Organizacji Pozarządowych.

Daniel Wawrzyczek – Zastępca Prezydenta Miasta

Ukończył studia prawnicze na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Jest absolwentem studiów podyplomowych w zakresie gospodarowania gruntami oraz Akademii WSB w Dąbrowie Górniczej na kierunku Master of Business Administration (MBA). Z Urzędem Miasta Żory związany od 1998 r. jako Zastępca Prezydenta Miasta

(do 2010 r.), Doradca Prezydenta (2011-2014) i ponownie Zastępca Prezydenta Miasta (od 2014 r.) Inicjator umożliwienia osiedlania się w Żorach repatriantów ze wschodu. Przez dwie kadencje zajmował stanowisko Przewodniczącego Zarządu Międzygminnego Związku Komunikacyjnego z siedzibą w Jastrzębiu-Zdroju. Członek Wojewódzkiej Rady Programowej Śląskiej Komendy Ochotniczych Hufców Pracy. W Urzędzie Miasta nadzoruje prawidłowe i sprawne wykonywanie zadań z zakresu: geodezji, kartografii i katastru; gospodarki nieruchomościami; planowania przestrzennego, architektury i budownictwa; inwestycji oraz infrastruktury miejskiej; ochrony środowiska; zamówień publicznych; zarządzania kryzysowego, obronności i wojskowości oraz ochrony ludności.

Anna Szelka – Sekretarz Miasta

Ukończyła studia magisterskie na kierunku Administracja na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach, a ponadto studia podyplomowe na kierunku Zarządzanie i Audyt na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie oraz na kierunku Audyt wewnętrzny i kontrola zarządcza w jednostkach sektora finansów publicznych w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie. Jest także absolwentką studiów podyplomowych Master of Business Administration (MBA) o profilu Usługi Publiczne na Politechnice Śląskiej w Międzynarodowym Centrum Badań Interdyscyplinarnych. Odpowiada za właściwą organizację pracy Urzędu Miasta Żory. W żorskim magistracie pracuje od 2001 roku. Zanim objęła stanowisko sekretarza miasta przez prawie 5 lat kierowała Referatem Ewidencji Ludności i Dowodów Osobistych w Wydziale Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta. W Urzędzie Miasta nadzoruje pracę wydziałów: BHP, Biura Rady Miasta, organizacyjnego, informatyków, urzędu stanu cywilnego i spraw obywatelskich oraz pojazdów i kierowców.

Grażyna Zdziebło – Skarbnik Miasta

Ukończyła studia wyższe z zakresu finansów i bankowości na Uniwersytecie Ekonomicznym w Katowicach, studia podyplomowe z zakresu samorządu terytorialnego na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach oraz studia podyplomowe Akademia Liderów Samorządowych w Wyższej Szkole Bankowej w Poznaniu. Pełni obowiązki Przewodniczącej Komisji Skarbników Powiatów Grodzkich i Ziemskich przy Śląskim Związku Gmin i Powiatów. W Urzędzie Miasta Żory pracuje od 1998 r., zaś od 2003 r. zajmuje stanowisko Skarbnika Miasta. Zapewnia prawidłowe funkcjonowanie budżetu miasta i jego rachunkowości oraz czuwa nad zgodnością gospodarki finansowej miasta z obowiązującymi przepisami. W Urzędzie Miasta nadzoruje pracę wydziałów: księgowości, podatków i opłat oraz budżetu.

Jacek Świerkocki – Pełnomocnik Prezydenta ds. Społecznych

Magister chemii, absolwent studiów podyplomowych w zakresie zarządzania oświatą, matematyki, informatyki oraz nadzoru pedagogicznego, w 2019 roku ukończył studia podyplomowe Master of Business Administration (MBA). Od 2015 roku pracuje w Urzędzie Miasta Żory najpierw jako Doradca Prezydenta, a od 2017 r. jako Pełnomocnik Prezydenta Miasta ds. Społecznych. Nadzoruje działanie wydziałów odpowiedzialnych za politykę społeczną, edukację, gospodarowanie odpadami komunalnymi i zarządzanie energią oraz pracę Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Miejskiego Domu Pomocy Społecznej w Żorach, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, Powiatowego Urzędu Pracy, Zakładu Aktywności Zawodowej „Wspólna Pasja”, Miejskiego Żłobka i placówek oświatowych. Jest Przewodniczącym Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych oraz Radnym Sejmiku Śląskiego III, V i VI kadencji, gdzie przewodniczy Kapitulie Odznaki Honorowej za Zasługi dla Województwa Śląskiego.

2.1

Rada Miasta Żory

Rada Miasta jest organem stanowiącym i kontrolnym gminy. Do jej zadań należą wszystkie sprawy pozostające w zakresie działania gminy, o ile usta-

wy nie stanowią inaczej. W skład Rady Miasta Żory wchodzi 23 radnych. Obecnie działa Rada Miasta Żory wybrana na kadencję 2018-2023.

Piotr Koszyła
Przewodniczący
Rady Miasta Żory

Kazimierz Dajka
Wiceprzewodniczący
Rady Miasta Żory

Piotr Huzarewicz
Wiceprzewodniczący
Rady Miasta Żory

Kamil Owczarek
Wiceprzewodniczący
Rady Miasta Żory

Małgorzata Celińska

Barbara Fiedor

Anna Gaszka

Jolanta Hrycak

**Marcin
Gaj**

**Krzysztof
Hańcz**

**Mieczysław
Jakubowski**

**Zbigniew
Krówka**

**Grzegorz
Książek**

**Krzysztof
Kurek**

**Arkadiusz
Kuś**

**Andrzej
Lis**

**Władysław
Łukasiewicz**

**Jerzy
Marciniak**

**Wojciech
Maroszek**

**Krzysztof
Mentlik**

**Michał
Miłek**

**Józef
Sobik**

**Dawid
Świerczek**

fol. UM Źory

Uroczysta Sesja Rady Miasta inaugurująca obchody 750. urodzin Miasta Źory

3.

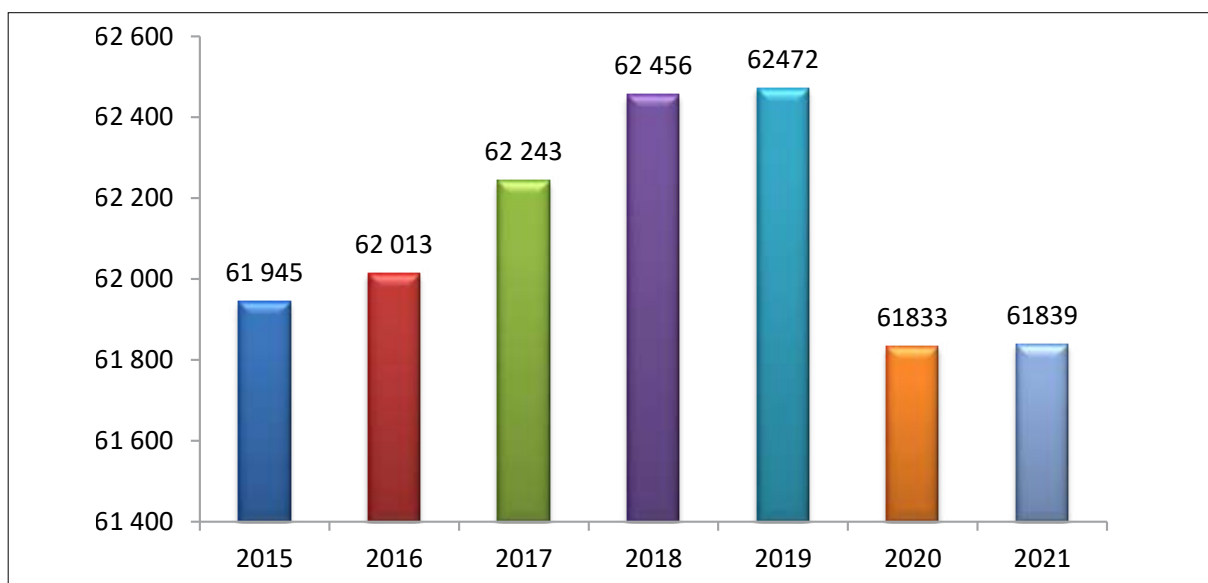
Mieszkańcy

Według wstępnych wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 populacja Rzeczypospolitej Polskiej liczyła 38 036,1 tys. osób, co oznacza, że liczba ludności Polski była mniejsza o 1,2% w porównaniu z wynikami spisu 2011 r. Zgodnie z prognozami demograficznym ten trend będzie drastycznie się pogłębiał, a liczba ludności Polski spadnie do 32,5 mln w 2060 roku i 28,2 mln w 2080 roku (dane za prognozą demograficzną Ministerstwa Finansów). Już teraz z problemem malejącej liczby mieszkańców i jego konsekwencjami muszą zmierzyć się niemal wszystkie miasta w Polsce. Mocno odczuwalne jest to także w województwie śląskim. Na tym tle Żory cały czas prezentują się bardzo korzystnie.

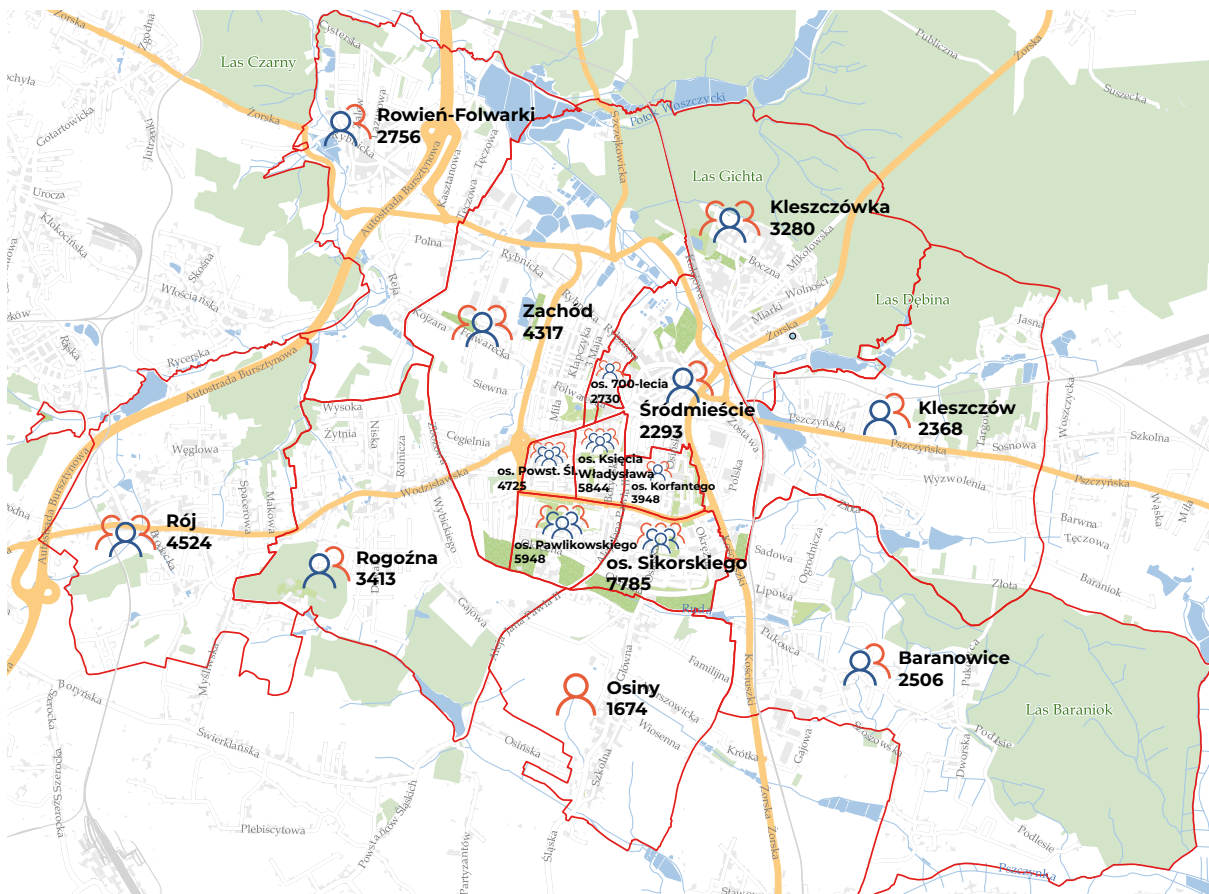
Według stanu na koniec 2022 roku, w Żorach na pobyt stały zameldowa-

nych było 58 111 mieszkańców. Oznacza to niestety spadek o 335 osób w ciągu jednego roku. Dla zobrazowania sytuacji Żor w skali kraju warto dodać, że w 2011 roku w Żorach na pobyt stały zameldowanych było 60 366 mieszkańców.

Warto pokazać jednak inne liczby, które znacznie lepiej pokazują rzeczywistą sytuację demograficzną w naszym mieście, a mianowicie dane GUS. Wskazują one całkowitą liczbą osób zamieszkujących Żory – obejmując także te osoby, które nie są w naszym mieście zameldowane, ale w nim mieszkają. Zgodnie z danymi GUS na koniec 2021 roku Żory miały **61 839** mieszkańców. Warto dodać, że GUS zmienił podawane na swojej stronie internetowej dane dot. ludności Żor za 2020 rok. Aktualnie prezentowane dane podajemy na poniższym wykresie.

Liczba mieszkańców Żor. Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca - Urząd Statystyczny w Katowicach

Liczba mieszkańców Żor z podziałem na dzielnice (osoby zameldowane na pobyt stały).
Źródło: UM Żory

Mimo niewielkiego spadku liczby mieszkańców w ostatnim czasie, należy zauważyć, że nadal utrzymuje się ona w Żorach na wysokim poziomie. Można wnioskować, że ostatnie spadki są m.in. przykrym efektem wydarzeń minionych lat – pandemii Covid-19 oraz wojny w Ukrainie, która zmusiła część obywateli Ukrainy do powrotu do ojczyzny lub wyjazdu z rodziną w inne miejsce.

Rok 2022 to jednak niestety także negatywne statystyki demograficzne w naszym mieście. Jak wynika z danych żorskiego Urzędu Stanu Cywilnego 2022 rok przyniósł spory spadek narodzin i niewielki wzrost liczby zgonów. W naszym mieście urodziło się 702 dzieci (aż o 218 mniej w stosunku do 2021 roku), a zmarło 763 mieszkańców Żor (o 45 więcej niż w 2021 roku). W tym samym czasie żorzanie 274 razy zawierali małżeństwa

(164 śluby cywilne, 68 wyznaniowych i 42 sporządzone w trybie szczególnym) oraz 142 razy się rozwodzili – te liczby są na podobnym poziomie, jak w poprzednim roku.

W 2022 roku najczęściej nadawane imiona dla dziewczynek to: Laura, Zuzanna, Maja, Pola i Alicja a dla chłopców: Maksymilian, Antoni, Franciszek, Szymon i Leon.

Obszar Żor podzielony jest na 15 dzielnic. Najwięcej mieszkańców liczą – w kolejności – dzielnice: Sikorskiego, Pawlikowskiego (awans z 3 na 2 miejsce), Księcia Władysława, Powstańców Śląskich, Rój i Zachód. Najmniej żorzanie mieszka natomiast w dzielnicach: Osiny, Śródmieście i Kleszczów.

W każdej z dzielnic działają Rada i Zarząd Dzielnicy, które współpracują z władzami miasta po to, by potrzeby wszystkich mieszkań-

ców były jak najlepiej rozpoznawane i zaspokajane. Informacje o składach Rad i Zarządów Dzielnic, ich siedzibach oraz danych kontak-

towych można znaleźć w Biuletynie Informacji Publicznej (BIP) pod adresem: <https://bip.zory.pl/kategorie/95-dzielnice?lang=PL>

	31 marca	30 czerwca	30 września	31 grudnia
Os. 700-lecia Żor	2 802	2 780	2 748	2 730
Os. Sikorskiego	7 942	7 892	7 833	7 785
Os. Korfantego	4 013	3 999	3 976	3 948
Os. Ks. Władysława	5 986	5 943	5 890	5 844
Os. Pawlikowskiego	6 001	5 985	5 957	5 948
Os. Powstańców Śl.	4 817	4 785	4 759	4 725
Zachód	4 288	4 303	4 301	4 317
Śródmieście	2 311	2 299	2 295	2 293
Kleszczówka	3 306	3 287	3 277	3 280
Rowień-Folwarki	2 723	2 731	2 752	2 756
Osiny	1 626	1 639	1 647	1 674
Kleszczów	2 328	2 333	2 347	2 368
Baranowice	2 457	2 463	2 498	2 506
Rogoźna	3 277	3 306	3 380	3 413
Rój	4 512	4 517	4 520	4 524
Liczba mieszkańców	58 389	58 262	58 180	58 111

Stan ludności z podziałem na dzielnice w roku 2022 w mieście Żory (osoby zameldowane na pobyt stały)

Wracając jeszcze do prognoz demograficznych, nie sposób pominąć fakt, że wskazują one zgodnie, iż polskie miasta – w tym także Żory – będą musiały w przyszłości zmierzyć się z wyzwaniami, jakie przyniesie spadek liczby ludności oraz przede

wszystkim znaczące starzenie się społeczeństwa. Według danych na koniec 2022 roku sytuacja na tym polu w Żorach nadal było jednak dość dobra. Żorzanie są dziś stosunkowo młodym społeczeństwem na tle innych miast województwa śląskiego.

Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców Żor na koniec 2022 roku wynosił 19,8% (spadek w stosunku do poprzedniego roku). W wieku produkcyjnym było 55,7% mieszkańców, zaś w wieku poprodukcyjnym

24,5% (wzrost o 0,5% w stosunku do poprzedniego roku). Jeśli chodzi o podział mieszkańców według płci, to przewagę ciągle mają kobiety, które stanowią niemal 52% mieszkańców Żor.

	31 marca	30 czerwca	30 września	31 grudnia
Kobiety	30 288	30 241	30 225	30 212
Mężczyźni	28 101	28 021	27 955	27 899
Ogółem	58 389	58 262	58 180	58 111

Stan ludności z podziałem na płeć w roku 2022 w mieście Żory (osoby zameldowane na pobyt stały)

	31 marca	30 czerwca	30 września	31 grudnia
0-17 LAT	11 687	11 609	11 563	11 524
18-59 lat – kobiety	15 696	15 646	15 611	15 596
18-64 lat – mężczyźni	16 950	16 882	16 823	16 776
od 60 lat – kobiety	8 947	8 972	8 986	9 012
od 65 lat – mężczyźni	5 109	5 153	5 197	5 203
Ogółem	58 389	58 262	58 180	58 111

Stan ludności z podziałem na wiek płeć w roku 2022 w mieście Żory (osoby zameldowane na pobyt stały)

Rok 2022 rok to czas bezprecedensowy w całej współczesnej historii Polski, jeśli chodzi o migracje. W związku ze zbrojną agresją Rosji na Ukrainę w 2022 roku granicę polsko-ukraińską przekroczyło – wjeżdżając do naszego kraju – prawie 9,6 mln obywateli Ukrainy (rok wcześniej było to 4,3 mln). Z tej ogromnej liczny 1,6 mln znalazło schronienie u polskich rodzin, a dodatkowe

500 tys. uchodźców skorzystało z miejsc zbiorowego zakwaterowania.

Od 15 marca 2022 r. rozpoczęto nadawanie numeru PESEL o statusie UKR dla obywateli Ukrainy, którzy przybyli do Polski w związku z konfliktem zbrojnym w Ukrainie po 24 lutym 2022 r. W skali całego kraju taki PESEL nadano dla 1,5 mln uchodźców. W Żorach w 2022 roku nadano ich natomiast **2234**, w tym w podziale wiekowym:

fot. Dariusz Maciejewski

Mieszkańcy Żor tłumnie uczestniczyli w Koncercie Symfonicznym

wiek	liczba nadanych numerów PESEL
0-2	82
3-6	191
7-14	419
15-18	211
19-60	1213
61+	118

W okresie, gdy do Żor docierała największa liczba uchodźców z Ukrainy w Urzędzie Miasta Żory uruchomiono dla nich dwa dodatkowe stanowiska obsługi oraz zatrudniono osobę do pomocy i jednocześnie tłumacza języka ukraińskiego.

Na koniec 2022 r. w Żorach było 1250 obywateli Ukrainy, zakwaterowanych przez osoby fizyczne oraz inne podmioty gospodarcze. Na dzień 31.12.2022 r. przyjęto 979 wniosków o świadczenie pieniężne za zapewnienie zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy przybywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium Ukrainy, tj. 3293 karty osób przyjętych do zakwaterowania, z czego 3247 zo-

stało rozpatrzonych i zweryfikowanych pozytywnie, a 46 negatywnie. Z tego tytułu do końca 2022 r. wypłacono 4 162 400, 00 zł.

Tradycyjnie już, pisząc o mieszkańcach Żor, pamiętamy także o tym, że liczną ich grupę stanowią repatrianci z terytorium obecnej Republiki Armenii, Republiki Azerbejdżańskiej, Republiki Gruzji, Republiki Kazachstanu, Republiki Kirgiskiej, Republiki Tadżykistanu, Republiki Turkmenistanu, Republiki Uzbekistanu, albo azjatyckiej części Federacji Rosyjskiej.

Dzięki przychylności Prezydenta Miasta Żory w 2022 roku do Żor przyjechały 2 kolejne rodziny repatriantów. Łącznie w ramach ustawy o repatriacji na dzień 31.12.2022 r. do Żor przyjechało już 47 rodzin repatriantów, pochodzących z Kazachstanu, Uzbekistanu, azjatyckiej części Federacji Rosyjskiej, Armenii i Gruzji. Wszystkim repatriantom udzielono pomocy w zakresie sformalizowania wszelkich kwestii związanych z repatriacją i zamieszkaniem w naszej Gminie, a także udzielono pomocy w zakresie zagospodarowania i odnalezienia się w nowej rzeczywistości. W 2022 r. Gmina Żory wyposażyła mieszkanie 1 rodziny repatriantów w meble kuchenne i sprzęt kuchenny, a aktywnością zawodową objęto 6 osób.

4.

Finanse miasta

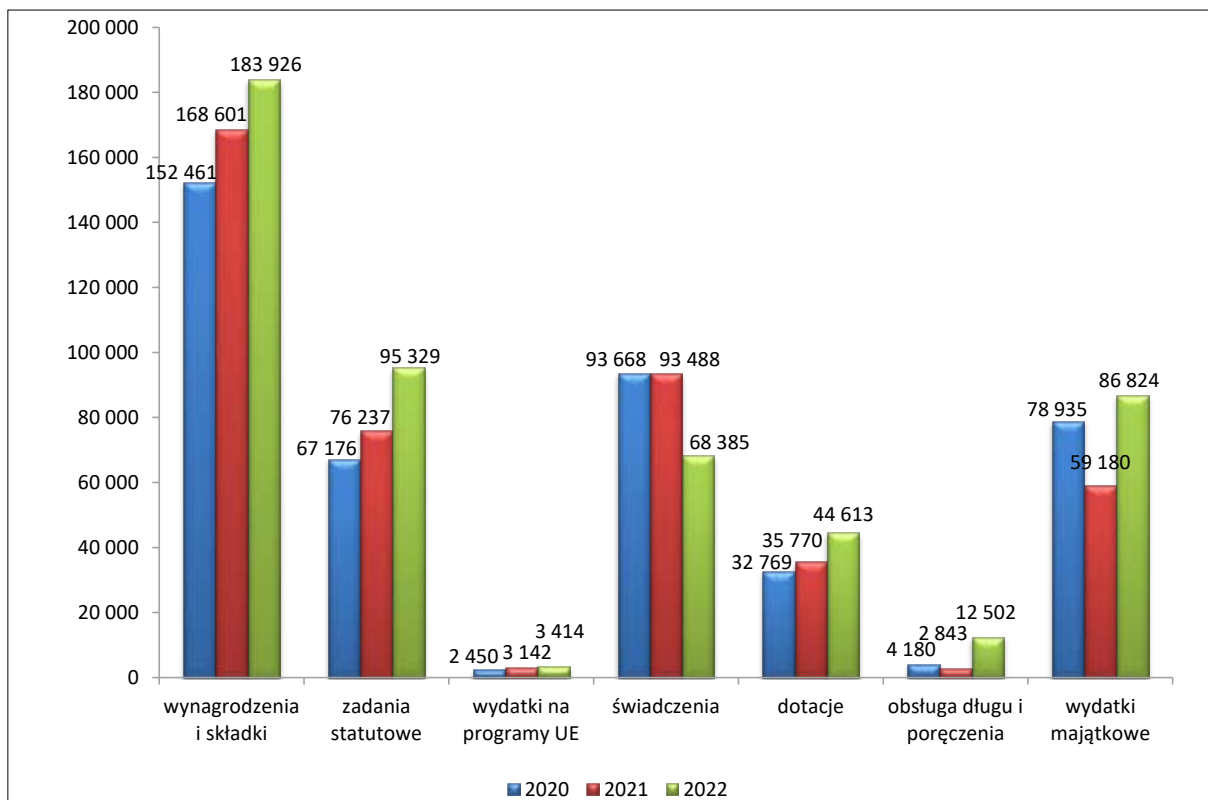
Wojna i inflacja – te dwa słowa, powtarzane jak mantra, docierały do każdego z nas ze wszystkich stron, przez cały 2022 rok. Wpłynęły one na wszystkie dziedziny naszego życia, odciskając mocne piętno także na finansach samorządów lokalnych.

Miejski budżet w 2022 rok był w gorszej sytuacji niż w poprzednich latach – zmalały dochody a wzrosły wydatki. Dochody budżetu miasta wyniosły niemal 436 milionów złotych, co oznacza, że zmalały o ponad 24 milionów złotych w porównaniu do 2021 roku – stanowi to spadek o 5,3%. Wydatki miasta osiągnęły natomiast rekordowy pułap niemal 495 mln zł.

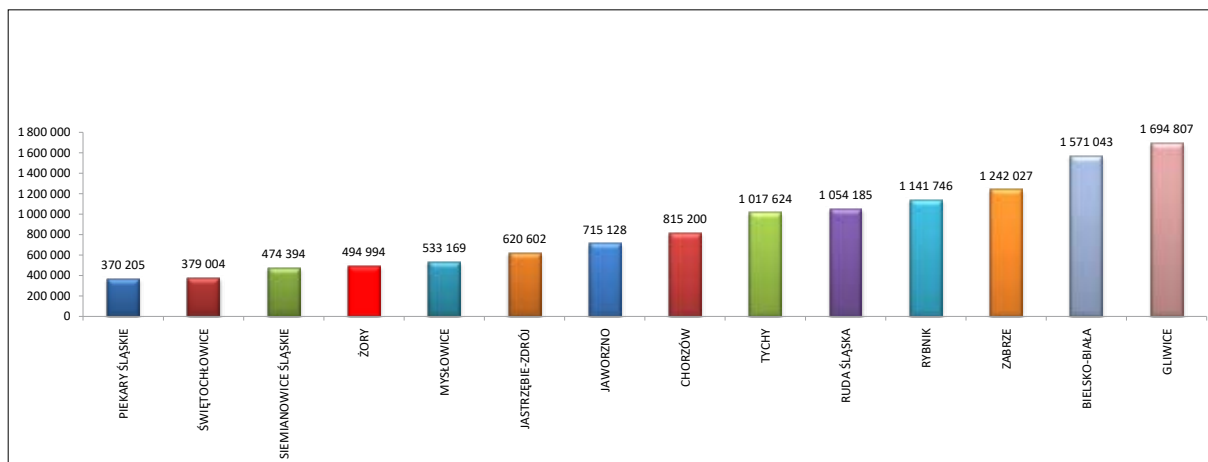
Rok 2022 to w finansach Miasta Żory przede wszystkim ogromny wzrost wydatków – ogółem aż o 55,7 mln zł w porównaniu do 2021 roku. Wydatki bieżące wzrosły o 28 mln zł, zaś majątkowe o 27,6 mln zł. Wzrost wydatków bieżących związany był przede wszystkim z ogólnym wzrostem kosztów, wynikającym właśnie

z inflacji oraz sytuacji w Ukrainie. Odnotowano znaczący wzrost wydatków na bieżącym utrzymaniu dróg, utrzymaniu zasobu lokalowego miasta, administracji (wzrost wynagrodzeń), dotacjach celowych (ochrona przeciwpożarowa), wzrost wydatków na zadania związane z oświatą oraz pomocą społeczną, a także wydatki na zadania w zakresie gospodarki komunalnej (funkcjonowanie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi). Znacznie wyższe wydatki bieżące zrealizowano także na obsługę długu, czego bezpośrednią przyczyną są wyższe stopy procentowe. Warto podkreślić, że te wzrosty byłyby jeszcze wyższe, jednak wydatki odnotowano w dziale Rodzina były niższe niż wcześniej, z uwagi na przesunięcie zadania w zakresie wypłaty świadczenia 500+ do ZUS.

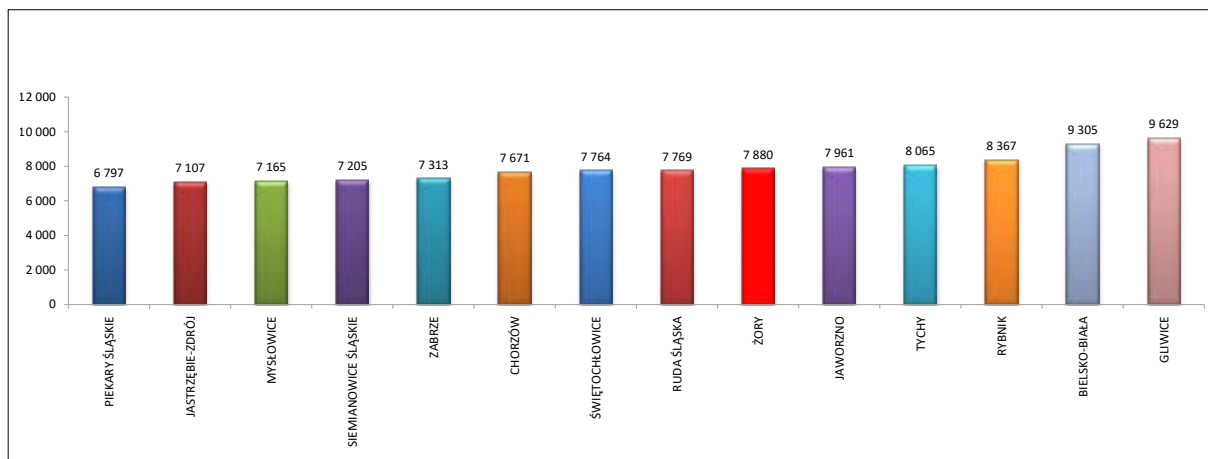
Ogółem wydatki majątkowe w 2022 roku wyniosły ponad 86,8 mln zł, co w strukturze wydatków ogółem stanowiło 17,5%.

Struktura wydatków w latach 2020-2022. Źródło: UM Żory

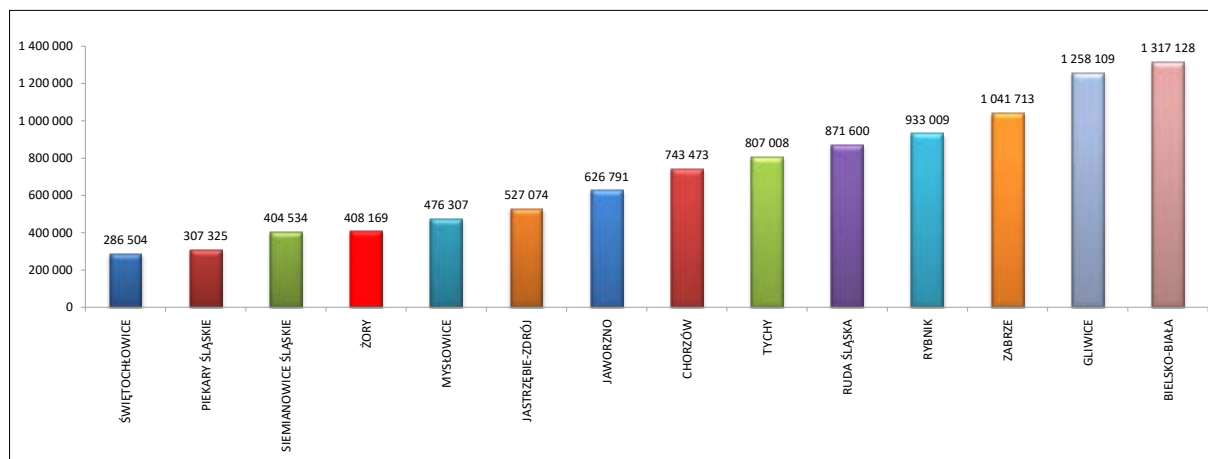

Wydatki ogółem w 2022 roku na tle innych śląskich miast (w tys. zł). Źródło: UM Żory

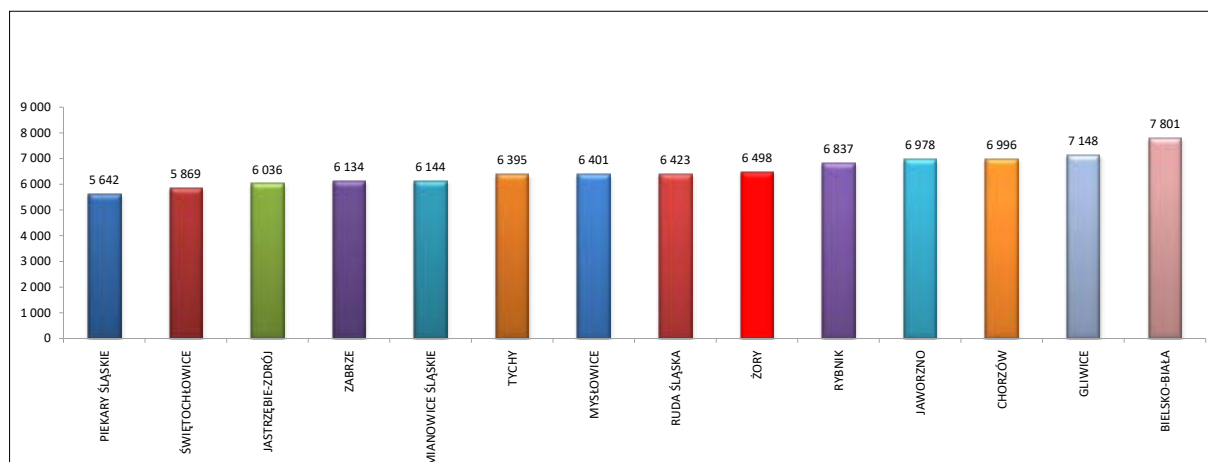

Wydatki ogółem w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Źródło: UM Żory

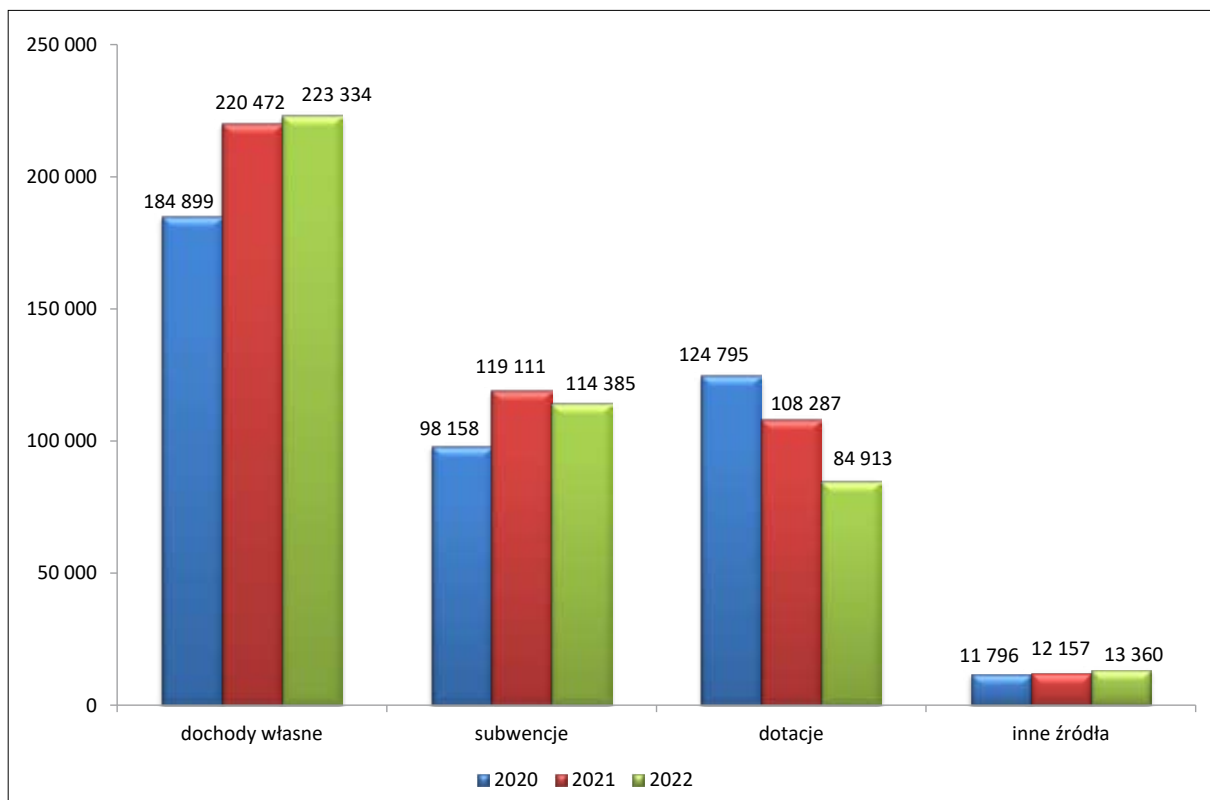
Wydatki bieżące w 2022 roku na tle innych śląskich miast (w tys. zł). Źródło: UM Żory

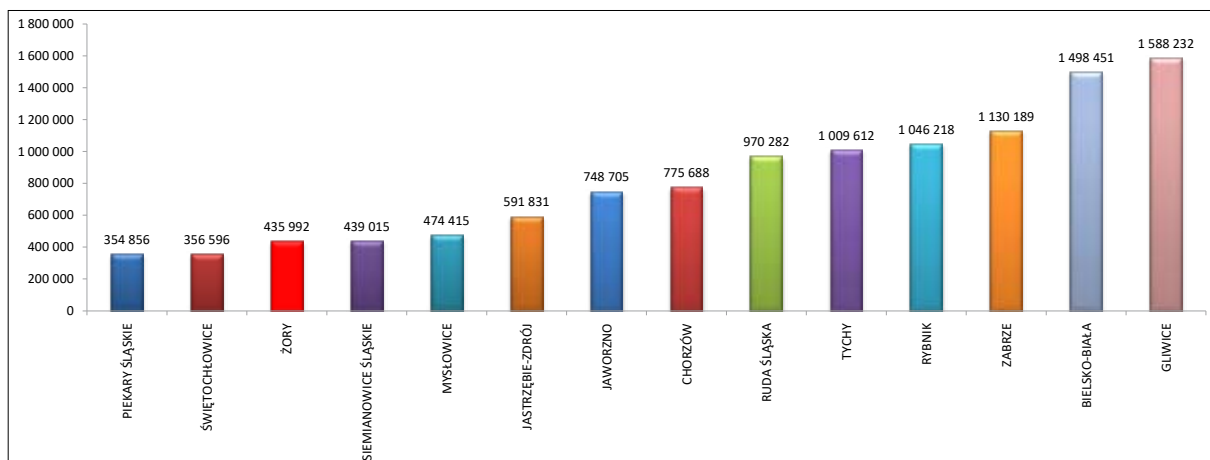
Wydatki bieżące w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Źródło: UM Żory

Nie najlepszy obraz sytuacji budżetowej samorządów dopełnia fakt, że wzrostowi wydatków towarzyszył spadek dochodów. Dochody ogółem zmalały w porównaniu do 2021 roku o ponad 24 mln zł. W dochodach własnych wpływ na taką sytuację miały niższe o ponad 8,3 mln zł dochody majątkowe – w tym ze sprzedaży majątku o ponad 6,5 mln zł. Ponadto dotacje celowe zmniejszyły się o ponad 20 mln zł – to efekt przesunięcia zadań w zakresie wypłaty świadczenia 500+ do ZUS. Pozosta-

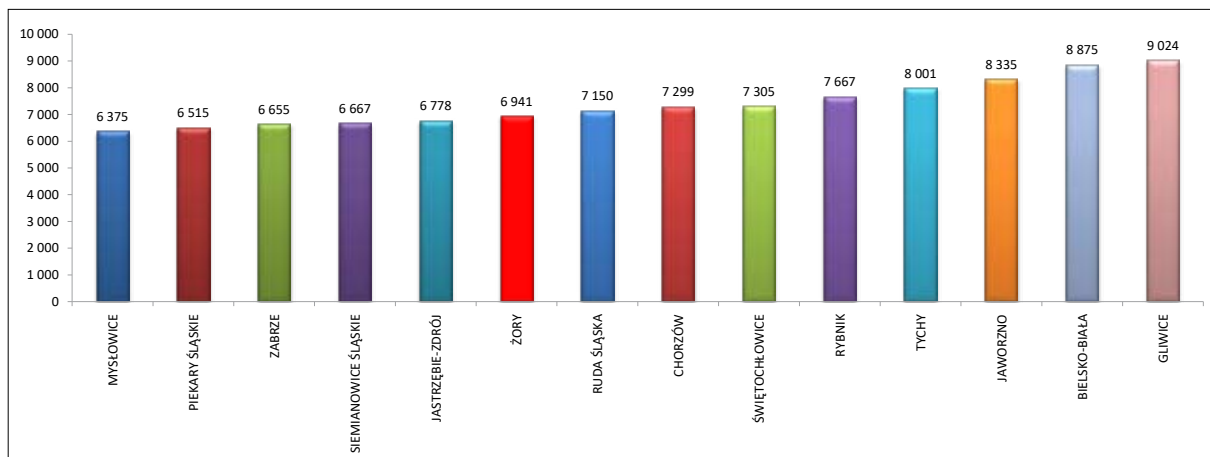
łe dochody bieżące zmalały o ponad 5 mln zł w skutek przekazania zarządzania mieszkaniem powstałymi w ramach programu „Z przyszłością w Żorach” miejskiej spółce ZTK. O ponad 11 mln zł wzrosły subwencje. Natomiast udziały w podatku dochodowym od osób fizycznych pozostały na podobnym poziomie jak w 2021 roku, głównie ze względu na dodatkowe wpływy przyznane wszystkim jednostkom samorządu terytorialnego w końcu roku budżetowego.

Struktura dochodów w latach 2020-2022. Źródło: UM Żory

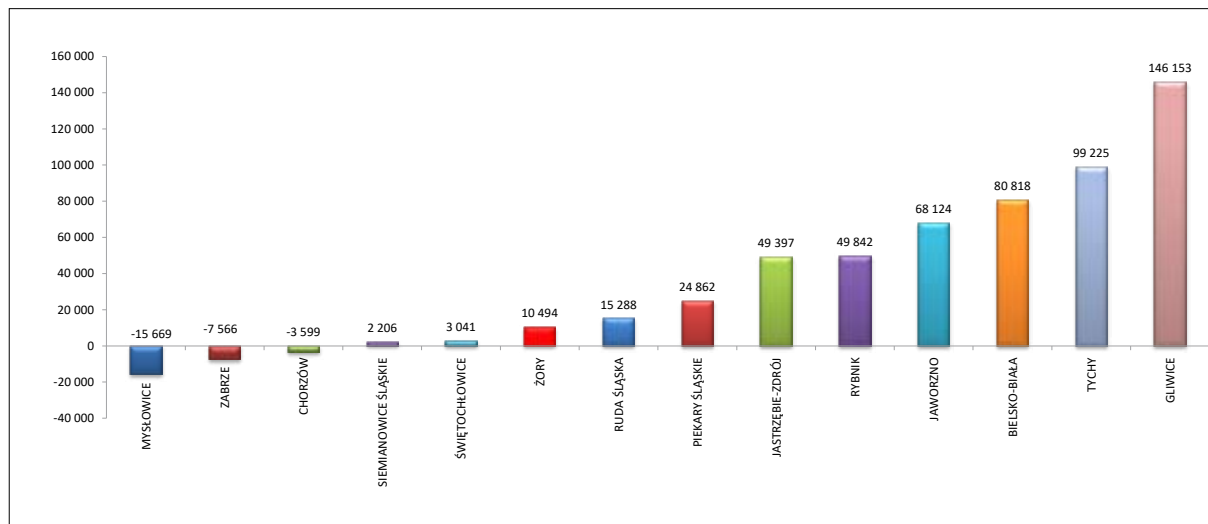
Dochody ogółem w 2022 roku na tle innych śląskich miast (w tys. zł). Źródło: UM Żory

Dochody ogółem w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Źródło: UM Żory

W odniesieniu do roku 2021 dochody bieżące zmalały o 3,6%, zaś wydatki bieżące wzrosły o 7,4%. Wypracowana nadwyżka operacyjna wyniosła ponad 10,4 mln zł i zmalała w stosunku do 2021 roku o prawie 43,7 mln zł. Dodać należy, że w 2022 roku plano-

wano deficyt operacyjny na ponad 16,3 mln zł. Zatem wypracowanie nadwyżki operacyjnej, pomimo złagodzenia ustawowych wymogów, pozwala zachować podstawową regułę budżetową – dochody bieżące wyższe od wydatków bieżących.

Nadwyżka operacyjna. Źródło: UM Żory

Należy wspomnieć, że w związku z konfliktem zbrojnym w Ukrainie, Gmina Miejska Żory otrzymała dodatkowe środki na pomoc obywatelom tego kraju. Środki z Funduszu Pomocy przeznaczone zostały na za-

kwatowanie i wyżywienie uchodźców oraz zapewnienie im najpotrzebniejszych środków czystości i higieny osobistej. Szczegółowe zadania zawiera poniższa tabela:

Lp.	Pozycja kosztów	Środki otrzymane z ŚUW	Środki wykorzystane	Środki do zwrotu
1	Zapewnienie zakwaterowania i całodziennego wyżywienia zbiorowego (Porozumienie 1 i porozumienie 2 z Wojewodą Śląskim)	175 560,00	175 560,00	0,00
	SUMA DOTACJI	175 560,00	175 560,00	0,00
2	Zapewnienie zakwaterowania i całodziennego wyżywienia zbiorowego, w tym koszty związane z utrzymaniem i obsługą punktów recepcyjnych oraz punktów medycznych działających przy punktach recepcyjnych	2 718 996,16	2 718 996,16	0,00
3	Zapewnienie środków czystości i higieny osobistej oraz innych produktów	135 013,84	135 013,84	0,00

4	Wypłata świadczeń pieniężnych na podstawie art.13 ustawy z dnia 12 marca 2022 o pomocy obywatelom ukrainy(...)	4 183 888,00	4 183 888,00	0,00
5	Świadczenie jednorazowe 300 zł	572 526,00	572 490,51	35,49
6	Świadczenia rodzinne	275 000,00	226 473,82	48 526,18
7	Świadczenie z pomocy społecznej – zapewnienie posiłku dla dzieci i młodzieży	44 453,00	39 498,70	4 954,30
8	Bezpłatna pomoc psychologiczna	13 612,00	13 611,42	0,58
9	Świadczenie z pomocy społecznej – Zasiłki okresowe	3 317,00	3 316,88	0,12
10	Świadczenie z pomocy społecznej – Zasiłki stałe	7 462,00	7 461,49	0,51
11	Wykonanie zdjęć osobom ubiegającym się o nadanie nr PESEL w związku z konfliktem zbrojnym na terenie Ukrainy	56 297,85	56 224,76	73,09
12	Nadanie nr PESEL na wniosek w związku z konfliktem na Ukrainie	33 038,85	33 038,85	0,00
13	Stypendia i zasiłki dla uczniów art. 53 ustawy z dnia 12 marca 2022 o pomocy obywatelom Ukrainy(...)	10 000,00	4 050,44	5 949,56
14	Potwierdzenie tożsamości osoby posiadającej PESEL i wprowadzenie danych do RDK wraz z potwierdzeniem Profilu Zaufanego	115,66	0,00	115,66
SUMA ŚRODKÓW Z FUNDUSZU POMOCOWEGO		8 053 720,36	7 994 064,87	59 655,49

Środki przekazane z rachunku pomocniczego Funduszu Pomocy, którego dysponentem jest Minister Finansów przeznaczone zostały na wsparcie jednostek samorządu terytorialnego w realizacji zadań oświatowych, związanych z kształceniem, wychowaniem i opieką nad dziećmi i uczniami będącymi obywatelami Ukrainy. Żorskie placówki oświatowe otrzymały łącznie 2 148 959,00 zł i dzięki tym środkom realizowały zajęcia z języka polskiego dla uczniów z Ukrainy. Zakupiono również niezbędne wyposażenie (m.in. krzesła

stoliki, szafki) i pomoce dydaktyczne. Zaplanowane pierwotnie środki na wynagrodzenia nie zostały wykorzystane w związku z niższą niż zakładano ilością godzin realizowanych przez nauczycieli prowadzących zajęcia z uczniami będącymi obywatelami Ukrainy. Środki niewykorzystane, w wysokości 116 368,57 zł, zostaną przeniesione na 2023 rok.

Dodatkowo na wsparcie uchodźców z Ukrainy, Miasto Żory wydatkowało także środki własne. Ich wykorzystanie przedstawia tabela.

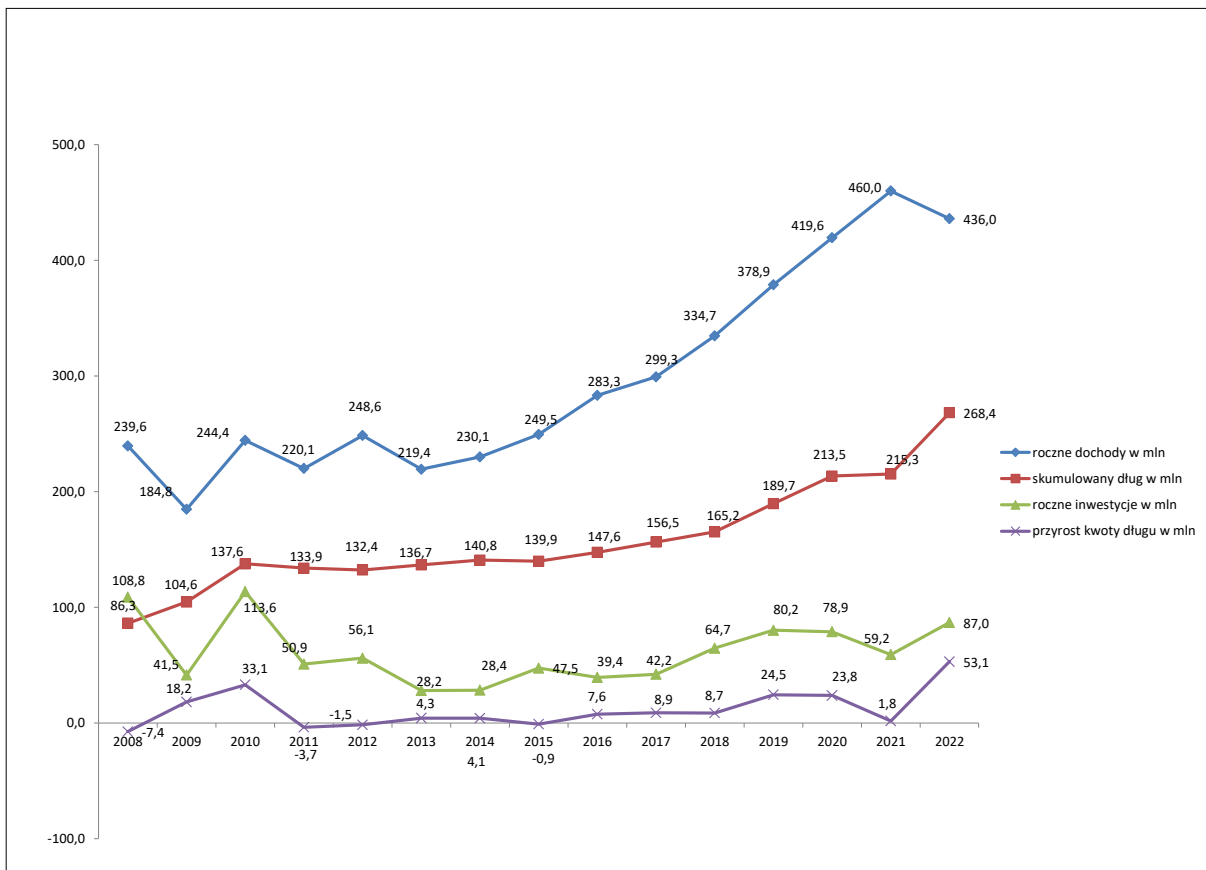

Lp.	Nazwa wydatku	Kwota wydatku
1	Organizacja pomocy obywatelom Ukrainy w Centrum Przesiadkowym	43 801,86
2	Zakup zmywarki i odkurzacza na potrzeby doraźnego miejsca zakwaterowania w Baranowicach	1 468,00
3	Zakup paliwa w celu dostarczenia pomocy humanitarnej dla Tetyjowa	2 938,32
4	Zakup 9 łóżek i 15 materacy w celu zakwaterowania ludności uchodźczej z Ukrainy	16 476,00
5	Transport darów na Ukrainę zebranych przez wolontariuszy	1 300,00
6	Zakup lodówki w ramach pomocy humanitarnej dla miasta partnerskiego Tetyjów	1 454,70
7	Zakup drukarki na potrzeby punktu informacyjnego udzielającego pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym	2 496,90
8	Zakup agregatu prądotwórczego w ramach pomocy dla miasta Tetyjów	2 599,00
9	Usługa transportowa Nika Trans	3 997,50
10	Usługa transportu (agregat prądotwórczy) MARTECH	2 583,00
SUMA ŚRODKÓW WŁASNYCH		79 115,28

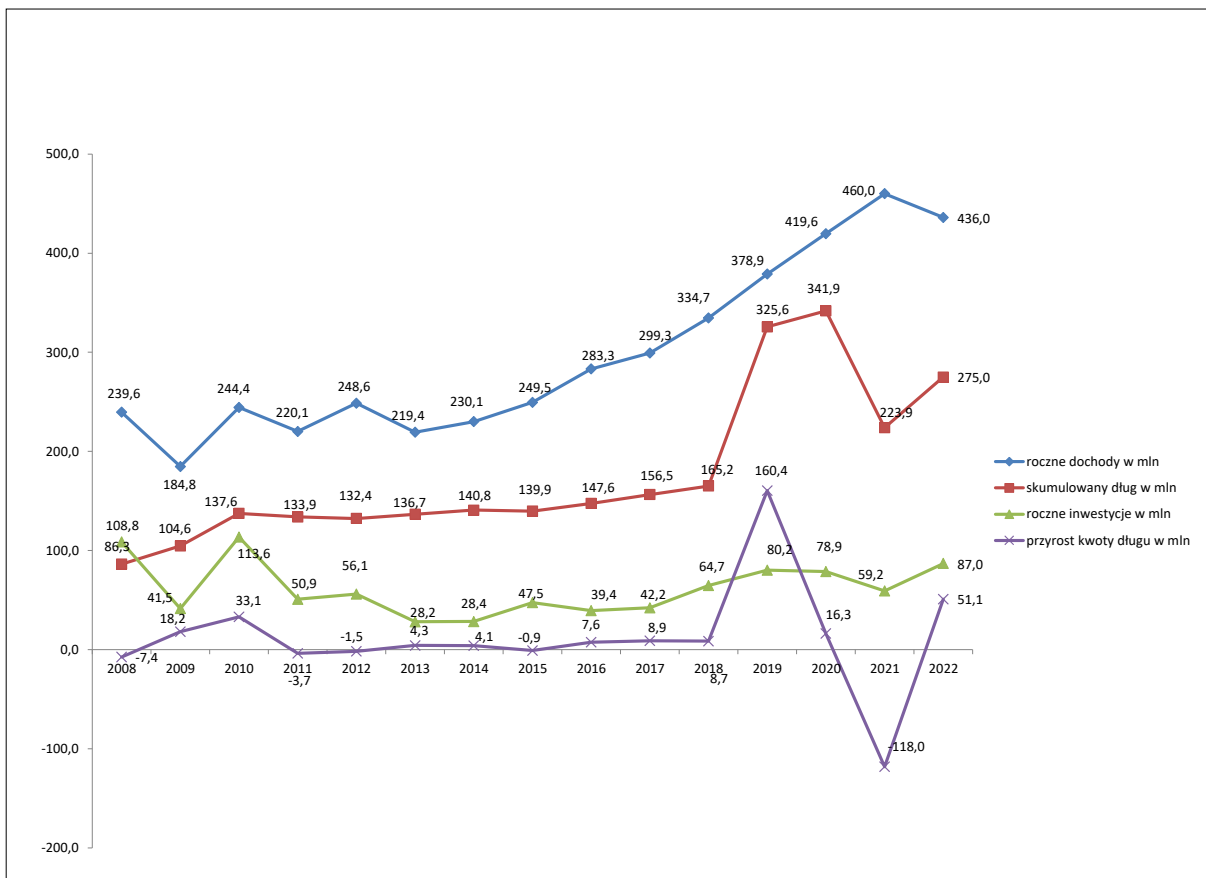
Jednym z zagadnień, które bardzo interesują naszych mieszkańców jest zadłużenia miasta. Skumulowane zadłużenie Żor na koniec 2022 roku wyniosło 268,4 mln zł i w ciągu jednego roku wzrosło o 53 mln zł – kwoty te nie obejmują umów wsparcia. Wliczając umowy wsparcie na koniec 2022 zadłużenie wyniosło 275 mln zł – wzrost o 51 mln zł w stosunku do poprzedniego roku. Taka sytuacja to efekt rosnących wydatków bieżących a także dużej skali inwestycji prowadzonych w mieście. W 2022 roku wydatki na inwestycje wyniosły aż 87 mln zł. Rok 2022 przyniósł też ogromny wzrost kosztów obsługi długu, a bezpośrednią przyczyną takiej sytuacji były bardzo szybko rosnące stopy procentowe.

Dla pełniejszego obrazu warto zestawić kwotę długu z rocznymi dochodami miejskiego budżetu, które w 2022 roku wyniosły 436 mln zł. Oznacza to, że łączne zadłużenie stanowi około 61,5% rocznego budżetu.

W tym miejscu warto przypomnieć, że w przypadku osób fizycznych czy firm, poziom ten jest często wielokrotnie wyższy. Warto też wspomnieć, że obecnie przez miasto zaciągane są głównie kredyty, które pozwalają obniżyć koszty obsługi wcześniejszych zobowiązań, a także pożyczki z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska, co jest przejawem gospodarności, gdyż aż 40% z sumy pożyczki może zostać później umorzone.

Dług inwestycyjny w latach 2002-2022 bez umów wsparcia. Źródło: UM Żory

Dług inwestycyjny w latach 2008-2022 z umowami wsparcia. Źródło: UM Żory

4.1

Żorski Budżet Obywatelski

Niezwykle skomplikowany i złożony proces, jakim jest planowanie i realizacja miejskiego budżetu, wymaga uwzględnienia licznych czynników wewnętrznych i zewnętrznych, różnych – często sprzecznych – interesów i priorytetów, a przede wszystkim wsłuchania się w potrzeby i oczekiwanie mieszkańców i skonfrontowania ich z realnymi możliwościami finansowymi samorządu. Władze Miasta Żory, czyli Prezydent oraz Rada Miasta planując budżet na poszczególne lata wspólnie starają się, by w możliwie dużym stopniu odpowiadał on na potrzeby żorzan, wyrażane podczas różnego rodzaju spotkań, w pismach kierowanych do urzędu miasta, czy zgłaszane za pośrednictwem radnych i Rad Dzielnic.

Od wielu lat władze Żor dają również mieszkańcom możliwość bezpośredniego zaangażowania się w tworzenia miejskiego budżetu poprzez mechanizm budżetu partycypacyjnego w dzielnicach. To pewien rodzaj budżetu obywatelskiego – wyjątkowy dla Żor – w ramach którego mieszkańcy poszczególnych dzielnic mogą zdecydować na jakie inwestycje zostaną przeznaczone pieniądze w ich najbliższym otoczeniu. W 2022 roku w ramach budżetu partycypa-

cyjnego każda z 15 żorskich dzielnic miała do dyspozycji po 60 000 zł oraz środki wynikające z oszczędności z poprzednich lat. Łącznie dało to kwotę: 1 022 700,00 zł.

Środki te zostały przeznaczone na realizację łącznie 16 zadań inwestycyjnych. Zadania te zostały wyłonione podczas spotkań Rad i Zarządów Dzielnic, które były otwarte dla wszystkich mieszkańców i każdy z nich mógł takie przedsięwzięcia zgłaszać. Ponownie w tej formule zrealizowane zostały zarówno małe, bieżące zadania, jak i znaczące inwestycje, zmieniające obraz danej dzielnicy. Do najciekawszych przedsięwzięć inwestycyjnych należały: przebudowa bieżni wraz ze skoczną do skoku w dal przy SP-15; rewitalizacja Zielonego Jaru; doposażenie placu zabaw przy ZSP-9 i OSP Rój; remont pomieszczeń budynku LKS Rój; budowa oświetlenia ulicznego w kilku punktach; remont remizy OSP Osiny czy stworzenie siłowni zewnętrznej przy ul. Parkowej w dzielnicy Baranowice.

Od 2018 roku we wszystkich miastach na prawach powiatu w całej Polsce – a więc także w Żorach – obowiązkowe jest przeprowadzanie procedury ogólnomiejskiego budżetu obywatelskiego. W 2022 roku w naszym mieście procedurę tę ponownie przeprowadzono w oparciu o sprawdzone zasady, uregulowane uchwałą nr 396/XXVIII/21 Rady Miasta Żory z dnia 25 marca 2021 r. w sprawie zasad Żorskiego Budżetu Obywatelskiego. W myśl tej uchwały mieszkańcy Żor mogli zgłaszać tylko projekty ogólnomiejs-

skie, czyli takie, które skierowane są do ogółu mieszkańców, a na budżet obywatelski przeznaczono 2 200 000,00 złotych. Każdy mieszkaniec mógł w terminie od 16 maja do 30 czerwca 2022 r. zgłosić jeden projekt, popierany przez co najmniej 50 innych mieszkańców.

W ustalonym terminie do Urzędu Miasta wpłynęło 9 projektów zgłoszonych przez mieszkańców Żor, które następnie zgodnie z regulaminem zostały ocenione przez powołany przez Prezydenta Miasta Żory Zespół Weryfikujący. W wyniku weryfikacji

3 z nich uzyskały ocenę negatywną. We wszystkich przypadkach wnioskodawcy złożyli odwołania, które rozpatrywał Prezydent Miasta Żory. W przypadku projektów „Siłownia dla osób niepełnosprawnych” oraz „Doposażenie przestrzeni szkolnych i rekreacyjnych na terenie miasta Żory w stoły do gry w szachy, chińczyka, piłkarzyki” odwołania zostały rozpatrzone pozytywnie. Zaś w przypadku projektu pn. „Nowy budynek klubowy i hala dla społeczności baseballowo-softballowej” wynik odwołania był negatywny. Ostatecznie pod głosowanie mieszkańców poddanych zostało 8 projektów.

L.p.	Nazwa projektu	Wnioskodawca	Wartość
1.	Budowa bieżni lekkoatletycznej 4-torowej, do biegu na 60 metrów przy SP 11 w Żorach - Roju	Mariusz Gajda	193 848,00 zł
2.	Zielone miejsce spotkań – zagospodarowanie terenu zielonego wokół Szkoły Podstawowej nr 16 z Oddziałami Integracyjnymi im. Marii Konopnickiej w Żorach	Joanna Fudali	220 000,00 zł
3.	Nowe boisko piłkarskie ze sztuczną nawierzchnią przy Stadionie Miejskim w Żorach	Mieczysław Jakubowski	2 165 130,26 zł
4.	Budowa ul. Statki – budowa drogi wraz z odwodnieniem i oświetleniem	Jan Świerkot	2 075 000,00 zł
5.	„Strefa mocy – aktywne dziecko” – rewitalizacja placu zabaw na ulicy Strażackiej 6 przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 5 w Żorach	Katarzyna Stolarek	1 282 000,00 zł
6.	Siłownia dla osób niepełnosprawnych	Kamil Kuczawski	1 703 322,40 zł
7.	Doposażenie przestrzeni rekreacyjnych, ogólnodostępnych i szkolnych na terenie miasta Żory w stoły do gry w szachy, chińczyka, piłkarzyki.	Konrad Makarewicz	1 667 000,00 zł
8.	Bezpieczeństwo ratowników dla bezpieczeństwa mieszkańców	Michał Klein	615 600,00 zł

Głosowanie odbyło się w terminie 19 września – 3 października 2022 r. Każdy z mieszkańców mógł oddać jeden głos. Można to było zrobić albo papierowo – wrzucając wypełnioną i podpisaną kartę do głosowania do urny w jednym z punktów głosowania albo elektronicznie, przez specjalny portal.

Z roku na rok zainteresowanie żorzan Żorskim Budżetem Obywatelskim rośnie! W ŻBO 2023 oddano aż 9086 głosów, z których 8852 były ważne. To zdecydowany rekord jeśli chodzi o frekwencję! Najwięcej, bo aż 2904 głosy ważne oddano na projekt pn. „Budowa bieżni lekkoatletycznej 4-torowej, do biegu na 60 metrów przy SP 11 w Żorach-Roju”, zgłoszony przez Mariusza Gajdę. W ramach tego projektu przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 11 w Żorach-Roju wybudowana zostanie krótka, poliuretanowa bieżnia lekkoatletyczna z 4 torami. Inwestycja ta poprawi warunki do uprawiania sportu nie tylko dla uczniów, ale też dla wszystkich chętnych mieszkańców dzielnicy i całego miasta. Wartość tego projektu to 193 848,00 zł.

Drugie miejsce zajął projekt pn. „Zielone miejsce spotkań – zagospodarowanie terenu zielonego wokół Szkoły Podstawowej nr 16 z Oddziałami Integracyjnymi im. Marii Konopnickiej w Żorach”, zgłoszony przez Joannę Fudali. Otrzymał on 1896 ważnych głosów. Za kwotę 220 000 zł przy SP 16 powstanie zielona, wspólna przestrzeń edukacyjno-rekreacyjna. Ponadto realizacja zadania pozwoli na kształtowanie postaw i świadomości ekologicznej poprzez podniesienie atrakcyjności form edukacji ekologiczno-przyrodniczej. Powstanie ścieżka edukacyjna z ciekawymi gramiami terenowymi, która pozwoli na prowadzenie działań z edukacji

ekologicznej. Wiedzę na ścieżce będzie można zdobywać także samodzielnie, odwiedzając szkolny ogród. Utworzenie kącika hamakowego pozwoli zaś na zrelaksowanie się po zajęciach edukacyjnych.

Kolejny projekt, który mieści się w kwocie przeznaczony na Żorski Budżet Obywatelski 2023 to zgłoszony przez Katarzynę Stolarek projekt pn. „Strefa mocy – aktywne dziecko” – rewitalizacja placu zabaw na ulicy Strażackiej 6 przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 5 w Żorach. Wartość tego projektu to 1 282 000 zł, a w ramach jego realizacji plac zabaw przy szkole w Baranowicach zmieni się nie do poznania – wszystkie urządzenia zostaną wymienione na nowe, pojawi się nowa bezpieczna nawierzchnia, przebudowane zostanie boisko trawiaste, wymieniona zostanie mała architektura. Projekt obejmuje też stworzenie „zielonej klasy” z ławeczkami i stolikami, utworzenie „kuchni błotnej” oraz strefy trampolin ziemnych i z kulami równoważnymi.

Zgodnie z § 19 ust. 7 Uchwały nr 396/XXVIII/21 Rady Miasta Żory z dnia 25 marca 2021 r. w sprawie zasad Żorskiego Budżetu Obywatelskiego, Prezydent Miasta Żory Waldemar Socha zdecydował o zwiększeniu puli środków przeznaczonych na ŻBO, do kwoty pozwalającej zrealizować kolejny, najtańszy projekt zgodnie z procedurą. Tym projektem jest zgłoszona przez Michała Kleina inicjatywa pn. „Bezpieczeństwo ratowników dla bezpieczeństwa mieszkańców”. Projekt o wartość 615 600,00 zł zakłada doposażenie wszystkich żorskich jednostek OSP w potrzebny sprzęt: komplety ubrań specjalistycznych, buty, rękawice, hełmy, kominiarki oraz aparaty powietrzne z butlą i maską.

fot. UM Żory

Na terenie przy Szkole Podstawowej nr 13 zrealizowano projekt ŻBO

Realizacja zwycięskich projektów przewidziana została na 2023 rok. Równolegle z prowadzeniem procedury wyłaniającej nowe projekty, prowadzone były prace zmierzające do realizacji tych, wybranych w ramach ŻBO 2022. Nie do poznania zmienił się teren wokół SP 13, a to dzięki realizacji zgłoszonego przez Agnieszkę Maroszek projektu pn. „Przyjazne zagospodarowanie teren wokół budynków Szkoły Podstawowej Nr 13 na Osiedlu Pawlikowskiego”. W ramach tej inwestycji tereny wokół budynków Szkoły Podstawowej nr 13 został uporządkowany, pojawiły się nowe rośliny i ławeczki. Dzięki środkom z ŻBO uczniowie zyskali przyjazne otoczenie i miejsce do spędzania przerw oraz czasu poza lekcjami, a rodzice miejsce do odpoczynku w oczekiwaniu na swoje pociechy. Zagospodarowany teren stał się miejscem relaksu dla mieszkańców Osiedla Pawlikowskiego.

Dużo więcej problemów dostarczyła realizacji projektu pn. „Żorska Strefa Tenisa”, zgłoszonego przez Andrzeja Mazura. Przypomnijmy, że w ramach tego projektu obok hali MOSiR Żory - na terenie po byłym lodowisku – miał powstać kompleks trzech krytych kortów tenisowych wraz z zapleczem szatniowym. Rzeczywistość wojny w Ukrainie i pędzącej inflacji zahamowała te plany. Pomimo kilkakrotnie ogłaszanych postępowań przetargowych nie udało się znaleźć wykonawcy, który podejmie się realizacji tej inwestycji w kosztach zbliżonych do zakładanych w projekcie. A warto przypomnieć, że w momencie składania wniosku wycena była realna, przygotowana przez jedną z firm wykonujących takie konstrukcje. W momencie pisania niniejszego raportu trwa poszukiwanie dodatkowych źródeł finansowania, które pozwolą na realizację tego projektu czyli budowę „Żorskiej Strefy Tenisa”.

5.

Inwestycje

Tym, co w najbardziej bezpośredni i przemawiający do mieszkańców sposób obrazuje rozwój miasta, są z pewnością inwestycje. Właśnie o nich się mówi, na ich rozpoczęcia a potem zakończenie z niecierpliwością oczekuje. To także one sprawiają, że nasze miasto piękniej i staje się coraz lepszym miejscem do życia i prowadzenia biznesu.

Również pod tym względem rok 2022 był wyjątkowy i rekordowy!

Na wydatki majątkowe zabezpieczono w miejskim budżecie aż 125 mln zł, w tym 116 mln zł na inwestycje. W tym rozdziale prezentujemy najważniejsze i najciekawsze inwestycje realizowane w Żorach w 2022 roku.

- **Renowacja Zespołu Parkowo-Pałacowego w Baranowicach**

Przez cały 2022 roku niezwykle intensywnie toczyły się prace związane z renowacją Pałacu w Barano-

fot. UM Żory

Pałac w Żorach-Baranowicach po renowacji

wicach. Przypomnijmy, że Miasto Żory otrzymało dofinansowanie na realizację projektu pn. „W trosce o śląskie dziedzictwo – renowacja Zespołu Parkowo-Pałacowego w Żorach” ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w wysokości aż **16 206 185,59 zł**. W ramach tego przedsięwzięcia przeprowadzono kompleksowe działania, polegające na renowacji zabytkowego pałacu z XVII wieku oraz zagospodarowaniu jego otoczenia i znajdującego się przy nim parku w stylu angielskim, z licznymi starymi drzewami i pomnikami przyrody. Prace te pozwoliły na uratowanie przed zniszczeniem niepowtarzalnego obiektu, stanowiącego wyjątkowy przykład architektury pałacowej na terenie Żor i tej części województwa śląskiego. Pałac został odrestaurowany od fundamentów aż po dach, przy zachowaniu jego pierwotnego układu architektonicznego. Efekty prac są widoczne zarówno na zewnątrz, gdzie podczas remontu elewacji odtworzone zostały historyczne detale oraz stolarka drzwiowa i okienna, jak i w środku, gdzie przeprowadzono m.in. rekonstrukcję pochodzących z około 1900 roku polichromii. Mieszkańcy będą mogli także wybrać się na spacer do przylegającego do pałacu parku w stylu angielskim, który również przejdzie metamorfozę, rozpoczętą już w 2022 roku. Pojawią się w nim nowe ścieżki spacerowe, mostki oraz mała architektura. Po renowacji pałac w Baranowicach ma szansę stać się jednym z ważnych ośrodków na artystycznej mapie Polski. W budynku przewidziano część z wielofunkcyjnymi salami działań artystycznych, część gastronomiczną oraz część wystawienniczą. Koszt inwestycji to: **29 583 464,89 zł**. Pałac

zostanie udostępniony dla odwiedzających jesienią 2023 roku.

• **Remont zabytkowej kamienicy przy ul. Pszczyńskiej 9**

Dwie zabytkowe kamienice, zlokalizowane przy ul. Pszczyńskiej 9 i ul. Dworcowej 7 w Żorach odzyskały dawny blask dzięki pozyskanemu przez Miasto dofinansowaniu na realizację projektu pn. „Remont zabytkowych kamienic przy ul. Pszczyńskiej 9 i ul. Dworcowej 7 wraz z możliwością przeznaczenia ich na cele społeczne”.

Aż 10 nowych mieszkań socjalnych powstało w wyniku kompleksowego remontu zabytkowej kamienicy przy ul. Pszczyńskiej 9. Przeprowadzony remont objął całą kamienicę wraz z jej otoczeniem. Wykonano roboty fundamentowe, murarskie, wymieniono dach oraz drzwi i okna. Budynek został poddany termomodernizacji i termoizolacji. Wykonano remont centralnego ogrzewania, instalacji wodno-kanalizacyjnej, instalacji elektrycznej, telefonicznej, domofonowej, a także instalacji zewnętrznej kanalizacji sanitarnej i deszczowej. Na zewnątrz utwardzono teren pod miejsca postojowe oraz dojazdy i dojścia. Pojawiło się nowe ogrodzenie, a teren zielony wzbogacony został o nowe nasadzenia. Mieszkania o powierzchni od 32 m² do 59 m² zostały przeznaczone na cele socjalne.

Dodatkowo z okazji 750. rocznicy założenia Miasta Żory jedną ze ścian kamienicy ozdobił wyjątkowy mural, zaprojektowany przez Sebastiana Bożka – absolwenta Wydziału Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie oraz studenta studiów doktoranckich Wydziału Sztuki Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie. Artysta jest również wykonawcą muralu. Inwesty-

cja, której koszt wyniósł 1 874 346,45 zł, została dofinansowana w kwocie 1 572 603,96 zł w ramach Regionalnego Programu Województwa Śląskiego 2014-2020 (RPO WSL).

• **Remont zabytkowej kamienicy przy ul. Dworcowej 7**

W ramach tego samego projektu zabytkowa kamienica mieszcząca się przy ul. Dworcowej 7 w Żorach została odnowiona i oddana do użytku. W sześciu wyremontowanych mieszkaniach socjalnych zamieszkają rodziny zmagające się z niepełnosprawnością. W ramach tej inwestycji przeprowadzono kompleksowy remont kamienicy wraz z zagospodarowaniem otaczającego ją terenu. Budynek został docieplony, a na zewnątrz wykonana została wyjątkowa elewacja. Wymieniono stropy, dach, stolarkę oraz wszystkie instalacje. Dobudowana została również nowa część budynku, w której powstała winda, mająca służyć przede wszystkim osobom mającym trudności

z poruszaniem się. Założeniem władz miasta było przeznaczenie wyremontowanych mieszkań na cele społeczne. Na realizację inwestycji w ramach projektu pn. „Remont zabytkowych kamienic przy ul. Pszczyńskiej 9 i ul. Dworcowej 7 wraz z możliwością przeznaczenia ich na cele społeczne” Miasto Żory pozyskało dofinansowanie w wysokości 1 602 752,58 zł pochodzące z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020. Całkowity koszt inwestycji wyniósł 1 783 251,98 zł.

• **Adaptacja i rozbudowa o salę gimnastyczną budynku na os. Pawlikowskiego 13 na filię Zespołu Szkół Specjalnych**

W 2022 roku realizowana była jedna z najbardziej wyczekiwanych inwestycji w naszym mieście, czyli rozpoczęta rok wcześniej adaptacja dawnego budynku miejskiej biblioteki na os. Pawlikowskiego na filię

fot. UM Żory

Kamienica przy ulicy Dworcowej po remoncie

Sala sportowa Zespołu Szkół Specjalnych

Zespołu Szkół Specjalnych. Istniejący budynek zostanie przystosowany dla potrzeb uczniów i nauczycieli Zespołu Szkół Specjalnych. Powstanie winda przeznaczona do korzystania przez osoby poruszające się na wózkach inwalidzkich. Wyremontowane zostaną piętro budynku, klatki schodowe oraz toalety. Dobudowana zostanie także klatka schodowa wraz z dodatkowymi pomieszczeniami. Planowana jest też wymiana grzejników, instalacji elektrycznej, wentylacyjnej, klimatyzacyjnej i teleinformatycznej. Ściany zewnętrzne i dach zostaną ocieplone. W ramach projektu do istniejącego obiektu dobudowany zostanie dwukondygnacyjny budynek, w którym powstanie wyczekiwana przez szkolną społeczność sala gimnastyczna wraz z zapleczem, składającym się z dwóch szatni z łazienkami i prysznicami, magazynu sprzętu sportowego, pokoju dla nauczycieli z łazienką oraz siłowni dla sześciu stanowisk. W nowej siedzibie

ZSS oprócz pomieszczeń typowo dydaktycznych, znajdą się również specjalistyczne pracownie, takie jak sala rehabilitacyjna, sala do hydroterapii, sala relaksacji z koloroterapią i aromaterapią, a także sala zabaw ruchowych dla najmłodszych. Pomiedzy dwoma budynkami powstanie łącznik, w którym będzie znajdowało się główne wejście do budynku. Zaprojektowano też pochylnie umożliwiające wejście do szkoły osób z niepełnosprawnościami. Na ogrodzonym terenie szkoły pojawią się ławki i plac zabaw. Koszt inwestycji to 12 994 924,89 zł, w tym dofinansowanie z Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych w wysokości 408 393,32 zł.

- **Przebudowa i budowa dróg lokalnych na rzecz zrównoważonego rozwoju Gminy Miejskiej Żory.**

W ramach tego przedsięwzięcia wykonana została przebudowa ok. 4,5 km dróg w tym: ul. Ogrodowej, ul. Fabrycznej i Piaskowej,

ul. Szoszowskiej i Dworskiej, ul. Bażanciej, Paryskiej i Warszawskiej wraz z budową ronda na skrzyżowaniu ul. Wodzisławskiej i Rolniczej; przedłużenie al. Armii Krajowej wraz z budową ronda turbinowego czterowłotowego na skrzyżowaniu ul. Gajowej i al. Jana Pawła II. Powstała też infrastruktura uzupełniająca w tym: obiekty inżynierskie, ścieżki rowerowe, chodniki, zatoki autobusowe, parkingi oraz oświetlenie. Koszt całego przedsięwzięcia to **46 270 427,84 zł**. Zadanie zostało dofinansowane w kwocie **28 481 000,00 zł** z Rządowego Funduszu Polski Ład.

• Remont Parku Staromiejskiego wraz z budową fontanny

W związku ze wspianym jubileuszem 750. rocznicy założenia Miasta Żory w 2022 roku rozpoczęła się realizacja projektu pn. „Zielona brama do przyszłości – kompleksowa

rewitalizacja przestrzeni starego miasta w Żorach”. Jego celem jest przywrócenie świetności i należytej rangi żorskiej Starówce. Pierwszym etapem projektu była przebudowa Parku Staromiejskiego przy ul. Rybnickiej. Powstała tam nowa fontanna, nawiązująca do historycznego obiektu, który działał przez lata w tym samym miejscu i rozbudowane zostało oświetlenie. Pojawiły się nowe ławki, hamaki do wypoczynku, stojaki na rowery oraz kosze na śmieci. Wokół posadzone zostały nowe krzewy i drzewa. Zadanie było finansowane w ramach pożyczki rewitalizacyjnej na realizację projektu inwestycyjnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020. Wartość inwestycji to **3 186 258,48 zł**.

fot. Kamil Sławiński

Park Staromiejski z nową fontanną

- **Budowa nowej fontanny na żorskim Rynku**

Również w ramach projektu pn. „Zielona brama do przyszłości – kompleksowa rewitalizacja przestrzeni starego miasta w Żorach” rozpoczęła się przebudowa fontanny na żorskim Rynku. W miejscu dotychczasowej fontanny powstała nowoczesna fontanna posadzkowa, czyli tzw. „mokry chodnik” z efektami świetlnymi i muzycznymi. Nie tylko zapewni ona mieszkańcom rozrywkę poprzez widowiskowe pokazy, ale też z pewnością będzie ulubionym miejscem najmłodszych mieszkańców naszego miasta w ciepłe, letnie dni. Fontannę tworzyła będzie podziemna betonowa niecka, przykryta płytami kamiennymi. Tryskającej wodzie towarzyszyć będą efekty dźwiękowe i świetlne, tworzące ciekawe pokazy. W pobliżu fontanny pojawią się elementy małej architektury, m.in. granitowe siedziska. W ramach przebudowy wykonane zostaną niezbędne rozbiórki istniejących nawierzchni fontanny oraz pomieszczenia technologicznego fontanny. Koszt inwestycji to 3 895 380,52 zł.

- **Przebudowa ul. Klimka wraz z rewitalizacją znajdującego się przy niej założenia pocmentarnego.**

To jedna z kluczowych inwestycji związanych z 750. Urodzinami Miasta Żory. W ramach przebudowy ul. Klimka został zachowany jej historyczny przebieg z wyraźnym wydzieleniem dwóch stref użytkowania. Granicę tych stref ustalono w miejscu odtworzenia śladu dawnych murów obronnych poprzez ceglany pas utwardzonego terenu. Górną część ulicy Klimka, tj. od strony ulicy Garncarskiej przeznaczono wyłącznie dla ruchu pieszego, z możliwością dojazdu służb porządkowych, nowożeńców, konduktu pogrzebo-

wego i rowerzystów – ta część została wykonana i oddana do użytku już w 2022 roku. Dolną część tj. od strony Męczenników Oświęcimskich, zaprojektowano jako strefę pieszo-jezdną dostępną dla ruchu pieszego, samochodowego i rowerowego.

Teren inwestycji uzupełniony został o ławki, latarnie, kosze na śmieci, podświetlany słup ogłoszeniowy oraz stojaki na rowery. Przebudowana przestrzeń zostanie także dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. W miejscu Placu Pamięci Narodowej zaprojektowano „kwartał zieleni”, zaś istniejący skwer przy ulicy Męczenników Oświęcimskich zostanie przebudowany na miejsca parkingowe. Kamień upamiętniający żołnierzy poległych w trakcie II wojny światowej oraz Pomnik Walczących o Wolną Polskę zostaną przeniesione w inne miejsce, zaś zieleń przy ul. Klimka zostanie uporządkowana. Projekt przewiduje wycięcie 12 drzew, jednak są to wyłącznie takie drzewa, dla których ekspertyzy dendrologiczne wskazały na daleko postępujące obumarcie, a zgodę na wycinkę wydał Śląski Wojewódzki Konserwator Zabytków. W ich miejsce zasadzonych zostanie natomiast aż 31 nowych drzew liściastych – platanów i lip. Będą one stanowić kontynuację szpaleru drzew wzdłuż całej ulicy Klimka, a także stworzą „zielony parasol” w miejscu pomnika Pamięci Walczących o Wolną Polskę oraz przy odtworzeniu murów obronnych. Skwer u zbiegu ogrodzenia kościoła pw. św. Filipa i Jakuba oraz zespołu pocmentarnego zaprojektowano jako strefę wypoczynkowo-dydaktyczną. Istniejący teren zielony zostanie uporządkowany i ograniczony murkiem wykończonym panelami z cortenu, który będzie pełnił rów-

niez funkcję siedziska. Wnętrze murku wypełni dywan z trawy.

W ramach przebudowy istniejącego ogrodzenia zespołu pocmentarnego, od strony kościoła wykonano odtworzenie średniowiecznego muru obronnego z furtą. Mur wzbogacony został o charakterystyczne elementy dawnych fortyfikacji, takie jak blankowanie czy odcinek drewnianego chodnika. U podnóża muru pojawi się tablica edukacyjna, zawierająca informacje dotyczące średniowiecznego muru obronnego. Ważną częścią inwestycji będzie rewitalizacja założenia pocmentarnego. Projekt przewiduje „otwarcie” starego cmentarza jednak w duchu poszanowania miejsca. Zaplanowano odtworzenia istniejących ścieżek, wykonanie łączników i ścieżki wzdłuż murów obronnych bez naruszania pomników cmentarnych i istniejącej zieleni. Alejki zostaną wyraźnie wydzielone od kwartałów z nagrobkami poprzez

niskie barierki trawnikowe, a cały teren wzbogaci się o oświetlenie alejek i podświetlenie murów obronnych, ławki i kosze na śmieci. Co ważne, cmentarz nie zostanie zamieniony w park. Zamysł otwarcia założenia ma być początkiem dalszej rewitalizacji miejsca, szczególnie zapomnianych pomników cmentarnych, które są w złym stanie, również z uwagi na przerastającą zieleń i jej systemy korzeniowe.

Prace prowadzone będą też wzdłuż ul. Męczenników Oświęcimskich i obejmą zastąpienie istniejącego ciągu pieszego ścieżką rowerową na odcinku od Centrum Przesiadkowego do budynku szkoły, a także utworzenie dodatkowego przejścia dla pieszych oraz przejazdów dla rowerów przez jezdnię i uporządkowanie pasa zieleni. Szacowany koszt rewitalizacji ul. Klimka to prawie 8,4 mln zł.

Ulica księdza Piotra Klimka po rewitalizacji

fot. UM Żory

wizualizacja ARCHIPROJEKT Włodzimierz Banaś

Wizualizacja basenu w Żorach-Roju

• **Tężnia solankowa w Parku Cegielnia**

W 2022 roku rozpoczęła się budowa nowej tężni solankowej w Parku Cegielnia przy ul. Folwareckiej. Wyjątkowy, nowoczesny obiekt ma kształt okręgu o średnicy aż 30 metrów i wysokości 7 metrów! W sercu tężni będzie można nie tylko zrelaksować się wdychając uzdrawiającą, solankową mgiełkę, ale również podziwiać multimedialną fontannę, która zapewni efekty świetlne i dźwiękowe. Pokazy będzie można oglądać także ze szczytu tężni – tam dostępny będzie taras widokowy, okalający cały obiekt. W sąsiedztwie tężni pojawią się nowe słupy oświetleniowe, ławki oraz stojaki na rowery. Wartość inwestycji to 5 112 756,99 zł.

• **Budowa nowego basenu otwartego w Żorach-Roju**

W 2022 roku podpisano umowę i rozpoczęto realizację wyczekiwanej przez mieszkańców inwestycji, czyli budowy nowoczesnego otwartego basenu w Żorach-Roju! Miasto Żory podpisało umowę z wybraną w postępowaniu przetargowym fir-

mą KARPAT-BUD sp. z o.o. z Głogowa. Realizacja projektu pn. „Ośrodek rekreacyjny w Żorach-Roju: przestrzeń wypoczynku, rekreacji i integracji mieszkańców” będzie kosztowała 41 312 010,00 zł. Miasto Żory otrzymało na ten cel dofinansowanie w wysokości 12 364 153,34 zł, w tym 10 915 177,10 zł ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 oraz 1 448 976,24 zł z budżetu państwa.

W ramach inwestycji powstanie nowoczesne kąpielisko w tradycyjnej technologii, gdzie woda uzdatniana jest chemicznie m.in. z użyciem chloru. Niecka basenowa będzie wykonana ze stali szlachetnej nierdzewnej i będzie miała powierzchnię 2 234,6 m². Znajdą się w niej m.in. dysze masujące, kula generująca fale, masażery i gejzery. Oczywiście nie zabraknie też uwielbianych przez dzieci i dorosłych zjeżdżalni wodnych! Dzieci będą mogły skorzystać także z wodnych placów zabaw. Jedna

część skierowana będzie do młodszych, a druga do starszych dzieci. Znajdą się na nich takie atrakcje jak: dysze wodne, specjalne tunele, armatki czy zamki wodne. Łączna powierzchnia wodnych placów zabaw to 1 199,4 m². Oprócz samej nowej nieckiej basenowej powstaną też toalety, przebieralnie i budynki techniczne. Projekt obejmuje także budowę dwóch parkingów i montaż elementów małej architektury, takich jak kosze na śmieci, ławeczki czy stojaki na rowery. Ponadto na terenie obiektu odnowione zostaną: zespół kortów ziemnych, boisko do siatkówki plażowej wraz ze stalową trybuną zewnętrzną, zespół budynków towarzyszących, zieleni parkowa i leśna. Zgodnie z umową inwestycja ma zakończyć się w sierpniu 2023 roku.

Zaprezentowane powyżej zestawienie tylko największych spośród miejskich inwestycji jasno pokazuje, jak wiele zmienia się w naszym mieście i jak dynamicznie rozwijają się Żory. Fakt realizacji tak dużych przedsięwzięć z udziałem środków zewnętrznych – dofinansowań z Unii Europejskiej i budżetu państwa oraz pożyczki rewitalizacyjnej, opartej na funduszach unijnych jest potwierdzeniem skuteczności Miasta Żory w pozyskiwaniu środków finansowych ze źródeł zewnętrznych. W 2022 roku Żory pozyskały dofinansowania na realizację projektów m.in. w obszarach: termomodernizacji budynków publicznych, rozbudowy kanalizacji sanitarnej, cyfryzacji, dostępności architektonicznej, infrastruktury drogowej, czy edukacji. Do najciekawszych projektów, na które pozyskano środki zewnętrzne trzeba zaliczyć:

- **W ramach Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych:**

- **„Poprawa efektywności energetycznej w żorskich placówkach oświatowych i sportowych wraz z ich rozbudową”** – wniosek obejmuje

termomodernizację i rozbudowę ZSP-1, termomodernizację i rozbudowę ZSP-9, rozbudowę, przebudowę placu zabaw i budowę boiska ZSP-7, remont elewacji, docieplenie dachu SP-3 (filia na ul. Klimka), termomodernizację hali sportowej w Rogoźnej. Wartość inwestycji: 33 333 333,00 zł, wnioskowane dofinansowanie: 30 000 000,00 zł.

- **„Budowa sieci kanalizacji wraz z przepompownią ścieków i przebudową drogi Warszawickiej na rzecz zrównoważonego rozwoju Gminy Miejskiej Żory”**. Wartość inwestycji: 5 236 157,00 zł, wnioskowane dofinansowanie: 4 999 999,00 zł.

- **„Poprawa efektywności energetycznej budynku Technikum nr 1 w Żorach”**

W ramach projektu w 2022 roku przeprowadzone zostały niezbędne prace ogólnobudowlane i instalacyjne (ocieplenie przegród zewnętrznych i części dachu w starej części budynku oraz ocieplenie powierzchni dachu sali gimnastycznej, wymiana istniejącej instalacji centralnego ogrzewania oraz zabudowa nowego węzła ciepłowniczego) mające na celu poprawę efektywności energetycznej budynku Technikum nr 1 w Żorach. Realizacja inwestycji przełoży się na redukcję ubytków ciepła, a w konsekwencji na oszczędności w zakresie kosztów energii cieplnej i poprawę jakości środowiska. Wartością dodaną, uzyskaną wskutek realizacji przedsięwzięcia będzie poprawa estetyki obiektu oraz jego funkcjonalności.

Wartość projektu to 2 844 609,79 zł, a wartość dofinansowania z Regio-

nalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego) wyniosła 1 383 143,25 zł.

- **„Wsparcie dzieci z rodzin pegeerowskich w rozwoju cyfrowym – Granty PPGR”**

W ramach projektu w 2022 roku 34 dzieci z Żor otrzymało nieodpłatnie laptopy z zainstalowanym pakietem biurowym LibreOffice oraz torbami do ich przenoszenia na podstawie umowy darowizny. W Dzień Dziecka w siedzibie Urzędu Miasta Żory nastąpiło uroczyste przekazanie laptopów dzieciom z rąk Prezydenta Miasta - Waldemara Sochy. Celem projektu jest wyeliminowanie ograniczeń związanych z deficytem w dostępie do sprzętu komputerowego i Internetu przez dzieci i młodzież, które realizują obowiązek szkolny na terenach popegeerowskich. Projekt w 100% sfinansowany ze środków Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014-2010 – wartość dofinansowania: 85 000,00 zł.

- **„Cyfrowa gmina”**

W ramach projektu pn. „Cyfrowa gmina” w 2022 roku przeprowadzono audyt cyberbezpieczeństwa w Urzędzie Miasta Żory, rozbudowano zabezpieczenia logiczne poprzez zakup urządzenia z wielofunkcyjną zaporą, zakupiono licencję na pakiet biurowy, tj. oprogramowanie Microsoft Office 2021 Home & Business oraz przeprowadzono szkolenia na potrzeby Urzędu Miasta Żory w zakresie cyberbezpieczeństwa. Celem realizacji projektu jest zwiększenie potencjału cyfrowego Gminy Miejskiej Żory, wzmocnienie systemów informatycznych pod kątem cyfrowej odporności na zagrożenia i zapewnienia cyberbezpieczeństwa

oraz prawidłowe działanie wydziałów urzędu w warunkach pandemii, a zwłaszcza umożliwienie pracownikom podjęcia pracy zdalnej zgodnie z obowiązującymi przepisami. Projekt w 100% sfinansowany ze środków Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014-2020 – wartość dofinansowania: 961 779,70 zł.

- **„Pozwólmy Miastu odetchnąć – wymiana urządzeń grzewczych na terenie Miasta Żory”**

Przedmiotem projektu realizowanego w formule grantowej jest wymiana nieefektywnych źródeł ciepła tj. kotłów na paliwa stałe klasy nie wyższej niż klasa 3 według normy PN-EN 303-5:2012 na nowoczesne efektywne i ekologiczne ogrzewanie w budynkach mieszkalnych zlokalizowanych na terenie Gminy Miejskiej Żory. Projekt obejmuje 32 granty przeznaczone na wymianę źródła ciepła lub podłączenie do sieci ciepłowniczej wraz z niezbędnymi pracami budowlanymi i instalacyjnymi, demontażem starego źródła ciepła i przygotowaniem kompletnej dokumentacji technicznej. W 2022 roku w ramach projektu przekazano i wypłacono 16 grantów dla grantobiorców ostatecznych na wymianę nieefektywnego źródła ciepła. Wartość projektu to 401 324,54 zł, w tym dofinansowanie w wysokości 341 125,00 zł z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego).

- **„Zaprojektowanie i przebudowa drogi ul. Mikołowskiej w Żorach wraz z budową i przebudową infrastruktury drogowej”**

Podpisano umowę o dofinansowanie dla projektu, na następnie – ze względu na bardzo wysokie kosz-

ty przetargowe – umowa została rozwiązana.

Wartość projektu: 4.858.000,00 zł

Wartość dofinansowania: 2.394.000,00 zł

Źródło dofinansowania: Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg.

• **Zaprojektowanie i przebudowa drogi ul. Bocznej w Żorach wraz z budową i przebudową infrastruktury drogowej”**

Podpisano umowę o dofinansowanie dla projektu, na następnie – ze względu na bardzo wysokie koszty przetargowe – umowa została rozwiązana.

Wartość projektu: 2 728 000,00 zł

Wartość dofinansowania: 1 349 000,00 zł

Źródło dofinansowania: Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg.

• **„Poprawa bezpieczeństwa ruchu pieszych na Alei Zjednoczonej Europy w Żorach budowa przejścia dla pieszych wraz z wyspą azylu” w ramach Marszałkowskiego Programu poprawy bezpieczeństwa na drogach województwa śląskiego.**

W 2022 roku zaprojektowano i wybudowano sygnalizację świetlną dla pieszych oraz wykonanie utwardzenia dojścia i azylu dla pieszych, elementy oznakowania – poziome i pionowe.

Wartość projektu: 184 430,90 zł

Wartość dofinansowania 50 000,00 zł

Źródło dofinansowania: Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego.

• **„Program wyrównywania różnic między regionami III” w obszarze D**

W 2022 roku podpisano umowę między Gminą Miejską Żory a PFRON-em oraz podpisanie umowy między Gminą Miejską Żory a Polskim Stowarzyszeniem na rzecz Osób z Niepełnospraw-

nością Intelektualną Koło w Żorach na:

- zakup samochodu 9-osobowego (8+1) spalinowego dla Warsztatu Terapii Zajęciowej Polskiego Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną Koło w Żorach,

- zakup samochodu elektrycznego dla Ośrodka Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczego Polskiego Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną Koło w Żorach.

Wartość projektu: 225 500,00 zł

Wartość dofinansowania 220 000,00 zł

Źródło dofinansowania: Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

• **„Dostępny samorząd – poprawa dostępności budynków Urzędu Miasta w Żorach”**

W ramach przedsięwzięcia grantowego 15 grudnia 2022 r. wykonano usługę doradczą w zakresie dostępności. Ponadto w ramach tego samego zadania wykonano instalację systemu głosowego do dźwigów dla windy dla 4 kondygnacji oraz dla windy dla 6 kondygnacji. Celem projektu jest poprawa dostępności gminy w obszarach dostępności architektonicznej i komunikacyjno – informacyjnej. Planowane działania doprowadzą do poprawy dostępności budynków urzędu miasta dla osób z ograniczeniami w poruszaniu się, osób z problemami wzroku i słuchu oraz z problemami poznawczymi.

W całości sfinansowano ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych – wartość dofinansowania: 78 100,00 zł.

• **„Szkoły z jakością! – rozwój kształcenia ogólnego na terenie miasta Żory”**

W ramach projektu przeprowadzono zajęcia dodatkowe dla uczniów w formie zajęć wyrównawczych, kół zainteresowań, laboratoriów/warsztatów w zakresie matematyki, przyrody, informatyki, biologii, chemii, fizyki, języka angielskiego i niemieckiego. Celem projektu jest poprawa jakości procesu kształcenia w 3 SP dla których organem prowadzącym jest Gmina Miejska Żory, umożliwiającą zwiększenie szans edukacyjnych uczniów poprzez wzrost ich kompetencji oraz wdrożenie przyjętych rozwiązań do praktyki szkół. Projekt jest realizowany w Szkole Podstawowej nr 1 im. Janusza Korczaka w Żorach, Szkole Podstawowej nr 8 im. Adama Mickiewicza w Żorach oraz Szkole Podstawowej nr 9 im. Henryka Sienkiewicza w Żorach. W 2022 r.

Wartość projektu: 763 789,16 zł

Wartość dofinansowania: 687 410,24 zł

Źródło dofinansowania: Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 (Europejski Fundusz Społeczny).

• **„Wsparcie dla uczniów z Ukrainy - Żory - miasto na prawach powiatu”**

Celem projektu jest wzrost dostępności do wysokiej jakości oferty kształcenia ogólnego 30 uczniów uciekających z Ukrainy w związku z atakiem Federacji Rosyjskiej na ten kraj, uczęszczających do szkół podstawowych i liceów ogólnokształcących podlegających pod Gminę Miejską Żory.

Wartość projektu: 102 337,50 zł

Wartość dofinansowania 92 103,75 zł

Źródło dofinansowania: Regionalny Program Operacyjny Województwa

Śląskiego na lata 2014-2020 (Europejski Fundusz Społeczny).

• **„Usługi społeczne na rzecz ograniczenia skutków kryzysu wywołanego konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy – GMINA MIEJSKA ŻORY cz. 2”**

Cele projektu jest poprawa funkcjonowania rodzin dotkniętych skutkami kryzysu migracyjnego związanego z wojną na terytorium Ukrainy, przebywających na terenie Gminy Miejskiej Żory, poprzez realizację usług z zakresu wsparcia rodziny wynikających z indywidualnych potrzeb z uwzględnieniem specyfiki grupy docelowej. Od listopada do grudnia 2022 r. w ramach realizacji projektu zapewniono wsparcie dla 25 rodzin ukraińskich. W ramach powyższego:

- objęto 25 rodzin pracą socjalną świadczoną przez 3 pracowników socjalnych;
- objęto 25 rodzin wsparciem w postaci 4 asystentów (3 etaty),
- zapewniono wsparcie językowe poprzez zatrudnienie 4 osób na umowę zlecenie.

W ramach umów zrealizowano łącznie 41,5 godziny wsparcia językowego, objęto wsparciem psychologicznym 2 rodziny w wymiarze łącznie 10 godzin.

Wartość projektu: 411 392,60 zł

Wartość dofinansowania 349 683,71 zł

Źródło dofinansowania: Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 (Europejski Fundusz Społeczny).

6.

Infrastruktura

Odpowiednia, przyjazna mieszkańcom i przedsiębiorcom infrastruktura jest kluczowym czynnikiem dla rozwoju miasta. Dzięki temu, że jest ona w Żorach na wysokim poziomie, jesteśmy obecnie dobrym miejscem do życia oraz prowadzenia biznesu. Nie znaczy to jednak, że władze miasta spoczywają na laurach – w każdym roku infrastruktura miejska jest rozwijana tak, by jak najpełniej odpowiadać potrzebom mieszkańców i inwestorów.

Jednym z największych atutów Żor jest bardzo dobry układ komunikacyjny. Z naszego miasta można szybko dotrzeć do najważniejszych miast województwa śląskiego, a także do beskidzkich ośrodków rekreacyjnych, takich jak np. Wisła, Ustroń czy Szczyrk. Dojazd ułatwia dobrze rozwinięta infrastruktura drogowa – nasze miasto położone jest przy autostradzie A1 łączącej południe Polski z północą oraz niedaleko autostrady A4 łączącej wschód z zachodem. Dzięki temu mieszkając w Żorach można szybko dojechać w różne rejony naszego kraju, ale też np. do czeskiej Ostrawy. Żory posiadają obecnie jeden z najlepszych w regionie układów drogowych, dzięki czemu w mieście niewiele jest korków. Wpływa na to północna obwodnica miasta skomunikowana z autostradą A1 i DK 81, która umożliwia płynny i bezpieczny przejazd przez Żory. Władze miasta dążą do pozyskania środków na budowę północno-wschodniej obwodnicy miasta, co byłoby zakoń-

zeniem budowy zasadniczego układu komunikacyjnego Żor. Trwają też starania o rozwiązanie problemu korkowania się zjazdu z Autostrady A1 – w tej sprawie prowadzone są rozmowy z GDDKiA.

Zapewnienie dobrej jakości bezpiecznych dróg dla wszystkich mieszkańców w każdej z dzielnic Żor jest dla władz miasta jednym z priorytetowych zadań w zakresie infrastruktury. Rok 2022 był tego najlepszym przykładem, bo inwestycje drogowe prowadzone były na bardzo szeroką skalę.

Ilość dróg w Żorach, z podziałem na kategorie przedstawiała w się w 2022 roku następująco:

- drogi gminne – 233
- drogi powiatowe – 22
- drogi wojewódzkie – 3
- drogi krajowe – 1
- drogi ekspresowe – 0
- autostrady – 1.

Biorąc pod uwagę długość dróg poszczególnych kategorii w Żorach, przedstawia się ona następująco:

- drogi gminne – 130,0 km,
- drogi powiatowe – 51,7 km,
- drogi wojewódzkie – 22,3 km,
- drogi krajowe – 6,72 km,
- drogi wewnętrzne – 107,6 km

W 2022 r. przeprowadzono remonty dróg o łącznej długości około 7,3 km. Wśród wyremontowanych dróg znalazły się ulice: Daleka, Włociańska, Beskidzka, Minimalna, Miodowa, droga na os. Powstańców, Promienna, Wolontariuszy, Żołnierzy Września,

Al. Armii Krajowej, Zgodna, al. Wojska Polskiego, boczna ul. Okrężnej, Pszczyńska, Pukowca, Sądowa, Wiosenna, boczna Wodzisławskiej, Zakątek, Sudecka, Kłapczyka, Rybnicka, Folwarecka, Stodolna, Mikołajca, Łęgowa, Za Miastem oraz Malinowa. W tym czasie utwardzono także kamieniem około 3 km dróg.

Duże inwestycje w infrastrukturę drogową odbyły się m.in. dzięki otrzymanym przez Miasto dofinansowaniom z Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych. W ramach projektu pn. „Przebudowa i budowa dróg lokalnych na rzecz zrównoważonego rozwoju Gminy Miejskiej Żory” o wartości 46 270 427,84 zł, Miasto otrzymało wsparcie w wysokości 28 481 000,00 zł. Projekt obejmuje budowę i przebudowę ok. 4,5 km dróg w tym: ul. Ogrodowej, ul. Fabrycznej i Piaskowej, ul. Szoszowskiej i Dworskiej, ul. Bażanciej, Paryskiej i Warszawskiej wraz z budową ronda na skrzyżowaniu ul. Wodzisławskiej i Rolniczej; przedłużenie al. Armii Krajowej wraz z budową ronda turbinowego czterowylotowego na skrzyżowaniu ul. Gajowej i al. Jana Pawła II. Zaplanowano również budowę infrastruktury uzupełniającej w tym: obiekty inżynierskie, ścieżki rowerowe, chodniki, zatoki autobusowe, parkingi oraz oświetlenie.

Dofinansowanie w wysokości 4 750 000,00 zł otrzymał też projekt pn. „Poprawa jakości dróg lokalnych na terenie Gminy Miejskiej Żory” o łącznej wartości 6 457 007,23 zł. Obejmuje on wykonanie nowej nawierzchni na ponad 3 kilometrach dróg powiatowych (m.in. ul. Osińska, Stodolna, Rybnicka, Aleja Armii Krajowej) wraz z robotami dodatkowymi a także budowę nowego chodnika wraz ze ścieżką rowerową przy

ul. Rybnickiej i Bankowej – odcinek około 340 m, przebudowę chodnika na odcinku około 885 m m.in. przy ul. Minimalnej, ul. Okrężnej/Promiennej i wykonanie nakładki warstwy ścieralnej na ponad 2 kilometrach dróg lokalnych wewnątrz osiedli mieszkaniowych (m.in. odcinki ul. Minimalnej, Miodowej, Promiennej, Wolontariuszy, Żołnierzy Września, Folwareckiej oraz na os. Powstańców Śląskich).

Warto wspomnieć także o projekcie pn. „Poprawa bezpieczeństwa ruchu pieszych na Alei Zjednoczonej Europy w Żorach budowa przejścia dla pieszych wraz z wyspą azylu”, na który Miasto pozyskało środki w ramach Marszałkowskiego Programu poprawy bezpieczeństwa na drogach województwa śląskiego. W ramach tego projektu w 2022 roku zaprojektowano i wybudowano sygnalizację świetlną dla pieszych na wysokości marketu Lidl oraz wykonano utwardzenia dojazdu i azylu dla pieszych, a także zamontowano elementy oznakowania – poziome i pionowe. Wartość dofinansowania z Wojewódzkiego Ośrodka Ruchu Drogowego wyniosła 50 000,00 zł, a koszt całego przedsięwzięcia to 184 430,90 zł.

Pisząc o infrastrukturze drogowej warto wspomnieć też o zmianach, które w 2022 roku nastąpiły w Strefie Płatnego Parkowania. 14 września 2022 r. weszła w życie uchwała nr 575/XLV/22 Rady Miasta Żory z dn. 25.08.2022 r. w sprawie ustalenia strefy płatnego parkowania dla pojazdów samochodowych na drogach publicznych oraz wysokości opłat z tego tytułu, a wraz z nią nowe stawki opłat za parkowanie w strefie płatnego parkowania w Żorach, które obecnie wynoszą:

- 2,00 zł za pierwszą godzinę parkowania,

- 2,40 zł za drugą godzinę parkowania,
- 2,80 zł za trzecią godzinę parkowania,
- 2,00 zł za czwartą i kolejną godzinę parkowania.

Zmianie uległa również roczna opłata abonamentowa dla mieszkańca, która obecnie wynosi 50,00 zł.

Ponadto pod koniec sierpnia zamontowano i uruchomiono 7 nowych parkomatów CITEA firmy Hectronic Polska Sp. z o. o., które zastąpiły stare urządzenia w Strefie Płatnego Parkowania w Żorach. Koszt tej inwestycji wyniósł 194 844,30 zł. Urządzenia te pozwalają również na obsługę użytkownikowi obcojęzycznemu – dostępne menu w języku angielskim i niemieckim. W grudniu 2022 r. uruchomiono w SPP płatności bezgotówkowe. Obecnie nowe automaty parkingowe umożliwiają płatność za postój bilonem, kartą płatniczą oraz BLIKIEM. W dalszym ciągu jest także możliwość opłacenia postojów poprzez aplikacje mobilne: MoBilet oraz mPay.

Dobra infrastruktura wpływa na komfort życia mieszkańców, ale także na ich bezpieczeństwo. Dotyczy to nie tylko kierowców, ale również niechronionych uczestników ruchu drogowego, czyli pieszych i rowerzystów. Na koniec 2022 roku w naszym mieście było około 128 km chodników, o które dbało miasto. W minionym roku wyremontowano około 2,25 km z nich. Ponadto Żory mają obecnie 23,35 km ścieżek rowerowych – od poprzedniego roku ten stan się nie zmienił.

Oprócz dobrych dróg, chodników czy ścieżek rowerowych, kolejnym ważnym czynnikiem wpływającym na bezpieczeństwo jest oświetlenie. Na koniec 2022 roku na terenie

Żor było 6 919 punktów świetlnych, co oznacza wzrost o 84 punkt w ciągu roku. W eksploatacji Gminy Miejskiej Żory jest 5403 szt. opraw, zaś 1516 szt. w eksploatacji Tauron Nowe Technologie S.A. W 2022 roku w ramach zadań inwestycyjnych prowadzonych przez Wydział Inwestycji Urzędu Miasta Żory powstało łącznie 69 nowych punktów świetlnych. Nowe oświetlenie zostało wybudowane przy ul. Boryńskiej – Zielony Jar, ul. Kojzara, Bartniczej, Lompy, Niedzielnej, Pszczyńskiej, Wiedeńskiej i Londyńskiej oraz ul. Industrialnej w ramach V etapu prac a także na terenie Zespołu Szkół nr 3.

Ważną częścią miejskiej infrastruktury, o której na co dzień nie myślimy, a ma duży wpływ na komfort naszego życia, jest kanalizacja sanitarna i deszczowa. Budowa tych sieci należała do najważniejszych i najbardziej kosztownych miejskich inwestycji po okresie transformacji. Działania w tym zakresie były prowadzone przez PWiK Żory. Choć im koszty były ogromne, to w znaczący sposób wpłynęły na poprawę komfortu życia mieszkańców Żor, a jednocześnie przyczyniły się do poprawy stanu środowiska naturalnego. Dynamiczny rozwój Żor i nowe inwestycje mieszkaniowe – przede wszystkim z dzielnic poza centrum miasta – sprawiają, że ciągle potrzebna jest rozbudowa tych sieci.

W 2022 roku oddano do użytkowania aż 11,88 km nowej sieci kanalizacji sanitarnej i podłączono do niej 448 budynków, głównie w dzielnicach: Baranowice, Rój, Rogoźna, Zachód i Kleszczów. Wskaźnik mieszkańców z dostępem do kanalizacji sanitarnej na koniec 2022 roku ukształtował się na poziomie 96,5%. Rok wcześniej był to 97,7%, co oznacza, że mimo bardzo dużych inwestycji potrzeby są jesz-

Nowa siłownia pod chmurką w dzielnicy Baranowice

cze większe! W sumie długość sieci na terenie miasta na koniec 2022 roku już około 284 km a liczba przyłączy wynosi już 8 313.

Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Żory Sp. z o.o. prowadziło również intensywne prace w zakresie budowy sieci wodociągowej w 2022 roku powstało aż 12,86 km nowej sieci, do której podłączono 408 budynków. Inwestycje w zakresie rozbudowy i odtworzenia sieci wodociągowej prowadzone były głównie w dzielnicach Rogoźna, Rój, Kleszczów, os. Korfantego, Kleszczówka, os. Sikorskiego, Zachód, Rowień, Osiny i Baranowice. Łączna długość sieci wodociągowej w naszym mieście na koniec 2022 roku wyniosła 302,26 km i objęła ona 100% gospodarstw domowych w Żorach.

Kolejną z sieci, którą zajmuje się PWiK jest sieć ciepłownicza. W 2022 roku spółka rozwijała swoją działal-

ność także w tym zakresie. Długość sieci ciepłowniczej na koniec 2022 roku wyniosła 8,6 km a podłączonych do niej było 146 budynków. Oznacza to, że w 2022 roku wykonano 17 nowych przyłączy ciepłowniczych.

W omawianym roku sieć ciepłownicza nie została rozbudowana, natomiast PWiK Żory podjęło działania dotyczące budowy źródła energii wysokosprawnej kogeneracji, dzięki której wyprodukowana energia cieplna będzie wykorzystana do zasilania infrastruktury ciepłowniczej centralnej części miasta Żory, na cele ciepłej wody użytkowej i ogrzewania budynków, a także na potrzeby technologiczne oczyszczalni ścieków. Ze względu na duże zapotrzebowanie planuje się działania zmierzające do rozbudowy sieci ciepłowniczej i podłączenia kolejnych budynków. To istotne zadanie inwestycyjne planuje się sfinansować ze środków po-

chodzących z podniesienia kapitału zakładowego przez NFOŚiGW.

Pojęcie infrastruktury jest niezwykle szerokie i błędem byłoby branie w tym zakresie pod uwagę tylko podstawowych, niezbędnych do normalnego funkcjonowania elementów, takich jak drogi, sieć wodociągowa czy oświetlenie. Infrastrukturę miasta tworzą także m.in. obiekty kulturalne czy sportowo-rekreacyjne, które pełnią ważną rolę w życiu miasta i jego mieszkańców.

Na koniec 2022 roku było 20 placów zabaw administrowanych przez Miasto – liczba ta nie zmieniła się w stosunku do poprzedniego roku. W przeciągu omawianego roku nie remontowano kompleksowo placów zabaw, a tylko wymieniano tylko pojedyncze urządzenia, tam, gdzie było to konieczne. Bardziej znaczącą inwestycją było doposażenie placu zabaw w dzielnicy Rogoźna.

Wzrosła natomiast liczba siłowni pod chmurką, których w naszym mieście jest obecnie aż 18. W 2022 roku zamontowano 7 urządzeń siłowni zewnętrznej w Dzielnicy Baranowice przy ul. Parkowej.

W Żorach nie brakuje także boisk, zarówno piłkarskich jak i wielofunkcyjnych czy nawet baseballowych. Na koniec 2022 roku było aż 29, a zdecydowana większość z nich jest w bardzo dobrym stanie. W naszym mieście mamy 4 tzw. „Orliki”, z których można korzystać bezpłatnie. Znajdują się one w następujących lokalizacjach:

- Szkoła Podstawowa nr 17 (dzielnica Powstańców Śląskich),
- Zespół Szkół nr 3 (dzielnica Sikorskiego),
- Zespół Szkół nr 8 (dzielnica Korfanego),

– Szkoła Podstawowa nr 3 (dzielnica 700-lecia Żor).

Najważniejszą częścią miejskiej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej są obiekty administrowane przez MOSiR Żory, takie jak: hala widowisko-sportowa wraz z siłownią i sauną, przystań kajakowa i kąpielisko „Śmieszek”, stadion piłkarski przy ul. Wolności, kort do gry w padla, bulodromy, tor rolkowy, park linowy, skatepark, street workout park, modelarnia lotnicza oraz remontowany obecnie Ośrodek Rekreacyjno-Wypoczynkowy Żory-Rój.

Po wielomiesięcznych pracach, wykonywanych w 2021, związanych z modernizacją obiektu pawilonu sportowego w Roju przy ul. Wodzisławskiej 213 żorski MOSiR przejął także administrowanie nad tym budynkiem. Przypomnijmy, że Miasto pozyskało 525 589,85 zł ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego ma realizację projektu pn. „Ekologiczne żorskie dzielnice – poprawa efektywności energetycznej budynku LKS Rój w Żorach”. Dzięki dofinansowaniu oraz środkom z budżetu Miasta Żory przeprowadzone zostały prace ogólnobudowlane i instalacyjne, mające na celu poprawę efektywności energetycznej budynku LKS Rój w Żorach. Roboty objęły m.in. termomodernizację budynku wraz z nową elewacją oraz modernizację instalacji centralnego ogrzewania. Po remoncie w obiekcie rozpoczęły się zajęcia z tenisa stołowego – pingpongowe tradycje przez lata były kultywowane w tym obiekcie.

O infrastrukturze kulturalnej w naszym mieście można przeczytać w Rozdziale 16 niniejszego raportu: Kultura i ochrona dziedzictwa.

7.

Gospodarka mieszkaniowa i budownictwo

Żory, niezmiennie od lat, mogą pochwalić się tym, że cały obszar miasta pokrywają Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego, stanowiące prawo miejscowe. Jest to o tyle istotne, że znacznie ułatwia proces inwestycyjny, w tym budowę siedziby firmy, czy też domu jednorodzinnego. Dodatkowo porządkuje to przestrzeń miasta, nie pozostawiając możliwości podejmowania szybkich, nieprzemyślanych decyzji, które w efekcie mogłyby okazać się szkodliwe dla układu architektonicznego przestrzeni.

Mimo kryzysu gospodarczego wywołanego m.in. wojną w Ukrainie oraz gwałtownie rosnącą inflacją, w 2022 roku w Żorach nadal trwał boom budowlany, dotyczący mieszkalnictwa jedno- i wielorodzinnego. Nieprzerwanie od lat, co roku w Żorach powstają setki nowych domów, co przekłada się na dużą liczbę mieszkańców miasta.

W 2022 roku w Żorach wydano pozwolenia na budowę aż **296** budynków jednorodzinnych oraz 6 budynków wielorodzinnych – łącznie 170 mieszkań. Jednocześnie w tym samym czasie oddano do użytkowania **246 budynków** mieszkalnych (łącznie **529 mieszkań**) i 30 niemieszkalnych. Najwięcej nowych budynków powstaje w dzielnicach Rowień, Śródmieście, Rogoźna i Baranowice. Nasze miasto rozrasta się więc w dzielnicach nieco oddalonych od swojego historycznego centrum, a jednocześnie w centrum powstają

nowoczesne budynki wielorodzinne, których wcześniej tu brakowało.

Dodatkowo pozwolenia na budowę wydano dla 6 obiektów przemysłowych oraz 9 handlowo-usługowych. Do użytku oddano natomiast **10** zakładów przemysłowych i 9 budynków z funkcją usługową.

Nie ma rozwoju miasta bez mieszkańców, zwłaszcza tych młodych, rozwijających biznesy i płacących podatki. By takich mieszkańców mieć, konieczne jest tworzenia dla nich jak najlepszych warunków do zamieszkania. Doskonale zdają sobie z tego sprawę władze Żor. Dlatego też od kilku lat w naszym mieście wdrażany jest nowatorski program pn. „Z przyszłością w Żorach”. Został on wprowadzony z myślą o tych, którzy nie chcą budować domu, ani zaciągać kredytu na zakup mieszkania. W ramach tego unikatowego programu przy Alei Zjednoczonej Europy oraz Alei Armii Krajowej powstały nowoczesne budynki wielorodzinne, w których stworzonych zostało już 396 mieszkań przeznaczonych na wynajem i trwa budowa kolejnych. Za realizację tego ogromnego przedsięwzięcia odpowiedzialna jest miejska spółka Zakłady Techniki Komunalnej Sp. z o.o.

W 2022 roku trwała budowa budynków nr 1-2 oraz 3. W pierwszym z nich zaplanowano 187 mieszkań, a w drugim 101 mieszkań – łącznie 288. Na koniec 2022 roku prace te były już na zaawansowanym etapie. Wybu-

fot. Wojciech Bęczarski

Budowa budynków z programu „Z przyszłością w Żorach”

dowano sieci kanalizacyjne, wzmocniono grunt, wykonano fundamenty a następnie wzniesiono budynki w stanie surowym do 5 piętra dla budynku nr 3 oraz częściowo dla budynku 1-2. Prace kontynuowane są w 2023 roku.

Warto wspomnieć, że Miasto planuje dalsze rozwijanie projektu „Z przyszłością w Żorach” i budowę kolejnych budynków z mieszkaniami na wynajem na miejskim terenie na około tysiąc mieszkań.

Co ważne, te miejskie inwestycje realizowane przez Zakłady Techniki Komunalnej Sp. z o.o. nie są nastawione na zysk, a na stworzenie dobrych warunków do zamieszkania w Żorach

– zarówno dla obecnych żorzan, jak i nowych mieszkańców. Oznacza to, że ceny wynajmu mieszkań są niższe niż rynkowe. Miasto przystąpiło do budowy nowych mieszkań czynszowych mając na uwadze przede wszystkim potrzeby rodzin z dziećmi, osób nie posiadających własnego mieszkania (własnościowego albo spółdzielczego) ani domu w Żorach, a także osób, które chcą się do Żor przeprowadzić. Co istotne, najemca będzie miał prawo wykupu mieszkania od Gminy Miejskiej Żory po preferencyjnej cenie po upływie okresu finansowania.

W imieniu Miasta za realizację zadań związanych z zaspokojeniem potrzeb

Joachim Gembalczyk

Dyrektor Zarządu
Budynków Miejskich

mieszkaniowych żorzan odpowiada w głównej mierze Zarząd Budynków Miejskich w Żorach. Na koniec 2022 roku ZBM administrował 50 budynkami będącymi w 100% własnością Miasta oraz 36 budynkami w ramach wspólnot mieszkaniowych. W omawianym roku dużym problemem był gwałtowny wzrost kosztów mediów: zaliczki na centralne ogrzewanie, czy mediów, które zobowiązani są opłacać najemcy na podstawie indywidualnych umów, np. energia elektryczna. Spowodował on zwiększenie działań windykacyjnych, tj. ugód, czy odroczeń. Natomiast windykacja należności czynszowych stale była utrzymywana na bardzo wysokim poziomie i oscylowała między 96% a 99%.

W 2022 roku w mieszkaniowym zasobie Gminy znajdowało się 197 lokali z umową najmu socjalnego (stan na 31 grudnia 2022), 5 lokali chronionych znajdujących się przy ul. Promiennej oraz wielopokojowy lokal chroniony przy ul. Piastów Górnośląskich 4, przekazany do użytkowania Polskiemu Stowarzyszeniu na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną. W 2022 roku powstały nowe mieszkania przy ul. Dworcowej 7 (6 nowych lokali), Pszczyńskiej 9 (3 nowe lokale) i Rybnickiej 249 (1 nowy lokal). Łącznie powstało więc nowych 10 mieszkań, w których zamieszkało 59 osób.

Na liście oczekujących na wskazanie mieszkania na koniec 2022 roku znajdowało się:

- 144 wnioskodawców na wskazanie mieszkania gminnego,
- 60 wnioskodawców na wskazanie

mieszkania w ramach dokonania zamiany,

- 61 wnioskodawców ubiegających się o przydział mieszkania w ramach programu „Z przyszłością w Żorach”.

Z uwagi na rosnące oczekiwania wnioskodawców związane z jakością mieszkania, czas oczekiwania na lokal mieszkalny, na który wnioskodawca zdecyduje się podpisać umowę najmu, wydłużył się obecnie nawet do 8 lat. Pokazuje to jasno, że pomimo prowadzonych na terenie gminy ogromnych inwestycji mieszkaniowych, w Żorach wciąż brakuje mieszkań. Dlatego też tak ważne jest dalsze rozwijanie programu „Z przyszłością w Żorach”.

W 2022 roku, tak jak w latach poprzednich Zarząd Budynków Miejskich prowadził prace remontowe na administrowanych przez siebie budynkach. Na bieżąco wykonywano remonty oraz odnowienia lokali mieszkalnych, odzyskiwanych po zdaniu ich przez byłych najemców, bądź ich rodziny (po zgonach). Własnym sumptem Dział Techniczny Zarządu Budynków Miejskich dokonał takich odnowień, czy też przeglądów w 57 lokalach pozostających w administrowaniu przez ZBM.

Najważniejsze zadania inwestycyjne realizowane przez ZBM w 2022 roku:

• **Dworcowa 7 – kompleksowy remont budynku**

W ramach zakończonego zadania inwestycyjnego przeprowadzono kompleksowy remont i przebudowę zabytkowego budynku przy ul. Dworcowej 7. W wyniku inwestycji powstało 6 nowych mieszkań o najmie socjalnym. Inwestycja współfinansowana ze środków zewnętrznych. Łączna wartość inwestycji (2021-2022 rok): 1 783 385,12.

fot. UM Żory

Siedziba Zarządu Budynków Miejskich

- **Męczenników Oświęcimskich 20 (Centrum Przesiadkowe) – kompensator mocy biernej**

W celu obniżenia kosztów energii elektrycznej zamontowano kompensator mocy biernej. Urządzenie redukuje pobieraną moc bierną. W pierwszym roku użytkowania poziom redukcji wyniósł 100%. Oszczędności w tym okresie były zbliżone do poniesionych nakładów inwestycyjnych. Łączna wartość inwestycji: 13 899,00 zł

- **Aleja Wojska Polskiego 4a – Instalacja fotowoltaiczna**

Wykonano instalację fotowoltaiczną o mocy 21 kWp. Produkowana energia będzie wykorzystywana na potrzeby ZBM, a nadwyżka oddawana do sieci elektroenergetycznej. Łączna wartość inwestycji: 125 310,95 zł.

- **os. Sikorskiego – dokumentacja projektowa**

Przedmiotem zadania inwestycyjnego jest zaprojektowanie, uzyskanie

niezbędnych decyzji administracyjnych oraz pełnienie nadzoru autorskiego budowy zespołu sześciu budynków mieszkalnych wielorodzinnych. Inwestycja zakończy się w połowie 2023 roku. W 2022 roku wykonano prace przygotowawcze związane z koncepcją i rozpoznaniem geotechnicznym. Łączna wartość inwestycji (2022 rok): 4 013,50 zł.

- **Aleja Wojska Polskiego 4a – serwer do przechowywania danych**

Zakup serwera podniósł bezpieczeństwo i wydajność przechowywania danych i obniżył zużycie energii elektrycznej. Łączna wartość inwestycji: 39 972,26 zł.

8.

Przedsiębiorczość i rynek pracy

Irena Ficek*Dyrektor Powiatowego
Urzędu Pracy*

Konsekwentnie realizowana polityka władz miasta, nastawiona na wspieranie biznesu, a także bardzo przedsiębiorczy mieszkańcy, tworzący w mieście nowe miejsca pracy – to klucz do dynamicznego wzrostu gospodarczego Żor w ostatnich dekadach.

Bardzo dobra współpraca władz miasta Żory z przedstawicielami świata biznesu i zrozumienie ich potrzeb sprawiły, że miastu udało się pokonać przeciwności i wyzwania napotkane po okresie transformacji, gdy Żory należały do najbiedniejszych miast na Śląsku. Otwartość na przedsiębiorców, w połączeniu z najlepszym w regionie układem komunikacyjnym, świetną lokalizacją, nowoczesną infrastrukturą, obecnością jednej z najlepszych na świecie stref ekonomicznych, bliskością dużych miast aglomeracji śląskiej oraz południowej granicy państwa, a także lokalną społecznością o dużym potencjale produkcyjnym sprawiają, że Żory to obecnie doskonała lokalizacja do rozwoju współczesnego biznesu. Potwierdzeniem tego jest powstawanie w naszym mieście nowych, dużych przedsiębiorstw czy niezwykle ważnego przedsięwzięcia – Akceleratora Biznesowego KSSEnon.

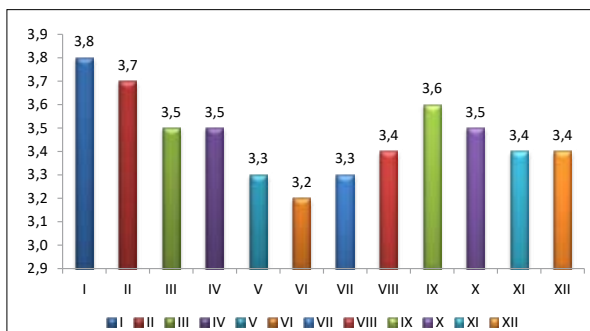
Celem władz miasta jest utrzymanie tego kursu i dalszy rozwój gospodarczy Żor.

Dla rozwoju współczesnego biznesu niezbędna jest odpowiednia infrastruktura – o niej pisaliśmy w rozdziale 5. niniejszego raportu – a także odpowiednie zasoby kadrowe, czyli wykwalifikowani pracownicy, gotowi do podjęcia pracy. W Żorach mieszka około 62 tysięcy ludzi, z czego około 55,7% jest w wieku produkcyjnym. Co równie ważne, w promieniu 120 kilometrów od naszego miasta mieszka około 10 milionów ludzi, a ilość mieszkańców w odległości zaledwie 15 km od centrum Żor szacowana jest na niemal 300 000. Biorąc to pod uwagę widzimy ogromny potencjał dla biznesu – zarówno pod kątem pozyskania potrzebnych pracowników, jak i rynku zbytu.

Patrząc na obecny rozwój Żor aż trudno uwierzyć, przed jak ogromnym zadaniem stanęli włodarze naszego miasta na przełomie XX i XXI wieku. Potężnym wyzwaniem była nie tylko wspomniana już kompletna przebudowana miejskiej infrastruktury, ale także – a może przede wszystkim – sytuacja na rynku pracy. Jeszcze na koniec 2001 roku stopa bezrobocia w Żorach wynosiła aż 25,7%. Był to problem, który wymagał szybkich i zdecydowanych, a zarazem systemowych działań, które przyniosą długotrwały efekt. Dążąc do rozwiązania tej kwestii władze miasta wypracowały rozwiązania wspierające pozyskiwanie inwestorów i rozwój

biznesu, które następnie były konsekwentnie wdrażane w kolejnych latach. Pozwoliło to na stworzenie w naszym mieście dużej ilości tak potrzebnych miejsc pracy i przeprowadzenie spektakularnej transformacji gospodarczej, w oparciu głównie o nowoczesne zakłady przemysłowe – polskie, jak i zagraniczne w tym m.in. południowokoreańskie.

Skuteczność działań podjętych przez Miasto Żory okazała się bardzo wysoka. Na koniec 2022 roku, po okresie pandemii, w obliczu wybuchu wojny w Ukrainie, kryzysu uchodźczego oraz rozpędzającego się kryzysu gospodarczego stopa bezrobocia w Żorach wynosiła zaledwie 3,4%, co oznacza spadek o 0,3% w stosunku do poprzedniego roku! Należy dodać, że w ciągu całego roku stopa bezrobocia w Żorach utrzymywała się na poziomie niższym niż w skali (na koniec grudnia 2022 stopa bezrobocia w Polsce wynosiła 5,2%, a w woj. śląskim 3,2%).

Stopa bezrobocia w Żorach w 2022 roku.
Źródło: PUP Żory

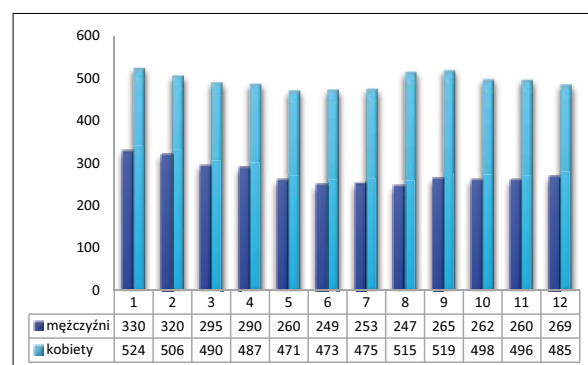
Według stanu na 31 grudnia 2022 roku liczba osób pozostających w rejestrze PUP w Żorach wynosiła 457 osób, co oznacza spadek o niemal 45% w stosunku do poprzedniego roku!

Ogółem w całym 2022 roku w PUP Żory zarejestrowano 1886 osób bezrobotnych, co w odniesieniu do roku 2021 stanowi wzrost o 17%, a wyre-

jestrowano 1969 osób, co stanowi wzrost o 11%. Miesięczny napływ bezrobotnych wyniósł średnio 157 osób, natomiast odpływ 164 osoby. Napływ bezrobotnych wahał się w granicach od 119 zarejestrowanych w grudniu do 216 we wrześniu. Najwięcej osób wyrejestrowano w marcu – 199, najmniej w grudniu – 121 osób. Ubiegły rok charakteryzował zatem zwiększony ruch bezrobotnych. Z ogólnej liczby wyrejestrowanych osób, głównymi powodami wyłączenia z ewidencji było:

- podjęcie pracy – 920 osób (47,1%)
- niepotwierdzenie przez bezrobotnych gotowości do podjęcia pracy – 532 osoby (27,2%);
- dobrowolna rezygnacja ze statusu osoby bezrobotnej 151 osób (7,7%)

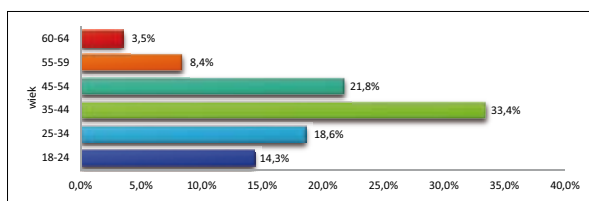
Nic nie zmieniło się w strukturze płci wśród bezrobotnych zarejestrowanych w PUP. Od wielu lat dominują tu kobiety, co obrazuje poniższy wykres. Udział kobiet w stosunku do ogółu wahał się na poziomie od 61,3% (w lutym 2022) – do 67,6% (w sierpniu 2022).

Struktura ilościowa bezrobotnych wg płci.
Źródło: PUP Żory

Nadal też wśród osób bezrobotnych najczęściej jest osób z wykształceniem gimnazjalnym i zasadniczym zawodowym – 49% (spadek o 2 punkty procentowe). Co ciekawe, w ostatnim roku udział osób z wykształceniem wyższym wzrósł o 2%.

W 2022 roku największą grupę wiekową wśród bezrobotnych zarejestrowanych w PUP Żory stanowiły osoby młode, znajdujące się w przedziale wiekowym 35-44 lata (33,4%). Zmniejszył się udział osób 25-34 lata o 3,4 punktu procentowego w stosunku do roku ubiegłego.

Struktura bezrobotnych wg wieku.
Źródło: PUP Żory

Od kilku lat w Żorach poza pracownikami z naszego miasta i regionu zatrudnienie znajduje także liczna grupa obcokrajowców. Rok 2022 był jednak w tym zakresie znacznie bardziej skomplikowany niż wcześniejsze, z uwagi na walki toczące się na terytorium Ukrainy. Z jednej strony wojna była powodem przyjazdu do naszego miasta wielu uchodźców, z drugiej zaś wielu Ukraińców wróciło do kraju, by stanąć w obronie ojczyzny.

W 2022 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Żorach zarejestrowano 2875 oświadczeń w sprawie powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcowi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. W tym dla obywateli: Republiki Ukrainy 2385, Republiki Mołdawii 90, Republiki Gruzji 319, Republiki Białorusi 54, Federacji Rosyjskiej 14 (do dnia 27.10.2022 r.), Republiki Armenii 13. Dodatkowo pracodawcy zgłosili 1462 powiadomienia o powierzeniu wykonywania pracy obywatelowi Ukrainy.

Pracodawca planujący zatrudnienie obywateli Republiki Armenii, Republiki Białorusi, Republiki Gruzji, Republiki Mołdawii, Federacji Rosyj-

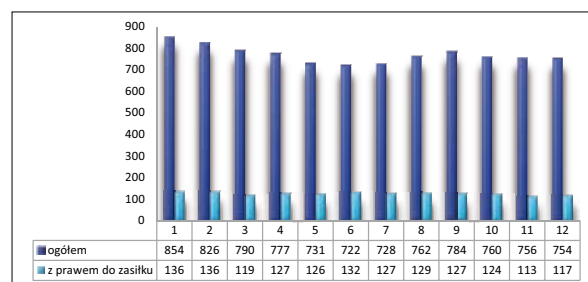
skiej lub Republiki Ukrainy powinien celem rejestracji złożyć we właściwym urzędzie pracy oświadczenie o zamiarze powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcowi lub złożyć wnioski o wydanie zezwolenia na pracę sezonową.

Od 28 października 2022 r. na mocy Rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie w sprawie państw, do których obywatele stosuje się niektóre przepisy dotyczące zezwolenia na pracę sezonową oraz przepisy dotyczące oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi – obywatelom Federacji Rosyjskiej odmawia się wpisania oświadczenia na dotychczasowych zasadach.

Najważniejszym zadaniem Urzędów Pracy jest promocja zatrudnienia, w tym m.in. pośrednictwo pracy. To właśnie na te zadania przeznaczane są największe środki. W PUP Żory w 2022 roku prezentowało się to w następujący sposób:

- 157 446,70 zł na zasiłki dla bezrobotnych
- 3 964 267,80 zł na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu
- 1 622 858,51 zł inne wydatki Funduszu Pracy tj. projekty EFS

Około 16% osób zarejestrowanych w urzędzie pracy posiadało prawo do zasiłku. Najwięcej osób z prawem do zasiłku było w czerwcu tj. 132 osoby, co stanowiło 18,3% w stosunku do ogółu zarejestrowanych, natomiast najmniej w listopadzie tj. 113 osoby – 14,9%.

Osoby pobierające zasiłki. Źródło: PUP Żory

W 2022 roku do PUP zgłoszono 674 ofert pracy na 2649 stanowiska pracy, czyli aż o 40% mniej niż rok wcześniej. W tej liczbie wliczono 124 oferty na 1545 stanowisk pracy w związku z ubieganiem się o zezwolenie na pracę cudzoziemców. Dodatkowo w ramach współpracy z innymi urzędami pracy wpłynęło do PUP Żory 477 ofert do upowszechnienia.

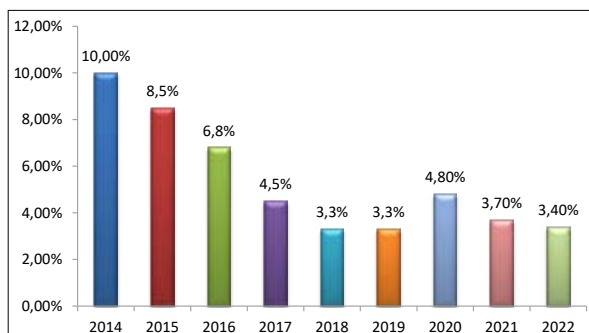
Wydano 306 skierowań do pracy z czego: 99 osób podjęło pracę, 43 osoby nie rozliczyły się z otrzymanego skierowania a 17 osób zrezygnowało z pracy. Dodatkowo doradcy klienta indywidualnego 164 osobom zaproponowali ofertę pracy bez wydawania skierowania, gdyż pracodawcy zgłaszając wolne miejsce pracy często zastrzegają sobie kontakt z kandydatami wyłącznie drogą mailową lub telefoniczną. Ogólnie pośrednictwem pracy objęto 646 bezrobotnych. Zawody w których najczęściej zgłaszano oferty pracy to pracownik produkcji (336 stanowisk), pracownik fizyczny (321), monter pojazdów i urządzeń transportowych (160), pracownik pomocniczy przy produkcji kawy (134) oraz pracownik prac dorywczych (100).

Warto wspomnieć, że PUP Żory działa w ramach sieci EURES (European Employment Services – Europejskie Służby Zatrudnienia) – międzynarodowego systemu wymiany informacji o wolnych miejscach pracy. W 2022 roku w ramach sieci EURES złożono 522 oferty na 3077 miejsc pracy tj. o 69,7% więcej do roku 2021. Wśród krajów EOG najliczniejsze oferty pochodziły z Niemiec (793 miejsca pracy), Norwegii (418 miejsc pracy), Czech (318 miejsc pracy) oraz Danii (251 miejsc pracy) i Belgii (215 miejsc pracy).

Najczęściej poszukiwane zawody to: kierowca autobusu; kierowca ciężarówki; ładowacz/sortowacz; cieśla/stolarz budowlany; pracownik do zbioru jabłek; pracownik leśny; pracownik produkcyjny oraz kurier/dostawca.

Urząd Pracy w Żorach realizował w 2022 roku następujące aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu:

- staże dla bezrobotnych – skorzystało 115 osób, ukończyło 68 osób, a 45 podjęło pracę,
- bon stażowy – skorzystały 51 osoby, ukończyło 26 osób, a 22 podjęły pracę,
- bon szkoleniowy – 5 szkoleń o tematyce: prawo jazdy kat. C; kwalifikacja wstępna przyspieszona C1, C1+E, C+E; szkolenie podstawowe z zakresu barberingu - 1 osoba podjęła zatrudnienie;
- bon zatrudnieniowy – skorzystało 6 osób, 2 podjęły pracę,
- bon na zasiedlenie – aktywizację ukończyło 8 osób,
- prace interwencyjne – skorzystały 84 osoby,
- roboty publiczne – skorzystało 7 osób,
- dofinansowanie do zatrudnienia w DPS – 3 osoby,
- jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej – skorzystały 62 osoby. Średnia wysokość dotacji wyniosła 27,5 tys. zł
- wyposażenie i doposażenie stanowiska pracy – 7 pracodawcom udzielono środków na wyposażenie i doposażenie stanowiska pracy,
- prace społecznie użyteczne – skorzystało 8 osób, w tym 6 przerwało udział w ww. pracach.

Stopa bezrobocia w Żorach w latach 2014-2022. Źródło: PUP Żory

Przedstawione dane pokazują, że pomimo wybuchu wojny w Ukrainie oraz wysokiej inflacji i kryzysu gospodarczego, w 2022 roku sytuacja pracowników była niezła – znacznie lepsza w stosunku do kryzysowego 2020 roku.

Ważne miejsce w działaniach PUP Żory w omawianym roku zajmowała rzecz jasna pomoc obywatelom Ukrainy. W 2022 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy od lutego zarejestrowało się 143 obywatele Ukrainy. W ramach swoich działań PUP aktywizował 45 osób, co stanowi 31,5% wszystkich zarejestrowanych. 4 osoby (w tym 2 kobiety) otrzymały jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej (na łączną kwotę 111,9 tys. zł), uruchomiono takie działalności jak: usługi budowlane, zabiegi kosmetyczne i sprzątanie; 2 osoby (kobiety) skierowano na doposażone stanowiska pracy, 16 osób (w tym 15 kobiet) skorzystało ze staży dla bezrobotnych, 11 osób (w tym 7 kobiet) podjęło pracę w ramach prac interwencyjnych; 1 kobieta uczestniczyła w robotach publicznych oraz 1 kobieta skorzystała z bonu zatrudnieniowego.

Urząd pracy realizował również projekt wsparcia cudzoziemców przez publiczne służby zatrudnienia województwa śląskiego pn. „Razem Możemy Więcej” – Pierwsza Edycja Programu Aktywizacyjnego dla Cu-

dzoziemców na lata 2022-2023, ogłoszonego w ramach Resortowego Programu Aktywizacyjnego dla cudzoziemców na lata 2022-2025. Liderem projektu jest Wojewódzki Urząd Pracy w Katowicach, a partnerami 30 powiatowych urzędów pracy z województwa śląskiego. Kwota, która została przeznaczona na sfinansowanie ww. szkoleń to 43 201,00 zł. Wartość całego projektu to 1 299 996, 60 zł. W ramach realizowanego projektu Powiatowy Urząd Pracy w Żorach zaoferował aktywizację zawodową dla 10 kobiet, uciekinierek z objętej wojną Ukrainy, w formie szkoleń zawodowych:

- 7 kobiet skorzystało ze szkolenia „Stylizacja paznokci z nauką języka polskiego branżowego”,
- 3 kobiety skorzystały ze szkolenia „Sprzedawca z obsługą kasy fiskalnej z nauką języka polskiego branżowego”,
- prowadzone było też poradnictwo zawodowe z uczestnictwem tłumacza dla wszystkich osób objętych projektem.

Dodatkowo Powiatowy Urząd Pracy w Żorach zorganizował „Dzień Otwarty”, którego tematem wiodącym była możliwość zatrudnienia, podwyższania oraz zmiany kwalifikacji obywateli Ukrainy.

PUP podejmował także inne ważne działania na rzecz rozwoju rynku pracy w naszym mieście:

- Projekt „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w mieście Żory V”.

Projekt realizowany w ramach Działania 1.1.1 Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój „Wsparcie osób młodych pozostających bez pracy na regionalnym rynku pracy”.

Celem projektu jest zwiększenie możliwości zatrudnienia osób młodych poniżej 30 roku życia pozostających bez pracy w mieście Żory. Dla każdego z uczestników przewidziano przedstawienie konkretnej oferty aktywizacji zawodowej, którą poprzedzi analiza umiejętności, predyspozycji i problemów zawodowych danego uczestnika. Czas realizacji projektu: 01.01.2021 r. – 31.12.2022 r.

Ogółem w 2022 roku:

- z pośrednictwa pracy skorzystało 38 osób (w tym 27 kobiet)
- z poradnictwa zawodowego 20 osób (w tym 12 kobiet),
- 22 osoby (w tym 19 kobiet) zostały objęte stażami,
- 3 osoby uczestniczyły w pracach interwencyjnych (w tym 1 kobieta)
- z bonów zasiedleniowych skorzystała 1 osoba (kobieta),
- udzielono jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej 12 osobom (w tym 6 kobietom).

Efektywność zatrudnieniowa projektu wyniosła 66%.

- Projekt „Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych w wieku 30+ zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy (IV).

Projekt realizowany w ramach Działania 7.2 Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego „Poprawa zdolności do zatrudnienia osób poszukujących pracy i pozostających bez zatrudnienia – projekty pozakonkursowe (dla publicznych służb zatrudnienia)”.

Celem projektu jest zwiększenie możliwości zatrudnienia osób powyżej 30 roku życia pozostających bez pracy zarejestrowanych w PUP w Żorach jako bezrobotni.

Czas realizacji projektu: 01.01.2019 r. – 31.12.2022 r.

Ogółem w 2022 roku:

- z pośrednictwa pracy skorzystało 40 osób (w tym 24 kobiety),
- poradnictwa zawodowego 21 osób (w tym 12 kobiet),
- 12 osób (w tym 9 kobiet) objęto stażami,
- na prace interwencyjne skierowano 10 osób (w tym 4 kobiety),
- dla 5 osób (w tym dla 4 kobiet) wyposażono stanowiska pracy,
- udzielono jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej 13 osobom (w tym 6 kobietom),

Efektywność zatrudnieniowa projektu wyniosła 80%

- Działania finansowane z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

Uchwałą Rady Miasta Żory Nr 527/XL/2022 z dnia 31 marca 2022 roku w sprawie określenia zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych oraz wysokości środków przekazanych z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na realizację tych zadań w 2022 roku, Powiatowy Urząd Pracy w Żorach ostatecznie dysponował kwotą 35 876,26 zł – którą przeznaczył na dotację na rozpoczęcie działalności gospodarczej przez niepełnosprawnego oraz dofinansowanie do szkolenia „Podstawowy kurs gromerski”, pomocą objęto 2 kobiety.

- Działania na rzecz wspierania Ekonomii Społecznej i integracji zawodowej

Reintegracja zawodowa osób wykluczonych realizowana jest w Centrum Integracji Społecznej. Na podstawie porozumienia zawartego z Żorskim Centrum Organizacji Pozarządowo-

wych, PUP przekazuje środki Funduszu Pracy na świadczenia integracyjne wypłacane uczestnikom CIS. Środki przekazywane są miesięcznie w formie refundacji. Ogółem w 2022 r. przekazano na ten cel 362 769,10 zł.

Dodatkowo w ramach dobrej współpracy w siedzibie urzędu pracy raz na kwartał odbywały się spotkania informacyjne dla osób wykluczonych społecznie, mające na celu przybliżyć funkcjonowanie żorskiego CIS-u. W 2022 roku odbyły się cztery takie spotkania.

- Działania w ramach Krajowego Funduszu Szkoleniowego

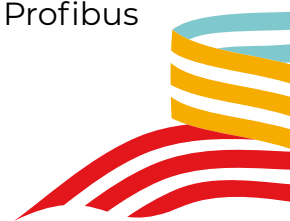
Środki Funduszu Pracy w formie Krajowego Funduszu Szkoleniowego (KFS) przeznaczone są na finansowanie kształcenia pracowników i pracodawców. Celem utworzenia KFS jest zapobieganie utracie zatrudnienia przez osoby pracujące, z powodu kompetencji nieadekwatnych do wymagań dynamicznie zmieniającej się gospodarki. Zwiększenie inwestycji w potencjał kadrowy powinno poprawić zarówno pozycję firm, jak i samych pracowników na konkurencyjnym rynku pracy.

W 2022 r. środki KFS były przeznaczone na:

- 1) wsparcie kształcenia ustawicznego osób zatrudnionych w firmach, które na skutek pandemii Covid-19, musiały podjąć działania w celu dostosowania się do zmienionej sytuacji rynkowej,
- 2) wsparcie kształcenia ustawicznego osób powracających na rynek pracy po przerwie związanej ze sprawowaniem opieki nad dzieckiem,
- 3) wsparcie kształcenia ustawicznego w zidentyfikowanych w danym powiecie zawodach deficytowych,

- 4) wsparcie kształcenia ustawicznego osób pracujących będących członkami rodzin wielodzietnych,
- 5) wsparcie kształcenia ustawicznego pracowników Centrów Integracji Społecznej, Klubów Integracji Społecznej, Warsztatów Terapii Zajęciowej, Zakładów Aktywności Zawodowej, członków lub pracowników spółdzielni socjalnych oraz pracowników zatrudnionych w podmiotach posiadających status przedsiębiorstwa społecznego wskazanych na liście/rejestrze przedsiębiorstw społecznych prowadzonym przez MRiPS,
- 6) wsparcie kształcenia ustawicznego w związku z zastosowaniem w firmach nowych technologii i narzędzi pracy, w tym także technologii i narzędzi cyfrowych oraz podnoszenie kompetencji cyfrowych,
- 7) wsparcie kształcenia ustawicznego osób pracujących w branży motoryzacyjnej.

W 2022 roku złożono 34 wnioski na zorganizowanie szkoleń, z czego 19 rozpatrzono pozytywnie. Ogółem objęto szkoleniami 94 osoby i wydatkowano 234,57 tys. zł. Tematyka szkoleń to m.in: Operator wózka widłowego; Kurs operatora ładowarki jednoznaczyniowej kl. III, Szkolenie z zakresu chłodnictwa i klimatyzacji; Akademia PIT,CIT dla profesjonalistów na 2022; Akademia prawa pracy, płac i zus dla profesjonalistów; Optymalizacja podatkowa, czyli jak zmniejszyć obciążenia podatkowe; Maria DB Database Administration; Administracja bazą danych Microsoft SQL Server zdalne; Network Penetration Testing zdalne; Rewitalizacja skóry-wykorzystanie mezobotoksu i pracy kanikula; Specjalista serwisant elektroniki; Nowoczesna kuchnia polska, Zaawansowany TIA Siemens Simatic; Diagnostyka sieci Profibus

DP; Ecommerce, sprzedaż internetowa w czasach pandemii; Alfabet strzyżeń; Podróże służbowe; Budowa i obsługa elementów i układów hydraulicznych; Czujniki w aplikacjach; TIA 1 200-1 Programowanie Siemens.

Dodatkowo Urząd Pracy w Żorach wystąpił o środki z rezerwy KFS, które przeznaczone były na:

- 1) wsparcie kształcenia ustawicznego osób po 45 roku życia,
- 2) wsparcie kształcenia ustawicznego osób z orzeczoną stopniem niepełnosprawności,
- 3) wsparcie kształcenia ustawicznego skierowane do pracodawców zatrudniających cudzoziemców.

W ramach dodatkowych środków złożono 4 wnioski, z czego 3 rozpatrzone pozytywnie. Zorganizowano cztery szkolenia (dla 8 osób) o tematyce:

- 1) „Agresywne dziecko – techniki wy-ciszające” dla 6 osób,
- 2) dwa szkolenia dla jednej osoby tj.; „Akademia VAT” i „Akademia PIT, CIT”,
- 3) szkolenie dla 1 osoby „Podatki 2022”.

Była mowa o tych, którzy potrzebują wsparcia na rynku pracy, czas więc napisać o tych, którzy sami tworzą miejsca pracy i zachwycają nas swoją kreatywnością i przedsiębiorczością. Na koniec 2022 roku w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej prowadzonej przez Ministerstwo Rozwoju i Technologii wpisanych było aż 3920 podmiotów, które mają główne miejsce wykonywania działalności na terenie gminy. W ciągu jednego roku liczba ta zmalała o 20 podmiotów. W ciągu 2022 roku do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej wprowadzono w Żorach 1371 wniosków. Do wiodących branż na-

leżą: sprzedaż detaliczna prowadzona przez domy sprzedaży wysyłkowej lub Internet; pozostała sprzedaż detaliczna prowadzona poza siecią sklepową, straganami i targowiskami oraz wykonywanie pozostałych robót budowlanych wykończeniowych.

Ogromny wpływ na rozwój naszego miasta, a przede wszystkim rynku pracy w Żorach ma działalność **Podstrefy Jastrzębsko-Żorskiej Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej S.A.** Ta najlepsza w Polsce i zarazem jedna z najlepszych na świecie stref ekonomicznych jest kołem zamachowym napędzającym życie gospodarcze Żor. Na koniec 2022 roku na terenie Podstrefy działały 23 firmy. W ramach specjalnej strefy ekonomicznej pojawił się jeden nowy inwestor – Gebrueder Peitz Polska (reinwestycja w ramach instrumentu Polskiej Strefy Inwestycji). Jest to jednak firma, która już wcześniej istniała i funkcjonowała na terenie Miasta Żory. W 2022 roku na terenie podstrefy stworzone zostały 22 nowe miejsca pracy, a łącznie jest już ich ponad 3 500. Łączna wartość nakładów inwestycyjnych w strefie na koniec 2022 wynosiła 1 488 164 843,24 zł. Wzrosła ona w stosunku do poprzedniego roku (wartość na koniec 2021 to 1 345 119 294,05 zł). Wzrost nakładów wynika z tego, że działający w Strefie inwestorzy kontynuują już rozpoczęte projekty inwestycyjne oraz rozpoczynają nowe zadania inwestycyjne.

W 2022 roku na terenie KSSE – Pole Osiny trwała budowa akceleratora biznesowego KSSENON. Ten flagowy projekt Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (KSSE) powstanie w naszym mieście dzięki dofinansowaniu ze środków Unii Europejskiej. „Akcelerator biznesowy KSSENON – budowa centrum kreatywności, in-

Akcelerator biznesowy KSENON w budowie w tle tereny KSSE

nowacyjności oraz przedsiębiorczości w Żorach” to najważniejszy z projektów realizowanych obecnie przez KSSE S.A. Przedsięwzięcie, którego łączny koszt to 77 mln złotych, uzyskało dofinansowanie w wysokości aż 40,8 mln zł z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach RPO WSL na lata 2014-2020. Dzięki realizacji tego zadania w Żorach powstanie kompleks 4 budynków, wraz z zagospodarowaniem terenu. Każdy z budynków będzie składał się z 8 hal przemysłowych, więc łącznie powstaną aż 32 modułowe hale o powierzchni od 280 do 350 m², przeznaczone w szczególności dla rozwijających się mikro i małych przedsiębiorstw. Łączna powierzchnia akceleratora wyniesie 17 tys. m². Na terenie KSENON-u siedziby będą miały nie tylko firmy, ale także poczta, delegatura ZUS, a nawet przedszkole. Zakończenie budowy zaplanowano na maj 2023 roku.

Obracając się w temacie przedsiębiorczości i rynku pracy należy wspomnieć także o instytucjach otocze-

nia biznesu, które wspierają rozwój gospodarczy Żor. Jedną z nich działający w naszym mieście od 2019 roku punkt informacyjny **Funduszu Górnośląskiego**. Przedsiębiorstwa z sektora MŚP mogą tam skorzystać ze wsparcia udzielanego przez Fundusz Górnośląski. Punkt znajduje się w siedzibie Żorskiego Centrum Organizacji Pozarządowych na os. Sikorskiego 52. Fundusz Górnośląski SA powstał w 1995 roku, a do jego głównych zadań od początku należy rozwój rynków kapitałowych w regionie oraz działanie na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i tworzenia nowych miejsc pracy. Swoją misję realizuje między innymi poprzez inwestycje w podmioty gospodarcze oraz współpracę z samorządami lokalnymi. W punkcie działającym w Żorskim Centrum Organizacji Pozarządowych przedsiębiorcy mogą uzyskać kompleksowe informacje na temat usług rozwojowych: szkoleniowych i doradczych. Konsultanci udzielą informacji na temat wysokości dofinansowań, czy pro-

centowego udziału dofinansowania. W ŻCOP można również dowiedzieć się co to jest usługa rozwojowa i jak z niej korzystać w swoim przedsiębiorstwie. Doradztwo oraz korzystanie z Bazy Usług Rozwojowych jest usługą bezpłatną. Na wizytę doradcą można umówić się pod numerem telefonu: 32 43 55 111.

Od 1997 roku w Żorach działa także **Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości S.A.** W ramach Funduszu Pożyczkowego dysponuje ona środkami finansowymi pochodzącymi z budżetu miasta. Są one przeznaczane na niskooprocentowane pożyczki dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą oraz przedsiębiorców. To jednak zaledwie mały wycinek działalności ARP S.A. Kieruje ona do przedsiębiorców i mieszkańców szeroki zakres usług. Przedsiębiorcy mogą skorzystać m.in. z następujących usług:

- coworking – możliwość indywidualnej lub wspólnej pracy w wynajętym pomieszczeniu,
- pośrednictwo pracy – w tym w formie on-line,
- Międzynarodowe Certyfikaty Językowe,
- eventy branżowe,
- wejście na innowacyjne rynki – wsparcie firm i startupów,
- współpraca ze środowiskiem naukowym,
- networking z ZSP,
- optymalizacja procesów wewnętrznych w firmie,
- doradztwo,
- zarządzanie projektami,
- wynajem powierzchni biurowych,
- wirtualne biuro.

Żorski Park Przemysłowy został utworzony na mocy porozumienia podpisanego 29 listopada 2004 r. pomiędzy Górnośląską Agencją Przekształceń Przedsiębiorstw S.A. i Gminą Żory na terenie po Rybnic-

kim Przedsiębiorstwie Budownictwa Węglowego „PEBEROW”. Jego działalność polega na wspieraniu rozwoju gospodarki regionu oraz stymulowaniu rozwoju przedsiębiorczości, w szczególności sektora MŚP poprzez dostarczanie nowoczesnych usług wspomagających, promocję innowacyjnych rozwiązań oraz inwestycje.

Pośrednio Miasto Żory wspiera biznes także poprzez udostępnienie miejskiego Geoportalu, zamieszczonego pod adresem **www.geoportal.zory.pl**. Jest to interaktywny serwis skupiający bardzo bogaty i różnorodny zakres informacji niezwykle cennych dla potencjalnych inwestorów, mieszkańców oraz wszystkich osób zainteresowanych pozyskaniem informacji o nieruchomościach położonych w obrębie miasta. Dane prezentowane w serwisie mają wyłącznie charakter poglądowo-informacyjny. Są jednak z powodzeniem wykorzystywane w zakresie wstępnej identyfikacji i lokalizacji przestrzennej terenów położonych na terenie miasta Żory. Wśród prezentowanych danych w warstwach map znajduje się m.in. miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego czy struktura własności. Wszystkim użytkownikom zostały udostępnione mapy EGiB-ewidencyjna, mapa zasadnicza, GESUT-uzbrojenie. Każdy potencjalny inwestor może sprawdzić w dogodnej dla niego porze powierzchnię interesującego go obszaru, przebieg sieci uzbrojenia w celu optymalnej zabudowy nieruchomości bez konieczności wizyty w Urzędzie Miasta Żory.

9.

Ochrona środowiska

Śląsk jednym z najbardziej zielonych miejsc w Polsce? To nie żarty! W województwie śląskim lasy zajmują około 32% powierzchni, podczas gdy średnia krajowa to 28%. Z kolei stolica naszego regionu, czyli Katowice to drugie najbardziej zielone miasto w Polsce, zaraz po Zielonej Górze. Podobnie jest także w Żorach, gdzie ponad 1 500 ha powierzchni gminy zajmują lasy, parki i zieleńce! To właśnie u nas zaczynają się także granice Parku Krajobrazowego „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich”, czyli najciekawszego przyrodniczo zakątku Śląska.

Chcąc dbać o piękno naturalnego środowiska, w którym żyjemy, od wielu lat Miasto Żory prowadzi szerokie spektrum działań związanych z ochroną środowiska – zarówno profilaktycznych, jak i interwencyjnych. Wynikają one z programów uchwalonych przez Radę Miasta, a także z przepisów prawa, w tym uchwał przyjętych przez Sejmik Województwa Śląskiego. W zarządzaniu środowiskiem wykorzystywane są m.in. Program ochrony środowiska dla miasta Żory, Plan Gospodarki Niskoemisyjnej, Program ograniczenia niskiej emisji dla Miasta Żory, czy Plan usuwania azbestu. Najciekawsze i najistotniejsze z działań prezentujemy w tym rozdziale.

W 2022 roku przeprowadzono zabiegi pielęgnacyjno-konserwacyjne drzew pomników przyrody nr 52/3 oraz nr 89/5, obejmujące wykonanie cięć prześwietlających i odciążających

oraz założenie specjalistycznych wiązań zabezpieczających korony w celu zmniejszenia zagrożeń w rejonie tych drzew.

W omawianym roku opracowana została kolejna mapa hałasu dla głównych dróg miasta, takich jak: DK 81 (ul. Katowicka, ul. Kościuszki), DW 935 (ul. Raciborska, część ul. Rybnickiej, ul. Północna, ul. Nad Rudą, część ul. Pszczyńskiej, ul. Nowopszczyńska), DW 932 (ul. Wodzisławska, część Al. Armii Krajowej, Al. Zjednoczonej Europy, część ul. Pszczyńskiej), DW 924 (Al. Armii Krajowej) oraz 9000S (ul. Huloki, ul. Stodolna, Al. Jana Pawła II). Z przeprowadzonego modelowania wynika, że najbardziej narażone na ponadnormatywny hałas pochodzący z dróg są tereny położone wzdłuż DW 935 (ul. Północna i ul. nad Rudą – przekroczenia 0-5 dB i miejscami 5-10 dB oraz ul. Rybnicka, ul. Nowopszczyńska i ul. Pszczyńska – przekroczenia 0-5 dB) i DW 932 (ul. Wodzisławska – przekroczenia 0-5 dB oraz miejscami 5-10 dB). Miejscowo występują również wzdłuż drogi DK 81 – przekroczenia 0-5 dB, w jednym punkcie również 5-10 dB. Dla przekroczeń w przedziałach 0-5 dB oraz 5-10 dB stan warunków akustycznych określają się jako niedobry, dla przekroczeń w przedziałach 10-15 dB oraz 15-20 dB stan warunków akustycznych określa się jako zły, natomiast dla przekroczeń powyżej 20 dB stan warunków akustycznych określa się jako bardzo

zły. Zgodnie z tymi kryteriami w strefie niedobrych warunków akustycznych znajduje się 581 mieszkańców Żor.

Ponadto realizując zadania zarządcy dróg przeprowadzono pomiary hałasu drogowego od ul. Rybnickiej, ul. Huloki oraz od ul. Katowickiej w rejonie ul. Mickiewicza. Tylko w jednym punkcie pomiarowym (ul. Rybnicka 226) stwierdzono przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu.

Ze względu na wpływające do Miasta skargi związane z uciążliwościami akustycznymi zakładów przemysłowych przeprowadzono też pomiary hałasu emitowanego do środowiska przez firmy w różnych częściach miasta. Przeprowadzone pomiary hałasu wykazały przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku, wobec czego w oparciu o przepisy ustawy Prawo ochrony środowiska podjęto dalsze czynności administracyjne w stosunku do tych zakładów.

W ramach działań na rzecz środowiska i ochrony przyrody Miasto współdziała z innymi podmiotami np. wspierając Komendę Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Żorach poprzez zakup środków neutralizujących i sorpcyjnych do działań ratownictwa ekologicznego.

Kontynuując współpracę z Leśnym Pogotowiem dla Zwierząt w Mikołowie, do którego pod opiekę mogą trafić ranne i chore zwierzęta z terenu miasta w 2022 roku przekazano do Ośrodka m.in. 12 saren, 2 zajęce, 4 jeże, lisa oraz 23 ptaki różnych gatunków, w tym gatunki chronione: łabędź niemy, dzięcioł zielony, bocian biały i kobuz.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków właściciele/zarządcy nieruchomości do końca czerwca 2022 r. mieli obowiązek złożenia deklaracji dotyczących źródeł ciepła i źródeł spalania paliw. Na koniec 2022 r. poziom wypełnienia bazy dla miasta Żory wynosił około 77%. Niestety nie wszystkie dane wprowadzone do bazy były prawidłowe i kompletne.

W związku ze wzrostem liczby zgłoszeń dotyczących wchodzenia dzików na tereny miejskie oraz stwierdzonymi zagrożeniami w przestrzeni publicznej, w szczególności na terenie rekreacyjnym „Przystanek Zachód”, na ogrodach działkowych i na drogach dróg w uzgodnieniu z Polskim Związkiem Łowieckim wydano decyzję o odstrzale redukcyjnym dzików znajdujących się na terenie miasta (poza terenami łowieckimi). W 2022 r. na mocy decyzji dokonano odstrzału 2 dzików w rejonie dzielnicy Folwarki.

9.1

Jakość powietrza

Poprawa jakości powietrza, która przełoży się na lepszą jakość życia i mniej groźnych chorób, niezmiennie od lat pozostaje priorytetem dla władz miasta Żory. Dzięki konsekwentnym działaniom oraz znaczącym nakładom pracy i środków finansowych, sytuacja z roku na rok się poprawia. Nadal jednak w tej kwestii pozostało wiele do zrobienia.

W 2022 r. w stosunku do roku poprzedniego odnotowano mniej dni, w których nastąpiło przekroczenie dopuszczalnego stężenia dobowego dla pyłu PM 10 w powietrzu. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach w omawianym roku wydał dla miasta Żory 18 powiadomień o ryzyku przekroczenia poziomu informowania – $100 \mu\text{g}/\text{m}^3$ dla pyłu zawieszonego PM 10 w powietrzu, nie wydał natomiast powiadomień o ryzyku przekroczenia poziomu alarmowego – $150 \mu\text{g}/\text{m}^3$ dla pyłu zawieszonego PM 10 w powietrzu.

Ostatecznie, na podstawie danych pomiarowych dla stacji Żory, mieszczącej się na os. gen. Władysława Sikorskiego 52, funkcjonującej w ramach monitoringu jakości powietrza prowadzonego przez Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, nie odnotowano dni, w których stężenie dobowe wynosiło powyżej $150 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (poziom alarmowy) oraz nie odnotowano dni,

w których stężenie dobowe wynosiło powyżej $100 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (poziom informowania). Odnotowano natomiast 36 dni z przekroczeniem dopuszczalnego stężenia dobowego pyłu zawieszonego PM 10, który określono na poziomie $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Najwyższe stężenie dobowe na poziomie $96,4 \mu\text{g}/\text{m}^3$ odnotowano 24 stycznia 2022 r. Przekroczenie dopuszczalnej częstości przekraczania poziomu dopuszczalnego w roku kalendarzowym dla pyłu zawieszonego PM10 w powietrzu, wynoszącego 35 dni, odnotowano 30 grudnia 2022 r. (36 doba z przekroczeniem dopuszczalnego stężenia dobowego).

Koniec 2022 r. to również czas do kiedy należało dostosować kolejne urządzenia do zapisów tzw. uchwały antysmogowej (uchwały Nr V/36/1/2017 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 07.04.2017 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze Województwa Śląskiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw). Od 1.01.2023 r. dopuszczalne jest wyłącznie używanie kominków, kóz, piecy kaflowych, trzonów kuchennych (instalacji, które wydzielają ciepło lub wydzielają ciepło i przenoszą je do innego nośnika), które spełniają wymogi dotyczące ekoprojektu dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe lub osiągnęły sprawność cieplną na poziomie co najmniej 80% lub zostały wyposażone w urządzenie zapewniające redukcję emisji pyłu do wartości określonych w ww. wymogach ekoprojektu.

Pracownicy upoważnieni przez Prezydenta Miasta Żory przeprowadzili w 2022 r. 191 kontroli spalania odpadów w kotłach i piecach, przestrzegania zapisów uchwały antysmogowej oraz przestrzegania zakazu spalania pozostałości roślinnych na powierzchni ziemi. W wyniku przeprowadzonych kontroli spalania odpadów w kotłach i piecach, przestrzegania zapisów uchwały antysmogowej oraz przestrzegania zakazu spalania pozostałości roślinnych na powierzchni ziemi stwierdzono 26 wykroczeń, z czego 19 zakończyło się pouczeniem w związku z rekomendacjami ŚZGiP (dot. obowiązków jst związanych z wdrażaniem uchwały antysmogowej) lub w związku z pokontrolną wymianą źródła ciepła nie-

spełniającego wymagań, natomiast w przypadku 7 wykroczeń sprawy zostały skierowane na Policję.

Jednym z najskuteczniejszych sposobów na poprawę jakości powietrza jest wspieranie mieszkańców w wymianie źródeł ciepła na bardziej ekologiczne. Dofinansowanie do wymiany źródła ciepła w ramach Programu Ograniczenia Niskiej Emisji w 2022 roku zostało zrealizowane w 186 budynkach jednorodzinnych i w 1 budynku wielolokalowym. Wymiana dotyczyła kotłów na paliwo stałe niespełniających wymagań określonych w tzw. uchwał antysmogowych. Szczegółowe informacje przedstawia zamieszczona tabela:

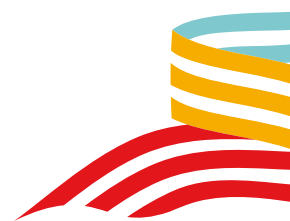
L.p.	Opis zrealizowanego zakresu rzeczowego	Stopień realizacji
1.	Modernizacja źródła ciepła- wymiana kotłów węglowych na wymiennik ciepła do celów c.o. i c.w.u. w budynkach jednorodzinnych	6
2.	Modernizacja źródła ciepła- wymiana kotłów węglowych na wymiennik ciepła do celów c.o. w budynkach jednorodzinnych	2
3.	Modernizacja źródła ciepła- wymiana kotła gazowego na wymiennik ciepła do celów c.o. i c.w.u. w budynkach jednorodzinnych	2
4.	Modernizacja źródła ciepła- wymiana kotła gazowego na wymiennik ciepła do celów c.o. w budynkach jednorodzinnych	2
5.	Modernizacja źródła ciepła- wymiana kotła węglowego na wymiennik ciepła do celów c.o. w budynku wielolokalowym	1
6.	Modernizacja źródła ciepła- wymiana kotłów węglowych na kotły gazowe w budynkach jednorodzinnych	137
7.	Modernizacja źródła ciepła- wymiana kotła węglowego na ogrzewanie elektryczne w budynku jednorodzinny	1
8.	Modernizacja źródła ciepła- wymiana kotłów na węglowych na pompy ciepła w budynkach jednorodzinnych	36
Podsumowanie:		187

Ponadto, Gmina Żory zgodnie z podpisanym porozumieniem z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach z dnia 20.09.2019 r. wspólnie realizuje Program „Czyste Powietrze”. Na podstawie Porozumienia w Żorach działa punkt konsultacyjny programu „Czyste Powietrze”. Współpraca zainicjowana ww. porozumieniem ma na celu poprawić dostępność do Programu mieszkańcom miasta. W ramach punktu zostały zorganizowane 3 spotkania, oraz przeprowadzone zostały kampanie informacyjne o Programie z możliwością złożenia wniosku o dotację za pośrednictwem Gminy. W 2022 roku do Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej zostały wysłane 182 wnioski,

które obejmowały wymianę źródeł ciepła oraz szereg różnego rodzaju działań termomodernizacyjnych. W ramach działania punktu udzielono 475 konsultacji oraz przeprowadzono 55 wizyt, podczas których przedstawiono ofertę Programu.

Gmina Miejska Żory w 2022 r. realizowała też projekt grantowy pn. „Pozwólmy miastu odetchnąć – wymiana urządzeń grzewczych na terenie miasta Żory”. Celem projektu jest poprawa jakości powietrza poprzez wymianę/modernizację bezklasowych źródeł ciepła. Realizacja inwestycji w zakresie udzielania grantu i montażu instalacji planowana jest w latach 2022-2023. Opis zrealizowanego zakresu rzeczowego w 2022 r. prezentuje tabela.

L.p.	Opis zrealizowanego zakresu rzeczowego	Stopień realizacji
1.	Modernizacja źródła ciepła- wymiana kotła węglowego na wymiennik ciepła do celów c.o. w budynku jednorodzinnym	1
2.	Modernizacja źródła ciepła- wymiana kotłów węglowych na kotły gazowe w budynkach jednorodzinnych	11
3.	Modernizacja źródła ciepła- wymiana kotła węglowego na kocioł na pelet w budynku jednorodzinnym	1
4.	Modernizacja źródła ciepła – wymiana kotłów na węglowych na pompy ciepła w budynkach jednorodzinnych	3
Podsumowanie:		16

9.2

Gospodarka odpadami

Najważniejszą dla mieszkańców miasta zmianą, która zaszła w 2022 roku w zakresie gospodarowania odpadami, była bez wątpienia zmian stawek opłat. Od 1 stycznia 2022 r. wysokość opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi na terenie Żor wynosi **25,00 zł miesięcznie** od każdego mieszkańca zamieszkującego nieruchomość. Wysokość częściowego zwolnienia z opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi właścicieli nieruchomości zabudowanych budynkami mieszkalnymi jednorodzinnymi kompostujących bioodpady stanowiące odpady komunalne w kompostowniku przydomowym wynosi **2,00 zł** od obowiązującej stawki opłaty.

W przypadku, gdy właściciel nieruchomości nie wypełnia obowiązku zbierania odpadów w sposób selektywny, stawka opłaty podwyższonej wynosi **50,00 zł miesięcznie** od każdego mieszkańca zamieszkującego daną nieruchomość.

Główne czynniki powodujące wzrost opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi to wzrost cen usług za

odbiór odpadów; wzrost opłaty środowiskowej; wzrost produkcji ilości odpadów przez mieszkańców (tj. odpadów odbieranych spod nieruchomości oraz odpadów dostarczanych do PSZOK); wzrost cen paliwa; wzrost cen energii elektrycznej oraz wzrost płacy minimalnej.

Ilość odpadów wytworzonych średnio przez każdego z mieszkańców Żor w 2022 roku wyniosła **385 kg na osobę**, co oznacza, że była ona o 5 kg niższa niż rok wcześniej. Jest to jednak nadal dużo więcej niż w 2020 roku, kiedy odpadów produkowaliśmy średnio około 340 kg.

Odpady były odbierane bezpośrednio od mieszkańców, a także poprzez: punkty selektywnego zbierania przeterminowanych i nieużytecznych leków zlokalizowane w aptekach na terenie miasta, punkty selektywnego zbierania zużytych baterii zlokalizowane w placówkach oświatowych, budynkach Urzędu Miasta oraz w administracjach osiedlowych oraz Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) zlokalizowany przy ul. Okrężnej.

Rodzaj odpadów	Ilość (Mg)
Opakowania ze szkła	1 106,2300
Zużyte opony	96,1100
Papier i tektura	758,2000
Odpady kuchenne ulegające biodegradacji	953,6600
Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 200121, 200123 i 200135	48,5600

Inne niewymienione frakcje zbierane w sposób selektywny	1 924,7000
Odpady ulegające biodegradacji	1 348,3000
Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	11 049,1000
Odpady wielkogabarytowe	918,0400
SUMA	18 202,9000

Ilość odpadów komunalnych odebranych od właścicieli nieruchomości na terenie Żor w 2022 roku

Oprócz odbiorów spod nieruchomości, mieszkańcy mogli też dostarczać bezpośrednio do Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) takie odpady jak: papier, szkło, tworzywa sztuczne, opakowania wielomateriałowe i metale, zuży-

ty sprzęt elektryczny i elektroniczny, zużyte baterie i akumulatory, chemikalia, zużyte opony, odpady wielkogabarytowe, odpady budowlane i rozbiórkowe, odpady zielone oraz kuchenne odpady ulegające biodegradacji.

Rodzaj odpadów	Ilość (Mg)
Opakowania z papieru i tektury	29,8600
Zmieszane odpady opakowaniowe	4,9700
Opakowania ze szkła	4,7000
Zużyte opony	18,6000
Odpady betonu oraz gruz betonowy z rozbiórki i remontów	926,3120
Zmieszane odpady z betonu, gruzu ceglanego, odpadowych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia inne niż wymienione w 170106	731,7000
Materiały izolacyjne inne niż wymienione w 170601 i 170603	13,3700
Papier i tektura	6,1000
Tekstylija	6,3200
Lampy fluorescencyjne i inne odpady zawierające rtęć	0,1290
Urządzenia zawierające freony	6,1800
Oleje i tłuszcze inne niż wymienione w 200125	0,3050
Leki inne niż wymienione w 200131	0,0050
Baterie i akumulatory łącznie z bateriami i akumulatorami wymienionymi w 16 06 01, 16 06 02 lub 16 06 03 oraz niesortowane baterie i akumulatory zawierające te baterie	0,0380
Baterie i akumulatory inne niż wymienione w 200133	0,0120
Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 200121 i 200123 zawierające niebezpieczne składniki	3,5200
Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 200121, 200123 i 200135	16,1800

Inne niewymienione frakcje zbierane w sposób selektywny	1,7200
Inne niewymienione frakcje zbierane w sposób selektywny – popiół	0,6600
Odpady ulegające biodegradacji	1 165,3100
Odpady wielkogabarytowe nienadające się do demontażu w celu wydzielenia materiałów możliwych do przekazania do recyklingu lub innego odzysku	250,2200
SUMA	3 186,2110

Ilość odpadów przyjętych przez PSZOK w 2022 roku

W 2022 roku Miasto Żory na utrzymanie systemu gospodarowania odpadami z nieruchomości zamieszkałych, w tym mieszanych przeznaczyło aż 16 517 594,41 zł! Oznacza to ogromny, bo ponad 63% wzrost kosztów gospodarki komunalnej. W obliczu takich podwyżek nie może dziwić konieczność podnoszenia stawek opłat pobieranych od mieszkańców.

Jednocześnie bilans opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi wyniósł 18 715 036,95 zł w tym: wpływ z opłat 16 820 348,47 zł i nadwyżka z lat ubiegłych: 1 894 588,48 zł. Ściągalność opłat wyniosła 97,55%. Oznacza to dodatki bilans finansowy systemu gospodarowania odpadami. Wypracowana nadwyżka zostanie przeznaczona na utrzymanie systemu w kolejnym roku.

Niestety pomimo licznych akcji informacyjnych i promocyjnych, nadal dużym problemem jest selektywna zbiórka odpadów. W 2022 roku w Żorach nie udało się osiągnąć wymaganego poziomu recyklingu odpadów na poziomie 25%. Gmina Miejska Żory uzyskała poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych wynoszący 23,2817%. To problem, który będzie narastał, jeśli mieszkańcy nie zmienią swoich przyzwyczajeń. Za brak

osiągnięcia określonych poziomów grożą bowiem samorządowi wysokie kary finansowe.

Gminy są obowiązane osiągnąć poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych w wysokości co najmniej:

- 1) 20% wagowo – za rok 2021;
- 2) 25% wagowo – za rok 2022;
- 3) 35% wagowo – za rok 2023;
- 4) 45% wagowo – za rok 2024;
- 5) 55% wagowo – za rok 2025;
- 6) 56% wagowo – za rok 2026;
- 7) 57% wagowo – za rok 2027;
- 8) 58% wagowo – za rok 2028;
- 9) 59% wagowo – za rok 2029;
- 10) 60% wagowo – za rok 2030;
- 11) 61% wagowo – za rok 2031;
- 12) 62% wagowo – za rok 2032;
- 13) 63% wagowo – za rok 2033;
- 14) 64% wagowo – za rok 2034;
- 15) 65% wagowo – za rok 2035 i za każdy kolejny rok.

Ponadto Gminy są obowiązane nie przekraczać poziomu składowania w wysokości:

- 1) 30% wagowo – za każdy rok w latach 2025-2029;
- 2) 20% wagowo – za każdy rok w latach 2030-2034;
- 3) 10% wagowo – w 2035 r. i za każdy kolejny rok w latach następnych.

9.3

Edukacja ekologiczna

Nie da się poprawiać stanu środowiska naturalnego bez zaangażowania mieszkańców. Jeśli każdy z nas będzie myślał o ochronie przyrody na co dzień, to wiele działań (np. sprzątanie dzikich wysypisk) nie będzie potrzebnych, a inne staną się o wiele łatwiejsze (np. recykling odpadów). By osiągnąć taki stan, Urząd Miasta Żory stara się angażować w działania proekologiczne wszystkie grupy żorzan, począwszy od tych najmłodszych a skończywszy na seniorach, tak by zachęcić ich do wspólnego dbania o środowisko naturalne.

W 2022 roku Wydział Inżynierii Środowiska Urzędu Miasta Żory wraz z Fundacją Sendzimira, Śląskim Związkiem Gmin i Powiatów oraz Szkołą Podstawową nr 4 z Oddziałami Sportowymi i Mistrzostwa Sportowego w Żorach przeprowadził warsztaty terenowe z zakładania ogrodów deszczowych. Warsztaty składały się z dwóch części:

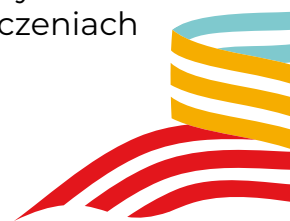
- warsztatu edukacyjnego, gdzie omówiona została problematyka zmian klimatu oraz sposobów przeciwdziałania tym zmianom ze szczególnym uwzględnieniem budowy zielono-błękitnej infrastruktury,
- części praktycznej, polegającej na założeniu ogrodu deszczowego przez uczestników.

Celem przedsięwzięcia była promocja zakładania ogrodów deszczowych jako jednej z form radzenia sobie z wyzwaniami, które niosą zmiany klimatyczne, a także wzrost świadomości

mieszkańców na temat zmian klimatycznych i ich rezultatów oraz sposobów na minimalizowanie negatywnych skutków tych zmian.

W 2022 roku Gmina Miejska Żory zgłosiła wyzwanie w ramach działań prowadzonych przez inkubator innowacji społecznych Śląska Przestrzeń Innowacji. Celem działania inkubatora jest wyszukanie i rozwinięcie najlepszych pomysłów na rozwiązanie problemów społecznych, z którymi aktualnie zmagają się mieszkańcy województwa śląskiego. Wyzwanie zgłoszone przez Żory brzmiało: „Jak pomóc przedsiębiorcom z branży gastronomicznej z Żor we wdrożeniu ekologicznych rozwiązań tak, aby na podstawie zgromadzonych danych móc przygotować odpowiednią strategię i pomóc branży gastronomicznej w mieście Żory w przejściu na nowoczesne i ekologiczne rozwiązania? Rozwiązanie powinno dotyczyć tworzenia zielonych miejsc pracy.”

W odpowiedzi na to wyzwanie grupa nieformalna z terenu Żor przygotowała projekt pn. „Nowe podejście do produkcji, dostawy i konsumpcji żywności”, w ramach którego prowadzone były badania wśród żorskiej gastronomii oraz przedstawicielei żywienia zbiorowego (m.in. stołówki szkolne), dotyczące możliwości wprowadzenia ekologicznych rozwiązań i rozwoju branży. Jednym z zaproponowanych rozwiązań jest korzystanie z mini farmy wertykalnej. Farmy wertykalne to rodzaj uprawy roślin w zamkniętych pomieszczeniach

w pionie – na specjalnie skonstruowanych regałach, na których poszczególne półki stanowią uprawne „pola”. Dzięki pionowemu ułożeniu rolnictwo wertykalne pozwala lepiej wykorzystać przestrzeń, a technologia sprawia, że można założyć takie farmy w zasadzie wszędzie i zyskać dostęp do świeżej żywności nawet w centrach miast. Farmy wertykalne pozwalają na zebranie większych plonów niż ze zwykłego pola, oszczędzają wodę (nawet do 95%), pozwalają na zdecydowane zmniejszenie śladu węglowego. Na całym świecie rozwijają się farmy wertykalne w skali przemysłowej, natomiast w żorskim projekcie powstała pierwsza w Polsce i jedna z pierwszych w Europie mini farm wertykalnych. Model farmy wypracowany został wspólnie z warszawskim start-upem Listny Cud i może być wykorzystywany do produkcji żywności na miejscu w punktach gastronomicznych. Jest to rozwiązanie unikalne i nie stosowane jak dotąd w Polsce. W żorskiej farmie hodowane są pełne witamin mikroliście, uznawane za jeden z tzw. superfoods, ale może ona służyć również do uprawy ziół oraz sałat. Mini farma wertykalna, powstała w ramach projektu, funkcjonuje w Szkole Podstawowej nr 16 w Żorach. W ciągu kilku pierwszych dni przeprowadzone zostały szkolenia dla pracowników szkoły oraz warsztaty dla uczniów. Podczas warsztatów dzieci miały możliwość skosztowania produktów z farmy, tj. mikroliści z brokuła, grochu, czerwonej kapusty, rzodkiewki czy gorczycy, a także mogły samodzielnie posiać kolejne tacki z roślinami. Odbyło się również spotkanie z przedstawicielami żorskich restauracji i organizacji pozarządowych oraz intendentami szkolnymi, na którym temat farm wertykalnych

i ich wykorzystania w gastronomii przybliżyła prezes firmy Listny Cud, Matylda Szyrle. Planowane są też kolejne zajęcia z uczniami szkoły, również z udziałem dietetyka, który zaprezentuje wykorzystanie mikroliście w praktyce. Inkubator Innowacji Społecznych Śląska Przestrzeń Innowacji prowadzony jest przez Fundację Fundusz Współpracy oraz Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych CRIS.

Gmina Miejska Żory jest partnerem w Projekcie LIFE „Śląskie. Przywracamy błękit”. Kompleksowa realizacja Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego obejmujący realizację działań edukacyjno – informacyjnych w celu realizacji celu, jakim jest poprawa jakości powietrza na terenie województwa śląskiego. W kwietniu 2022 roku mieszkańcy Żor za pośrednictwem mediów społecznościowych oraz audycji w telewizji TVT dowiedzieli się o możliwości skorzystania z pomocy Ekodoradcy zatrudnionego w Wydziale Zarządzania Energią. Jednym z celów projektu jest utworzenie kompleksowego systemu eko-informacji dla mieszkańców. Dużym zainteresowaniem cieszy się fachowe doradztwo w zakresie podniesienia efektywności energetycznej budynku, w tym m.in. pomoc w doborze optymalnego źródła ciepła, a także zmniejszenia kosztów ogrzewania. W „Kurierze Żorskim” opublikowany został cykl materiałów edukacyjnych pt. „Porady Ekodoradcy”, w którym przekazywane są cenne informacje dotyczące ochrony powietrza i środowiska.

W celu realizacji kampanii świadomościowej i aktywizującej skierowanej do dzieci i dorosłych z sukcesem zorganizowano takie wydarzenia jak: rodzinny „Festyn Ekologiczny” na terenie Przedszkola nr 4, „Warsztaty Ekologiczne” w Parku Cegielnia, event

fot. UM Żory

Uczestnicy „Festynu Ekologicznego” w Parku Cegielnia

„Akademia Czystego Powietrza” w Galerii Wiślanka. Edukacją ekologiczną objęto również miejskie szkoły. Ekodoradca przeprowadził też prelekcje dla uczniów w ramach realizacji projektu „Mistrzowie Energii”.

Poniżej przedstawiamy krótko inne akcje edukacyjno-informacyjne w zakresie ekologii, które w 2022 roku odbyły się w Żorach:

- Kontynuowano kampanię informacyjną pt. „Chcemy oddychać czystym powietrzem” na terenie miasta Żory (plakaty na słupach ogłoszeniowych na terenie miasta i tablicach rady dzielnic, wykorzystywanie podczas działań kontrolnych przygotowanych w 2021 r. naklejek informujących o terminie wymiany kotła);
- Wystawiono w kinie „Na Starówce” spektakl tematycznie związany

ze smogiem, niską emisją i ochroną powietrza pt. „Skrzydlaty odlot” dla przedszkolaków i uczniów szkół podstawowych (klasy I-III);

- Przeprowadzono warsztaty na terenie Parku Cegielnia w postaci miasteczka ekologicznego tematycznie związanego z odnawialnymi źródłami energii, gospodarką odpadami i ochroną powietrza dla uczniów szkół podstawowych klasy IV-VI;
- Zakupiono pyłomierz osobisty Dust Air umożliwiającego przeprowadzenie pomiarów w różnych warunkach i lokalizacjach (możliwość śledzenia wyników w czasie rzeczywistym oraz analizy historii przebytej trasy) w ramach przygotowania kampanii edukacyjnej przeznaczonej m.in. dla placówek oświatowych i spotkań z mieszkańcami.

9.4

Pożar składowiska odpadów

Z uwagi na znaczenie tego tematu dla mieszkańców Żor, czujemy się w obowiązku nadmienić o dalszym postępowaniu wobec sytuacji z 2018 roku, kiedy na terenie jednej z nieruchomości przy ul. Kleszczowskiej, zakładach przetwarzania odpadów opon, odpadów z gumy i tworzyw sztucznych wybuchł pożar.

W 2022 roku firma Gum Recykling Sp. z o.o. w dalszym ciągu miała decyzją Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska miała zawieszoną działalność w zakresie przetwarzania odpadów. W związku ze zmianami przepisów ustawy o odpadach podmiot ten podlega pod kompetencje Marszałka Województwa Śląskiego. Odpady zgromadzone w związku z prowadzoną wcześniej działalnością pozostają nadal na terenie i będą podlegać dalszemu zagospodarowaniu przez ich posiadacza na mocy decyzji właściwego organu.

Prezydent Miasta Żory prowadził postępowanie administracyjne mające

na celu nakazanie usunięcia odpadów z części terenu przy ul. Kleszczowskiej 36, zgromadzonych tam niezgodnie z przepisami przez Mega Service Recykling Sp. z o.o. Postępowanie zakończyło się wydaniem decyzji nakazującej usunięcie odpadów ich posiadaczowi. Od decyzji wniósł odwołanie posiadacz odpadów, a Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Katowicach utrzymało decyzję w mocy, niemniej jednak decyzja Samorządowego Kolegium Odwoławcze w Katowicach została zaskarżona do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach. W roku 2022 r. Sąd oddalił wniesioną skargę a decyzja z dniem 1.10.2022 r. stała się ostateczna, wobec czego posiadacz odpadów jest zobowiązany do usunięcia nielegalnie składowanych tam odpadów.

W 2022 r. na terenie przy ul. Kleszczowskiej działalność w zakresie przetwarzania odpadów zakończyła firma Kapadora Sp. z o.o.

9.5

Nielegalne składowisko odpadów chemicznych

Kolejnym ekologicznym problemem, którego rozwiązanie okazuje się niezwykle skomplikowane i czasochłonne jest nielegalne składowisko odpadów chemicznych, zlokalizowane

przy ul. Sosnowej w Żorach. Tutaj również mimo upływu czasu czujemy się zobowiązani przedstawić kilka najważniejszych informacji.

Przypomnijmy, że w lutym 2019 r. na terenie jednej z nieruchomości ujawniono tam zmagazynowanie znacznej ilości (ok. 650 pojemników) substancji płynnych w beczkach i pojemnikach typu mauzer, ulokowanych na 14 naczepach samochodowych. Odpady te zostały częściowo usunięte z nieruchomości na zlecenie jej właściciela. Z nieruchomości usunięto około 222 ton. Część odpadów w dalszym ciągu pozostała na nieruchomości, w 6 naczepach samochodowych oraz w pojemnikach na placu obok hali.

W 2022 roku przeprowadzając oględziny na terenie nieruchomości przy ul. Sosnowej 23 pracownicy Urzędu Miasta stwierdzili, że stan mauzerów, beczek, oraz naczep samochodowych, w których zgromadzono odpady, uległ znaczącemu pogorszeniu i dalsze ich pozostawanie na tym terenie stwarza bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia lu-

dzi lub środowiska, wobec czego konieczne jest niezwłoczne usunięcie odpadów. Działając na podstawie stosownych przepisów ustawy o odpadach podjęto działania zmierzające do usunięcia odpadów i zagospodarowania ich przez Gminę. W trybie przepisów ustawy o odpadach, została wydana decyzja (z dnia 27.10.2022 r.) skierowana do właściciela tego terenu, w której określono: zakres i termin udostępnienia terenu, na którym znajdują się odpady, zakres i sposób przeprowadzenia działań mających na celu usunięcie odpadów przez organ oraz termin rozpoczęcia i zakończenia tych działań. Decyzja stała się ostateczna dnia 17.11.2022 r. Termin zakończenia działań określony ww. decyzją to 31.10.2023 r. W ramach działań, o których mowa w decyzji, po wyłonieniu wykonawców, zostanie zleczone usunięcie i zagospodarowanie odpadów. To z pewnością bardzo dobre wieści dla naszych mieszkańców!

9.6

Kryzys energetyczny

Wojna w Ukrainie zmieniła wiele sfer życia nie tylko w samej Ukrainie, ale też Polsce i całej Europie czy nawet świecie. Wpłynęła mocno m.in. na rynek energii, wywołując na nim poważny kryzys. Przed wojną udział Rosji w unijnym imporcie surowców energetycznych do krajów Unii Europejskiej wahał się od ok. 30% (ropa) do ok. 50% (węgiel). Po ataku Rosji na Ukrainę wprowadzono unijne embargo na zakupy w tym kraju, a sama

Rosja też podjęła decyzje o zaprzestaniu dostaw. Tak drastyczne zmiany musiały odcisnąć piętno na rynku energii. Na europejskim rynku ceny – szczególnie gazu – bardzo mocno poszły w górę.

Również w przypadku węgla w Polsce podaż nie nadążała za popytem, co też przełożyło się na bardzo duży wzrost cen. W związku z tym rząd wprowadził tzw. dodatek węglowy,

który przysługiwał gospodarstwu domowym, dla których głównym źródłem ogrzewania jest kocioł na paliwo stałe, kominek, koza, ogrzewacz powietrza, trzon kuchenny, pieco-kuchnia, kuchnia węglowa lub piec kaflowy na paliwo stałe – zasilane węglem kamiennym, brykietem lub peletem, zawierającymi co najmniej 85% węgla kamiennego. W naszym mieście do MOPS Żory wpłynęło 3421 wniosków o ten dodatek i wydano 2574 decyzje o jego przyznaniu.

W związku z problemami z nabyciem węgla przez klientów indywidualnych 27 października 2022 r. weszła w życie ustawa o zakupie preferencyjnym paliwa stałego dla gospodarstw domowych. Na podstawie tych uregulowań prawnych Gmina Miejska Żory przystąpiła do zakupu paliwa stałego od Polskiej Grupy Górniczej S.A. z siedzibą w Katowicach. Do dokonania zakupu preferencyjnego uprawnione były osoby fizyczne w gospodarstwie domowym, które spełniły warunki

uprawniające do dodatku węglowego. Preferencyjny zakup węgla nie był możliwy, jeśli wnioskodawca bądź członek jego gospodarstwa domowego nabył paliwo stałe w ilości co najmniej 3 ton w sezonie grzewczym przypadającym na lata 2022-2023 po cenie niższej niż 2 000,00 zł brutto za tonę. Mieszkańcy Gminy Miejskiej Żory mogli zakupić węgiel po warunkiem pozytywnie zweryfikowanego wniosku w Dziale Świadczeń Rodzinnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żorach w cenie 1 690,00 zł brutto za tonę. Preferencyjną sprzedaż paliwa stałego dla gospodarstw domowych w imieniu i na rzecz Gminy Miejskiej Żory prowadziła Firma Handlowa ROLBUD Iwona Tomala-Karpińska. W ramach zakupu preferencyjnego można było nabyć węgiel w trzech sortymentach: orzech, kostka i ekogroszek, wyłącznie w miarę możliwości produkcyjnych kopalń należących do Polskiej Grupy Górniczej S.A. Do końca roku

W 2022 sprzedano mieszkańcom 311,78 Mg węgla za kwotę 526 908,20 zł.

W związku z kryzysem na rynku nośników energii w Żorach wdrożono działania na rzecz poprawy efektywności energetycznej, m. in. modernizację oraz wymianę oświetlenia, jak również obniżenie temperatury w pomieszczeniach w urzędzie miasta i innych instytucjach publicznych. W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 7 października 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach służących ochronie odbiorców energii elektrycznej w 2023 roku w związku z sytuacją na rynku energii elektrycznej, Gmina Miejska Żory została zobowiązana do osiągnięcia 10% oszczędności dotyczącej zużycia energii elektrycznej w budynkach Urzędu Miasta oraz jednostkach kultury.

Warto wspomnieć, że Gmina Miejska Żory od lat przeprowadza wspólne postępowania przetargowe na zakup energii elektrycznej oraz kompleksową dostawę paliwa gazowego dla obiektów gminnych, placówek oświatowych i jednostek organizacyjnych gminy. Dzięki tym działaniom osiągnięto niższe ceny jednostkowe zakupu poszczególnych mediów.

W 2022 roku z uwagi na wzrost cen gazu ziemnego zgodnie z zapisami ustawy z 26 stycznia 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach służących ochronie odbiorców paliw gazowych w związku z sytuacją na rynku gazu uprawnione gminne jednostki organizacyjne oraz placówki oświatowe złożyły „Oświadczenia odbiorcy paliw gazowych o przeznaczeniu paliwa gazowego”, zgodnie z którymi zamrożone zostały ceny paliwa gazowego do poziomu stawek zawartych w taryfie zatwierdzonej przez Urząd Regulacji Energetyki dla sprzedawcy z urzędu na poziomie 200,17 zł/MWh netto.

Ponadto na podstawie ustawy z dnia 27 października 2022 r. o środkach nadzwyczajnych mających na celu ograniczenie wysokości cen energii elektrycznej oraz wsparciu niektórych odbiorców w 2023 roku dla obiektów należących do Gminy Miejskiej Żory oraz jednostek podległych złożone zostały „Oświadczenia składane przez odbiorców uprawnionych”, dzięki którym obniżone zostały ceny zakupu energii elektrycznej na 2023 rok z kwoty wynikającej z postępowania przetargowego do kwoty 790 zł/MWh netto.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 15 września 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie niektórych źródeł ciepła w związku z sytuacją na rynku paliw wdrożone zostały działania ochronne polegające na ograniczeniu wzrostu cen ciepła i kosztów podgrzania ciepłej wody dla gospodarstw domowych, a także dla instytucji użyteczności publicznej, tzw. podmiotów wrażliwych. Gmina Miejska Żory zobowiązana została do wypłaty środków na rzecz przedsiębiorstw energetycznych stosujących średnią cenę wytwarzania ciepła z rekompensatą w łącznej wysokości 334 221,22 zł oraz dodatków dla podmiotów wrażliwych w kwocie 27 846,96 zł.

10.

Komunikacja publiczna

Bezpłatna Komunikacja Miejska

Pierwszym skojarzeniem, gdy mówimy o komunikacji publicznej w Żorach jest bez wątpienia Bezpłatna Komunikacja Miejska, czyli BKM. To wprowadzone w 2014 roku rozwiązanie z marszu stało się znakiem rozpoznawczym i wspaniałą wizytówką naszego miasta zarówno w kraju, jak i poza jego granica. Mimo upływu lat Żory pozostają jednym z nielicznych polskich miast, które zapewniają całkowicie bezpłatną komunikację autobusową na terenie miasta dla każdego, bez żadnych ograniczeń. Nasze rozwiązanie pozostaje wzorem i punktem odniesienia dla innych samorządów, planujących podobne przedsięwzięcia.

2022 rok przyniósł znaczące zmiany w zakresie organizacji Bezpłatnej Komunikacji Miejskiej. Już w poprzednim, 2021 roku zdarzały się strajki kierowców firmy A-21 sp. z o.o., realizującej kursy Bezpłatnej Komunikacji Miejskiej w Żorach. Miały one zarówno charakter incydentalny, kiedy

nie były realizowane pojedyncze kursy, jak również zorganizowany, kiedy żaden autobus BKM nie wyjechał na ulice Żor. Kierowcy domagali się od wykonawcy zaległych wypłat. Kulminacja tych problemów miała miejsce w lutym 2022 roku. W sobotę, 26 lutego na ulice Żor nie wyjechały autobusy Bezpłatnej BKM – firma A-21 Sp. z o.o. zaprzestała świadczenia usług przewozowych na terenie Miasta Żory.

Przedstawiciele Urzędu Miasta Żory oraz Międzygminnego Związku Komunikacyjnego z siedzibą w Jastrzębiu-Zdroju podjęli natychmiastowe działania, zmierzające do jak najszybszego zapewnienia na terenie Żor komunikacji zastępczej i tym samym umożliwienia mieszkańcom korzystania z transportu publicznego. Jeszcze tego samego dnia, w godzinach popołudniowych uruchomiona została komunikacja zastępcza wykonywana przez Przedsiębiorstwo Spedycyjno-Transportowe Transgór S.A. Natomiast firmie A-21 Sp. z o.o. została wypowiedziana umowa bez okresu wypowiedzenia ze skutkiem na dzień 4 marca 2022 r.

Rozwiązaniem problemów okazała się nowa umowa na świadczenie usług przewozowych w ramach BKM, którą zawarto 17 marca 2022 r. z konsorcjum firm Przedsiębiorstwo Spedycyjno-Transportowe Transgór S. A. i KŁOSOK Sp. z o.o., Sp. k.

Mimo chwilowych problemów, autobusy Bezpłatnej Komunikacji Miejskiej w 2022 roku przejechały łącz-

fot. Wojciech Bęczarski

Centrum Przesiadkowe w Żorach

nie 705 218,1 wozokilometrów, w tym na terenie Miasta Żory 699 138,1 km a na terenie Pawłowic 6 080,0 km. Oznacza to, że na terenie Żor wykonano o ponad 15 tysięcy km więcej niż rok wcześniej.

Komunikacja autobusowa w naszym mieście cały czas się rozwija. W 2022 roku została podpisana umowa o dofinansowanie dla zakupu 11 autobusów elektrycznych, które mają być wykorzystywane w ramach funkcjonującej na terenie naszego miasta Bezpłatnej Komunikacji Miejskiej. Beneficjentem projektu jest Międzygminny Związek Komunikacyjny z siedzibą w Jastrzębiu-Zdroju, który we współpracy z Gminą Miejską Żory pozyskał dofinansowanie ze środków

Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (program „Zielony transport publiczny”) w łącznej kwocie 35 121 420 zł, z czego 26 341 065 zł stanowi dotacja. Pozostały wkład zostanie uzupełniony preferencyjną pożyczką ze środków NFOŚiGW. Projekt miałby być realizowany w 2024 roku. Ponadto na terenie naszego miasta miała powstać nowoczesna zajezdnia z bazą ładowania autobusów elektrycznych – środki na ten cel zostały zabezpieczone w budżecie miasta Żory oraz wieloletniej prognozie finansowej.

W związku z możliwościami ubiegania się o większe dofinansowania w nowej perspektywie, władze Żor

rozważają jeszcze, czy korzystniejszym rozwiązaniem nie byłoby postawienie na autobusy wodorowe wraz z infrastrukturą potrzebną do ich wykorzystywania. Decyzje w tej sprawie będą przekazywane do publicznej wiadomości.

Poruszając temat komunikacji nie można nie wspomnieć o planowanych na terenie naszego miasta inwestycji kolejowych, a są to dwa, duże niezależne projekty.

W 2022 roku PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. i Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego podpisały umowę na realizację projektu „Uzupełnienie sieci kolejowej o połączenie kolejowe Jastrzębia-Zdroju z Katowicami” w ramach programu Kolej Plus. Dzięki odbudowie linii kolejowej mieszkańcy naszego miasta zyskają bezpośrednio, szybkie i wygodne połączenie z Katowicami. Zakres projektu obejmuje także budowę nowych przystanków osobowych Żory Baranowice oraz Żory Aleja Zjednoczonej Europy, co zdecydowanie poprawi dostępność komunikacyjną wielu dzielnic Żor.

W ramach projektu o szacowanej wartości 475 mln zł netto wybudowana zostanie nowa jednotorowa linia o długości ok. 20 km na odcinkach: Jastrzębie-Zdrój Centrum – Pawłowice Śląskie oraz Żory – Orzesze. Trasa zostanie zelektryfikowana, dzięki czemu przewoźnicy będą mogli wykorzystywać nowoczesne, ekologiczne pojazdy. Pociągi będą mogły kursować z prędkością do 120 km/h. Gmina Miejska Żory, jako jeden z partnerów Województwa Śląskiego w realizacji projektu, partycypuje w kosztach realizacji przedsięwzięcia – w maju 2022 roku Rada Miasta Żory zabezpieczyła na ten cel 12 470 769,35 zł.

W 2022 roku kontynuowane były też prace projektowe oraz konsultacje społeczne, związane z inwestycjami Centralnego Portu Komunikacyjnego. To niezwykle ważne przedsięwzięcie dla mieszkańców oraz władz Żor. Przez nasze miasto ma przebiegać linia kolejowa, oznaczona numerem 170 na odcinku: Katowice – granica państwa – Ostrawa. W 2022 roku odbywały się spotkania informacyjne w formule online nt. tej inwestycji, a w kwietniu w sali kina „Na Starówce” w Żorach spółka Centralny Port Komunikacyjny zorganizowała spotkanie bezpośrednie dla mieszkańców. W trakcie konsultacji zaprezentowane zostały zaktualizowane o dodatkowe i doszczegółowione rozwiązania materiały mapowe – kilka wariantów. Konsultacje były podstawą do wskazania tzw. wariantu inwestorskiego przebiegu szybkiej kolei. Wariant ten wskazano ze znacznym opóźnieniem dopiero w 2023 roku. Jako rekomendowany eksperci CPK wskazali **wariant W72 (granatowy)**, który przewiduje budowę nowych stacji kolejowych m.in. **w Żorach Północnych (Dzielnica Rowień)** i Mszanie, możliwość powstania terminala intermodalnego w Wodzisławiu Śląskim, dodatkowy odcinek łączący Wodzisław Śląski i centrum Jastrzębia-Zdroju oraz nowe odcinki umożliwiające szybkie połączenia m.in. Rybnika i Żor z Katowicami i resztą kraju. Według harmonogramu trasa łącząca Katowice z Ostrawą zostanie oddana do użytku przed końcem 2030 r. Trasa Katowice-Ostrawa jest elementem transeuropejskiego korytarza TEN-T, czyli jednym z priorytetów inwestycyjnych UE.

11.

Spółki miejskie

Zadania publiczne jednostek samorządu terytorialnego można realizować także za pośrednictwem spółek. W naszym mieście niezmiennie od lat funkcjonują cztery miejskie spółki, w których większościowym udziałowcem jest Gmina Miejska Żory. Zaliczamy do nich:

- **Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Żory Spółka z o.o.** zajmujące się m.in. dostarczaniem wody dla mieszkańców, odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków, eksploatacją sieci ciepłowniczej oraz dystrybucją ciepła, budową i modernizacją sieci wodociągowej, kanalizacji sanitarnej i deszczowej oraz sieci ciepłowniczej, a także analizami laboratoryjnymi wody i ścieków;
- **Miejskie Zakłady Opieki Zdrowotnej w Żorach Sp. z o.o.** zajmujące się prowadzeniem Szpitala Miejskiego w Żorach oraz Przychodni Miejskiej wraz z filią przy ul. Gwarzków, a także Poradni Laktacyjnej;
- **Zakłady Techniki Komunalnej Sp. z o.o. w Żorach** utworzone w 2008 r. poprzez przekształcenie zakładu budżetowego w spółkę prawa handlowego. Głównym zadaniem jest kompleksowa obsługa program wspierania mieszkalnictwa „Z przyszłością w Żorach”. Ponadto w 2022 roku zajmowała się także: utrzymywaniem cmentarzy, mogił, pomników, miejsc pamięci, fontanny oraz źródeł ulicznych a także utrzymaniem ujęć wody.
- **Nowe Miasto Sp. z o.o.** odpowiadająca m.in. za rozwój przedsiębiorczości związanej z branżą turystyczną i rekreacyjną w Żorach oraz regionie, a także zwiększenie atrakcyjności miasta zarówno dla mieszkańców, jak i przedsiębiorców mogących prowadzić tutaj własną działalność gospodarczą. Spółka zarządza takimi obiektami jak: Amerykański Park Rozrywki Twinpigs oraz Park Wodny Aquarion. Prowadzi także Komunalny Zakład Pogrzebowy.

11.1

Działalność PWiK Żory sp. z o.o.

Michał Pieczonka
 Prezes Zarządu
 PWiK Żory

Głównym zadaniem Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Żory Spółka z o.o. jest dostarczaniem wody i odbiór ścieków od mieszkańców oraz odprowadzania wód opadowych. Działalność Spółki obejmuje też produkcję energii elektrycznej i ciepłej.

Jak wspomnieliśmy już w rozdziale poświęconym infrastrukturze miejskiej, Żory ciągle się rozrastają – zwłaszcza w dzielnicach oddalonych od centrum – co oznacza, że przed PWiK Żory stawiane są ciągle nowe zadania, związane z uzbrojeniem kolejnych, dotąd niezamieszkałych terenów w niezbędną infrastrukturę wodociągowo-kanalizacyjną.

Niestety drastyczny wzrost cen energii, gazu, paliw, wody hurtowej z Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów S.A. czy wywozu osadów ściekowych, przy zachowaniu obowiązującej taryfy opłat skutkuje niebezpieczeństwem niepokrycia kosztów Spółki uzyskanymi przychodami i wymusza ograniczenie planowanych inwestycji i modernizacji infrastruktury PWiK Żory Sp. z o.o.

W 2022 roku Spółka oddała do użytku 11,88 km nowej sieci kanalizacji sanitarnej i podłączyła do niej 448 budynków (głównie w dzielnicach: Baranowice, Rój, Rogoźna, Zachód i Kleszczów). Przedsiębiorstwo prowadziło również inwestycje w zakresie sieci wodociągowej, wybudowano 12,86 km nowej sieci i podłączono 408 budynków. Inwestycje w zakresie rozbudowy i odtworzenia sieci wodociągowej prowadzone były głównie w dzielnicach Rogoźna, Rój, Kleszczów, Korfantego, Kleszczówka, Sikorskiego, Zachód, Rowień, Osiny i Baranowice.

Długość sieci ciepłowniczej na koniec 2022 roku wyniosła 8,6 km, a włączonych do niej było 146 przyłączy, co oznacza, że w miniony roku wykonano 17 nowych przyłączy ciepłowniczych.

W ciągu 2022 roku sieć ciepłownicza nie została rozbudowana, natomiast Spółka podjęła działania dotyczące budowy źródła energii wysoko-

sprawnej kogeneracji, dzięki której wyprodukowana energia cieplna będzie wykorzystana do zasilania infrastruktury ciepłowniczej centralnej części miasta na cele ciepłej wody użytkowej i ogrzewania budynków, a także na potrzeby technologiczne oczyszczalni ścieków. Ze względu na duże zapotrzebowanie PWiK planuje rozbudowę sieci ciepłowniczej i podłączenie do niej kolejnych budynków. To istotne zadanie inwestycyjne planuje się sfinansować ze środków pochodzących z podniesienia kapitału zakładowego przez wejście jako współnika Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

W najbliższych latach konieczne będzie zmodyfikowanie przez PWiK gospodarki osadowej na oczyszczalni ścieków w kierunku przetwarzania osadu w produkt – nawóz, dokończenie wymiany sieci wodociągowych wykonanych z rur stalowych na PE, rozpoczęcie systematycznej rewitalizacji kanalizacji, modernizacji systemu sterowania oczyszczalnią oraz utworzenie klastra energetycznego wraz z podmiotami miejskimi.

11.2

Działalność MZOZ w Żorach sp. z o.o.

Katarzyna Siemieniec
Prezes Zarządu
MZOZ

W 2022 roku w żorskim szpitalu hospitalizowane były 6 522 osoby, Izba Przyjęć udzieliła 13 321 porad, a przychodnie podstawowej opieki medycznej udzieliły ponad 32 tysięcy porad. Przez cały rok spółka MZOZ w Żorach niezmiennie prowadziła wieloprofilową działalność medyczną, a podstawowymi obszarami udzielania świadczeń były:

- a) **Lecznictwo szpitalne** – wykonywane całą dobę kompleksowe świadczenia zdrowotne. Polegają na diagnozowaniu, leczeniu, pielęgnacji i rehabilitacji, które realizowane są w ramach oddziałów: chorób wewnętrznych, chirurgicznego, pediatrycznego, wcześniaków i noworodków, ginekologiczno-położniczego, anestezjologii i intensywnej terapii oraz bloku operacyjnego i izby przyjęć.
- b) **Ambulatoryjna Opieka Specjalistyczna** – polega na udzielaniu świadczeń opieki zdrowotnej osobom, które nie wymagają leczenia w warunkach całodobowych lub całodziennych. Świadczenia gwarantowane w zakresie ambulatoryjnej opieki specjalistycznej są udzielane w poradni ginekologicznej i poradni chirurgicznej.
- c) **Podstawowa Opieka Zdrowotna** – kompleksowa opieka nad mieszkańcami, którzy wybrali lekarza rodzinnego przyjmującego w ramach MZOZ. Pacjentom zapewniana jest także opieka pielęgniarki środowiskowej oraz położnej. Świadczenia w tym zakresie udziela Przychodnia Miejska w Żorach i Przychodnia Miejska w Żorach-Roju. Uzupełnieniem tej działalności jest Nocna i Świąteczna Opieka Zdrowotna. Są to świadczenia zdrowotne udzielane po godzinach pracy poradni POZ, czyli od 18:00 do 8:00 oraz całodobowo w soboty, niedziele i święta.
- d) **Pielęgniarska domowa opieka długoterminowa** – świadczenia pielęgnacyjne przeznaczone dla osób obłożnie i przewlekle chorych, które nie wymagają hospitalizacji, ale wymagają kontynuacji leczenia oraz profesjonalnej opieki i pielęgnacji.
- e) **Diagnostyka** – polega na prowadzeniu medycznej działalności rozpoznawczej, mającej na celu ustalenie diagnozy. Spółka udziela świadczeń diagnostycznych w Pracowni RTG, Pracowni USG, Pracowni Spirometrii oraz w Medycznym Laboratorium Diagnostycznym i Pracowni Badań Endoskopowych.

Poza opisanymi powyżej świadczeniami Spółka prowadzi działalność

usługową w zakresie transportu sanitarnego oraz sprzedaży wyrobów medycznych będących przedmiotami ortopedycznymi oraz środkami pomocniczymi poprzez Sklep Medyczny.

Od 1 grudnia 2022 roku Miejskie Zakłady Opieki Zdrowotnej w Żorach Sp. z o.o. realizują umowę z Narodowym Funduszem Zdrowia w zakresie tomografii komputerowej (TK). Mieszkańcy mogą mogli wykonać to niezwykle ważne badanie obrazowe bezpłatnie w naszym mieście. Utworzona w 2022 roku pracownia diagnostyczna żorskiego szpitala dysponuje nowoczesnym tomografem komputerowym firmy SIEMENS, który pozwala na wysoką jakość usług medycznych, realizowanych w komfortowych warunkach. Pracownia tomografii komputerowej (TK) mieści się w budynku Szpitala Miejskiego w Żorach (wejście od strony Izby Przyjęć).

W 2022 roku w żorskim szpitalu nadal funkcjonował prowadzony we współpracy z Miastem Żory Punkt Szczepień Powszechnych przeciwko Covid-19. Ogółem zaszczepiono 7 272 osoby.

Najważniejszym zadaniem inwestycyjnym w 2022 roku był remont pomieszczeń, w których zakończył działalność oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii. W tym miejscu powstała strefa buforowa, która stanowi niezbędne zabezpieczenie dla skutecznej izolacji chorych z podejrzeniem lub stwierdzonym koronawirusem, zwłaszcza w sytuacji zwiększonej zachorowalności. Jeżeli ilość miejsc izolacyjnych, którymi dysponują oddziały będzie wystarczająca, strefa buforowa będzie mogła być wykorzystywana do realizacji zadań związanych z udzielaniem dowolnych świadczeń zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych.

11.3

Działalność ZTK sp. z o.o.

Andrzej Bzibziak
Prezes Zarządu
ZTK sp. z o.o.

Główna działalność Zakładów Techniki Komunalnej Sp. z o.o. skupiała się w 2022 roku na kompleksowej obsłudze miejskiego programu mieszkaniowego pn. „Z przyszłością w Żorach”. Jednym z zadań Spół-

ki było zapewnienia finansowania dla tej niezwykle ważnej dla miasta inwestycji. Na podstawie zawartej z Bankiem Gospodarstwa Krajowego umowy z dn. 04.05.2021 r. o udzielenie finansowego wsparcia inwestycji polegającej na budowie dwóch wielorodzinnych budynków mieszkalnych (budynek 1-2 oraz budynek 3) budowanych w ramach realizowanego programu „Z przyszłością w Żorach”, Spółka 28.10.2022 r. otrzymała dotację w kwocie 72 796 993,31 zł.

Ponadto Spółka ZTK w 2022 r wyemitowała obligacje o łącznej wartości 15 555.000,00 zł – kwota ta w całości została przeznaczona na realizację inwestycji.

W ramach realizacji programu wspierania mieszkalnictwa w Gminie Miejskiej Żory spółka otrzymała w roku 2022 dokapitalizowanie z strony Gminy w łącznej wysokości 6.700.000 zł. w następujących transzach:

- 800.000,00 zł. 14.01.2022 r. (Zarządzenie PM – OR.0050 73.2022 z 12.01.2022 r.)
- 800.000,00 zł. 15.04.2022 r. (Zarządzenie PM – OR.0050 567.2022 z 11.04.2022 r.)
- 800.000,00 zł. 14.07.2022r. (Zarządzenie PM – OR.0050 1023.2022 z 06.07.2022 r.)
- 800.000,00 zł. 14.10.2022r. Zarządzenie PM – OR.0050 1459.2022 z 11.10.2022 r.)
- 3 500.000,00 zł. 14.11.2022r. (Zarządzenie PM – OR.0050 1622.2022 z 09.11.2022 r.)

W ramach programu wspierania mieszkalnictwa „Z przyszłością w Żorach” Spółka ZTK Żory odpowiada za zaprojektowanie i wybudowanie kolejnych budynków wielorodzinnych, o numerach roboczych 1-2 oraz 3. W budynku nr 1-2 powstanie 187 mieszkań na wynajem oraz 78 miejsc postojowych w garażu podziemnym,

natomiast w budynku nr 3 powstanie 101 mieszkań i 93 miejsca garażowe. Łącznie powstanie więc 288 nowych mieszkań o łącznej powierzchni 15 658,04 m².

Wiele z prac udało się wykonać już w 2022 roku. Powstała kanalizacja sanitarna i deszczowa. Wykonano roboty ziemne, przygotowano roboty ziemne i rozpoczęto szybko postępującą budowę konstrukcji nowych budynków. Części podziemne są już niemal gotowe, a w budynku nr 3 wykonano już całe prace w zakresie konstrukcji żelbetowych słupów i stropów aż do 5 piętra oraz wymurowano ściany do 3 piętra. Nieco wolniej postępowały prace przy budynku 1-2, ale także tam są one już na zaawansowanym etapie.

Oprócz nadzoru nad prowadzeniem inwestycji, od 1 lipca 2021 r. Zakłady Techniki Komunalnej Sp. z o.o. są także administratorem zasobów mieszkaniowych przy ul. Sokolej, Orlej, Jastrzębiej oraz Alej Armii Krajowej – przejęły zarządzanie umowami najmu, jakie zostały wcześniej zawarte pomiędzy Zarządem Budynków Miejskich w Żorach a lokatorami wyłonionymi w ramach realizacji programu „Z przyszłością w Żorach”. Spółka zarządza umowami najmu w następującym zasobie mieszkaniowym:

Budynki	Ilość mieszkań	Ilość komórek lokatorskich	Ilość miejsc postojowych w garażu podziemnym
budynek nr 4	133	107	141
budynek nr 5	91	91	89
budynek nr 6	76	76	69
budynek nr 7	96	96	–
razem	396	370	299

Spółka ZTK na bieżąco prowadzi kontrolę spływu należności oraz ich windykację we współpracy z kancelarią prawną KDP z Rybnika. Łączna wartość należności będących przedmiotem postępowania windykacyjnego prowadzonego przez spółkę dot. mieszkaniowego zasobu ZTK, przekazanych do Kancelarii KDP i będących w toku na dzień 31.12.2022 r. wynosi 760 249,16 zł. Z tego powodu na koniec 2022 r. zostało złożonych:

43 pozwy o zapłatę oraz 18 pozwów o eksmisję.

Oprócz realizacji programu „Z Przyszłością w Żorach” Spółka ZTK zajmuje się także:

- utrzymaniem cmentarzy, mogił, pomników, miejsc pamięci, fontanny oraz źródeł ulicznych
- utrzymaniem ujęć wody w następujących lokalizacjach: SW-20 Śmieszek, SW-18 Park Cegielnia i S-2 Park Piaskownia.

11.4

Działalność spółki Nowe Miasto

Jerzy Serednicki
Prezes Zarządu
Nowe Miasto sp z o.o.

Działalność spółki Nowe Miasto w 2022 roku obejmowała prowadzenie Amerykańskiego Parku Rozrywki Twinpigs, Parku Wodnego Aquarion, Komunalnego Zakładu Pogrzebowego oraz obrót nieruchomościami.

Amerykański Park Rozrywki Twinpigs

W 2022 roku teren Twinpigs był wykorzystywany niezwykle intensywnie. Oprócz wcześniejszej roli parku rozrywki obiekt od lutego pełnił rolę schronienia i tymczasowego domu dla przybywających do naszego miasta uchodźców z pogrążonej w wojnie Ukrainie. Otrzymywali oni tam również wyżywienie. W szczytowym

okresie na terenie obiektu średnio zakwaterowanych było około 100 obywateli Ukrainy.

W zakresie standardowej działalności parku rozrywki sezon główny w Twinpigs rozpoczął się 30 kwietnia i trwał do 31 sierpnia 2022 r. W celu zwiększenia możliwości uzyskania przychodów park był otwarty również w pogodne, wrześniowe i październikowe weekendy do 9 października 2022 r.

Przychody parku generowane były głównie z obsługi klientów indywidualnych oraz grupowych. Odbyły się też dwie imprezy na wyłączność, z których łączny przychód wyniósł około 270 000 zł brutto. W 2022 roku przychody w porównaniu z rokiem poprzednim wzrosły o około 25%.

Przed rozpoczęciem sezonu głównego na terenie obiektu wykonano zaplanowane prace konserwatorskie i remontowe. Z uwagi na wzrost

kosztów utrzymania obiektu wprowadzono też nowy cennik. Przede wszystkim jednak zadbano o to, by ponownie uatrakcyjnić ofertę Twinpigs. Zakupiono cztery nowe karuzele: Karuzela Łańcuchowa, Karuzela Pirat, Karuzela Tagada oraz Tor wodny Wioska Indiańska, a także nowe dmuchańce dla dzieci do 2 roku życia. Wyposażono place zabaw w nowe urządzenia: bujaki na sprężynie, zestaw Mały Artysta oraz wieżę z dachem ze zjeżdżalnią. Zagospodarowano także teren w strefie Old Vegas.

Twinpigs prowadził wspólnie z Miastem Żory szeroko zakrojone działania marketingowe ukierunkowane na zwiększenie ilości klientów indywidualnych i grupowych a także na promocję Żor. Działania te obejmowały kampanię radiową oraz internetową. W ramach działań promocyjnych obiekt pojawił się też w telewizyjnych programach śniadaniowych „Dzień dobry TVN” oraz „Pytanie na śniadanie”.

W lipcu 2022 roku zakończono postępowanie przetargowe w sprawie sprzedaży zorganizowanej części przedsiębiorstwa – Amerykańskiego Parku Rozrywki Twinpigs. Po otrzymaniu od jedyne go oferenta propozycji warunków umowy sprzedaży Zarząd zapoznał się ze stanowiskiem Komisji przetargowej, dokonał konsultacji z działem prawnym i podjął decyzję o zakończeniu postępowania bez wyboru oferenta. Następnie podjęto decyzję o odstąpieniu od sprzedaży obiektu.

Park Wodny Aquarion

Nasze miasto może pochwalić się jednym z najchętniej odwiedzanych basenów krytych w całym regionie. Park Wodny Aquarion jest obiektem o charakterze rekreacyjno-sporto-

wym z zapleczem usługowym. Składa się z części sportowej i rekreacyjnej, z takimi atrakcjami jak: niecka basenowa ze zjeżdżalnią i rwącą rzeką, basen rekreacyjny dla dzieci i brodzik dla najmłodszych, a także nowoczesnie wyposażone sauny i strefa jacuzzi. W części sportowej znajdują się tory pływackie.

W 2022 r. z Parku Wodnego Aquarion skorzystało 359 639 osób. Oznacza to wzrost ilości klientów aż o 31% w stosunku do poprzedniego roku. Wzrosły też przychody obiektu o około 51% w stosunku do 2021 roku i około 19% w stosunku do 2019 roku – ostatniego przed pandemią Covid-19. Warto podkreślić, że do 28.02.2022 r. obowiązywały obostrzenia w zakresie możliwego obłożenia obiektu do 30% pojemności – do tego limitu nie wliczały się osoby zaszczepione.

Ze względu na drastyczną podwyżkę cen gazu, który jest głównym źródłem ogrzewania dla Parku Wodnego oraz wzrost kosztów utrzymania obiektu w 2022 roku aż trzy razy ulegał zmianie cennik biletów – średnio o 3,00 zł brutto za godzinę oraz o 10,00 zł brutto za wynajem torów dla szkół oraz szkółek pływania.

Szeroki zakres atrakcji wodnych powiązany jest bezpośrednio z bardzo dużą ilością urządzeń technicznych, które w związku z koniecznością ciągłej pracy ulegają częstym awariom. Polityka Parku Wodnego Aquarion zmierza w kierunku maksymalnego wykorzystania zespołu technicznego do ich usuwania oraz zapobiegania w celu zmniejszenia kosztów tych napraw.

Z powodu awarii wentylacji basenu rekreacyjnego na początku marca na czas naprawy (łącznie 3 dni) wyłączono tę nieckę z użytkowania.

fot. Nowe Miasto

Dla utrzymania odpowiedniego stanu czystości nieek basenowych zakupiony został nowy odkurzacz basenowy. Niezbędna była wymiana sterownika do dozowania chemii. Ponadto dokonano zakupu nowego zestawu ratowniczego – torby R1 z pełnym wyposażeniem na potrzeby punktu WOPR.

W trakcie wrześniowej przerwy technicznej w terminie 5-15 września wykonano wiele prac remontowych mających na celu poprawę jakości świadczonych usług. Dokonano wymiany stopnic na schodach głównych oraz malowania konstrukcji stalowych. Wykonano również generalny remont łaźni parowej w strefie spa. W celu usprawnienia obsługi klienta dokonano zmiany programu kasowego. Dokonano także koniecznych wymian pomp, sprężarek i pokryć zbiorników retencyjnych.

W celu zwiększenia przychodów został uruchomiony zewnętrzny punkt gastronomiczny oferującego dania typu fast food. Punkt prowadził działalność w okresie 20.05.-30.09.2022 r. – przychód z jego działalności wraz

ze sprzedażą lodów wyniósł 32 869, 20 zł brutto. Rozszerzono też ofertę Bistro Aquarion o sprzedaż tostów, sałatek oraz kebaba.

Obrót nieruchomościami

Spółka Nowe Miasto oferuje sprzedaż działek budowlanych i rolnych na terenie miasta Żory. Na koniec 2022 r. Spółka posiadała nieruchomości gruntowe o łącznej powierzchni ponad 1 ha. Są to głównie działki rolne i wody powierzchniowe. Spółka kontynuowała również zawarte z rolnikami umowy dzierżawy gruntów.

Komunalny Zakład Pogrzebowy

Od czerwca 2019 roku na podstawie umowy dzierżawy zorganizowanej części przedsiębiorstwa zawartej z Zakładami Techniki Komunalnej sp. z o.o. z siedzibą w Żorach Spółka prowadzi Komunalny Zakład Pogrzebowy. W 2022 roku obiekt prowadził standardową działalność.

12.

Zdrowie

W naszym mieście opiekę zdrowotną zapewnia niezmiennie 12 zakładów podstawowej opieki zdrowotnej oraz 4 zakłady specjalistycznej opieki zdrowotnej (opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień), Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna i Szpital Miejski, prowadzony przez Miejskie Zakłady Opieki Zdrowotnej w Żorach Sp. z o.o.

W 2022 roku przed służbą zdrowia w Żorach i całej Polsce stanęły nowe wyzwania, związane z napływem znacznej ilości uchodźców z ogarniętej wojną Ukrainy. Od lutego MZOZ w Żorach Sp. z o.o., udzielał bieżącej pomocy medycznej obywatelom Ukrainy. Świadczenia medyczne realizowane były w zakresie porad ambulatoryjnych, porad w ramach POZ, diagnostyki oraz leczenia szpitalnego w tym porodów. Opieką zdrowotną w MZOZ tylko do końca kwietnia zostało objętych 125 obywateli Ukrainy.

Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom licznej społeczności ukraińskiej w naszym mieście Przychodnia Miejska w Żorach, mieszcząca się przy ulicy Dąbrowskiego 20 uruchomiła w minionym roku możliwość rejestracji pacjentów w języku ukraińskim.

Jedną ze zmian, która na stałe została z nami po okresie pandemii Covid-19 jest z pewnością fakt, że wielu z nas przywiązuje znacznie większą niż wcześniej wagę do kwestii zdrowotnych – w tym do profilaktyki.

W zakresie profilaktyki i ochrony zdrowia ważnym wydarzeniem dla

żorzanek było uruchomienie w 2022 roku w naszym mieście stałej, stacjonarnej pracowni mammografii. Mieści się ona w NWZOZ „Medicus 99” przy Alei Wojska Polskiego 4D/9 w Żorach i wyposażona jest w nowoczesny sprzęt, odpowiadający wysokim wymogom NFZ. Dla kobiet w przedziale wiekowym 50-69 lat bezpłatne badania mammograficzne wykonywane są co 2 lata, a co 1 rok u pacjentek w grupie ryzyka (o częstotliwości badań informuje technik RTG podczas przeprowadzania krótkiego wywiadu).

Władze miasta już od wielu lat kładą duży nacisk na realizację profilaktycznych programów prozdrowotnych. Są to programy kierowane zarówno do najmłodszych mieszkańców naszego miasta, jak i seniorów. Poniżej prezentujemy syntetyczny opis prowadzonych przez miasto działań:

- W ramach realizacji programu polityki zdrowotnej pn. „Program profilaktycznych szczepień przeciw meningokokom dla dzieci dwuletnich z terenu miasta Żory” na lata 2020-2022 – w roku 2022 roku zostało zaszczepionych 116 dzieci. Realizatorem programu była Spółka Lekarska „Alfa-Med.” z siedzibą w Żorach.
- W ramach realizacji programu pn. „Program przeciwko zakażeniom pneumokokowym dla osób chorujących na nowotwory złośliwe zamieszkałych na terenie miasta Żory” na lata 2020-2022, w roku 2022 zostały zaszczepione 4 osoby

- chorujące onkologicznie. Realizatorem programu była „Onko-Dent” G L. Słomian Spółka Jawna w Żorach.
- W ramach realizacji programu pn. „Mamy w Żorach karmią pierśią” w roku 2022 roku zostało udzielonych 200 porad laktacyjnych. Realizatorem programu były Miejskie Zakłady Opieki Zdrowotnej w Żorach Sp. z o.o.
 - W ramach programu pn. „Program profilaktyki próchnicy dla dzieci miasta Żory” w roku 2022 wykonano lakowanie zębów wśród 244 uczniów klas II i V szkół podstawowych oraz przeprowadzono przegląd jamy ustnej wśród 131 uczniów klas II i V szkół podstawowych z terenu miasta Żory. Realizatorem programu była Magdalena Kuźnik prowadząca działalność gospodarczą pn: Indywidualna Praktyka Stomatologiczna lek. stom. Magdalena Kuźnik.
 - W ramach realizacji programu polityki zdrowotnej pn. „Badania przesiewowe słuchu uczniów klas drugich szkół podstawowych z terenu miasta Żory” na lata 2019-2023 – w roku 2022 zostało przebadanych 558 uczniów. U 21 uczniów wynik badania słuchu był nieprawidłowy (dodatni). Realizatorem programu był NZOZ SC SZKOL-MED z siedzibą w Żorach.
 - W 2022 roku przeprowadzono program profilaktyczny w zakresie wykrywania zwyrodnienia siatkówki związanego z wiekiem (AMD) oraz ocznych powikłań cukrzycy w aspekcie ich wykrywalności w oparciu o analizę lekarską fotografii barwnej dna oka. Program był kierowany do mieszkańców, którzy ukończyli 50 lat, chorych na cukrzycę lub ze stwierdzoną nietolerancją glukozy. W ramach zadania, w roku 2022, zostało przebadanych 150 osób. Realizatorem programu było Śląskie Centrum Leczenia Oczu sp. z o.o. z siedzibą w Żorach.
 - W ramach programu polityki zdrowotnej pn. „Program profilaktyki i wczesnego wykrywania nadwagi i otyłości wśród uczniów klas III Szkół Podstawowych z terenu miasta Żory” w roku 2022 do poradni zgłosiło się 8 dzieci, które zostały objęte interwencją edukacyjno-zdrowotną. Realizatorem programu była Poradnia dietetyczna SuperSlim Kinga Kuśka – Drażkiewicz z siedzibą w Żorach.
 - W ramach programu polityki zdrowotnej pn. „Program profilaktyki i wczesnego wykrywania wad wzroku wśród dzieci i młodzieży szkolnej do 18 roku życia oraz osób po 30 roku życia zamieszkałych na terenie miasta Żory” na lata 2022-2026 w minionym roku zostało przebadanych 180 osób w tym: 120 dzieci i młodzieży szkolnej w wieku do 18. roku życia oraz 60 osób po 30. roku życia zamieszkałych w Żorach.
 - W celu umożliwienia w 2022 roku mieszkankom Żor skorzystania z bezpłatnej mammografii dla kobiet w przedziale wiekowym między 50 a 69 rokiem życia współpracowano z:
 - Centrum Onkologii w Gliwicach. Z badań wykonywanych w mammobusie w terminie: luty-grudzień, skorzystało łącznie 670 kobiet;
 - Mammo-med. Sp. z o.o., Gdańsk. Z badań wykonywanych w mammobusie w terminie: marzec-listopad, skorzystało łącznie 47 pań;
 - LUX MED. Diagnostyka Gdańsk w terminie: luty-marzec, skorzystały 43 osoby.

13.

Pomoc społeczna i sprawy społeczne

O tym, czy miasto jest dobrze zarządzane i zorganizowane świadczy to, jak zajmuje się mieszkańcami, którzy szczególnie potrzebują wsparcia. Dopiero wtedy, gdy bierze się pod uwagę potrzeby wszystkich grup mieszkańców miasto jest kompletne, a jego rozwój zrównoważony.

Ostatnie lata w sposób szczególny uwypukliły potrzebę empatycznego podejścia do drugiego człowieka i udzielenia mu pomocy na miarę

jego aktualnych potrzeb. Potrzeby te najpierw związane były z pandemią Covid-19, a w minionym roku z wojną w Ukrainie i jej skutkami, w tym z napływem do Żor uchodźców z tego kraju.

Miasto Żory podejmowało wiele starań, by wyjść naprzeciw oczekiwaniom i sprostać wyzwaniom, jakie przed nim stawiano. W niniejszym rozdziale opisano najważniejsze z podejmowanych inicjatyw.

13.1

Pomoc Ukrainie

Rosyjska inwazja na Ukrainę rozpoczęła się 24 lutego 2022 rok – w dniu szczególnym dla mieszkańców Żor, bo właśnie wtedy świętowaliśmy 750. rocznicę założenia naszego miasta. Wydarzenie to było szokiem w zasadzie dla całego świata.

Tego dnia odbyła się w naszym mieście uroczysta sesja Rady Miasta Żory, inaugurująca obchody 750-lecia Żor. Jej przebieg nie był jednak taki, jak pierwotnie planowano – władze miasta nie mogły przejść obojętnie obok

wydarzeń w Ukrainie. Rada Miasta wystosowała apel w sprawie zaprzestania działań wojennych na Ukrainie o poniższej treści: „W związku z bezprawną agresją Federacji Rosyjskiej na Ukrainę jako wspólnota samorządowa Miasta Żory apelujemy o zaprzestanie tej agresji oraz wyrażamy solidarność z narodem ukraińskim, a w szczególności z mieszkańcami miasta partnerskiego Tetyjów. Jako społeczność lokalna deklarujemy udzielenie pomocy i wsparcia

poszkodowanym w wyniku działań wojennych”. Za tymi deklaracjami wkrótce poszły konkretne czyny. Część z nich postaramy się przedstawić w niniejszym rozdziale.

Prezydent Miasta Żory bez chwili wahania zdecydował o rozpoczęciu przygotowań do przyjęcia w naszym mieście uchodźców przed okrucieństwem wojny obywateli Ukrainy. Równoległe do trwających już przygotowań Wojewoda Śląski zobowiązał starostów oraz prezydentów miast na prawach powiatu do zorganizowania dla ludności uchodźczej z terenu objętego konfliktem zbrojnym pomocy, polegającej m.in. na zakwaterowaniu, zapewnieniu całodziennego wyżywienia zbiorowego oraz zapewnieniu środków czystości i higieny osobistej oraz innych produktów.

W Żorach zakwaterowanie uchodźców odbywało się za pośrednictwem działającego całodobowo Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego, funkcjonującego w ramach Wydziału Zarządzania Kryzysowego i Spraw Gospodarczych Urzędu Miasta Żory. Za pomocą aplikacji RUZU (rejestr uchodźców z Ukrainy) pracownicy Wydziału ZKG codziennie przekazywali meldunki do Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego w Katowicach dotyczące liczby zakwaterowanych i wymeldowanych osób oraz wolnych miejsc noclegowych. W naszym mieście uruchomiono 5 obiektów zapewniających zakwaterowanie i wyżywienia dla uchodźców:

- Amerykański Park Rozrywki „Twinpigs”, ul. Katowicka 24,
- Ośrodek Rekreatywno-Wypoczynkowy w Roju MOSiR Żory w Żorach-Roju, ul. Kłokocińska 78a,
- Budynek Mieszkalny dla potrzeb rodzin zastępczych w Żorach-Baranowicach, ul. Pukowca 8,

- Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 5 w Żorach, ul. Strażacka 6, (zakwaterowanie czasowe do 26.05.2022 r.),
- Hotel Kameleon, ul. Boryńska 7, (zakwaterowanie czasowe do 18.03.2022 r.)

Łącznie do końca 2022 roku w zasobach miejskich zakwaterowanych zostało 539 osób, a wykwaterowanych 457 osób. Według stanu na 31.12.2022 r. w ośrodkach gminnych przebywały nadal 82 osoby. Koszt zakwaterowania oraz wyżywienia uchodźców z Ukrainy w 2022 r. wyniósł 3 151 970,00 zł. Został on pokryty ze środków przekazanych przez Wojewodę Śląskiego. Nie oznacza to jednak, że Miasto Żory nie przeznaczało własnych środków na pomoc Ukrainie i jej obywatelom – było wręcz przeciwnie. Jak wydatkowano te środki?

- 16 476,00 zł – zakup 9 łóżek piętrowych i 15 materacy, przekazanych do gminnego miejsca zakwaterowania ludności uchodźczej,
- 1 149,00 zł – zakup zmywarki do gminnego miejsca zakwaterowania ludności uchodźczej,
- 319,00 zł – zakup odkurzacza do gminnego miejsca zakwaterowania ludności uchodźczej,
- 1 454,70 zł – zakup lodówki, która została przekazana na Ukrainę do żorskiego miasta partnerskiego Tetyjów,
- 2 599,00 zł – zakup agregatu prądotwórczego, który został przekazany do Ukrainy,
- 46 298,76 zł – wyposażenie i obsługa miejskiego Infopunktu dla obywateli Ukrainy, zlokalizowanego w Centrum Przesiadkowym,
- 10 818,82 zł – transport pomocy humanitarnej na Ukrainę do Tetyjowa oraz innych miejscowości

Wydatki te zostały pokryte z uruchomionej rezerwy budżetowej na zarządzanie kryzysowe.

Natomiast w formie darowizny Żory pozyskały od firmy Dynniq z Krakowa 25 piętrowych łóżek z materacami (za kwotę 18.750,00 zł) a od firmy JANPOL z Orzesza 100 sztuk materacy, które wykorzystano do kwaterowania uchodźców.

Na terenie Centrum Przesiadkowego w Żorach, 16 marca 2022 roku został uruchomiony Infopunkt dla obywateli Ukrainy. Zatrudnione są w nim obywatelki Ukrainy, znające język polski. Pracownicy i wolontariusze udzielają pomocy przy wypisywaniu formularzy, także tych online i kierują do odpowiednich podmiotów na terenie Miasta. Pomagają m.in. w tworzeniu CV w języku polskim oraz kierują do odpowiednich podmiotów spoza miasta, m.in. w celu uzyskania potwierdzenia przekroczenia granicy czy uzyskania pomocy ONZ dla uchodźców. Prezentują również dostarczone do Infopunktu informacje dotyczące oferty organizacji pozarządowych, banków oraz pośredników pracy.

Miasto Żory udzieliło pomocy nie tylko obywatelom Ukrainy, którzy do nas przyjechali, ale także tym, którzy pozostali w swojej ojczyźnie.

Już w połowie marca do Tetyjowa – miasta partnerskiego Żor w Ukrainie – pojechał transport zawierający 30 palet pełnych darów. Zbiórka darów prowadzona była z inicjatywy OSP Żory w ich remizie i następnie wsparta przez Miasto. Do Tetyjowa, czyli miasta partnerskiego Żor, zlokalizowanego w obwodzie kijowskim trafiły dary, o które w liście do Prezydenta Miasta Żory prosił Bogdan Balagura – Mer Tetyjowa. Wśród nich znalazły się m.in. artykuły higieniczne, podstawowe środki medyczne, jedzenie i pieluchy dla niemowląt, żywność a nawet agregaty prądotwórcze. Łącznie strażacy z OSP Żory

zapakowali na naczepę tira aż 30 palet, po brzegi wypełnionych potrzebnymi artykułami.

W lipcu do Ukrainy pojechał kolejny transport darów. To zasługa firmy Primo Profile Poland sp. z o.o., która za pośrednictwem Miasta Żory przekazała wsparcie dla dotkniętej wojną Ukrainy w wysokości aż 180 000,00 zł. Dzięki tym środkom udało się zakupić duże ilości żywności, potrzebnej przede wszystkim żołnierzom ukraińskim walczącym na froncie. Do Tetyjowa pojechał tir z 27 paletami, wypełnionymi m.in. makaronem, kaszą, ryżem, mąką, olejem, wodą, konserwami oraz daniami gotowymi. O ich sprawny załadunek zadbali pracownicy Auchan Żory, a za transport darów odpowiadał Urząd Miasta Żory.

Ponadto w grudniu 2022 r. Gmina Miejska Żory przekazała miastu Tetyjów agregat prądotwórczy o mocy 50 kVA/ 40kW.

W pomoc uchodźcom z Ukrainy od samego początku zaangażowanych było wielu wolontariuszy, organizacji pozarządowych z Żor, a także miejskich instytucji i wydziałów Urzędu Miasta. Poniżej przybliżymy zakres udzielonego przez nie wsparcia.

Wydział Polityki Społecznej

Zapewniał stałe wsparcie dla uchodźców przebywających w Twinpigs oraz Ośrodku Rekreacyjno-Sportowym w Roju, poprzez zapewnienie w tych jednostkach pracownika ukraińskojęzycznego, którego zadaniem była pomoc w załatwianiu bieżących spraw w miejscu zakwaterowania, udzielanie informacji itp. Organizował też pomoc rzeczową dla osób zakwaterowanych w tych miejscach w zakresie: dostarczania artykułów pierwszej potrzeby, środków higieny osobistej, odzieży itp., zdeponowanych w Żorskim Centrum Organiza-

cji Pozarządowych. WPS odpowiadał też za:

- zapewnienie pomocy medycznej, w tym transportu, w zakresie organizowania wizyty-porady w przychodniach (w tym specjalistycznych), opieki w szpitalu,
- zorganizowania refundowania zakupu środków medycznych przez osoby fizyczne bądź np. organizacje pozarządowe,
- poszukiwanie kwaterunku dla osób ze szczególnymi potrzebami np. z niepełnosprawnościami,
- organizowanie transportu w celu przeprowadzenia z jednego miejsca kwaterunku do innego,
- szeroko pojętą współpracę z wolontariuszami: począwszy od wsparcia w zakresie pomocy obywatelom Ukrainy zakwaterowanym w ww. miejscach, po wsparcie w udzielaniu pomocy pozostałym mieszkańcom Żor, goszczących uchodźców na terenie naszego miasta np. poprzez udzielanie wszelkich informacji, pomoc w wyposażeniu lokali przeznaczonych do zakwaterowania obywateli Ukrainy itp.

Wydział rozpatrywał też wnioski o przyznanie świadczenia pieniężnego za zapewnienie zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy – tzw. „czterdziestki” (40 zł za zakwaterowanie uchodźcy wraz z wyżywieniem przez osobę prywatną).

Wydział Edukacji

Od informacji o wybuchu wojny Wydział był w stałym kontakcie z przedszkolami i szkołami, poszukując rozwiązań zezwalających na przyjmowanie dzieci z Ukrainy do żorskich placówek. Początkowo – zanim wydano jeszcze przepisy ustawowe – dzieci zostawały przyjmowane do przedszkoli i szkół w miarę posiadanych wolnych miejsc. Zdecydowano jednak, że na poziomie całego

Miasta utworzone zostaną oddziały przygotowawcze. Dyrektorzy szkół zbierali deklaracje od rodziców/opiekunów dzieci i na tej podstawie ustalano ile dzieci, w jakim wieku, potrzebuje nauki. Pierwsze oddziały przygotowawcze powstały z końcem marca, kolejne stopniowo, według zgłaszanych potrzeb. Przepisy ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy zezwoliły na zwiększenie liczebności oddziałów przedszkolnych oraz oddziałów ogólnodostępnych klas I-III szkół podstawowych.

Działalność oddziałów przygotowawczych w roku szkolnym 2021/2022 przedstawiała się następująco:

- od 28.03.22 – Szkoła Podstawowa nr 1 (ZSP1) – poziom klas I-III,
- od 28.03.22 – Szkoła Podstawowa nr 3 – poziom klas IV-VI,
- od 28.03.22 – Szkoła Podstawowa nr 4 – poziom klas VII-VIII,
- od 28.03.22 – I Liceum Ogólnokształcące (ZS1) – poziom klas I-II,
- od 25.04.22 – Szkoła Podstawowa nr 5 (ZSP5) – poziom klas IV-VI,
- od 09.05.22 – Szkoła Podstawowa nr 17 – poziom klas I-III,
- od 16.05.22 – Szkoła Podstawowa nr 13 – poziom klas VII-VIII.

Od września 2022 r. zweryfikowano liczbę uczniów kontynuujących naukę w oddziałach przygotowawczych:

- Szkoła Podstawowa nr 1 (ZSP1) – poziom klas I-III
- Szkoła Podstawowa nr 3 – poziom klas V i VI
- Szkoła Podstawowa nr 13 – poziom klas VII
- I Liceum Ogólnokształcące (ZS1) – poziom klas I-II.

Uczniowie kwalifikujący się do klas IV uczęszczają do klas ogólnodostępnych. W Szkole Podstawowej nr 4 utworzono klasę VIII, gdzie

uczęszczają uczniowie z Ukrainy – nie ma ona statusu oddziału typowo przygotowawczego, co umożliwi wszystkim uczniom tej klasy przystąpienie do egzaminu ósmoklasisty. Najmłodsi wychowankowie – przedszkolaki, zostali przyjęci na miejsca dodatkowe, które zostały utworzone na podstawie przepisów ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy. W sumie – na początku roku szkolnego 2022/2023 – do żorskich szkół i przedszkoli uczęszczało ponad 500 dzieci, przybyłych wraz ze swoimi rodzicami/opiekunami do Żor w wyniku działań wojennych w Ukrainie. Liczba ta jednak powoli spada – część rodzin wraca na Ukrainę, część wyjeżdża do innych miast lub do państw Europy Zachodniej.

Spółeczności szkolne od początku bardzo aktywnie włączyły się w działalność pomocową – w ramach wolontariatu przeprowadzano różnego rodzaju zbiórki, ale także pomoc osobistą. W placówkach, gdzie uczęszcza najwięcej dzieci z Ukrainy zatrudniono pomoce nauczyciela znające język ukraiński, by ułatwić prowadzenie zajęć i lekcji oraz adaptację uczniów i wychowanków. Szkoły i przedszkola stworzyły przyjazną atmosferę, działały na rzecz integracji, odbywały się wspólne zajęcia czy wydarzenia. Jednym z nich był np. Dzień Integracji Polsko-Ukraińskiej pn. „Umiej być przyjacielem – znajdziesz przyjaciela” zorganizowany przez ZSP5 w Żorach-Baranowicach. Jedną ze szkół – SP 4 – odwiedził także Wojewoda Śląski Jarosław Wieczorek wraz z Śląską Kurator Oświaty Urszulą Bauer, by przyjrzeć się pracy oddziału przygotowawczego i przekazać wsparcie. Mimo poczucia trudności wydarzeń związanych z pandemią i wojną, doświadczenia też perspektywy czasu będą z pewnością bezcenne

w kontekście rozwoju wrażliwości czy kompetencji społecznych nie tylko uczniów ale też dorosłych. Używając nomenklatury oświatowej można stwierdzić jedno – bardzo dobrze zdaliśmy i zdajemy jako Miasto ten trudny egzamin.

Wydział Promocji, Kultury i Sportu

Prowadził skoordynowaną akcję informacyjną, dotyczącą wsparcia dla Ukrainy oraz uchodźców z tego kraju, którzy przybyli do Żor. Najważniejsze informacje dotyczące tej tematyki zamieszczane były na bieżąco na stronie www.zory.pl oraz na Facebooku „Miasto Żory”. W celu kompleksowego informowania, w tym publikacji komunikatów w języku ukraińskim, powstała także strona internetowa www.zory-ukrainie.pl. Strona została utworzona bezkosztowo, dzięki zaangażowaniu ZHP Żory. Tłumaczenia tekstów na język ukraiński dokonywał pracownika Infopunktu dla obywateli Ukrainy. W celu dotarcia z informacjami do jak najszerszego grona odbiorców oraz koordynacji udzielania pomocy uchodźcom nawiązano kontakt z administratorem grup na Facebooku „Żory dla Ukrainy – pytania, oferty, prośby, zbiórki itp”. Dzięki tej współpracy udało się pozyskać potrzebne sprzęty i meble dla rodzin z Ukrainy, które otrzymały mieszkania z zasobów Miasta.

Dzięki środkom finansowym zebranych podczas koncertu charytatywnego pn. „Wolna Ukraina”, który odbył się w Domu Kultury w Żorach zakupiono bojłery i pompy zapewniające ciepłą wodę oraz inne potrzebne sprzęty (pralki, piły mechaniczne itp), które trafiły bezpośrednio do potrzebujących osób w Ukrainie. Ich dostarczeniem zajęli się wolontariusze współpracujący z Urzędem Miasta Żory. Z tych środków zakupiono też

najpotrzebniejsze artykuły do sklepu charytatywnego „DAR”.

Wydział Spraw Obywatelskich

Na pracowników tego wydziału spadł ogrom pracy związany z nadawaniem numerów PESEL obywatelom Ukrainy, także pomocy w zakładaniu dla nich Profili Zaufanych. Tylko do końca kwietnia nadano niemal 1400 numerów PESEL. Tak sprawne działania wymagało zmian organizacyjnych, w tym wprowadzenia pracy zmianowej, by wydłużyć godziny obsługi klientów.

Miejski Konserwator Zabytków (MKZ)

Samorządowi konserwatorzy zabytków we współpracy z Fundacją Dziedzictwa Kulturowego prowadzili w całej Polsce zbiórkę materiałów dla zabezpieczenia zabytków Ukrainy. W Żorach zbiórki materiałów odbyły się 5 marca oraz 7-9 marca br. przy siedzibie Muzeum Miejskiego. Zbiórka odpowiadała na realne potrzeby służb konserwatorskich, dla których zabezpieczenie zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego jest obowiązkiem. Zebrano i wysłano do Warszawy, w dwóch transportach: 73 opakowania wełny mineralnej, 60 gaśnic, 13 kocy gaśniczych, 10 płyt OSB, taśmy montażowe i pasy mocujące. Do zbiórki włączyła się MKZ z Raciborza oraz Firmy z Żor, Rybnika, Jastrzębia-Zdroju i Raciborza.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żorach (MOPS)

MOPS zajmował się obsługą wniosków o zasiłek rodzinny i dodatki oraz o świadczenie rodzicielskie. Rozpatrywał też wnioski o jednorazowe świadczenie pieniężne w wysokości 300 zł na osobę. Zgodnie z ustawą o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego Państwa do systemu TT-Pomoc w roku 2022 wpro-

wadzono 1.153 wnioski o jednorazowe świadczenie 300 zł dla 1.893 osób. Łączna kwota wypłaconego świadczenia 300 zł wyniosła 561.300,00 zł. Ponadto z Funduszu Pomocy wypłacono:

- świadczenie w formie zasiłku okresowego na kwotę 3.316,88 zł i objęto pomocą 4 osoby,
- świadczenie w formie zasiłku stałego na kwotę 7.461,49 zł i objęto pomocą 4 osoby.

Z Funduszu Pomocy objęto 290 dzieci dożywianiem bezdecyzyjnym, pomoc w postaci gorącego posiłku wydawanego przez okres 2 miesięcy.

MOPS zorganizował też pomoc psychologiczną dla obywateli Ukrainy. Psycholog ukraiński udzielał pomocy w Ośrodku Interwencji Kryzysowej w Żorach przy ul. Boryńskiej 13 i w Przedszkolu nr 5. Objęto też opieką i nadzorem obywateli, którzy sprawują funkcję opiekuna tymczasowego na podstawie postanowienia sądu rodzinnego nad dziećmi ukraińskimi bez faktycznych opiekunów ustawowych.

Zarząd Budynków Miejskich w Żorach (ZBM)

ZBM przyjmował wnioski o udzielenie pomocy mieszkaniowej dla uchodźców z Ukrainy. Kilka rodzin udało się skierować do zawarcia umów najmu i zamieszkania w zasobie gminnym.

Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Żorach (MOSiR)

Przygotowane na czasowy pobyt uchodźców z Ukrainy został wszystkie miejsca noclegowe dostępne na terenie Ośrodka Rekreacyjno-Wypoczynkowego w Żorach. Ponadto pomoc objęła: całodobowe wyżywienie (stosowne porozumienie z Zakładem Aktywności Zawodowej „Wspólna Pasja”) oraz wszelką pomoc socjalną i psychologiczną.

Żorskie Centrum Organizacji Poza-rządowych (ŻCOP)

Od 1 marca ŻCOP uruchomił w swojej siedzibie na os. Sikorskiego 52 punkt pomocy charytatywnej, do którego mieszkańcy naszego miasta przynosili dary dla uchodźców z Ukrainy. Do pomocy zgłosiło się ok. 300 wolontariuszy, którzy zadeklarowali wsparcie w zakresie: dostarczenia odzieży, żywności, środków higieny i czystości oraz środków medycznych. Dary te trafiły m.in. do magazynu rezerw w Lublińcu (8 palet) oraz do uchodźców z Ukrainy, na terenie naszego miasta w ośrodkach oraz w mieszkaniach osób fizycznych. W działaniach związanych z prowadzeniem i organizacją punktu pomocy brało udział ok. 42 wolontariuszy. Z pomocy w punkcie skorzystało 374 uchodźców z Ukrainy.

Udostępniono obiekt będący w zasobach ŻCOP, mieszczący się przy ul. Pukowca 8 w Żorach pod bazę noclegową dla uchodźców z Ukrainy.

30 marca uruchomiony został Punkt Wsparcia Charytatywnego „DAR” dla uchodźców z Ukrainy, zlokalizowany przy ul. Moniuszki 6 w Żorach. Punkt na bieżąco zaopatrywany był w podstawowe artykuły spożywcze, środki czystości, odzież oraz środki medyczne. Punkt był prowadzony przez Stowarzyszenie „Novare” we współpracy z ŻCOP, przy ogromnym zaangażowaniu wielu wolontariuszy i darczyńców, zarówno z naszego miasta, z innych regionów Polski, jak i z zagranicy.

Od 30 marca do 26 kwietnia z Punktu Wsparcia Charytatywnego „DAR” skorzystało łącznie 1 136 uchodźców z Ukrainy.

Miejski Ośrodek Kultury w Żorach (MOK)

MOK wspierał ukraińskich uchodźców poprzez działalność opiekuńczą w świetlicy dla dzieci na terenie Twinpigs. Codziennie w godz. 10:00-18:00 prowadzone tam były zajęcia opiekuńcze. Zaadoptowane pomieszczenie wyposażono w komputery i drukarkę będące na stanie MOK oraz materiały plastyczne do prowadzenia zajęć. Liczba korzystających zmniejszyła się ze względu na mniejszą ilość rodzin ukraińskich zamieszkujących w hotelu. Codziennie przebywało w niej od kilkunastu do 25 dzieci.

Państwowa Straż Pożarna (PSP) i Ochotnicza Straż Pożarna w Żorach (OSP)

Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej Żory wraz z Ochotniczymi Strażami Pożarnymi zorganizowała zbiórkę sprzętu, który został przekazany strażakom z Ukrainy. Przekazano m.in. 42 ubrania specjalne, 9 par butów, 9 hełmów, pompę do wody zanieczyszczonej oraz 21 odcinków węży strażackich.

Strażacy PSP Żory pełnili służbę w Katowicach rozwożąc uchodźców po terenie województwa do miejsc zakwaterowania, jak również wykonując kursy na granice PL/UKR. Pojazdy PSP i OSP wykorzystywane są także do przewozu rzeczy zebranych dla uchodźców.

25 lutego OSP Żory ogłosiła, że organizuje zbiórkę dla mieszkańców Ukrainy. Od 28 lutego w remizie przy ul. Fabrycznej został zorganizowany magazyn darów, do którego mieszkańcy zaczęli przynosić ogromne ilości żywności, środków higieny, ubrań (w tym koce, śpiwory) oraz leków. Wszystkie otrzymane rzeczy zostały posegregowane i spakowane

Przygotowywanie darów dla miasta partnerskiego Tetyjów

w kartony, aby umieścić je na paletach i ułatwić dalszą logistykę. W trakcie zbiórki do remizy trafiło kilka samochodów dostawczych ww. darów z okolicznych sklepów. W budynku OSP odbywało się sortowanie otrzymanych darów. 4 marca pierwsze dziesięć palet zostało przetransportowane do Rządowej Agencji Rezerw Strategicznych w Lublińcu. W ciągu kilku kolejnych dni do remizy OSP Żory trafił transport darów z Włoch – łącznie 33 palety, które należało posegregować i ponownie spakować przed dalszym ich wysłaniem do potrzebujących. OSP Żory od samego początku koordynowała zbiórkę, rozładunki oraz załadunki darów, których przez cały okres jej trwania przez ręce strażaków i innych osób pomagających w tym przedsięwzięciu (uczniów, mieszkańców, funkcjonariuszy Policji) przewinęło się łącznie kilkadziesiąt ton. 28 marca z remizy OSP Żory pojechał do Siemianowic Śląskich transport leków – tam został dokładnie sprawdzony i zbiorczym transportem odesłany na Ukrainę.

27 lutego OSP Rój rozpoczęła zbiórkę darów, gdzie mieszkańcy przynosili żywność, ubrania, środki czystości, środki higieny osobistej oraz wózki i zabawki dla dzieci. Materiały te były bezpośrednio przekazywane potrzebującym, a także wg potrzeb przewożone do ŻCOP, OSP Żory, Twinpigs i do sklepu charytatywnego „DAR SERCA” przy parafii pw. Podwyższenia Krzyża Św. w Żorach-Roju. Zbiórkę w OSP Rój została zakończona w momencie pojawienia się potrzeby przygotowania miejsc noclegowych dla uchodźców. Druhowie tej OSP zaangażowali się również w pomoc w przygotowaniu miejsc noclegowych w budynku byłego przedszkola w dzielnicy Baranowice oraz w Ośrodku Rekreacyjno-Wypoczynkowym MOSiR Żory.

Jednostki OSP (Rowień, Kleszczów, Rój i Rogoźna) zostały wyznaczone jako awaryjne miejsca zakwaterowania uchodźców. W sali OSP Rowień przygotowanych zostało 10 miejsc – nie były one wykorzystywane.

13.2

Zadania z zakresu pomocy społecznej

Weronika Cębrzyńska
 Dyrektor Miejskiego
 Ośrodka Pomocy
 Społecznej

Jednostką, która w głównej mierze odpowiada w naszym mieście za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Wspierają go w tym: Miejski Dom Pomocy Społecznej, Urząd Miasta Żory, Zakład Aktywności Zawodowej „Wspólna Pasja” oraz organizacje pozarządowe i wolontariusze.

Szczegółowe informacje o tym, na jakie formy wsparcia można liczyć w Żorach oraz pełna baza teleadresowa miejskich instytucji, organizacji i stowarzyszeń, w których można uzyskać pomoc znajdują się na miejskiej stronie internetowej: www.zory.pl/dla-mieszkancow/seniorzy-i-osoby-niepelnosprawne.

W celu zapewniania jak najdoskońszego wsparcia rodziny Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żorach pracuje w oparciu o funkcjonujący na terenie miasta system opieki nad dzieckiem i rodziną. Najważniejsze elementy tego systemu to: praca socjalna pracowników socjalnych, objęcie rodziny pomocą asystenta rodzinnego, funkcjonowanie placówek wsparcia dziennego (światlica „Horyzont” i ochronka Caritas) oraz zorganizowanie dzie-

ciom pozbawionym opieki rodziców miejsca w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej. Z uwagi na to, że nadal w naszym mieście niewystarczająca jest liczba rodzin zastępczych – w tym zawodowych – to przez cały rok w Żorach prowadzona była kampania informacyjna, zachęcająca do przyjęcia roli rodziców zastępczych.

W ramach realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej w 2022 roku MOPS Żory wydał 2106 decyzji administracyjnych przyznających świadczenia zgodnie z ustawą o pomocy społecznej – o 56 decyzji więcej niż rok wcześniej. Wydano też 45 decyzji negatywnych odmawiających przyznanie świadczeń. MOPS Żory w minionym roku przyznał decyzją świadczenia dla 684 osób – jest to o 36 osób więcej niż w poprzednim roku 2021.

Co niekójące, zaobserwowano wzrost liczby rodzin korzystających z wielozakresowej pomocy społecznej – we wcześniejszych latach obserwowano tendencję spadkową. Ciekawostką jest też, że wzrosła liczba rodzin, które wymagają tylko pracy socjalnej, a nie świadczeń pieniężnych czy rzeczowych. Praca socjalna coraz częściej staje się dominującą częścią pracy pracownika socjalnego.

W 2022 roku więcej osób kwalifikowało się do niektórych świadczeń, gdyż kryterium dochodowe kwalifikujące do uzyskania świadczeń w 2022 r. wzrosło. To spowodowało,

że pewna grupa osób weszła w system pomocy finansowej. Na jakie świadczenia mogli liczyć mieszkańcy, którzy znaleźli się w potrzebie?

- Zasiłek stały przyznano dla 101 osób i wypłacono łącznie 957 świadczeń (liczba osób w porównaniu do roku 2021 zmniejszyła się o 1, natomiast liczba wypłaconych świadczeń wzrosła o 12 świadczeń),
- zasiłek okresowy przyznano dla 118 osób z tego dla:
 - 54 osób z powodu bezrobocia,
 - 49 osób z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby,
 - 9 osób z powodu niepełnosprawności,
 - 35 osób z powodu innego niż wcześniej wymieniono.

Łącznie wypłacono 365 świadczeń - liczba osób w porównaniu do roku 2021 wzrosła o 28, natomiast liczba wypłaconych świadczeń wzrosła o 78 świadczeń.

- Schronienie poza miastem przyznano dla 1 osoby (w porównaniu do roku 2021 liczba ta zmalała o 3 osoby),
- Pogrzeb sprawiono 15 osobom i w porównaniu do roku 2021 liczba ta wzrosła o 6 świadczeniobiorców,
- Zasiłek celowy na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego – pożar – przyznano dla jednej trzyosobowej rodzin,
- Inne zasiłki celowe i w naturze ogółem przyznano dla 311 osób, w tym dla 93 osób specjalne zasiłki celowe i 1 zasiłek w postaci produktów żywnościowych przyznanych doraźnie. Liczba osób w porównaniu do roku 2021 zmalała o 11,
- Usługi opiekuńcze przyznano dla 131 osób i wypłacono łącznie 51 726 godzin świadczeń. W tym specjalistyczne usługi opiekuńcze przyznano dla 2 osób i wypłacono 94 godziny. Liczba osób w porównaniu

do roku 2021 zmalała o 1, natomiast liczba wypłaconych świadczeń wzrosła o 3 958.

- Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi przyznano dla 6 rodzin (7 dzieci) i wypłacono łącznie 2.121 świadczeń. Liczba osób w porównaniu do roku 2021 zwiększyła się o 1, natomiast liczba wypłaconych świadczeń zmalała o 84 świadczenia,
- Odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej przyznano dla 69 osób i wypłacono 750 świadczeń (liczba osób w porównaniu do roku 2021 wzrosła o 5, natomiast liczba wypłaconych świadczeń wzrosła o 67 świadczeń),
- Wynagrodzenie należne opiekunowi prawnemu z tytułu sprawowania opieki przyznane przez Sąd wypłacono dla 5 opiekunów prawnych przy łącznej liczbie 52 świadczeń,
- Wynagrodzenie dla kuratora za pełnienie funkcji kuratora osoby częściowo ubezwłasnowolnionej wypłacono 1 kuratorowi przy łącznej liczbie 9 świadczeń.

Dodatkowo w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym (FEAD) zakwalifikowano do pomocy w postaci paczek żywnościowych 159 osób (76 rodzin) oraz kierowano do uczestnictwa w zajęciach prowadzonych przez Centrum Integracji Społecznej w Żorach 37 osób.

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin		Liczba osób w rodzinie		Wzrost / Spadek	
	2021	2022	2021	2022	Liczba rodzin	Liczba-osób w rodzinach
Ubóstwo	258	284	560	574	+ 26	+14
Sieroctwo	0	1	0	1	+1	+1
Bezdomność	76	80	85	88	+4	+3
Potrzeba ochrony macierzyństwa	18	42	82	188	+24	+106
Bezrobocie	124	135	311	308	+11	-3
Niepełnosprawność	213	220	392	396	+7	+4
Długotrwała lub ciężka choroba	335	369	578	637	+34	+59
Bezradność w sprawach opiekuńczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	161	196	503	576	+35	+73
Przemoc w rodzinie	12	8	40	21	-4	-19
Alkoholizm	25	45	43	76	+20	+33
Narkomania	11	11	22	18	Bez zmian	-4
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	17	18	24	28	+1	+4
Zdarzenie losowe	1	8	2	24	+7	+22
Sytuacja kryzysowa	6	13	17	24	+7	+7

Liczby osób i rodzin nie sumują się, bowiem dysfunkcje, z powodu których pomoc jest przyznawana, mogły współwystępować ze sobą

Poruszając temat pomocy społecznej nie można pominąć tematyki realizacji gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz programu przeciwdziałania narkomanii. O tym, jak duży problem i zagrożenie stanowi nadużywanie alkoholu najlepiej świadczą dane Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA), które pokazują, że szkodliwa konsumpcja alkoholu dotyczy 18,6% Polaków – 11,3% pije ryzykownie (od 6 do 12 litrów czystego etanolu rocznie), a 7,3% nadużywa alkoholu (ponad 12 litrów etanolu rocznie).

W ramach realizacji gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2022 roku odbyły się 33 posiedzenia komisji, przy czym 12 z nich to posiedzenia komisji orzecznictwa, która prowadzi rozmowy z osobami uzależnionymi wskazując formy leczenia. Komisja objęła postępowaniem o leczenie odwykowe 132 osoby (przy 141 wnioskach) a jej członkowie uczestniczyli w 146 posiedzeniach grup roboczych zespołu interdyscyplinarnego ds. przemocy w rodzinie.

Zlecono 43 opinie biegłego psychiatry i psychologa w zakresie ustalenia stopnia uzależnienia osób objętych postępowaniem o leczenie. Spośród 43 osób do biegłych zgłosiło się 9 osób, stąd zostało wykonanych 9 opinii. Komisja wydała 63 pozytywne postanowienia w zakresie zgodności lokalizacji punktów sprzedaży z uchwałą w sprawie ustalenia zasad usytuowania na terenie miasta Żory miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych oraz maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Ponadto komisja przeprowadziła 34 kontrole punktów sprzedaży alkoholu, z czego 11 kontroli dotyczyło wartości sprzedaży

poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych za rok 2021, natomiast 23 kontrole dotyczyły przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie Gminy Miejskiej Żory, w tym przestrzegania zapisów rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 6 listopada 2003 r. w sprawie treści, wielkości, wzoru i sposobu umieszczania na reklamach piwa napisów informujących o szkodliwości spożywania alkoholu lub o zakazie sprzedaży alkoholu małoletnim.

W 2022 roku został zrealizowany program profilaktyki zintegrowanej ARCHIPELAG SKARBÓW dla uczniów:

- SP nr 7, SP nr 13 i SP nr 16, w którym wzięło udział 140 uczniów z VIII klas,
- SP nr 4, SP nr 14 i SP nr 17, w którym wzięło udział 56 uczniów z VIII klas,
- SP nr 5, SP nr 6 i SP nr 16, w którym wzięło udział 98 uczniów z VIII klas,
- SP nr 7 i SP nr 13, w którym wzięło udział 129 uczniów z VIII klas,
- SP nr 3, SP nr 12 i SP nr 14, w którym wzięło udział 106 uczniów z VIII klas,
- SP nr 1 i SP nr 4, w którym wzięło udział 170 uczniów z VIII klas,
- SP nr 8, SP nr 9 i SP nr 11, w którym wzięło udział 141 uczniów z VIII klas,
- SP nr 15 i SP nr 17, w którym wzięło udział 35 uczniów z VIII klas.

Zrealizowany został także program profilaktyki zintegrowanej CUDER dla uczniów:

- klas IV z SP 8, w którym wzięło udział 37 uczniów,
- klas VI, VII i VIII z SP 3, w którym wzięło udział 188 uczniów,
- klas V i VI z SP 7, w którym wzięło udział 44 uczniów,
- klas VI z SP 1, w którym wzięło udział 42 uczniów,
- klas V i VI z SP 9, w którym wzięło udział 70 uczniów,

- klas IV i V z SP 11, w którym wzięło udział 98 uczniów,
- klas V i VI z SP 4, w którym wzięło udział 71 uczniów,
- klas V i VI z SP 5, w którym wzięło udział 64 uczniów,
- klas V i VI z SP 11, w którym wzięło udział 90 uczniów.

Program profilaktyczny DEBATA kierowany był do uczniów:

- klas V i VI z SP 1 - udział wzięło 80 uczniów,
- klas VI z SP 3 - udział wzięło 90 uczniów,
- klas V i VI z SP 5 - udział wzięło 62 uczniów,
- klasy VI z SP 7- udział wzięło 16 uczniów,
- klas V i VI z SP 13 - udział wzięło 90 uczniów,
- klas V i VI z SP 11 - udział wzięło 110 uczniów,
- klas V i VI z SP 15 - udział wzięło 140 uczniów,
- VI i V z SP 16 - udział wzięło 103 uczniów.

Zrealizowany z powodzeniem został też program Unplugged w SP nr 1 dla 24 uczniów, w SP nr 7 dla 12 uczniów oraz w SP nr 15 dla 23 uczniów, na podstawie umowy dotacji zawartej z Fundacją Centrum Działań Profilaktycznych z Wieliczki wyłonioną w ramach konkursu ofert przeprowadzonym przez Biuro Rady Miasta.

W kinie „Na Starówce” zorganizowany został dwugodzinny wykład pn.: „Nowe twarze współczesnej narkomanii w kontekście przemocy” w ramach Akcji „Biała wstążka” organizowanej przeciw przemocy kobietom. W wykładzie uczestniczyli przedstawiciele Komendy Miejskiej Policji w Żorach, MOPS w Żorach, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Żorach, Zespołu Kuratorskiego Sądu Rejonowego w Żorach, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów

Alkoholowych, Wydziału Edukacji i Wydziału Polityki Społecznej Urzędu Miasta Żory.

Dużym sukcesem – także medialnym – okazał się projekt profilaktyczny, realizowany wspólnie przez Wydział Promocji, Kultury i Sportu Urzędu Miasta Żory oraz Komendę Miejską Policji w Żorach pn. „Celebryzuj życie bez uzależnień”. Komenda Miejska Policji w Żorach wraz z Urzędem Miasta Żory zaprosiła młodzież ze szkół ponadpodstawowych do żorskiego kina „Na Starówce” na spotkanie poświęcone uzależnieniom i ich konsekwencjom. O wpływie uzależnień na psychikę i życie młodzieży opowiedzieli policjanci z żorskiej komendy, a także zaproszeni do współudziału pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żorach. Prelegenci podkreślili zgubną rolę nadużywania alkoholu oraz zażywania innych środków psychoaktywnych w funkcjonowaniu rodzin, a także mówili o konsekwencjach prawnych, zdrowotnych i psychologicznych różnego rodzaju uzależnień. W drugiej części spotkania popularny wokalista i youtuber – Kacper Blonsky, autor hitu „Eluwina” opowiedział młodszym koleżankom i kolegom o tym, że nie warto ulegać uzależnieniom, a imprezować można bez używek, co udowodnił zachęcając publiczność do wspólnej zabawy pod sceną! Żorscy uczniowie okazali wielką radość ze spotkania z Kacprem Blonsky’em i wspólnie odśpiewali jego największe przeboje. W wydarzeniu wzięło udział w sumie około 750 młodych ludzi.

Wsparcie dla rodzin

Większość działań wspierających, które MOPS Żory podejmuje na rzecz rodzin, realizowanych jest przez Dział Świadczeń Rodzinnych. To właśnie

ten dział kompleksowo organizuje pomoc dla osób i rodzin, a zakres tego wsparcia obrazuje poniższa tabela.

Lp.	Rodzaj świadczenia	Ilość wniosków	Ilość wydanych decyzji/rozstrzygnięć/zaświadczeń
1.	Zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego	947	1118
2.	Świadczenie pielęgnacyjne	114	450
3.	Zasiłek pielęgnacyjny	434	665
4.	Specjalny zasiłek opiekuńczy	0	1
5.	Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	257	229
6.	Świadczenie rodzicielskie	135	136
7.	Świadczenie „Za życiem”	7	9
8.	Świadczenie rewalidacyjne	10	17
9.	Świadczenia z funduszu alimentacyjnego	220	336
10.	Świadczenie wychowawcze	31	240
11.	Stypendium szkolne	26	24
12.	Zasiłek szkolny	3	3
13.	Dodatek mieszkaniowy	726	783
14.	Dodatek energetyczny	1	4
15.	Zapomoga z budżetu gminy z tytułu urodzenia się dziecka	0	0
16.	Zaświadczenie do programu „Czyste powietrze”	59	60

Dodatkowe świadczenia, które do realizacji w 2022 r. otrzymał Dział Świadczeń Rodzinnych			
17.	Dodatek osłonowy	3431	3393
18.	Dodatek węglowy	3421	2574
19.	Dodatek dla gospodarstw domowych „inne źródła ciepła”	486	299
20.	Dodatek elektryczny	49	0
21.	Zaświadczenia do programu preferencyjnego zakupu paliwa stałego	315	303
		Łącznie wpłynęło 10 672 wniosków	Łącznie wydano 10 644 decyzji
22.	Pisma i wnioski zarejestrowane w Dziale Świadczeń Rodzinnych	19 364	

Jedną z bardziej skutecznych form pracy z rodziną, w której wychowują się dzieci, jest praca asystenta rodziny. Żory już od dłuższego czasu należą do miast, które doceniają tę formę wsparcia rodzin – jest u nas ona mocno rozwinięta przynosi bardzo dobre efekty. Asystent rodziny skupia się na pracy w rodzinie, w której rodzice z różnych powodów mają kłopoty w realizowaniu swoich funkcji opiekuńczych i wychowawczych, a także są lub mogą być zagrożeni w wykonywaniu swojej władzy rodzicielskiej. Objęcie pomocą asystenta takiej rodziny, w której wyraźnie widać różnego rodzaju problemy, przeciwdziałania rozdzieleniu dzieci z rodzicami i zabezpieczeniu ich w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej. Z drugiej strony asystenci rodziny pracują z rodzicami, których dzieci zostały umieszczone poza rodziną biologiczną, by mogli oni starać się o powrót dziecka do domu. Biorąc pod uwagę, że nie mamy na naszym terenie domu dziecka, a ilość rodzin zastępczych jest ograniczona, działa-

nia asystentury rodzinnej są nieocznione.

W 2022 roku w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Żorach na stanowisku asystenta rodziny zatrudniano 13 osób, które swoją pomocą objęły aż 135 rodzin. 93 rodziny zostały objęte wsparciem na własny wniosek, natomiast 42 rodziny z postanowienia sądu. W rodzinach objętych asystenturą w 2022 roku wychowywało się 230 dzieci. Praca w tych rodzinach jest bardzo trudna – m.in. z uwagi na pandemię w wielu rodzinach problemy opiekuńczo-wychowawcze nasiliły się i w 17 rodzinach doszło do interwencji Sądu Rodzinnego. Dzieci z tych rodzin zostały zabezpieczone w pieczy zastępczej.

Na skutek pracy asystentów rodzinnych jedna rodzina biologiczna odzyskała dzieci w 2022 roku. Każde takie wydarzenie to duży sukces, ponieważ priorytetem jest zagwarantowanie dziecku prawa do wychowania w rodzinie. Niestety nie zawsze jest to możliwe. W pewnych sytuacjach

dobro dziecka decyduje o tym, że lepszym rozwiązaniem jest opieka i wychowanie w rodzinnych formach pieczy zastępczej. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej powinno nastąpić po wyczerpaniu wszystkich innych form pomocy rodzicom, chyba że dobro dziecka przemawia za niezwłocznym zapewnieniem mu pieczy zastępczej. Rodzinne formy pieczy zastępczej obejmują rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka. Zapewniają one dziecku całodobową opiekę i wychowanie, traktują je w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości osobistej, zapewniają kształcenie, rozwój uzdolnień i zainteresowań, dostęp do świadczeń zdrowotnych, zaspokajają jego potrzeby emocjonalne, bytowe, rozwojowe, społeczne i religijne, a także zapewniają ochronę przed arbitralną i bezprawną ingerencją w życie prywatne dziecka oraz umożliwiają mu kontakt z rodzicami i innymi bliskimi osobami, chyba że z uwagi na dobro dziecka sąd postanowi inaczej.

W Żorach w 2022 roku funkcjonowało 88 rodzin zastępczych, które wychowywały 135 dzieci. Ponadto poza miastem MOPS Żory nadzorował funkcjonowanie 1 rodziny zastępczej zawodowej i 1 rodzinnego domu dziecka. W minionym roku zrealizowano postanowienia Sądu Rejonowego w Żorach w zakresie odbioru w trybie nagłym 38 dzieci (w tym kilku licznych rodzeństw). Zgłoszono też do Wojewódzkiego Ośrodka Adopcyjnego w Rybniku 6 dzieci z myślą o adopcji.

Warto podkreślić, że przez cały rok MOPS Żory we współpracy z Urzędem Miasta prowadził kampanię informacyjną, promującą ideę rodzicielstwa zastępczego m.in. z użyciem stron internetowych, mediów społecznościowych, Kuriera Żorskiego

czy apelu do rodziców, rozpowszechnionego przez dzienniki elektroniczne żorskich szkół. Między innymi dzięki tym działaniom w 2022 roku pozyskano i przeszkolono 12 kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub pełniących już funkcję rodziny zastępczej.

Niestety jednak w Żorach, tak jak w całym kraju, widać kryzys w pozyskiwaniu nowych kandydatów na rodziców zastępczych. Brak nowych kandydatów powoduje duże problemy z realizacją postanowień Sądu Rodzinnego. Zwiększenie liczby rodzin zastępczych staje się zatem pierwszoplanowym zadaniem dla MOPS. Pilna jest też potrzeba utworzenia kolejnego rodzinnego domu dziecka.

Gdy nie ma możliwości umieszczenia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej lub są ku temu inne, ważne powody, dziecko umieszcza się w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Z uwagi na brak placówki opiekuńczo-wychowawczej na terenie Żor, w roku ubiegłym 18 dzieci z naszego miasta przebywało w placówkach opiekuńczo-wychowawczych funkcjonujących na terenie innych powiatów. W roku 2022 umieszczono tylko jedno dziecko w placówce opiekuńczo-wychowawczej, natomiast 2 osoby opuściły placówkę – jedna wróciła od rodziny biologicznej a jedna się usamodzielniała. Według stanu na ostatni dzień 2022 roku w instytucjonalnej pieczy zastępczej przebywało więc 10 dzieci pochodzących z terenu Miasta Żory, a 6 dzieci zmieniła formę opieki z instytucjonalnej na rodzinną.

MOPS Żory pomaga wychowankom pieczy zastępczej w usamodzielnianiu. W minionym roku takim wsparciem objęto 30 usamodzielnionych

wychowanków (w tym: 28 wychowanków z rodzin zastępczych oraz 1 wychowanek z placówki opiekuńczo – wychowawczej i 1 wychowanek z placówki szkolno-wychowawczej). Pomoc udzielana jest w formie comiesięcznej pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki albo usamodzielnienie a także pomocy rzeczowej.

Ważnym elementem systemu wsparcia rodzin w naszym mieście jest Placówka Wsparcia Dziennego – Świetlica dla dzieci „Horyzont”. Prowadzi ona działalność jako placówka wsparcia dziennego typu opiekuńczego. W minionym roku w okresach wolnych od nauki szkolnej w „Horyzoncie” kontynuowano realizację programu profilaktyczno-wychowawczego pn. „Wygrać siebie”, który opierając się na profilaktyce alternatyw kształtuje w wychowankach nawyki zdrowego i konstruktywnego spędzania wolnego czasu. Placówka organizuje aktywne i atrakcyjne formy odpoczynku wakacyjnego dla dzieci i młodzieży będących jej wychowankami, takie jak np.: gry terenowe i zbiórki harcerskie 16 Drużyny Harcerskiej „Wataha”, akcje wolontariatu prowadzone przez Horyzontową Grupę Wolontariatu, wycieczki i wyprawy górskie, zajęcia z bushcraftu, zajęcia sportowe (w tym basen), zajęcia kulturalne (np. kino, muzeum), zajęcia manualne (konstrukcyjne, plastyczne, techniczne) itp. Warto dodać, że w 2022 roku w placówce prowadzone były również zajęcia w ramach projektu „O własnych siłach”, realizowanego przy wsparciu unijnych funduszy z EFS, które objęły: treningi sportowe z kalisteniki, warsztaty konstrukcyjne oraz warsztaty z zakresu fotografii przyrody. W 2022 r. do świetlicy uczęszczało 65 wychowanków.

Interwencja kryzysowa

W ramach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, w budynku przy ul. Boryńskiej 13 w Żorach funkcjonuje Ośrodek Interwencji Kryzysowej. Interwencja kryzysowa to zespół działań, podejmowanych na rzecz osób i rodzin, będących w stanie kryzysu. Jej celem jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. Interwencją kryzysową obejmuje się osoby i rodziny bez względu na posiadany dochód. Polega na udzieleniu natychmiastowej specjalistycznej pomocy psychologicznej, a w zależności od potrzeb także poradnictwa socjalnego lub prawnego, zaś w sytuacjach uzasadnionych również schronienia. Z pomocy ośrodka w 2022 r. skorzystało 395 osób.

Pomocy psychologicznej udzielono w formie:

- Terapii indywidualnej – 131 osób,
- Terapii par i małżeństw – 27 par i terapia rodzinna – 29 osoby,
- Uczestnictwa w grupie wsparcia dla rodzin zastępczych – 8 spotkań,
- Interwencji i wizyt w terenie – 5 (wizyty w sądzie, szpitalu, różnych instytucjach publicznych, w mieszkaniach prywatnych itp.),
- Spotkań interwencyjnych – 1339.

Do najczęstszych problemów osób zgłaszających się o pomoc do OIK w 2022 roku zaliczamy: przemoc (60 osób), zaburzenia psychiczne, nerwice, depresje, różnego rodzaju zaburzenia (85 osób), problemy opiekuńczo-wychowawcze (49 osób), uzależnienia (69 osób), różnego rodzaju konflikty (91 osób), żałoba – 17 osób oraz inne – np. niepełnosprawność, samotność, ubóstwo i bezrobocie, choroba przewlekła itp. – 136 osób

W ramach Ośrodka Interwencji Kryzysowej działa także Hostel. Ze schronienia w nim skorzystało w minionym roku 28 osób, w tym 12 dzieci. Powodem korzystania z Hostelu była w 7 przypadkach przemoc domowa (w tym 4 dzieci) a w pozostałych inne sytuacje kryzysowe. Osoby przebywające w Hostelu w zależności od potrzeb korzystały z pomocy psychologicznej, wsparcia asystentów rodziny, pracy socjalnej, pomocy materialnej, uczestniczyły w terapii uzależnień lub były aktywizowane zawodowo.

W Ośrodku Interwencji Kryzysowej funkcjonują także:

- Grupa AL-ANON „Przebudzenie” – jeden raz w tygodniu organizuje mityng otwarty, na który może przyjść każdy, kto chce się dowiedzieć jak funkcjonować i radzić sobie z trudnościami w rodzinie, w której występuje problem alkoholowy.
- Grupa anonimowych alkoholików „BARIERA” – prowadzi na terenie ośrodka spotkania, mityngi oraz grupę terapeutyczną dla osób uzależnionych od alkoholu.
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
- Bezpłatne poradnictwo prawne finansowane przez MOPS.
- Szkolenia dla kandydatów na rodziców zastępczych.

Na terenie Ośrodka Interwencji Kryzysowej działa także **Interdyscyplinarny Zespół Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie**. Jego zadaniem jest podejmowanie działań mających na celu ochronę osób doświadczających przemocy w rodzinie, w tym realizacja procedury „Niebieskiej Karty”. W ramach pracy tego zespołu w 2022 roku m.in. przeprowadzono 144 procedury „Niebieskiej Karty” w 134 rodzinach, udzielono 17 porad dotyczących możliwości podjęcia leczenia odwykowego od

środków odurzających oraz zorganizowano kampanię pn. „Biała wstążka”, w ramach której m.in. rozegrano mecz towarzyski siatkówki mężczyzn, a także rozprowadzono ulotki informacyjne dotyczące przemocy w rodzinie.

Inne działania z zakresu pomocy społecznej

W 2022 r. w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Żorach kontynuowano realizację projektu pn. „Akademia świadomego rodzica – rodzic na zastępstwo pilnie poszukiwany” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach programu Erasmus+. Projekt ten jest realizowany w partnerstwie z Fundacją na Rzecz Edukacji SMART z Opola, Viesoji istaiga Mano seimos akademija z Litwy oraz Instituto de Apoio à Crianca z Portugalii. Celem głównym projektu jest podniesienie kompetencji wychowawczych rodzin zastępczych oraz poszerzenie i rozwój kompetencji edukatorów i innych pracowników wspierających, uczące się osoby dorosłe poprzez:

- realizację różnorodnych form wsparcia: szkoleń stacjonarnych, szkoleń online, blended mobility,
- stworzenie narzędzi wspierających realizację zadań wynikających z pieczy zastępczej (bądź jej alternatywnych odpowiedników w krajach partnerskich)
- promocję rodzinnej pieczy zastępczej.

W ramach tego projektu w Portugalii odbyło się szkolenie dla pracowników m.in. MOPS Żory, na temat „Komunikacji interpersonalnej”. Natomiast we wrześniu przy współpracy z Miejską Biblioteką Publiczną w Żorach zorganizowano warsztaty, w których oprócz pracowników MOPS Żory wzięli udział przedstawiciele ze-

społu portugalskiego, litewskiego, a także Śląskiego Ośrodka Adopcyjnego w Katowicach oddział ds. adopcji i wspierania rodziny w Rybniku.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żorach realizował też projekt pn. „Owłasnych siłach – wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym” dofinansowany z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 dla Osi priorytetowej IX Włączenie społeczne, Działania 9.2 Dostępne i efektywne usługi społeczne i zdrowotne dla poddziałania 9.2.2 Rozwój usług społecznych i zdrowotnych – RIT, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. W 2022 r. roku realizowano zadania nr 2 i 3 ww. projektu. Od stycznia do czerwca realizowane były działania skierowane do rodziców, którzy byli zagrożeni ograniczeniem władzy rodzicielskiej – zorganizowano dla 10 dzieci z rodzin objętych wsparciem asystenta wyjazd do teatru „Banialuka” w Bielsku-Białej oraz zorganizowano dla 16 dzieci z 6 ro-

dzin asystenckich imprezę plenerowo-piknikową. W ramach zadania nr 3 realizowano działania skierowane do wychowanków świetlicy „Horyzont”. Były to głównie formy pracy warsztatowej.

W 2022 roku ruszył w Żorach projekt pn. „Usługi społeczne na rzecz ograniczenia skutków kryzysu wywołanego konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy”, dofinansowany z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014 – 2020 dla Osi priorytetowej IX Włączenie społeczne, Działania 9.2 Dostępne i efektywne usługi społeczne i zdrowotne dla poddziałania 9.2.10 Usługi społeczne na rzecz ograniczenia skutków kryzysu wywołanego konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy – tryb nadzwyczajny. Od listopada do grudnia 2022 r. w ramach realizacji ww. projektu zapewniono wsparcie 25 rodzinom ukraińskim: objęto je pracą socjalną świadczoną przez pracowników socjalnych oraz wsparciem psychologicznym, a także zapewniono wsparcie językowe.

13.3

Działania na rzecz osób bezdomnych

System wsparcia osób w kryzysie bezdomności działający w Żorach z pewnością można zaliczyć do najlepszych w regionie. Jako jedna z nielicznych gmin prowadzimy na swoim terenie jednocześnie: Noclegownię, Ogrzewalnię i Schronisko dla osób bezdomnych.

Noclegownia mieszcząca się na osiedlu Gwarków 5a posiada 20 miejsc noclegowych, w tym 16 miejsc stałych oraz – w razie potrzeby – 4 miejsca na dostawkach. Taka liczba jest dla naszego miasta wystarczająca. Noclegownia działa w okresie zimowym od 1 października do 31 marca w godz. 18.00-8.00, zaś w okresie

letnim od 1 kwietnia do 30 września w godz. 19.00-7.00.

W okresie zimowym tuż obok Noclegowni działa także Ogrzewalnia, czynna w godz. 8.00-18.00. Można tam obejrzeć telewizję, poczytać książkę czy zrobić sobie coś ciepłego do picia. Ogrzewalnia zapewnia też opiekę pracownika MOPS.

W tym samym kompleksie budynków działa także Schronisko dla osób bezdomnych, posiadające 23 miejsca noclegowe. Zapewnia ono całodobowe schronienie. W Schronisku przebywają osoby, które podjęły trud wychodzenia z bezdomności poprzez realizacją indywidualnego programu w tym zakresie. Osoby w kryzysie bezdomności mogą skorzystać z:

- wyżywienia w formie gorącego posiłku realizowanego przez Zakład Aktywności Zawodowej z pomocy żywnościowej dostarczanej przez organizacje pozarządowe i kościoły,
- odzieży i obuwia w zależności od indywidualnych potrzeb. Na terenie Noclegowni zabezpieczone są komplety odzieży używanej, pochodzącej z darów,
- istnieje możliwość utrzymywanie higieny osobistej na terenie Noclegowni lub w łaźni przy Ogrzewalni,
- na terenie łaźni istnieje możliwość kompleksowego odwszawienia osoby bezdomnej łącznie z wymianą odzieży.

Osoby bezdomne, których stan zdrowia jest zły i potrzebują wzmożonej opieki, są umieszczane w pierwszej kolejności w Schroniskach dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczym – najczęściej poza gminą, na zasadzie stosownych porozumień – lub w mieszkaniach chronionych będących w zasobach MOPS lub w Domach Pomocy Społecznej.

Część osób bezdomnych, które podejmują starania, by się usamodzielnic otrzymało mieszkania socjalne – w 2022 r. udało się to jednej osobie. Natomiast 7 osób wynajęło mieszkania hotelowe bądź prywatne, a 2 osoby bezdomne ze względu na ich stan zdrowia zostały umieszczone w DPS.

W celu minimalizacji zjawiska bezdomności MOPS prowadzi szeroko pojętą pracę socjalną. Jest to w szczególności: motywowanie do abstynencji, leczenie odwykowe, terapia uzależnień, leczenie specjalistyczne. Osoby bezdomne przebywające w placówkach dla osób bezdomnych mają możliwość skorzystania z wspieranego zatrudnienia organizowanego przez Centrum Integracji Społecznej, gdzie nabywają nowe umiejętności zawodowe oraz umiejętności pozwalające na lepsze pełnienie ról społecznych.

W przypadku osób bezdomnych przebywających poza Noclegownią, regularnie prowadzone są kontrole znanych instytucjom i służbom miejsc grupowania się tych osób, w celu sprawdzenia stanu ich zdrowia, sposobu w jaki funkcjonują w swoim środowisku oraz udzielenie ewentualnej pomocy (w szczególności pokierowanie na Noclegownię czy leczenie detoksykacyjne). W 2022 r. stałym monitoringiem było objętych 5 osób. Liczba ta jest nieznaczna ze względu na to, że w Żorach jest coraz mniej pustostanów, gdzie te osoby mogłyby przebywać. Podczas objazdów miejsc grupowania się osób bezdomnych zaobserwowano obecność osób z poza terenu miasta Żory. Były to osoby przyjezdne, nie będące na stałe w Żorach, które niejednokrotnie potęgowały obraz bezdomności na terenie miasta Żory.

W 2022 MOPS skierował:	Liczba
do noclegowni	62 osoby
do schroniska MOPS	36 osób
do ogrzewalni	44 osoby
do izolatorium z uwagi na Covid-19	2 osoby
do łaźni	38 osób
na obiady	3267 posiłki
do skożystania z środków czystości	30 osób
do pomocy żywnościowej interwencyjnej	195 wydano żywność
do CIS	13 osób
pomoc w postaci mieszkań socjalnych	1 osoba
pomoc i zorganizował pochówek osobom bezdomnym	5 osobom

13.4 Działania na rzecz seniorów

Od początku XXI wieku w województwie śląskim obserwujemy spadek liczby mieszkańców w wyniku ujemnego przyrostu naturalnego oraz salda migracji. Sytuacja demograficzna w naszym regionie, podobnie jak i w całym kraju, z roku na rok wpływa na proces starzenia się społeczeństwa. Biorąc pod uwagę prognozy demograficzne można zakładać, że zjawisko to będzie się nasilało w kolejnych latach.

Wzrost liczby seniorów stawia zupełnie nowe, nieznane do tej pory wyzwania, zarówno w polityce społecznej, jak i gospodarczej w skali samorządów oraz całego kraju. Wiele z osób w wieku poprodukcyjnym jest schorowanych czy też po prostu

z uwagi na swój wiek i związane z nim ograniczenia ma specjalne potrzeby, które trzeba zaspokoić.

Rozumiejąc jak ważne jest odpowiednie przygotowanie się do nadchodzących zmian władze Miasta Żory już od wielu lat podejmują starania, żeby nasze miasto był przyjazne także seniorom. Najważniejsze działania miasta, nastawione na wsparcie najstarszych mieszkańców zaprezentujemy w niniejszym rozdziale.

Zacniemy nietypowo, bo od działania w którym ważna jest przede wszystkim symbolika. Od ćwierćwiecza, z przerwą na okres pandemii Covid-19, Prezydent Miasta Żory Waldemar Socha zaprasza seniorów na spotkanie z okazji Dnia Seniora.

W spotkaniu tym biorą udział najstarsi mieszkańcy zrzeszeni w Oddziale Rejonowym Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Żorach. Jest ono okazją to okazania uznania i szacunku naszym seniorom, bez których pracy i zaangażowanie nie byłyby możliwe dzisiejsze sukcesy naszego Miasta i kraju.

Chcąc czerpać z doświadczenia seniorów i dostosowywać nowe rozwiązania w mieście także do ich oczekiwań, w 2014 roku powołano do życia Żorską Radę Seniorów, służącą jako organ doradczy i opiniodawczy. Rada stawia sobie za cel integrację, wspieranie i reprezentowanie środowiska osób starszych w naszym mieście, a działalność w niej jest dla starszych mieszkańców szansą, by wpływać na życie lokalnej społeczności, a w szczególności właśnie grupy seniorów. W skład Żorskiej Rady Seniorów kadencji 2019-2023 wchodzi:

- 8 przedstawicieli wytypowanych przez organizacje zrzeszające lub działające na rzecz osób starszych: Urszula Filip, Augustyna Paszenda-Kapa, Ewa Kempny, Jan Kołodziej, Wacława Muszyńska, Jolanta Pasierbek, Helena Pawlas, Adam Pilarski,
- 3 przedstawicieli wskazanych przez Uniwersytet Trzeciego Wieku: Marianna Dana, Lucyna Gawlik i Helena Karwot
- 2 przedstawicieli wskazanych przez instytucje gminne zajmujące się problemami osób starszych: Marzena Dzedzic i Mariola Wilczek.

Przewodniczącą Żorskiej Rady Seniorów jest Jolanta Pasierbek.

W 2022 roku odbyły się trzy sesje ŻRS, podczas których Rada zajęła się m.in. polityką zdrowotną samorządów województwa śląskiego względem seniorów.

Również od 2014 roku w naszym mieście działa „Żorska Karta Seniora” – to jeden z instrumentów realnego wsparcia dla starszych mieszkańców Żor. W 2022 roku była ona honorowana w 50 punktach partnerskich działających na terenie naszego miasta, które włączyły się do programu i oferowały seniorom liczne ulgi i bonifiki. O wydanie Karty mogą ubiegać się osoby, które ukończyły 60. rok życia i na stałe zamieszkują w naszym mieście. W 2021 roku wydano 417 nowych kart, a łączna liczba kart wydanych od uruchomienia programu to już 4890!

Tworząc skuteczny system opieki nad ludźmi starszymi należy pamiętać, że kluczem jest deinstytucjonalizacja tej opieki. Co to oznacza? Rozwiązania w postaci instytucji i ośrodków nie są tutaj najlepszym wyjściem. Seniorzy w większości nie chcą opuszczać swoich domów i mieszkań, chcą być samodzielni i decydować o swoim życiu. Są przywiązani do miejsc w których mieszkają, sąsiadów, zwierząt itp.

Należy przy tym pamiętać, że umieszczenie osoby potrzebującej opieki np. w Domu Pomocy Społecznej wymaga jej zgody. Gdy zachodzi taka potrzeba, a senior nie wyraża zgody to konieczne jest postanowienie sądu rodzinnego – często jest to długi i trudny proces. Ponadto opieka instytucjonalna jest znacznie droższa od innych form pomocy. Dlatego też umieszczenie seniora w Domu Pomocy Społecznej jest ostatecznością.

W pierwszej kolejności do opieki nad osobami starszymi mobilizuje się rodzinę. Zdarza się jednak, że najbliżsi nie mogą, nie potrafią lub po prostu nie chcą zająć się swoimi krewnymi. Zdarza się też, że osoba starsza nie ma bliskiej rodziny, lub nie chce

obarczać jej opieką i ukrywa fakt, że jej potrzebuje. To jest moment na intensywną pracę socjalną w środowisku rodzinnym i lokalnym, która ma na celu zapewnienie właściwej opieki osobom starszym. Na bazie tej pracy socjalnej część osób korzysta z podstawowych usług opiekuńczych. Obejmują one np. robienie zakupów, organizowanie posiłków, zabiegi pielęgnacyjne, sprzątanie itp. Usługi te są pełno- lub częściowo płatne albo też całkowicie bezpłatne w zależności od dochodów seniora. Również liczba godzin tych usług waha się od 1 do 8 godzin w zależności od kondycji i stanu zdrowia danej osoby.

MOPS może też przyznać tzw. specjalistyczne usługi opiekuńcze, które dotyczą zabiegów o charakterze medycznym np. wykonywania opatrunków, robienie zastrzyków itp. Usługi te realizuje firma zewnętrzna, która jest wyłoniona każdego roku w drodze przetargu. W 2022 r. z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych skorzystało 137 osób na łączną liczbę 53847 godzin.

Niezwykle istotnym i wysoce skutecznym elementem systemu pomocy osobom starszym i niepełnosprawnym są mieszkania chronione wspierane. Są one przeznaczone dla osób dorosłych, które ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebują wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymagają usług w zakresie świadczonym przez jednostkę całodobowej opieki. Mieszkania chronione są formą pomocy społecznej przygotowującą pod opieką specjalistów osoby tam przebywające do prowadzenia samodzielnego życia lub wspomagającą te osoby w codziennym funkcjonowaniu. Miasto Żory ma 7 mieszkań

chronionych, w których może zapewnić miejsce dla 22 osób. Potrzeby w tym zakresie już teraz są większe i z pewnością będą rosły.

Mieszkania chronione znajdują się przy ul. Promiennej i ul. Piastów Górnośląskich. Od maja 2021 r. jedno z mieszkań przy ul. Piastów Górnośląskich jest zarządzane przez Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną. Jest to mieszkanie przeznaczone dla 7 osób z niepełnosprawnością intelektualną. Dwa pozostałe mieszkania przy ul. Piastów Górnośląskich są przeznaczone głównie dla osób starszych, wymagających zwiększonej opieki. Ich mieszkańcy mogą liczyć na tzw. usługi bytowe obejmujące pomoc w wykonywaniu czynności niezbędnych w życiu codziennym dotyczących przemieszczania się, utrzymania higieny osobistej, ubierania się, sprzątania, zakupów i przygotowywania posiłków, załatwiania spraw osobistych, realizacji kontaktów społecznych poprzez umożliwienie osobie utrzymywania więzi rodzinnych, uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej. Dla części osób starszych i niepełnosprawnych zamieszkanie w mieszkaniu chronionym jest więc szansą, by zachować samodzielność, a jednocześnie móc liczyć na potrzebną pomoc i wsparcie. W 2022 r. z mieszkań chronionych skorzystało 29 osób.

W Żorach od kilku lat działa też Dzienny Dom „Senior+” Funkcjonowanie tej placówki pozwala zwiększyć aktywne uczestnictwa seniorów w życiu społecznym. Jej celem jest zapewnienie wsparcia seniorom nieaktywnym zawodowo w wieku 60 lat i więcej poprzez umożliwienie im korzystania z oferty obejmującej m.in. usługi w zakresie aktywności ruchowej lub kinezyterapii, oferty edu-

kacyjnej, kulturalnej, rekreacyjnej i opiekuńczej. Działalność Dziennego Domu „Senior+” w 2022 roku polegała na realizacji podstawowych usług mających na celu udzielanie pomocy w czynnościach dnia codziennego, zapewnieniu ciepłego posiłku oraz innych usług, dostosowanych do potrzeb seniorów. Dzienny Dom „Senior+” zapewniał 8-godzinną ofertę usług w dniach od poniedziałku do piątku – z tej formy pomocy w 2022 r. skorzystało 36 osób.

W niektórych przypadkach jedyną formą pomocy dla seniora okazuje się umieszczenie go w Domu Pomocy Społecznej. Według stanu na 31 grudzień 2022 r. w Domach Pomocy Społecznej różnego typu przebywało 87 osób mieszkańców Żor, w tym 64 osoby poza gminą. W omawianym roku w DPS-ach zostało umieszczonych 15 osób zaś 8 osób zmarło. Ta forma pomocy jest bardzo kosztowna – utrzymanie seniora w państwowym Domu Pomocy Społecznej waha się średnio od 4.100 zł do ponad 7.100,00 zł miesięcznie. Część tego kosztu pokrywają sami podopieczni ze swoich świadczeń, część pokrywa najbliższa rodzina, zaś pozostałą kwotę w razie konieczności pokrywa gmina. W ostatnich latach coraz częstsze jest umieszczanie swoich krewnych w prywatnych Domach Pomocy Społecznej, które są znacząco tańsze.

Inną formą wsparcia seniorów, realizowaną przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żorach w 2022 r. był „Korpus Wsparcia Seniorów”. Program ten był skierowany do osób powyżej 65. roku życia, a jego głównym celem była poprawa poczucia bezpieczeństwa oraz możliwości samodzielnego funkcjonowania w miejscu zamieszkania osób starszych przez dostęp do tzw. „opieki na odległość”.

Było to realizowane przez codzienne, całodobowe sprawowanie nadzoru na odległość, w każdym miejscu, w którym właśnie się znajdują na terytorium naszego kraju. Pomoc ta była oferowana mieszkańcom miasta nieodpłatnie. Z takiej opieki skorzystało 76 osób. Specjalna opaska, którą otrzymywał senior połączona była z usługą operatora pomocy. W przypadku trudnej sytuacji lub nagłego zagrożenia senior musiał tylko wcisnąć guzik alarmowy, znajdujący się na opasce, który łączył się z gotową do interwencji centralą. Program „Korpus Wsparcia Seniorów” przyczynił się do szerszego zaspokojenia niezbędnych potrzeb Seniorów poczynawszy od pracy socjalnej, podstawowych usług opiekuńczych, po dostęp do tzw. „opieki na odległość”, dzięki czemu osoby starsze mogły poczuć się bezpieczniej.

W Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej działa także bezpłatna wypożyczalnia łóżek rehabilitacyjnych. W 2022 roku na stanie ośrodka było 40 łóżek. Wszystkie są stale wypożyczone i zawsze jest kilka osób oczekujących na zwolnienie się łóżka. Z wypożyczalni skorzystały 54 osoby.

13.5

Działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami

Kompleksowy system opieki dla osób z niepełnosprawnościami działający w naszym mieście, jest dla Żor powodem do dumy! W naszym mieście dysponujemy jednym z najlepszych, najpełniej odpowiadających na potrzeby osób z niepełnosprawnością i ich rodzin rozwiązań w regionie i całym kraju. Obejmuje on wsparcie dla tych osób od narodzin, poprzez rozwój, edukację i rehabilitację aż po pracę w odpowiednich warunkach.

Ogromnym krokiem do stworzenia tak dobrego systemu w Żorach było otwarcie w 2016 roku nowej siedziby Ośrodka Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczego, w którym zapewniana jest im kompleksowa opieka. W ramach realizowanego przez Urząd Miasta Żory zadania pn. „Dobry start w przyszłość – budowa nowej siedziby Ośrodka Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczego i Ośrodka Wczesnej Interwencji w Żorach” powstał budynek przeznaczony na potrzeby osób z niepełnosprawnościami. Swoje miejsce znalazły w nim trzy placówki: Ośrodek Wczesnej Interwencji, Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy oraz Świetlica Rewalidacyjno-Rehabilitacyjna dla osób z głęboką niepełnosprawnością intelektualną po 25. roku życia. Mieście się tam również Biuro Obsługi Placówek żorskiego koła Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną, które odpowiada za prowadzenie tej placówki.

Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy (OREW) prowadzi zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze i terapeutyczne, takie jak muzykoterapia, arteterapia, dogoterapia czy terapia przez teatr, a dzieci są także obejmowane intensywną rehabilitacją. OREW pełni jednocześnie rolę niepublicznej szkoły specjalna, a także Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej, płynnie łącząc obie te funkcje dla dobra swoich podopiecznych. Pomoc uzyskuje tam około 60 dzieci z głęboką niepełnosprawnością intelektualną, w wieku od 3-25 lat.

Placówką przeznaczoną dla najmłodszych dzieci – od urodzenia do 7. roku życia jest Ośrodek Wczesnej Interwencji (OWI). Dzieci diagnozują tam neurolog oraz lekarz rehabilitacji medycznej, a terapię prowadzą specjaliści z różnych dziedzin. Rocznie pomoc otrzymuje tam około 600 dzieci otrzymuje pomoc nie tylko z Żor, ale też z innych – czasem bardzo odległych – gmin. Dzięki kompleksowej i profesjonalnej opiece wielu dzieciom terapie te pozwalają wrócić do pełni zdrowia.

Świetlica Rewalidacyjno-Rehabilitacyjna, w której prowadzone są zajęcia rewalidacyjne, terapeutyczne oraz rehabilitacyjne zapewnia pomoc dla osób po 25. roku życia z głębszą niepełnosprawnością intelektualną. Działalność świetlicy jest kontynuacją zajęć prowadzonych w OREW. Dzięki temu system opieki nad osobami niepełnosprawnymi w naszym mieście nie zatrzymuje się na skoń-

czeniu wieku szkolnego i obejmuje także osoby dorosłe.

Żorskie koło Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną prowadzi także Warsztaty Terapii Zajęciowej, czyli placówkę dziennego pobytu, która zajmuje się rehabilitacją społeczną i zawodową, zmierzającą do optymalnego przygotowania osób z niepełnosprawnością do samodzielnego życia. Zajęcia prowadzone w ramach WTZ mają przygotować uczestników do pełnienia możliwie wielu ról aktywnego członka rodziny i lokalnej społeczności, a więc osoby samodzielnej i zaradnej w podstawowych pracach domowych. WTZ przygotowuje do niezależnego i aktywnego funkcjonowania w środowisku lokalnym, placówkach użyteczności publicznej, w kontaktach międzyludzkich, a także jest wprowadzeniem do radzenia sobie z prostymi pracami zarobkowymi. Terapia zajęciowa w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej odbywa się w grupach pięcioosobowych w pracowniach terapeutycznych m.in. florystycznej, ceramicznej, gospodarstwa domowego, komputerowej czy stolarskiej.

W ramach wsparcia udzielanego przez MOPS Żory, oprócz wspomnianych już wyżej mieszkań chronionych czy usług opiekuńczych, w 2022 roku realizowany był też program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”. Jego celem było zapewnienie wsparcia asystenta w wykonywaniu czynności dnia codziennego dla dzieci do 16 roku życia z orzeczeniem o niepełnosprawności, a także dla dorosłych osób z niepełnosprawnością o znacznym lub umiarkowanym. Z tej formy pomocy skorzystało 50 osób na łączną liczbę 18 900 godzin. Program realizowało 46 asystentów.

Dużym wsparciem dla opiekunów osób z niepełnosprawnością było organizowanie opieki wytchnieniowej w ramach programu rządowego. Głównym celem tego programu było wsparcie członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad dziećmi i dorosłymi z orzeczeniem o niepełnosprawności. Z tej formy pomocy w 2022 r. skorzystało 44 opiekunów osób dorosłych i 12 opiekunów dzieci niepełnosprawnych.

W 2022 r. w Żorach realizowano także program „Aktywny Samorząd”, w ramach którego przeprowadzono szereg działań zmierzających do wyeliminowania lub zmniejszenia barier ograniczających uczestnictwo osób z niepełnosprawnością w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji. Środki na realizację programu pochodziły z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. W ramach programu udzielono dofinansowania do:

- zakupu i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu,
- pokrycia kosztów w uzyskaniu prawa jazdy,
- zakupu sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania,
- szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania,
- zakupu wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym,
- zakupu protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne,
- utrzymania sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne,
- oprzyrządowania elektrycznego do wózka ręcznego,
- opłaty za pobyt dziecka osoby nie-

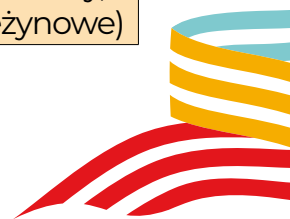
- pełnosprawnej w żłobku lub przedszkolu,
- opłaty za naukę (czesne) oraz dodatku na pokrycie kosztów kształcenia na poziomie nauki oraz dodatku na pokrycie kosztów kształcenia.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żorach w 2022 roku realizował także szereg zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej. Rehabilitacja zawodowa miała na celu ułatwienie osobie z niepełnosprawnością uzyskania i utrzymania odpowiedniego

zatrudnienia i awansu zawodowego przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego i pośrednictwa pracy. Natomiast rehabilitacja społeczna miała ułatwić uczestnictwo w życiu społecznym. Środki na realizację tych zadań pochodziły z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Lista zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej realizowanych przez MOPS Żory w roku 2022 wraz z ich kosztami.

Lp.	Wyszczególnienie	Wykorzystanie środków finansowych
1.	Środki finansowe na zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej	35 876,26
	Podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej	28 000,00 1 osoba
	Finansowanie kosztów szkoleń organizowanych przez kierownika powiatowego urzędu pracy	7 876,26 1 osoba
2.	Środki finansowe na zadania z zakresu rehabilitacji społecznej	2 748 217,74
	Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych	165 000,00 91 osób z niepełnosprawnością oraz 47 opiekunów
	Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych	23 679,00 33 osoby, w tym 27 osób z niepełnosprawnością
	Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	4 591,00 – sprzęt rehabilitacyjny – 5 osób (rowerki, bieżnie); 274 912,74 – środki pomocnicze i przedmioty ortopedyczne – 141 osób, w tym 29 dzieci z niepełnosprawnością (m.in. pampersy, wózki, foteliki, aparaty słuchowe, cewniki, balkoniki, protezy, materace p/odleżynowe)

Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się dla osób niepełnosprawnych	78 875,00 32 osoby, w tym 8 dzieci (b. techniczne – 15, b. w komunikowaniu się – 17)
Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej	2 201 160,00 + 244 573,33 dla 85 uczestników
OGÓŁEM (1+2)	2 784 094,00

Anita Wawoczny
Dyrektor
ZAZ „Wspólna Pasja”

Bardzo ważną częścią funkcjonującego w Żorach systemu wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami jest Zakład Aktywności Zawodowej Zakład Produkcyjno – Usługowy „Wspólna Pasja”. Został on powołany do życia w 2009 roku i początkowo zatrudniał 40 osób ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności oraz 14 osób kadry obsługowo-rehabilitacyjnej. W kolejnych latach ZAZ rozwijał się, poszerzając zakres swojej działalności i tworząc nowe miejsca pracy dla mieszkańców Żor i nie tylko. Na koniec 2022 roku ZAZ zatrudniał 111 pracowników, w tym 84 osoby z niepełnosprawnością oraz 27 osób pełnosprawnych (kadra obsługowo-rehabilitacyjna). Ponadto w ramach umowy zawartej z Powiatowym Urzędem Pracy w Żorach w ZAZ zorganizowano staż dla 2 osób – obywateli Ukrainy, w tym 1 osoby z niepełnosprawnością.

Działalność ZAZ „Wspólna Pasja” w 2022 roku niezmiennie oparta była na: pracowni ogrodniczo-stolarskiej, pracowni rehabilitacyjnej, usługach transportowo-przewozowych, działalności w zakresie monitorowania oraz pracowni gastronomicznej,

w skład której wchodzi: sala bankietowa, plac piknikowy, catering oraz Bar Mleczny „Krówka” i Restauracja „Oberyba”.

W omawianym roku duży wpływ na działalność pracowni gastronomicznej ZAZ miał bardzo duży wzrost cen, związany z wojną w Ukrainie. Znacząco wzrosły koszty utrzymania Zakładu i lokali gastronomicznych. Drastyczny wzrost cen i usług, zmusił też ZAZ do renegotjacji umów na produkty spożywcze, na podstawie których kupowano produkty po cenach przetargowych. Sytuacja była tak trudna, że dostawcy rozważali wypowiedzenie umów. Kryzys jednak udało się zażegnać i pomimo trudnej sytuacji gospodarczej osiągnąć wzrost wpływów ze sprzedaży produkcji własnej, co w tym okolicznościach było olbrzymim sukcesem.

Wojna w Ukrainie i związany z nią napływ obywateli tego kraju do Żor wpłynęły na działalność ZAZ także w inny sposób – począwszy od marca 2022 r. „Wspólna Pasja” wydaje codziennie, przez 7 dni w tygodniu ok. 60-70 zestawów posiłków składających się ze śniadania, obiadu oraz kolacji dla uchodźców Ukrainy przebywających w Żorach. Posiłki dowożone są do ośrodków, w których przebywają uchodźcy – w dzielnicach Rój oraz Baranowice.

Restauracja „Oberyba” została otwarta w 2021 roku w trudnych warun-

kach pandemicznych ograniczeń. Starając się jak najlepiej wpasować w potrzeby rynku, w marcu 2022 r. „Oberyba” w odpowiedzi na sugestie klientów rozszerzyła swoją ofertę o potrawy mięsne. Co ważne, pomimo wspomnianych wzrostów cen sprzedaż w restauracji znacz-

nie wzrosła, o czym świadczy m.in. zwiększenie ilości rezerwacji lokalu dokonywanych przez klientów oraz zwiększenie ilości usług caterin-gowych. Poniższa tabela obrazuje, jak zmieniły się obroty w 2022 roku w stosunku do analogicznego okre-su poprzedniego roku.

Zmiana w obrotach Restauracji „oberyba” w poszczególnych miesią-cach 2022 roku w stosunku do analogicznych miesięcy 2021 roku.

Lipiec 2022 r.	wzrost 1,87%
Sierpień 2022 r.	wzrost 10,46%
Wrzesień 2022 r.	wzrost 32,30%
Październik 2022 r.	wzrost 31,18%
Listopad 2022 r.	wzrost 112,12%
Grudzień 2022 r.	wzrost 53,20%

Prawdziwą wizytówką żorskiego ZAZ-u od wielu lat jest Bar Mleczny „Krówka”. W okresie przed pandemią z jego usług korzystało średnio oko-ło 2,5-3 tysięcy klientów tygodniowo. Niestety pandemia Covid-19 i zwią-zane z nią obostrzenia zahamowa-ły rozwój tego lokalu, tak jak całej

branży gastronomicznej. Rok 2022 pozwolił na odbicie się i powrót czę-ści klientów. Jak zmieniły się obro-ty Baru Mlecznego „Krówka” w po-szczególnych miesiącach 2022 roku w stosunku do analogicznych mie-sięcy 2021 roku?

Zmiana w obrotach Baru Mlecznego „Krówka” w poszczególnych mie-sięcach 2022 roku w stosunku do analogicznych miesięcy 2021 roku.

Styczeń 2022 r.	spadek 11,80%
Luty 2022 r.	wzrost 77,11%
Marzec 2022 r.	wzrost 88,13%
Kwiecień 2022 r.	wzrost 63,88%
Maj 2022 r.	wzrost 66,76%
Czerwiec 2022 r.	wzrost 29,39%
Lipiec 2022 r.	wzrost 33,07%
Sierpień 2022 r.	wzrost 31,92%
Wrzesień 2022 r.	wzrost 37,21%
Październik 2022 r.	wzrost 59,98%
Listopad 2022 r.	wzrost 55,53%
Grudzień 2022 r.	wzrost 34,17%

Styczniowy spadek obrotów spowodowany był remontem, polegającym na wymianie posadzki w Barze Mlecznym. W związku z pracami w tym okresie konieczne było kilkudniowe zamknięcie lokalu a przez kolejne dni sprzedaż tylko na wynos. Natomiast wpływ na wzrost obrotów w kolejnych miesiącach miała m.in. podwyżka cen, związana ze wzrostem cen surowców.

Pisząc o działalności ZAZ „Wspólna Pasja” nie można pominąć tego, co dla wspierania osób z niepełnosprawnością w naszym mieście robi powołana do życia w 2016 roku Żorska Spółdzielnia Socjalną „WERWA”. W 2022 roku kontynuowała ona działalność na rzecz Zakładu w zakresie świadczenia usług: gastronomicznych, kelnersko – porządkowych oraz obsługi monitoringu i pilnowania. Prowadziła także działalność na rzecz MDPS w Żorach – Dziennego Domu „Senior+” i jego uczestników, w zakresie usług fizjoterapeutycznych – masażu leczniczego oraz konsultacji z fizjoterapeutą, a także sprzątnięcia i utrzymania porządku, terapii zajęciowej oraz usług przewozowych. Jako podmiot leczniczy „WERWA” kontynuowała także swoją działalność w zakresie rehabilitacji medycznej, skierowanej na klienta zewnętrznego.

Na koniec 2022 roku Spółdzielnia zatrudniała 11 osób z niepełnosprawnością w stopniu umiarkowanym na umowę o pracę w pełnym wymiarze, 4 osoby na umowę o pracę w wymiarze ½ etatu (w tym: 2 osoby z niepełnosprawnością w stopniu umiarkowanym i 2 osoby – członkowie Zarządu) oraz 6 osób w ramach umów zleceń (w tym 4 osoby z niepełnosprawnością w stopniu znacznym).

Omawiając wsparcie Miasta Żory dla osób z niepełnosprawnościami należy przypomnieć, że od 2018 roku rodzice dzieci z niepełnosprawnościami – mieszkańcy Żor – mogą liczyć na pomoc finansową poprzez wypłatę świadczenia rewalidacyjnego. Mając na względzie trudną sytuację życiową, a niejednokrotnie również i materialną rodzin wychowujących niepełnosprawne dzieci Rada Miasta Żory zdecydowała o ich wsparciu poprzez ustanowienie świadczenia rewalidacyjnego. Świadczenie o wysokości do 500 zł miesięcznie jest wypłacane dzieciom z orzeczeniem o niepełnosprawności do 36 miesiąca życia. W 2022 roku wpłynęło 10 wniosków o ustalenie prawa do świadczenia rewalidacyjnego, a 7 postępowań wszczęto z urzędu. Ostatecznie programem zostało objętych 16 rodzin, w tym 19 dzieci. Program realizuje Dział Świadczeń Rodzinnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żorach.

13.6

Inne działania na rzecz mieszkańców

Sprawy społeczne to pojęcie niezwykle szerokie. Obejmują one m.in. godną pracę, zabezpieczenie społeczne, ochronę i włączenie społeczne, przeciwdziałanie ubóstwu, równość płci, zagadnienia dotyczące osób z niepełnosprawnością, potrzeby dzieci i rodzin, ludzi młodych, osób starszych i mniejszości, dostęp do opieki zdrowotnej, wymiar sprawiedliwości, kształcenie, kulturę i sport, wolontariat i aktywność obywatelską. Wspólna dla wszystkich tych dziedzin jest troska dobro mieszkańców. Nie ma możliwości poruszenie w niniejszym raporcie każdego z tych zagadnień, postaramy się jednak napisać o jeszcze kilku ważnych dla Żorzan aspektach.

Miejscem, gdzie na pomoc mogą liczyć osoby, które z różnych przyczyn są zagrożone wykluczeniem społecznym jest Centrum Integracji Społecznej, działające w ramach Żorskiego Centrum Organizacji Pozarządowych. Działalność CIS-u skupia się na organizowaniu reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ubóstwem oraz realizacji zatrudnienia socjalnego.

W 2022 r. wsparciem objęto łącznie 41 osób – w tym 25 kobiet i 16 mężczyzn w trudnej sytuacji życiowej – które rozpoczęły uczestnictwo w Centrum Integracji Społecznej korzystając ze świadczeń na mocy ustawy o zatrudnieniu socjalnym. W minionym roku 22 osoby zakończyły uczestnictwo w CIS, z czego 12 osób znalazło

zatrudnienie na otwartym rynku pracy (7 kobiet i 5 mężczyzn), a 14 osób rozpoczęło uczestnictwo. Dla uczestników Centrum Integracji Społecznej zorganizowano: wsparcie psychologiczne, doradztwo zawodowe, pomoc prawną, wsparcie indywidualne (pomoc w szukaniu mieszkania), wsparcie pracownika socjalnego także specjalisty ds. rynku pracy i terapeuty uzależnień.

W ramach Centrum Integracji Społecznej w Żorach prowadzone były zajęcia integracyjne, przystosowane do funkcjonowania w społeczeństwie oraz aktywna nauka zawodu poprzez prowadzenie pracowni warsztatowych, w których uczestnicy mają szansę rozwijać się na wielu płaszczyznach. Zajęcia z zakresu reintegracji zawodowej odbywały się w 4 grupach:

- rękodzielniczo – krawieckiej: uczestnicy pracowni poznali w praktyce techniki wytwarzania różnego rodzaju akcesoriów, ozdób okolicznościowych, elementów dekoracyjnych. Mogli rozwijać kreatywność realizując własne projekty. Uczyli się szycia maszynowego i ręcznego, dokonywania drobnych napraw krawieckich.
- remontowo – budowlanej: uczestnicy pracowni ćwiczą nabywanie umiejętności niezbędnych podczas pracy na budowie: malowanie, tynkowanie, kompleksowe usługi remontowe. Pracowali zarówno na zewnątrz (malowanie elewacji, prace wykończeniowe), jak i we-

wnętrz (malowanie wnętrz, prace wykończeniowe).

- ogrodniczo – porządkowej: uczestnicy pracowni prowadzili prace porządkowe na rzecz budynków użyteczności publicznej oraz dbali o zagospodarowanie terenów zielonych. W zakres prac wchodziło wiele czynności związanych z dbałością o zielenie miejską, w tym prace ogrodnicze, nasadzenie drzew, pielęgnacja roślin.
- baristyczno – gastronomicznej: uczestnicy pracowni uczyli się przygotowywać napoje kawowe, oraz różne rodzaje herbat, przyrządzać ciepłe oraz zimne posiłki. Pod okiem instruktora uczą się przysposabiania do profesjonalnej obsługi klienta lokalu gastronomicznego. Pracownia wyposażona jest tak, aby umożliwić warunki pracy zbliżone do tych, które panują w lokalach gastronomicznych.

W 2022 r. w ramach Centrum Integracji Społecznej zorganizowane zostały też kursy zawodowe, w których wzięło udział 27 osób (2 kobiety i 25 mężczyzn).

W ramach praktyk zawodowych CIS nawiązał współpracę z: Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Żorach, Zakładem Aktywności Zawodowej, Miejskim Ośrodkiem Kultury, Miejskim Domem Pomocy Społecznej, Sklepem z Herbatą Janina Jaworudzka, Fundacją Caritas Katowice Niepubliczny Żłobek Caritas, Green Housem, Stowarzyszeniem Przyjaciół Chorych „Hospicjum im. Jana Pawła II”, Kwaciarnią Sylwia, Kwaciarnią Bajka oraz Zespołem Szkół nr 3.

Centrum Integracji Społecznej prowadziło również aktywizację społeczną uczestników. To ważne, bo często mają oni trudności nie tylko z samo-

dzielnym funkcjonowaniem na rynku pracy, ale także z uczestnictwem w codziennym życiu rodzinnym, społecznym i prawidłowym pełnieniem ról społecznych. Realizacja kolejnych etapów reintegracji społecznej miała na celu przygotowanie uczestników do udziału w zajęciach prowadzonych w ramach reintegracji zawodowej. W ramach zajęć z zakresu reintegracji społecznej zorganizowane zostały m.in.: „IV Trening Umiejętności Społecznych”, ogniska w Parku Piaskownia, wyjścia integracyjne do kina i biblioteki, wycieczka do Palmiarni z wyjściem do kawiarni, wycieczka do Kolejkowa w Gliwicach, zajęcia psychoruchowe, kurs samoobrony oraz odbyły się spotkania wigilijne i wielkanocne.

Wśród działań Miasta, które stanowią duże wsparcie dla licznego grona mieszkańców należy wymienić funkcjonujący w Żorach od 2010 roku miejski program „Duża Rodzina”. Jest on adresowany do rodzin wielodzietnych tj. składających się z rodziców lub opiekunów prawnych (z jednego rodzica, opiekuna prawnego), których członkowie są zameldowani na pobyt stały lub czasowy na terenie Żor oraz mają na utrzymaniu co najmniej troje dzieci: w wieku do ukończenia 18. roku życia; w wieku do ukończenia 25. roku życia – w przypadku gdy dziecko uczy się w szkole lub szkole wyższej; bez ograniczeń wiekowych – w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności. W ramach tego programu za rodzinę wielodzietną uważa się także rodzinę zastępczą bez względu na ilość dzieci. Celem miejskiego programu „Duża Rodzina” jest wspieranie rodzin wielodzietnych oraz rodzin zastępczych przez ułatwienie im dostępu do kultury, rekreacji,

foto. UM Żory

Żorskie hospicjum

sportu oraz innych usług, wprowadzając ulgi w punktach partnerskich. W 2022 r. wydano 733 nowe karty w formie tradycyjnej i 947 kart w wersji elektronicznej. Natomiast łącznie wydano już 10 156 kart tradycyjnych dla 1550 rodzin (w tym dla 90 rodzin zastępczych). Karty elektroniczne to nowość, wprowadzona z początkiem stycznia 2022 r. By taką kartę uzyskać należy złożyć stosowny wniosek w Wydziale Spraw Społecznych Urzędu Miasta Żory. Karty działają w ramach nowej aplikacji mobilnej pn. „Karta Dużej Rodziny Żory”.

Oprócz miejskiego programu, w Żorach realizowany jest też ogólnopolski program „Duża Rodzina”. W jego ramach w 2022 r., zamówiono 1613 kart tradycyjnych i 1647 kart elektronicznych. W sumie od czerwca 2014 roku do końca minionego roku w naszym mieście zostało wydanych 9218 kart w formie tradycyjnej i 9076 kart elektronicznych.

Szerokie grono mieszkańców obejmuje też nieodpłatna pomoc prawna i nieodpłatne poradnictwo obywatelskie, w ramach których porady udzielane są w punktach zlokalizowanych przy ul. Wodzisławskiej 1/1 w Żorach. Doradcy obywatelscy, radcowie prawni oraz adwokaci udzielali w 2022 roku uprawnionym mieszkańcom aż 1210 porad.

Ciekawą i ważną formą wsparcia, choć kierowaną do dość ograniczonego grona odbiorców jest działający w Żorach od 2015 roku program „Weteran w Żorach”. Objęci są nim weterani i weterani poszkodowani zamieszkujący na terenie miasta, posiadający legitymację weterana lub legitymację weterana poszkodowanego. Do programu przystąpiło ogółem 13 punktów partnerskich oferujących różnorodne ulgi.

14.

Bezpieczeństwo

Potrzeba poczucia bezpieczeństwa jest jedną z głównych potrzeb każdego człowieka. Dlatego do priorytetów władz Miasta Żory należy dbanie o to, by nasi mieszkańcy czuli się w Żorach bezpiecznie. Realizacja tego celu jest możliwa dzięki ścisłej współpracy Miasta m.in. z Komendą Miejską Policji w Żorach, Komendą Miejską Państwowej Straży Pożarnej w Żorach oraz jednostkami Ochotniczych Straży Pożarnych, działającymi na terenie Żor.

Wśród działań, mających na celu poprawę bezpieczeństwa i utrzymanie go na jak najwyższym stopniu są zarówno działania inwestycyjne, w formie wsparcia finansowego innych podmiotów, jak i działania edukacyjno-promocyjne.

Jeśli chodzi o działania inwestycyjne, to w zakresie pilnowania porządku i zapewniania bezpieczeństwa na terenie miasta już od dawna żorskich policjantów wspomaga system monitoringu miejskiego. W jego skład na koniec 2022 roku wchodziły:

- 22 kamery rozmieszczone w najważniejszych punktach miasta,
- 16 kamer z podglądem na Żorskie Centrum Przesiadkowe,
- 8 kamer z podglądem na kąpielisko „Śmieszek”.

Obraz z tych kamer trafia do centrum monitoringu, działającego w siedzibie Komendy Miejskiej Policji. Połączenie i rozszerzenie systemów, dzięki całodobowej obserwacji przez operatorów, pozwala na natychmia-

stową reakcją służb oraz skrócenie czasu reakcji i podjęcia interwencji.

Za sprawne działanie monitoringu odpowiada Koordynator ds. obsługi monitoringu (pracownik Zakładu Aktywności Zawodowej „Wspólna Pasja”), Wydział Zarządzania Kryzysowego i Spraw Gospodarczych Urzędu Miasta Żory oraz Naczelnik Wydziału Prewencji KMP Żory. W 2022 roku całodobową obsługę Centrum Monitoringu zapewniało 9 operatorów:

- 4 pracowników ZAZ „Wspólna Pasja” (osoby z niepełnosprawnością w stopniu znacznym),
- 3 pracowników Żorskiej Spółdzielni Socjalnej „WERWA” (osoby z niepełnosprawnością w stopniu umiarkowanym),
- 2 pracowników cywilnych Komendy Miejskiej Policji.

Jak wyglądają zagrożenia bezpieczeństwa w naszym mieście? Policyjne statystyki wskazują, że nie różnią się od tych, występujących w innych miastach naszego województwa. Niestety w 2022 roku ilość przestępstw wzrosła niemal o 11% w stosunku do poprzedniego roku – było ich 1440 (w 2021 roku stwierdzono 1298 przestępstw). Spadła natomiast wykrywalność, która ukształtowała się na poziomie 61,2%. Znaczący wzrost liczby przestępstw odnotowano w kategorii – o 100 więcej niż przed rokiem. Na wzrost przestępstw w tej kategorii „kradzież cudzej rzeczy” wpływ miało łącznie kwalifikowanie kradzieży będących wykroczeniami (tj. czynów, których

wartość przedmiotu kradzieży nie przekracza 500 zł), dokonanych w krótkich odstępach czasu przez jednego sprawcę jako jeden czyn zabroniony.

Bezpiecznie było natomiast na żorskich drogach. W 2022 roku odnotowano spadek liczby wypadków drogowych o 6 zdarzeń oraz kolizji drogowych o 74 zdarzenia. Niestety nie udało się uniknąć ofiar śmiertelnych – na drogach w naszym mieście zginęły aż 3 osoby, najwięcej od 2019 roku. Najczęstszą przyczyną wypadków było niezachowanie odpowiedniej odległości między pojazdami (164 zdarzenia). Do wypadków najczęściej dochodziło na DK 81 (86 zdarzeń), ul. Wodzisławskiej (78 zdarzeń) oraz

ul. Północnej/Nad Rudą (obwodnica – 66 zdarzeń).

W 2022 r. na terenie Żor doszło do 11 wypadków drogowych z udziałem pieszych, w których 1 osoba zginęła, a 11 osób zostało rannych. W omawianym okresie odnotowano też 15 kolizji drogowych z udziałem pieszych. W porównaniu do roku 2021 jest to wzrost o 5 wypadków oraz 7 kolizji z udziałem pieszych. Głównymi sprawcami wypadków drogowych z udziałem pieszych są kierujący pojazdami, którzy nie ustępują pierwszeństwa pieszym na oznakowanych przejściach dla pieszych – to właśnie te miejsca są paradoksalnie najbardziej niebezpieczne dla pieszych.

	wypadki	wypadki z pieszymi	kolizje	kolizje z pieszymi	zabici	ranni	Zatrzymani nietrzeźwi kierujący
2016	26	12	711	18	1	29	198
2017	32	12	785	10	2	36	169
2018	28	6	819	11	1	34	112
2019	28	5	398	11	3	27	173
2020	18	9	839	7	2	21	184
2021	32	6	943	8	1	39	127
2022	26	11	869	15	3	35	121

Statystyka zdarzeń drogowych w Żorach

Cieszy fakt, że pomimo częstych kontroli drogowych zatrzymano mniej nietrzeźwych kierujących. Mimo, że liczba 121 zatrzymanych nadal przeraża, to jest ona najniższa od 2018 roku.

Na poziom bezpieczeństwa w mieście, oprócz spektakularnych i skutecznych interwencji na różne zdarzenia, ma wpływ także profesjonalnie prowadzona prewencja i profilaktyka. W tym zakresie przez cały 2022

rok Komenda Miejska Policja prowadziła zintensyfikowane działania, często włączając w nie Urząd Miasta Żory oraz inne miejskie jednostki i instytucje. We wcześniejszym rozdziale opisywaliśmy już szczegółowo projekt „Celebryzuj życie bez uzależnień”. Do innych wartych wymienienia inicjatyw można zaliczyć:

- spotkania w szkołach i przedszkolach realizowane w ramach „Bez-

- piecznej Drogi do Szkoły”, a także w okresie zimowym i poprzedzającym wakacje np. „Niechroniony najmłodszy uczestnik Ruchu Drogowego”, „Przedśzkolak świadomym uczestnikiem RD”. Na spotkaniach rozdawano elementy odblaskowe ufundowane przez Urząd Miasta Żory;
- w ramach Krajowego Programu Działań Profilaktycznych Biura Ruchu Drogowego KGP pod nazwą „Na Drodze Patrz i Słuchaj” Wydział Prewencji oraz Wydział Ruchu Drogowego KMP w Żorach pod patronatem Naczelnika Wydziału Edukacji UM Żory prowadził szereg prelekcji na terenie Miasteczka Ruchu Drogowego dla uczniów klas pierwszych szkół podstawowych;
 - udział w większych imprezach profilaktycznych i akcjach tematycznych: „Jednośladem bezpiecznie do celu”, „Bezpieczny pieszy”, „Targi bezpieczeństwa”, „Bezpieczeństwo przewożenia w pojazdach dzieci”, „Bezpieczne półkolonie”, „Bezpieczny cyklista”, „Świeć przykładem” oraz „Twoje światła – Nasze bezpieczeństwo”;
 - spotkania z uczniami szkół podstawowych poświęcone trzeźwości w ruchu drogowym (wpływ trzeźwości lub nietrzeźwości na zachowania pieszych uczestników ruchu drogowego);
 - zmiany przepisów w pigułce – cykl spotkań oraz akcji na drodze poświęcone nowym przepisom;
 - spotkania w szkołach poświęcone problematyce nietrzeźwości kierowców (adresaci-potencjalni przyszli kierowcy, w tym klasa policyjna);
 - spotkania w ramach karty rowerowej;
 - Z młodym kierowcą po doświadczenie”.
 - „Pomiędzy kulturami, między słowami” – realizowany wraz ze sto-

- warzyszeniem „Maloka” projekt, w ramach którego odbyły się szkolenia międzykulturowe dla 300 osób: młodzieży licealnej i liderów społeczności lokalnej takich jak dyrektorzy szkół, nauczyciele, edukatorzy, urzędnicy, liderzy organizacji pozarządowych. Tematem szkoleń były stereotypy, hejt, zapobieganie i zwalczanie przestępstw z nienawiści.
- „Profilaktyka z pojedynkiem rycerskim w tle” - podczas inauguracji 750-lecia założenia miasta na żorskim Rynku policjanci przeprowadzili działania profilaktyczne skierowane do dzieci oraz osób dorosłych. Przy udziale i współpracy władz miasta ogłoszony został konkurs na prace plastyczne pod nazwą „Żorek na straży bezpieczeństwa”, który był adresowany do dzieci.
 - „W trosce o bezpieczeństwo uchodźców z Ukrainy” – przeprowadzono cykl spotkań z uchodźcami z Ukrainy. Rozmowy miały na celu przygotowanie obywateli Ukrainy do bezpiecznego funkcjonowania w polskich realiach życia i obowiązującego prawa. Policjanci przypominali o zasadach, które mogą uchronić obcokrajowców przed zagrożeniami, w tym handlem ludźmi. Mundurowi zapoznali słuchaczy z zasadami, jakimi powinny kierować się osoby, aby zapewnić sobie i najbliższemu bezpieczny pobyt.
 - „Street Art Gallery – Uliczna Galeria o równości” – równość i przeciwdziałanie hejtowi to przewodni motyw galerii, która zagościła w rejonie żorskiej Policji. Na ogrodzeniu pojawiły się hasła i obrazy przedstawiające temat równości w wielu płaszczyznach życia. Jednym z głównych celów projektu było przeciwdziałanie dyskryminacji i uwrażliwienie na społeczne problemy.

- Kampania Śląskiej Policji pn. „Bezpieczny sk8park i pumptrack” adresowana była nie tylko do młodzieży, ale również do osób dorosłych – rodziców i opiekunów. Żorscy policjanci wzięli udział w zorganizowanych w Skate Parku zawodach rowerowych dla amatorów i profesjonalistów. Wydarzenie zainaugurowane zostało profilaktycznym przemówieniem. W trakcie zawodów mundurowi rozdawali elementy odblaskowe oraz opaski, dzięki którym łatwiej odnaleźć rodzicom zagubione dziecko.
- #NATURALNIE, że CHRONIMY - niszczenie środowiska naturalnego przybiera różną postać... Policjanci wraz z edukatorem rybnickiego Nadleśnictwa, a także drużyny Zuchowej Hufca ZHP Żory spotkali się uczniami najmłodszych klas, aby wspólnie porozmawiać o przyrodzie i bezpieczeństwie.
- „Nie chcę o tym mówić” – wystawa fotograficzna przygotowana została przez uczniów klasy 4 kierunku technik fotografii i multimedii Zespołu Szkół nr 2 w Żorach im. Ks. prof. Józefa Tischnera. Wernisaż prac odbył się w ramach Światowego Dnia Zdrowia Psychicznego, który co roku przypada 10 października. Poszczególne jej części można było oglądać również przed punktem informacyjnym znajdującym się w poczekalni Komendy Miejskiej Policji w Żorach.
- „CDN... czyli Choinka Dla Najuboższych” – żorscy mundurowi, przy współpracy z innymi służbami, przeprowadzili świąteczną akcję, której ideą było dotarcie do najbardziej potrzebujących. Na ręce rodzin przekazane zostały świąteczne zestawy.

KMP Żory przeprowadziła łącznie:

- 119 działań wojewódzkich:
 - Bezpieczny Pieszy – 27
 - Bezpieczny Cyklista – 12
 - Bezpieczny Motocykl – 5
 - Trzeźwość – 25
 - Taxi – 50
- 11 działań krajowych:
 - Prędkość – 5
 - Kaskadowy Pomiar prędkości – 2
 - NURD –

Dbając o szeroko pojęte bezpieczeństwo mieszkańców, Miasto ściśle współpracuje także ze Strażą Pożarną. Władze Żor doceniają zaangażowanie i ogromną pracę wykonywaną przez strażaków – zarówno zawodowych, jak i ochotników, dlatego regularnie wspierają ich finansowo i organizacyjnie, starając się zapewnić im możliwie jak najlepszy sprzęt oraz warunki do działania.

Państwowa Straż Pożarna w Żorach w 2022 roku odnotowała łącznie 858 interwencji, co oznacza wzrost o 8% w stosunku do poprzedniego roku. Wśród nich były 132 pożary, 588 miejscowych zagrożeń oraz aż 138 fałszywych alarmów. Ponadto w ramach rejonu chronionego żorscy strażacy interweniowali dodatkowo 113 razy na terenie powiatu pszczyńskiego, rybnickiego i jastrzębskiego. Działania te dotyczyły m.in. wypadków i kolizji drogowych, interwencji związanych z zatruciami tlenkiem węgla, usuwania przewróconych drzew itp.

JRG Żory STATYSTYKA szczegółowa			2018	2019	2020	2021	2022
m. zagr.	wypadek, kolizja	A1	7	11	12	10	7
		A1 poza powiatem	12	11	16	12	11
		DK81	17	24	22	28	17
		DK 81 poza powiatem	9	5	8	2	9
		pozostałe drogi	73	89	87	76	68
		poz. drogi poza powiatem	7	8	18	6	16
		poszkodowani (ilość)	56	57	53	63	49
		ofiary śmiertelne	2	3	4	1	5
	Tlenek węgla	wykryte przez czujkę	38	38	49	44	51
		wykryte w inny sposób	5	9	8	1	8
		poszkodowani (ilość)	19	22	4	9	19
		ofiary śmiertelne	1	1	1	0	0
	drzewa, konary		26	67	37	26	60
	osy i szerszenie		108	64	38	49	85
	ranne zwierzęta		14	33	40	44	36
	pomoc pogotowiu ratunkowemu		8	5	16	19	21
	lokalne podtopienia, zalania		16	12	95	29	19
	neutralizacja substancji ropopochodnych na drogach		46	50	43	49	26
	otwarcie mieszkania		15	30	28	33	34
	zabezpieczenie imprezy masowej		9	8	0	0	6

	wiatrołomy (bez drzew)		7	21	6	3	8
	inne		72	105	99	127	183
po- żar	wewnątrz budynków		25	26	15	23	21
		poszkodowa- ni (ilość)	4	8	0	2	1
		ofiary śmiertelne	0	1	0	0	0
	samochód		13	16	22	11	21
	kontener na śmieci		22	25	29	10	17
	trawa, trzcina, las		47	48	20	22	50
	sadza w kominie		15	22	17	15	12
	potrawa na piecu		5	10	8	10	11
	Inne		32	35	17	21	14
AF	z zgłoszenia CO		17	4	8	0	8
	z instalacji wykrywania		49	51	35	54	56
	Inne		58	80	58	80	68

Interwencje PSP Żory w latach 2018-2022

Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Żorach w każdym roku poprawia stan swojego wyposażenia, wzbogacając się o najbardziej potrzebny w danej chwili sprzęt. Dzięki temu strażacy mogą coraz skuteczniej dbać o bezpieczeństwo mieszkańców i mienia. W 2022 roku strażacy pozyskali nowy samochód specjalny kwatermistrzowski Ford Cargo, a także: płachtę gaśniczą do samochodów elektrycznych, piłarkę spalinową, profesjonalną myjkę ciśnieniową oraz nową torbę medyczną PSP – R1.

Nasze miasto z pewnością nie byłoby tak bezpieczne bez działalności jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej. Są one częścią struktury ochrony przeciwpożarowej naszego kraju,

a ich działalność polega między innymi na: gaszeniu pożarów, wsparciu przy wypadkach drogowych, podtopieniach, usuwaniu powalonych drzew czy gniazd szerszeni. Rola żorskich OSP w zapewnieniu bezpieczeństwa w mieście jest niebagatelna, w związku z czym o zapewnienie im możliwie komfortowych warunków do sprawnego działania dba w imieniu Miasta Żorskie Centrum Organizacji Pozarządowych. Jednostka ta odpowiada na bieżące potrzeby OSP, takie jak:

- utrzymywanie budynków i pojazdów będących w użytkowaniu OSP,
- przeglądy techniczne pojazdów i sprzętu tego wymagających (czujniki wielogazowe, detektory prądu,

- urządzenia hydrauliczne, sprężarki powietrza, butle powietrzne i tlenowe, agregat hydrauliczny, aparaty oddechowe, zwyżka, narzędzi spalinyowe itp.),
- przedłużanie usługi jednoczesnego alarmowania,
- zabezpieczenie floty OSP - finansowanie zakupu paliwa i płynów eksploatacyjnych do samochodów

- i sprzętów będących na wyposażeniu OSP.
- przeglądy budynków, gaśnic i kół,
- wywóz odpadów
- ubezpieczenie floty oraz członków OSP i MDP,
- przeprowadzenie badań członków OSP.

Jednostka	Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy	Pożary	Miejsce zagrożenia	Alarmy fałszywe	Ćwiczenia	Wyjazdy gospodarcze	Przekazanie na zabezpieczenie operacyjne rejonu	Razem
OSP Żory	TAK	11	63	16	8	110	2	210
OSP Kleszczów	TAK	3	5	0	1	23	0	32
OSP Osiny	NIE	1	14	0	1	39	0	55
OSP Rój	TAK	8	25	1	2	30	1	67
OSP Rowień	TAK	5	27	3	2	32	1	70
OSP Rogoźna	NIE	2	10	0	2	28	0	42

Statystyki wyjazdów żorskich OSP w 2022 roku

Co ważne, w każdym roku ŻCOP w ramach uzupełniania wyposażenia jednostek OSP dofinansowuje dla nich zakup sprzętu koniecznego

do prawidłowego funkcjonowania Ochotniczych Straży Pożarnych. W 2022 roku zakupiono następujące sprzęty:

OSP Żory	<ul style="list-style-type: none"> – ubrania specjalne 2 kpl., – pilarka do drewna, – ubrania koszarowe 29 kpl, – rzutnik, – ekran do rzutnika, – OSP Żory w ramach dotacji otrzymała też dofinansowanie na obóz Młodzieżowej Drużyny Pożarniczej.
OSP Rowień	<ul style="list-style-type: none"> – hełm strażacki 7 szt., – latarka

OSP Kleszczów	<ul style="list-style-type: none"> – mostek przejazdowy 2 szt., – hełm strażacki 3 szt., – butla do aparatu, – kominiarka 8 szt., – rękawice specjalne 3 pary, – ubranie koszarowe MDP 12 szt., – koszulka T-shirt z haftem MDP 10 szt., – czapka MDP 7 szt.
OSP Osiny	<ul style="list-style-type: none"> – radiotelefon przewoźny, – aparat powietrzny 4 kpl., – sygnalizator bezruchu 2 szt., – radiotelefon przenośny, – ubranie strażackie MDP 20 kpl., – czapka MDP 20 szt., – hełm MDP, – drukarka, – rzutnik, – laptop, – koszulka T-shirt z haftem MDP 16 szt.
OSP Rogoźna	<ul style="list-style-type: none"> – ubranie specjalne 2 kpl., – turbowentylator oddymiający, – tunel do zawodów MDP
OSP Rój	<ul style="list-style-type: none"> – ubranie specjalne 2 kpl., – radiotelefon, – ubranie koszarowe MDP 12 szt., – koszulka T-shirt z haftem MDP 10 szt., – czapka MDP 10 szt., – pas MDP 10 szt.

Zakupiony sprzęt został dofinansowany ze środków ŻCOP, KSRG, MSWiA i MDP.

Przeszkolono także 25 członków OSP z Kwalifikowanej Pierwszej Pomocy oraz wykonano zbiorowe badania dla strażaków, obowiązkowe po zakończeniu stanu epidemicznego w kraju, w których udział wzięła większość żorskich strażaków-ochotników.

ŻCOP dokonał też niezbędnych napraw i konserwacji pojazdów będących w użytkowaniu OSP. Ze względu na wejście w życie Ustawy o OSP zawieszono nowe umowy między Gminą Miejska Żory oraz żorskimi OSP. Umożliwiono również emerytowanym członkom OSP składanie wniosków o udzielenie świadczenia ratowniczego przyznanego w ramach nowej Ustawy o OSP.

15.

Edukacja

Dokładnie 18 lutego 2022 roku po raz ostatni miały zastosowanie przepisy zezwalające na zawieszenie zajęć w placówkach oświatowych ze względu na zachorowania covidowe. Tylko w okresie styczeń-luty 2022 r. Wydział Edukacji Urzędu Miasta Żory wydał 111 zgód na zawieszenie zajęć stacjonarnych i przejście na tryb zdalny. Niespełna tydzień po zmianie przepisów – dokładnie 24 lutego 2022 r. rozpoczęła się rosyjska agresja na Ukrainę, w wyniku której do Polski przybyły miliony obywateli Ukrainy, by szukać schronienia i pomocy. Do samych Żor pierwsi obywatele Ukrainy zaczęli przyjeżdżać w weekend 26/27 lutego, co spowodowało wiele zmian w naszym codziennym życiu – w tym także w zakresie edukacji.

W Żorach, zanim wydano jeszcze przepisy ustawowe, ukraińskie

dzieci były w miarę potrzeb przyjmowane do przedszkoli i szkół na tyle, na ile pozwalały na to wolne miejsca. Już wtedy podjęto decyzję, że utworzone zostaną oddziały przygotowawcze. Dyrektorzy szkół zbierali deklaracje od rodziców/opiekunów dzieci i na tej podstawie ustalano ile dzieci i w jakim wieku potrzebuje nauki. Pierwsze oddziały przygotowawcze powstały z końcem marca, a kolejne tworzone według potrzeb. Nieco później wprowadzono przepisy, które zezwoliły na zwiększenie liczebności oddziałów przedszkolnych oraz oddziałów ogólnodostępnych klas I-III szkół podstawowych.

Działalność oddziałów w roku szkolnym 2021/2022 przedstawiała się następująco:

	Nazwa placówki	poziom nauki
od 28.03.2022	Szkoła Podstawowa nr 1 (ZSP1)	poziom klas I-III
od 28.03.2022	Szkoła Podstawowa nr 3	poziom klas IV-VI
od 28.03.2022	Szkoła Podstawowa nr 4	poziom klas VII-VIII
od 28.03.2022	I Liceum Ogólnokształcące (ZS1)	poziom klas I-II
od 25.04.2022	Szkoła Podstawowa nr 5 (ZSP5)	poziom klas IV-VI
od 09.05.2022	Szkoła Podstawowa nr 17	poziom klas I-III
od 16.05.2022	Szkoła Podstawowa nr 13	poziom klas VII-VIII

Od września 2022 r. zweryfikowano liczbę uczniów kontynuujących

naukę w oddziałach przygotowawczych:

Nazwa placówki	poziom nauki
Szkoła Podstawowa nr 1 (ZSP1)	poziom klas I-III
Szkoła Podstawowa nr 3	poziom klas V i VI
Szkoła Podstawowa nr 13	poziom klas VII
I Liceum Ogólnokształcące (ZS1)	poziom klas I-II

Miasto szukało rozwiązań najlepszych dla młodych ludzi, dlatego też uczniowie kwalifikujący się do klas IV uczęszczali do klas ogólnodostępnych, a w Szkole Podstawowej nr 4 utworzono klasę VIII dla uczniów z Ukrainy – nie miała ona statusu oddziału przygotowawczego, dzięki czemu uczniowie mogli przystąpić do egzaminu ósmoklasisty. Przedszkolaki zostały przyjęte na miejsca dodatkowe, które zostały utworzone na podstawie przepisów ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy. W sumie – na początku roku szkolnego 2022/2023 – do żorskich szkół i przedszkoli uczęszczało ponad 500 dzieci, które przybyły do Żor w wyniku działań wojennych w Ukrainie. Później ich liczba zaczęła spadać, bo część rodzin wróciła do Ukrainy, a inni wyjechali do innych miast lub krajów.

Placówki edukacyjne od początku wojny bardzo aktywnie włączyły się w pomoc dla Ukraińców – w ramach wolontariatu przeprowadzano różnego rodzaju zbiórki. Tam, gdzie było najwięcej uczniów z Ukrainy zatrudniono pomoce nauczyciela znające język ukraiński, by ułatwić prowadzenie zajęć. Szkoły i przedszkola stworzyły przyjazną atmosferę, działały

na rzecz integracji, odbywały się wspólne zajęcia czy wydarzenia.

W 2022 roku w Żorach działały następujące placówki edukacyjne: Miejski Żłobek (zapewniający opiekę dla 175 dzieci), 6 samodzielnych przedszkoli (P 5, P 13, P 16, P 19, P 22, P 23), 6 samodzielnych szkół podstawowych (SP 3, SP 4, SP 13, SP 15, SP 16, SP 17), 7 zespołów szkolno-przedszkolnych (ZSP 1, ZSP 5, ZSP 6, ZSP 7, ZSP 8, ZSP 9, ZSP 11), 4 zespoły szkół (ZS 1, ZS 2, ZS 3, ZSS), jedno samodzielne Technikum nr 1, Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego oraz Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna.

W placówkach tych uczyło się łącznie 2 469 przedszkolaków, 5 389 uczniów szkół podstawowych oraz 3 777 uczniów szkół ponadpodstawowych. Dodatkowo w Zespole Szkół Specjalnych im. Matki Teresy z Kalkuty w 32 oddziałach uczyło się 142 uczniów ze specjalnymi potrzebami.

W tym miejscu warto wspomnieć o strukturze kształcenia specjalnego, która w naszym mieście jest dość dobrze rozwinięta. W ostatnich latach przybyło zwłaszcza niepublicznych podmiotów, które fachowo zajmują

się tym zagadnieniem. W 2022 roku kształceniem specjalnym zajmowały się następujące placówki:

- trzy przedszkola z oddziałami integracyjnymi (P 22, P 7 w ZSP 7 P4 w ZSP1)
- dwie szkoły podstawowe z oddziałami integracyjnymi (SP 7 w ZSP 7, SP 16)
- jedna szkoła podstawowa specjalna (SP12 w ZSS)
- jedna szkoła branżowa I stopnia specjalna, kształcąca w zawodach (ZSS): piekarz, cukiernik, kucharz, monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie oraz pracownik pomocniczy obsługi hotelowej
- jedna szkoła przysposabiająca do pracy (ZSS)
- jedno przedszkole specjalne niepubliczne „Syriusz”
- jedna szkoła podstawowa specjalna niepubliczna „Syriusz”
- jeden Terapeutyczny Punkt Przedszkolny „Zakątek
- jedno niepubliczne Przedszkole Terapeutyczne „Parasolki”
- Szkoła Podstawowa „HORYZONT” dla dzieci z Autyzmem i zespołem Aspergera
- Niepubliczna szkoła podstawowa Nasza Szkoła Żory: Szkoła Podstawowa dla dzieci z autyzmem i zespołem Aspergera,
- Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Terapeutyczny
- „Bucca” – Niepubliczne Centrum Terapeutyczno-Edukacyjne
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Żorach
- „Sensus” Centrum Wspierania Rozwoju.

Do działań podejmowanych przez szkoły ogólnodostępne, nastawionych na wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zaliczają się przede wszystkim: or-

ganizacja klas integracyjnych, prowadzenie zajęć rewalidacyjnych, prowadzenie zajęć specjalistycznych – w tym korekcyjno-kompensacyjnych, zatrudnianie nauczycieli wspomagających i pomocy nauczyciela oraz zakup specjalistycznych pomocy dydaktycznych.

Ponadto na mocy porozumienia z Ministrem Edukacji Narodowej na terenie naszego miasta działa Wiodący Ośrodek Koordynująco – Rehabilitacyjno – Edukacyjny (WOKRO), do którego zadań należy:

- udzielanie rodzicom specjalistycznej informacji dotyczącej problemów rozwojowych dziecka,
- wskazywanie właściwych dla dziecka i jego rodziny form kompleksowej, specjalistycznej pomocy, w szczególności rehabilitacyjnej, terapeutycznej, fizjoterapeutycznej, psychologicznej, pedagogicznej, logopedycznej;
- wskazywanie jednostek udzielających specjalistycznej pomocy dzieciom,
- organizowanie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka na warunkach i w formach określonych w przepisach;
- koordynowanie korzystania z usług specjalistów dostępnych na obszarze powiatu.

W roku szkolnym 2022/2023 z pomocy w ramach ośrodka skorzystało 91 dzieci.

Wczesne wspomaganie rozwoju realizowane był w następujących placówkach:

Lp.	Nazwa i adres placówki	Liczba dzieci objętych pomocą
1.	Przedszkole nr 22 os. Korfantego	2
2.	Przedszkole nr 7 ul. Szkolna 7	1
3.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna ul. Wodzisławska 1/207	76
4.	Zespół Szkolno –Przedszkolny nr 5 , ul. Strażacka 6	2
6.	„Sensus” ul. Traugutta 1	10

Trudno jest porównywać poziom kształcenia w poszczególnych szkołach, a jeszcze trudniej w różnych miastach czy województwach. Najbardziej miarodajnym sposobem, choć nie pozbawionym wad, jest ujęcie statystyczne. Dlatego dla zobrazowania tego, jak sprawuje się system szkolny w Żorach posłużymy się wskaźnikami zdawalności matur.

W 2022 roku do „egzaminu dojrzałości” przystąpiło w Żorach 616 uczniów (o 76 więcej niż rok wcześniej). Maturzyści z Żor, uczący się w liceach wypadli lepiej niż poprzedni rocznik, a zdawalność matur była zbliżona do tej, mierzonej na poziomie całego kraju. Gorzej niż rok wcześniej wypadli natomiast uczniowie techników. W Żorach ogółem maturę zdało 80,68% uczniów, co oznacza wynik gorszy niż rok wcześniej (82%).

	Żory	Województwo Śląskie	Cała Polska
Średnia zdawalność ogólnie	80,68%	84,63%	84,30%
Średnia zdawalność w liceach ogólnokształcących	88,14%	–	88,60%
Średnia zdawalność w technikach	73,03%	–	78,60%

Wśród żorskich szkół ponownie na maturze najlepiej wypadli uczniowie Zespołu Szkół nr 1. Do matury przystąpiło tam 165 uczniów, a zdawalność wyniosła odpowiednio: 99% w I Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Dwujęzycznymi im. K. Miarki oraz 82% w Technikum nr 4. Średnie wyniki egzaminów z przedmiotów obowiązkowych były w tej szkole wyższe niż w całych

w Żorach, na Śląsku i w kraju. Spośród przedmiotów zdawanych w zakresie rozszerzonym najwyższe średnie wyniki uczniowie osiągnęli z języka polskiego, języka angielskiego, geografii, informatyki, historii, biologii i języka niemieckiego.

Ze względu na wyniki matur ZS 1 uzyskał 28 miejsce w województwie śląskim w rankingu Perspektyw

fot. Wojciech Bęczarski

Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 1 w Żorach

oraz tytuł: „Najlepsze Licea w Polsce. Srebrna Szkoła 2022”. Miarka awansowała też o 79 pozycji w rankingu ogólnopolskim.

Rok 2022 był wyjątkowy dla I Liceum Ogólnokształcącego im. Karola Miarki w Żorach. Szkoła obchodziła 100-lecie istnienia oraz 95. rocznicę nadania jej imienia Karola Miarki. Główne obchody jubileuszu zorganizowano 22 października br. Była msza w kościele pw. św. Filipa i Jakuba w Żorach, akademie w kinie „Na Starówce” oraz Festyn Rocznicowy na terenie szkoły, połączone ze spotkaniami absolwentów, wystawą, zwiedzaniem szkoły, występami artystycznymi uczniów i absolwentów oraz loterią jubileuszową.

W Technikum nr 1 im. Mikołaja Kopernika w Żorach do egzaminów maturalnych ze wszystkich przedmiotów obowiązkowych w terminie głównym i dodatkowym oraz sesji poprawkowej 2022 roku przystąpiło łącznie 143 uczniów, a zdawalność wyniosła 78%. Jeśli chodzi o zdawalność egzaminów obowiązkowych to wyniosła ona: z języka polskiego 94%, z języka angielskiego 96% a z matematyki 82% – ze wszystkich tych przedmiotów była niższa niż rok wcześniej.

W Zespole Szkół nr 3 najlepiej zaprezentowali się uczniowie Liceum Sztuk Plastycznych zdawalność matury wyniosła 100% (8 maturzystów). Bardzo dobrze poszło też uczniom III Liceum Ogólnokształcącego z Oddziałami Mistrzostwa Sportowego im. Zbigniewa Herberta, gdzie maturę zdało 91% przystępujących do niej młodych ludzi. W Technikum nr 3 z maturą poradziło sobie 77% uczniów, a w Liceum Ogólnokształcącym dla Dorosłych maturalnym sukcesem może pochwalić się tylko 22% uczniów.

Z egzaminem dojrzałości bardzo dobrze poradzili sobie także uczniowie Zespołu Szkół nr 2. Zdawalność matury w II Liceum Ogólnokształcącym im. prof. ks. Józefa Tischnera wyniosła aż 98%, zaś w Technikum nr 2 było to 66%.

W Technikum nr 3, wchodzącym w skład Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego maturę zdało 77,3% uczniów, zaś w Liceum Ogólnokształcącym dla Dorosłych zaledwie 1 osoba spośród 18 przystępujących zakończyła egzamin sukcesem.

W Społecznym Liceum Ogólnokształcącym Stowarzyszenia Rodziców i Nauczycieli maturę zdało 75% uczniów, zaś w Technikum ZSS uporało się z nią tylko 25% zdających.

16.

Kultura i ochrona dziedzictwa

Motorem napędowym życia kulturalnego Żor w 2022 roku była bez wątpienia 750. rocznica założenia miasta. Z uwagi na ten wyjątkowy jubileusz Urząd Miasta Żory oraz miejskie jednostki – Miejski Ośrodek Kultury w Żorach, Miejska Biblioteka Publiczna w Żorach, Muzeum Miejskie w Żorach czy kino „Na Starówce” – intensyfikowały staranie, by każdy mieszkaniec znalazł coś dla siebie w przygotowanej przez nie ofercie.

Świętowanie 750. Urodzin Miasta Żory rozpoczęło się 24 lutego i trwało przez cały rok. Na rozpoczęcie Muzeum Miejskie w Żorach przygotowało wystawę poświęconą historii naszego miasta pt. „Sari-Sohrau-Żory. Obrazy przeszłości”, a Miejską Bibliotekę Publiczną im. Ottona Sterna odwiedził jeden z najlepszych polskich reporterów, Mariusz Szczygieł, który przedstawił słuchaczom „Przepis na reportaż idealny”. Dla miłośników muzyki nie lada gratkę przygotował Miejski Ośrodek Kultury w Żorach – na scenie kina „Na Starówce” odbył się „Koncert pamięci żorskiego Armstronga – Lothara Dziwoki”, podczas którego wystąpili Żorska Orkiestra Rozrywkowa pod dyrekcją Dawida Dziwokiego oraz gwiazdy sceny jazzowej: Krystyna Prońko, Stanisław Soyka, Ewa Uryga, Rafał Brzozowski, Beata Bednarz, Magdalena Tul, Grzegorz Wilk, Michał Rudaś i Michał Gasz.

Największe, dostępne dla wszystkich atrakcje przygotował jednak Wydział Promocji, Kultury i Sportu Urzędu

Miasta Żory w współpracy z MOSiR Żory. Na Rynku odbył się niezwykle atrakcyjny program sportowy, pod hasłem „Festiwal Sportów Zimowych”, a następnie na Rynku zagościł prawdziwy średniowieczny gród, pełen rzemieślników, mieszczan i rycerzy! Oczywiście, jak przystało na urodziny był też ogromny urodzinowy tort. Dla gości 750. Urodzin Miasta Żory przygotowano też mocny muzyczny akcent – wystąpiły zespoły GraVity Off oraz gwiazda wieczoru – Luxtorpeda!

W następnych miesiącach Urząd Miasta Żory we współpracy z miejskimi jednostkami przygotowywał ciekawe oferty spędzania czasu wolnego. Momentem kulminacyjnym obchodów 750. Urodzin Miasta Żory był listopad.

Specjalny pojemnik, zawierający informacje o tym, jak wygląda życie w Żorach w roku jubileuszu 750. Urodzin Miasta, czyli „Kapsuła Czasu”, został 11 listopada umieszczony na zrewitalizowanej już wtedy częściowo ulicy Klimka. Współorganizatorami tego historycznego wydarzenia byli: Miasto Żory, Galeria Wiślanka oraz Wydawnictwo Nowiny. Wydarzenie związane z Kapsułą Czasu rozpoczęło się w samo południe. Wzięli w nim udział organizatorzy: Waldemar Socha – Prezydent Miasta Żory, Arkadiusz Gruchot – prezes Wydawnictwa Nowiny, współorganizatora oraz Teresa Jonas – prezes Galerii Wiślanka, głównego partnera projektu, a także licznie zgromadzeni go-

ście. Byli wśród nich przedstawiciele miast partnerskich Żor: Gintautas Gegužinskas – Burmistrz Pasvalys, Miasta Partnerskiego w Litwie wraz z oficjalną delegacją, Zoltán Vámos – Zastępca Burmistrza Mezőkövesd – Miasta Partnerskiego na Węgrzech wraz z oficjalną delegacją, Dr. Christoph Müllmann – reprezentujący Burmistrza Miasta Kamp-Lintfort – Miasta Partnerskiego w Niemczech wraz z oficjalną delegacją, Nadiia Diachuk – Zastępca Mera Miasta Tetyjów – Miasta Partnerskiego w Ukrainie wraz z oficjalną delegacją oraz Jocelyne Buchalik – radna Rady Miasta Montceau-les-Mines – Miasta Partnerskiego we Francji wraz z oficjalną delegacją z tego miasta. Obecni byli także parlamentarzyści: senator Ewa Gawęda, poseł Krzysztof Gadowski, przedstawiciele posłów Michała Wosia i Grzegorza Matusiaka oraz samorządowcy: Jacek Świerkocki – radny Sejmiku Województwa Śląskiego i Pełnomocnik Prezydenta Miasta Żory, Piotr Koszyła – Przewodniczący Rady Miasta Żory, Daniel Wawrzyczek – Zastępca Prezydenta Miasta Żory, Anna Szelka – Sekretarz Miasta Żory, radni Rady Miasta Żory, dyrektorzy miejskich jednostek i prezesi miejskich spółek. Podczas wydarzenia mieszkańcy mogli podpisać specjalny list kierowany do żorzan z roku 2072 roku, podziwiać pokazy walk rycerskich, otrzymać pamiątkową monetę wybitą z okazji 750-lecia Miasta Żory oraz zrobić sobie pamiątkowe zdjęcia z Kapsułą Czasu. Do Kapsuły Czasu trafiły pamiątki z 2022 roku m.in. list podpisany przez mieszkańców, specjalne przesłanie podpisane przez władze miasta Żory podczas otwarcia obchodów 750. rocznicy założenia Miasta, pamiątkowy medal, jubileuszowe wydanie gazety Nowiny Żorskie, pamiątki przygotowane

przez żorskich przedsiębiorców oraz najlepsze prace w konkursie „Żory za 50 lat”.

W niezwykłą muzyczną podróż przez historię Żor zabrali publiczność artyści, występujący podczas koncertu symfonicznego, będącego zwieńczeniem obchodów 750. rocznicy założenia naszego miasta. To wyjątkowe wydarzenie odbyło się 13 listopada w zupełnie odmienionej na tę okoliczność hali widowiskowo-sportowej MOSiR Żory. Wydarzenie otwarli Waldemar Socha – Prezydent Miasta Żory oraz Piotr Koszyła – Przewodniczący Rady Miasta Żory, którzy w swoich przemówieniach nawiązali do długoletniej historii Żor opartej na otwartości mieszkańców, wielokulturowości, dążeniu do ciągłego rozwoju oraz nieustępliwości w obliczu pojawiających się na przestrzeni dzieju trudności i zagrożeń. Koncert rozpoczął się od miejskiego hejnału, a po nim zgromadzeni goście mogli usłyszeć zarówno muzykę klasyczną – utwory Griega czy Handla, jak i współczesną – twórczość Louisa Armstronga, Wojciecha Kilara czy zespołu Carrantouhill. Na scenie mogliśmy podziwiać złożoną z najzdolniejszych uczniów i absolwentów Zespołu Państwowych Szkół Muzycznych w Żorach oraz zaprzyjaźnionych muzyków z Gliwic i Jastrzębia-Zdroju Młodzieżową Orkiestrę Symfoniczną prowadzoną brawurowo przez Michała Gajdę, Scholę „Cantorum Sarien-sis” pod dyrekcją Ewy Dyrdy, zespoły: Lotharsi, SAŚTAŃD i Carrantuohill oraz związanych z naszym miastem solistów: Dagmarę Świtacz, Sonię Bohosiewicz, Magdalenę Szczerbowską i Stanisława Soykę. Wydarzenie poprowadzili Katarzyna Biegun i Adam Probosz. Warstwie muzycznej towarzyszyły również niezwykle animacje, które przybliżyły publicz-

ności najważniejsze historyczne momenty, wpływające na rozwój Żor oraz to, jak dziś wygląda nasze Miasto – przygotowali je Robert Klimek i Katarzyna Truszkowska. Głównym organizatorem koncertu było Miasto Żory, a opracowaniem artystycznym i muzycznym zajęli się żorzanie – Bogdan Wita i Michał Gajda. Michał Gajda odpowiadał także za aranżacje muzyczne i przygotowanie Orkiestry Symfonicznej. Organizacja i produkcja koncertu to zasługa Agencji artystycznej CELT, a menagerem projektu był Radny Rady Miasta Żory Zbigniew Krówka. Partnerami tego przedsięwzięcia byli MUZE.ON Muzeum Miejskie w Żorach, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Żorach oraz Zespół Państwowych Szkół Muzycznych w Żorach.

Kulturę w Żorach tworzą jednak nie tylko jednorazowe wydarzenia, ale też codzienna działalność samorządowych instytucji kultury, czyli: Miejskiego Ośrodka Kultury, w którego strukturze działa m.in. kino „Na Starówce” i Muzeum Ognia, Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Ottona Sterna oraz Muzeum Miejskiego w Żorach. Każda z tych jednostek prowadzi szereg ciekawych działań, kierowanych do zróżnicowanych grup odbiorców – od dzieci i młodzieży, przez dorosłych, aż po seniorów. Dodatkowo za organizację miejskich uroczystości takich jak np. Święto Ogniove, ale też części imprez, w tym np. Jarmarku Świętecznego na Rynku odpowiada Wydział Promocji, Kultury i Sportu Urzędu Miasta Żory, który w 2022 roku dodatkowo odpowiadał za koordynację obchodów 750. rocznicy założenia Miasta Żory.

Ogromny wpływ na życie kulturalne miasta mają też mieszkańcy – artyści i propagatorzy kultury i sztuki. Bez ich aktywnego udziału nie byłibyśmy

w stanie kształtować tak barwnego i różnorodnego życia kulturalnego miasta. Doceniając wkład tych osób w rozwój Żor, w 2015 roku Prezydent Waldemar Socha ustanowił Nagrodę Kulturalną Prezydenta Miast Żory, którą otrzymują osoby najbardziej wyróżniających się w dziedzinie kultury. W 2022 roku otrzymali ją:

- w kategorii „Twórczość artystyczna” – **Gabriela Becla i Zbigniew Tomecki**,
- w kategorii „Upowszechnianie kultury” – **Maria Kożuch**,
- w kategorii „Ochrona kultury” – **Urszula Niechoj**,
- w kategorii „Młodzi twórcy” – **Barłomiej Świtacz**.

Każdego roku w Żorach odbywa się wiele ciekawych wydarzeń kulturalnych. Nie sposób wymienić wszystkich, które odbyły się w 2022 roku jednak trzeba w tym miejscu wspomnieć o tych najistotniejszych, takich jak np. Żorska Wiosna Młodości; Święto Ogniove; Festiwal Górnej Odry; Jarmark Władysławowski; Gala konkursu „Elektronika – by żyło się łatwiej”; Dzień Seniora czy Festiwal Literacki „Żar Literatury”.

Jedną z najważniejszych miejskich uroczystości jest z pewnością gala wręczenia nagród miejskich Phoenix Sariensis. Są one przyznawane w celu uhonorowania osób i instytucji najbardziej zasłużonych dla rozwoju i promocji naszego miasta. Nagrody Phoenix Sariensis 2022 otrzymali: firma produkcyjna **Gebrueder Peitz Polska Sp. z o.o.**, wybitny sędzia siatkarski **Wojciech Maroszek** oraz Miejski **Ośrodek Sportu i Rekreacji w Żorach**.

16.1

Miejska Biblioteka Publiczna

Aleksandra Zawalska-Hawel
Dyrektor Miejskiej
Biblioteki Publicznej

Żorska biblioteka to miejsce, gdzie rodzą się pasje i realizują marzenia. Ta niezwykła instytucja została powołana do życia 15 kwietnia 1946 roku. Przez wszystkie te lata jej misją było rozwijanie i zaspokajanie potrzeb oświatowych, informacyjnych i kulturalnych żorskiej społeczności. Po drodze wielokrotnie zmieniała swoją lokalizację, by w 2020 roku rozpocząć działalność w niezwykle nowoczesnej siedzibie, powstałej w budynku z bogatą historią w samym centrum naszego miasta. Nowa przestrzeń doskonale pasuje do profilu działalności Biblioteki – przyciąga swoją nowoczesnością, niebanalnymi rozwiązaniami i bogactwem możliwości. Miejska Biblioteka Publiczna im. Ottona Sterna to instytucja na najwyższym europejskim poziomie, przyjazna osobom z niepełnosprawnościami, posiadająca szeroką i konkurencyjną ofertę działalności kulturalnej i edukacyjnej o charakterze nie tylko regionalnym, ale też ponadregionalnym, a nawet międzynarodowym. Pod wodzą charyzmatycznej Dyrektorki Aleksandry Zawalskiej-Hawel instytucja ta stała się propagatorem idei uczenia się przez całe życie, a swoimi działaniami obejmuje dzieci, młodzież, pracujących,

bezrobotnych i seniorów. Promuje czytelnictwo, organizuje spotkania z ludźmi kultury i warsztaty z różnych, często zaskakujących dziedzin. Organizuje też wystawy prac artystów amatorów jak i profesjonalistów. Wszystkie te wydarzenia odbywają się bezpłatnie, m.in. dzięki bardzo skutecznemu pozyskiwaniu środków zewnętrznych. Na arenie ogólnopolskiej wielokrotnie doceniana i nagradzana była zarówno działalność Biblioteki, jak i siedziba w której tę działalność prowadzi.

O tym, jak dużą popularnością cieszy się żorska biblioteka świadczy ilość odwiedzających. W 2022 roku było to aż 290 870 odwiedzin! Równie duże wrażenie robi liczba zarejestrowanych użytkowników (posiadających kartę biblioteczną), która wyniosła aż 12.919 osób!

Rok	2022	2021
Liczba zarejestrowanych użytkowników	12.919	11.000
Liczba odwiedzin	290.870	224.917
Wydarzenia kulturalne i edukacyjne:	1.009	614
– wydarzenia stacjonarne	151	108
– on-line	64	26
– zajęcia edukacyjne (prelekcje, warsztaty itp.)	546	320
– szkolenia (lekcje) biblioteczne	248	160
Wypożyczenia zbiorów stacjonarnie	217.522	203.294
Wypożyczenia zbiorów on-line	17.182	13.405

Zbiory żorskiej biblioteki co roku są uzupełniane. W 2022 roku gromadzenie zbiorów odbywało się zgodnie z założeniami polityki gromadzenia zbiorów. W stosunku do poprzedniego roku zakup literatury pięknej dla dzieci i młodzieży zwiększono z 22% do 24% całości zakupu zbiorów, zakup literatury pięknej dla dorosłych utrzymano na poziomie 53% całości zakupu zbiorów oraz zmniejszono zakup literatury popularnonaukowej (w tym również dla dzieci i młodzieży) z 25% do 23% zakupu całości zbiorów.

Przyznane w ciągu roku dodatkowe środki na zakup nowości w ramach Programu Wieloletniego „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021-2025 Priorytet 1 Poprawa oferty bibliotek publicznych Kierunek interwencji 1.1. Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych” (59.230 zł) przyczyniły się do wzbogacenia i urozmaicenia oraz aktualizowania zasobów księgozbioru biblioteki w sposób cykliczny przez cały rok – 2 238 książek za kwotę 54 225,98 zł. (dla porównania w poprzednim roku było to 1 333 książek za kwotę 31 943,48 zł.) i 270

audiobooków za kwotę 5 004,02 zł. (w 2021 roku 237 audiobooków za kwotę 5.748,52 zł.).

Na zakup zbiorów miały również wpływ zapotrzebowania czytelników. W zakupie nowości zdecydowanie przeważała literatura piękna dla dorosłych oraz dla dzieci i młodzieży (77% zakupionych książek), której znaczną część stanowiły kontynuacje serii wydawniczych, zarówno fantasy, literatury obyczajowej oraz kryminałów i sensacji. W zakupionych nowościach wydawniczych znalazły się również felietony i eseje. Na bieżąco uzupełniano nowy kanon lektur szkolnych. Nowości z zakresu literatury popularnonaukowej i naukowej stanowiły szczególnie biografie i reportaże, publikacje dotyczące hobby i czasu wolnego np. makramy, szydełkowanie i haftowanie, projektowanie ogrodu, uprawa roślin, a także książki z zakresu mody i aranżacji wnętrz. W dalszym ciągu aktualizowano przewodniki podróźnicze po Polsce i świecie. W zakresie literatury dla dzieci i młodzieży, zarówno w literaturze beletrystycznej, jak i po-

fot. Wojciech Bęczarski

Miejska Biblioteka Publiczna im. Ottona Sterna w Żorach

pularnonaukowej, zakupiono książki o tematyce edukacji ekologicznej oraz psychologii (współczesne zagrożenia, odrzucenie rówieśnicze, inność, niepełnosprawność, nieakceptacja, samodoskonalenie, radzenie sobie ze śmiercią bliskich). Wśród nowości dla młodzieży znalazły się również książki RPG, książki fantasy, science-fiction, fantastyka oraz powieści obyczajowe. W dalszym ciągu dużą popularnością wśród nowości cieszyły się mangi i komiksy dla dzieci i młodzieży. Zakupiono również edukacyjne książki dla najmłodszych czytelników (0-3 lat) – kilkustronicowe bogato ilustrowane książki-zabawki rozwijające percepcję wzrokową i motorykę. Zgodnie z zapotrzebo-

waniem czytelników większą część zakupów zbiorów nieksiążkowych w 2022 roku stanowiły audiobooki, których tytuły w większości pokrywają się z wydaniem papierowym. Na dostęp do bazy książek elektronicznych wydano 6.476,80 zł. Książki pozyskiwano również w formie darów (od wydawców, instytucji i osób prywatnych) – otrzymano 392 książki o wartości 5.050 zł. W 2022 r. zakupiono też 63 gry planszowe o wartości 6 996,83 zł.

Ogromna ilość wydarzeń, zajęć cyklicznych i jednorazowych oraz ciekawych projektów organizowanych przez MBP w 2022 roku sprawia, że nie jesteśmy w stanie wymienić

ich wszystkich w niniejszym raporcie. Do najważniejszych zaliczyć należy projekty: Art. Bridge | Most Sztuki; Odpowiedzialny tata. Edukacja rodzicielska w bibliotece; Twoja Szansa – Twój Sukces (edycja II); Strefa Młodych. Miejsce młodzieży w bibliotece publicznej; Książka była lepsza?; Książka dla 3-latka; Odjazdowy Bibliotekarz. Największym wydarzeniem była I edycja festiwalu literackiego „Żar literatury”, który odbył się we wrześniu po hasłem „Siła bezsilnej. Literatura w świecie zmiany”. Przez 3 dni 33 znakomitych gości starało się odpowiedzieć na pytanie, czy istnieje relacja pomiędzy literaturą a zmianą społeczną. Podczas festiwalu odbyło się także seminarium dla nauczycieli pt. „Czy naprawdę trzeba się uczyć?” Wydarzenie zgromadziło ponad tysiączną publiczność.

Ponadto w 2022 roku w bibliotece mieszkańcy mogli spotkać się ze znanymi postaciami świata literatury i filmu, takimi jak: Wojciech Chmielarz, Przemysław Czapliński, Magdalena Dziedziak-Wawro, Anna Dziewit-Meller, Ałbena Grabowska, Wojciech Jagielski, Maciej Jakubowiak, Jakub Kornhauser, Ryszard Koziołek, Małgorzata Lebda, Paulina Małochleb, Anna Marchewka, Dorota Masłowska, Marek Mikołajec, Małgorzata Nocuń, Monika Ochędowska, Maciej Płaza, Tomasz Raczek, Małgorzata Rejmer, Dariusz Rosiak, Monika i Mariusz Rozmusiak, Tadeusz Sławek, Dominika Słowik, Małgorzata Starosta, Andrzej Stasiuk, Marek Sygacz, Witold Szabłowski, Patryk Szaj, Mariusz Szczygieł, Wit Szostak, Michał Śmielak, Aleksandra Wojtaszek, Oksana Zabużko i Marcin Żyła.

Wśród największych sukcesów Miejskiej Biblioteki Publicznej w 2022 roku należy wymienić organizację I edycji Festiwalu Literackiego „Żar

Literatury” z udziałem 33 gości i ponad tysiącznej publiczności; pozyskanie środków pozabudżetowych na działalność edukacyjną i kulturalną z funduszy Komisji Europejskiej oraz Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego; organizację konferencji dla bibliotekarzy „Strefa Młodych. Miejsce młodzieży w bibliotece publicznej”; organizację seminarium dla nauczycieli „Czy naprawdę trzeba się uczyć?”; udział pracowników biblioteki w szkoleniach, kursach i konferencjach zagranicznych; artykuły o żorskiej bibliotece w Poradniku Bibliotekarza nr 1/22 oraz 6/22 a także wystąpienie dyrektor biblioteki na forum międzynarodowym podczas konferencji „Occupy Library” w Bukareszcie na temat „Jak wolontariusze Europejskiego Korpusu Solidarności wspierają bibliotekę E+”.

16.2

Muzeum Miejskie

Lucjan Buchalik
Dyrektor
Muzeum Miejskiego

Misją żorskiego Muzeum Miejskiego jest pokazanie, że to właśnie w muzeum zaczyna się przygoda z nauką, a człowiek po raz pierwszy zostaje włączony w proces naukowego poznania. Muzeum Miejskie w Żorach jest miejscem, gdzie w jednym z najpiękniejszych budynków w Żorach – pochodzącej z początku XX wieku, odrestaurowanej willi Hearinga – przeszłość spotyka się z przyszłością. Spotkaniu temu towarzyszy szczególnie atmosfera, którą tworzy naukowy wymiar poznania, pozwalający na głębszą refleksję i wyważone opinie. Tutaj poznajemy historię i tradycję miejsca, w którym żyjemy. Tutaj wyruszamy w daleki świat, aby go „dotknąć” i lepiej zrozumieć.

W 2022 r. Muzeum Miejskie w Żorach zorganizowało 125 wydarzeń o charakterze naukowym, kulturalnym, a przede wszystkim edukacyjnym, w których uczestniczyło łącznie 3 498 osób. Dla porównania rok wcześniej były to odpowiednio 72 wydarzenia i 1 697 osób. W roku 2022 Muzeum odwiedziło łącznie 5 860 zwiedzających.

Największym wydarzeniem minionego roku było otrzymanie darowizny po zmarłej holenderskiej ko-

lekcjonerce Ursuli Heijs-Voorhuis (St. Agatha). Łącznie pozyskano aż 1 625 muzealiów, w tym w postaci darów 1 319, a zakupiono 284!

Największymi wydarzeniami wystawienniczymi roku były natomiast obchody 750-lecia miasta. Stworzona została wystawa pt. „Sari – Sohrau – Żory. Obrazy przeszłości z okazji 750. rocznicy założenia miasta”. Ekspozycji towarzyszył projekt edukacyjny oraz spotkania z naukowcami na temat: zabytkowych monstrancji (ks. dr Leszek Makówka Ja jestem. Zabytkowe monstrancje w kościele pw. Świętych Apostołów Filipa i Jakuba w Żorach) i ksiąg parafialnych (dr Wojciech Schäffer Księgi życia i śmierci). Muzeum zleciło też wykonanie rekonstrukcji aktu założenia miasta. Na zakończenie obchodów jubileuszu (23.02.2023) zaprezentowano ten dokument, a wykonawca dr Wojciech Schäffer wygłosił prelekcję na temat odtwarzania średnio-wiecznych dokumentów.

W 2022 roku zorganizowano cztery wystawy czasowe (Sari – Sohrau – Żory. Obrazy przeszłości, Ewa Rotter-Płóciennikowa. Malarstwo i rysunek. Retrospektywa. Wystawa sztuki, Lefoszówki. Unikatowa broń palna z kolekcji Gustawa Wilhelma, Ludzie Sahary z kolekcji Adama Rybińskiego) oraz jedną wystawę wyjazdową w Muzeum Miejskim w Rudzie Śląskiej (Sztuka Afrykańska. Forma i kolor).

W związku z agresją Federacji Rosyjskiej na Ukrainę zrezygnowano

z udziału w Kongresie Międzynarodowej Unii Nauk Antropologicznych i Etnologicznych (International Union of Anthropological and Ethnological Sciences, IUAES) w dniach 25-31 maja, który miał się odbyć w Petersburgu. Lucjan Buchalik miał być współprowadzącym panel, a prelekcje mieli także wygłosić pracownicy Muzeum. Zawieszono też bezterminowo współpracę z naukowcami rosyjskimi nad projektami: buriackim i jakuckim.

Dział Edukacji przy współpracy z Fundacją Sztuka zrealizował natomiast projekt „Ślązacy i Ukraińcy. Integracja na Górnym Śląsku”, przy finansowym wsparciu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego. Łącznie odbyło się 6 spotkań, z których skorzystało 191 uczestników.) Natomiast Anna Flaga zorganizowała akcję artystyczną pt. „Flaga dla Ukrainy, Tam dom Twój, gdzie serce Twoje”.

16.3

Miejski Ośrodek Kultury

Stanisław Ratajczyk
Dyrektor Miejskiego
Ośrodka Kultury

Do podstawowych zadań Miejskiego Ośrodka Kultury należy rozbudzenie potrzeb kulturalnych lokalnej społeczności oraz tworzenie wartości kulturalnych. W skład tej jednostki wchodzi: Dom Kultury, kino „Na Starówce”, Klub „Rebus”, Klub „Wisus”, Centrum Edukacji Regionalnej oraz świetlice w Osinach, Roju, Rowniu, Kleszczowie oraz w Roju. MOK zarządza także karuzelą „Żorzanką” oraz Muzeum Ognia.

Ważna zmiana zaszła w Domu Kultury. W 2022 roku powstała tam zewnętrzna winda dla osób z niepełnosprawnościami. Od tej pory osoby ze szczególnymi potrzebami bez żadnych przeszkód mogą brać udział

w wydarzeniach kulturalnych, koncertach, warsztatach realizowanych w głównym budynku Domu Kultury.

Rok 2022 był dla żorskiego MOK-u znacznie lepszy niż poprzednie, pandemiczne lata. Do najważniejszych wydarzeń zorganizowanych w omawianym roku należy zaliczyć:

• **Żorska Wiosna Młodości**

Po dwóch długich latach oczekiwania na koniec pandemii, rok 2022 był czasem powrotu Żorskiej Wiosny Młodości do kalendarza miejskich imprez. Była to już 43. edycja wydarzenia, którego początku sięgają 1977 roku. Z okazji 750. Urodzin Miasta Żory impreza trwała aż trzy dni!

Pierwszy dzień świętowania rozpoczął się od Szkolnej Wiosny Młodości, której odbiorcami byli najmłodsi mieszkańcy: dzieci i młodzież żorskich szkół i przedszkoli. Każda placówka wybrała swoich reprezentantów, którzy na dużej scenie mogli zaprezentować swój artystyczny talent.

Koncertową część Żorskiej Wiosny Młodości rozpoczął wywodzący się z naszego miasta, zespół rockowy Gravity Off. Następnie na scenie zaprezentował się zespół Tabu, a gwiazdą pierwszego wieczoru był duet Karaś/Rogucki. Drugi dzień największego miejskiego festiwalu rozpoczął laureat Przeglądu Żorskich Zespołów Muzycznych, czyli Pacho z porcją klasycznego hip-hopu. Następnie na scenie wystąpił legendarny Maciej Maleńczuk, a ostatnim punktem sobotniego programu był występ zespołu Afromental.

Ostatni dzień ŻWM rozpoczął kolejny laureat Przeglądu Żorskich Zespołów Muzycznych – Origin of Escape. Następnie odbył się koncert najmłodszej gwiazdy – Viki Gabor. Ostatnim artystą, który pojawił się na żorskiej scenie, był Mrozu. W Parku Cegielnia bawiły się prawdziwe tłumy. Całą imprezę poprowadzili Arkadiusz Żabka i Michał Wojaczek. Sponsorem głównym wydarzenia była firma Nifco Korea Poland.

• **Koncert pamięci Lothara Dziwokiego**

Lothar Dziwoki był muzycznym geniuszem, charyzmatycznym artystą i wybitnym pedagogiem, który został legendą naszego miasta. Choć zmarł w 2019 roku, to na stałe wpisał się w pamięć żorzan. Aby uczcić pamięć tego wielkiego artysty, MOK postanowił zorganizować dwudniowy koncertowy memoriał. Udział w wydarzeniu wzięły największe gwiazdy jazzowej sceny. Każdy z koncertów serwowanych w kinie „Na Starówce” był ponad trzygodzinną muzyczną ucztą z udziałem największych polskich gwiazd jazzu, takich jak: Michał Gasz, Ewa Uryga, Magdalena Tul, Grzegorz Wilk, Krystyna Prońko, Beata Bednarz, Michał Rudaś, Stanisław Sojka, czy Rafał Brzozowski.

• **Biały Wieczór**

Zainspirowany tradycjami francuskich miasteczek, MOK Żory kolejny raz zaprosił wszystkich mieszkańców do wspólnego stołu. „Biały wieczór z jazzowymi przyprawami” odbył się na Rynku, w formie plenerowego koncertu o wyjątkowym charakterze. Wszyscy uczestnicy ubrani w białe stroje zasiedli przy stołach ulokowanych w miejskiej przestrzeni, bogato zastawionych produktami, które sami przynieśli, a ich rozmowom towarzyszyła muzyka grana na żywo. Wystąpili: mistrz fortepianu Bogusław Kaczmar, Beata Przybytek, Justyna Rychlewska oraz Bartłomiej Świtacz. Na deser zaserwowano występ z okazji Narodowego Czytania, którego tematem przewodnim był zbiór „Ballady i romanse” Adama Mickiewicza wydany równo dwieście lat temu. Grupa teatralna Art.Buzz zainspirowana dziełem, przygotowała występ pełen scenek teatralnych, humoru i świetnej atmosfery.

• **Żorskie kamienice**

Majestatyczne, historyczne, tajemnicze – budynki przez lata wpisujące się w panoramę miasta, mijane codziennie bez zastanowienia, stały się inspiracją do działań edukacyjnych, ważnych dla rozwoju kapitału społecznego, zrozumienia charakteru miasta i jego mieszkańców. Miejski Ośrodek Kultury zaprosił uczestników projektu do wędrowki wąskimi uliczkami Starego Miasta, między żorskimi kamienicami, czterema wybranymi ścieżkami edukacyjno-warsztatowymi oraz do działań wykorzystujących: glinę (warsztaty ceramiczne), obraz (plenery malarskie), obiektyw (spacery fotograficzne) oraz drewno (lekcje techniczne), które wyzwoliły w uczestnikach pokłady kreatywności i zachęciły do aktywnego uczestnictwa w kulturze. Projekt

„Żorskie kamienice” dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury.

	2021	2022
Wydarzenia cykliczne	10	11
Imprezy cykliczne realizowane we współpracy z innymi podmiotami	10	5
Nowe oferty programowe realizowane ze środków zewnętrznych	2	1
Koncerty, wydarzenia okolicznościowe	8	11
Spektakle	5	5
Wystawy	6	12
Wydarzenia kulturalne w klubach i świetlicach, placówkach MOK	78	98

Zestawienie ilości wydarzeń organizowanych przez MOK w 2022 roku w porównaniu do 2021 roku.

	2021	2022
Wydarzenia cykliczne	10 350	23 773
Koncerty, wydarzenia okolicznościowe	100 osób (30 255 wyświetleń)	2 000
Spektakle, widowiska	1 000	1 550
Warsztaty, konkursy i inne	670	1 450
Wystawy	450	2 700
Stałe zajęcia programowe	2 527	4 366
Frekwencja - Kino na Starówce	12 154	15 214
Osoby korzystające ze świetlic i klubów MOK	17 62	24 280

Liczba osób korzystających z oferty MOK w 2022 roku w zestawieniu z rokiem 2021.

W działalności MOK-u w 2022 roku ważne miejsce zajęło wsparcie dla uchodźców z Ukrainy. Od początku rosyjskiej agresji na Ukrainę żorski MOK prowadził na terenie parku Twinpigs świetlicę/placówkę wspar-

cia dla osób, które uciekły z kraju ogarniętego wojną. Przed dwa miesiące (marzec-kwiecień) zatrudnienie znalazły tam trzy obywatelki Ukrainy. Ponadto wszystkie placówki, świetlice i kluby wchodzące w skład

Miejskiego Ośrodka Kultury przygotowały specjalną ofertę dla osób, które przyjechały do Żor z Ukrainy. W darmowym programie znalazły się między innymi takie zajęcia jak zumba, warsztaty plastyczno-manualne, zabawy taneczne, fitness dla dorosłych, zajęcia teatralne, ceramiczne, seanse dla dzieci w kinie „Na Starówce”, ćwiczenia z fizjoterapeutami, czy bezpłatna możliwość korzystania z pracowni komputerowych.

MOK był mocno zaangażowany w realizację koncertów na rzecz Ukrainy. Między innymi wraz z Towarzystwem Wspierania Twórczości Dzieci i Młodzieży BALLO i Katowicką Specjalną Strefą Ekonomiczną zorganizowano koncert „Wesołe Nutki i ich goście dla Ukrainy”. W trakcie koncertu zorganizowano zbiórkę materiałów opatrunkowych i artykułów szkolnych, które bezpośrednio trafiły do potrzebujących za wschodnią

granicą. Wraz ze Stowarzyszeniem na Rzecz Kultury „Kantata” oraz innymi partnerami zorganizowano koncert charytatywny „Wolna Ukraina”, który połączony był z licytacją i zbiórką publiczną na rzecz uchodźców. W grudniu 2022 MOK pomógł w organizacji kolejnego widowiska muzycznego, koncertu charytatywnego na rzecz ukraińskich dzieci „Razem do marzeń”.

Inną formą wsparcia dla przebywających w mieście uchodźców z Ukrainy była organizacja pikniku integracyjnego, który połączono z tradycyjnym zakończeniem sezonu Miejskiej Pasieki. Uniwersalne wartości ekologiczne stały się czynnikiem łączącym ludzi bez względu na ich pochodzenie, kulturę, język. W ramach wydarzenia odbył się szereg ciekawych warsztatów ekologicznych, rękodzielniczych i edukacyjnych.

16.4

Ochrona zabytków

Przypadająca w 2022 roku 750. rocznica założenia Żor była idealną okazją, by podkreślić rangę naszej pięknej Starówki. Żory to przecież miasto z niezwykle bogatą, choć niełatwą historią. Mimo potężnych wojennych zniszczeń w Żorach można znaleźć wiele obiektów nawiązujących do minionych czasów. Naszą wizytówką jest bez wątpienia bardzo dobrze zachowany, średniowieczny układ urbanistyczny starego miasta. W Żorach mamy 162 zabytki nierucho-

me, w tym 39 zabytków rejestrowych. W 2022 roku do rejestru zabytków pod numerem A/1047/2022 wpisano kamienicę przy ul. Szerokiej 8.

Sposobem, by Starówka ponownie zachwycała okazało się pozyskanie pożyczki rewitalizacyjnej na realizację projektu pn. „Zielona brama do przyszłości – kompleksowa rewitalizacja przestrzeni starego miasta w Żorach”. Jego realizacji rozpoczęła się w 2022 roku a zakończy w kolej-

nym roku. Efektem tego przedsięwzięcia będzie nowe oblicze Parku Staromiejskiego, Rynku i ulicy Klimka wraz z przylegającym do niej założeniem pocmentarnym.

Jednym z kluczowych działań w ramach projektu „Zielona brama do przyszłości – kompleksowa rewitalizacja przestrzeni starego miasta w Żorach” była przebudowa ul. Klimka wraz z rewitalizacją znajdującego się przy niej założenia pocmentarnego. W ramach przebudowy ul. Klimka zachowano jej historyczny przebieg, z wyraźnym wydzieleniem dwóch stref użytkowania. Granicę tych stref ustalono w miejscu odtworzenia śladu dawnych murów obronnych poprzez ceglany pas utwardzonego terenu. Górną część ulicy Klimka, tj. od strony ulicy Garncarskiej przeznaczono wyłącznie dla ruchu pieszego, z możliwością dojazdu służb porządkowych, nowożeńców, konduktu pogrzebowego i rowerzystów. Dolną część tj. od strony Męczenników Oświęcimskich, zaprojektowano jako strefę pieszo-jezdną dostępną dla ruchu pieszego, samochodowego i rowerowego. Powstały tam też miejsca parkingowe. Teren inwestycji został uzupełniony o ławki, latarnie, kosze na śmieci, podświetlany słup ogłoszeniowy oraz stojaki na rowery. Przebudowana przestrzeń została dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

W miejscu Placu Pamięci Narodowej powstał „kwartał zieleni”, a cała zieleń na ul. Klimka został uporządkowana. W sumie nasadzono tam aż 31 nowych drzew liściastych – platanów i lip. Stanowią one kontynuację szpalery drzew wzdłuż całej ulicy Klimka, a także tworzą „zielony parasol” w miejscu pomnika Pamięci Walczących o Wolną Polskę oraz przy odtworzeniu murów obronnych.

Skwer u zbiegu ogrodzenia kościoła pw. św. Filipa i Jakuba oraz zespołu pocmentarnego zaprojektowano jako strefę wypoczynkowo-dydaktyczną. Teren zielony został uporządkowany i ograniczony murkiem wykończonym panelami z cortenu, który pełni również funkcję siedziska. Wnętrze murku wypełnia dywan z trawy.

W ramach przebudowy ogrodzenia zespołu pocmentarnego, od strony kościoła został odtworzony fragment średniowiecznego muru obronnego z furtą. Mur wzbogacony został o charakterystyczne elementy dawnych fortyfikacji, takie jak blankowanie czy odcinek drewnianego chodnika. U podnoża muru znajduje się tablica edukacyjna, zawierająca informacje dotyczące średniowiecznego muru obronnego.

Ważną częścią inwestycji była też rewitalizacja założenia pocmentarnego. Celem tych działań było otwarcie starego cmentarza dla mieszkańców, jednak w duchu poszanowania tego miejsca. Odtworzono istniejące ścieżki i wykonano łączniki ścieżek bez naruszania pomników cmentarnych i istniejącej zieleni. Alejki zostały wyraźnie wydzielone od kwartałów z nagrobkami poprzez niskie barierki trawnikowe, a cały teren wzbogacił się o oświetlenie alejek i podświetlenie murów obronnych, ławki i kosze na śmieci. Koszt rewitalizacji ul. Klimka to prawie 8,4 mln zł.

Projekt pn. „Zielona brama do przyszłości – kompleksowa rewitalizacja przestrzeni starego miasta w Żorach” objął także zagospodarowanie terenu Parku Staromiejskiego przy ul. Rybnickiej, w tym przebudowę ścieżek, przebudowę i rozbudowę oświetlenia, modernizację parkowej fontanny, a właściwie jej budowę z odtworzeniem kształtu historycznej

misy uzupełnienie istniejących nasadzeń zieleni wysokiej oraz niskiej, a także nowe elementy małej architektury, takie jak: stojaki rowerowe, ławki czy kosze na śmieci.

W ramach uatrakcyjnienia przestrzeni Rynku, Miasto przebudowało też starą fontannę na nową, w formę tzw. „mokrego chodnika”. Podziemna niecka fontanny jest miejscem lokalizacji dysz. Po wschodniej stronie fontanny pojawiły się siedziska z granitowych bloków. Strumienie wodne oraz oświetlenie zostały zsynchronizowane z muzyką. W posadzce pojawiły się daty ważne dla historii Żor, których objaśnienia znalazły się obok, na filarze ukrywającym elementy techniczne fontanny.

Podczas prac nad fontanną dokonano niezwykłego odkrycia. Z gruntu zaczął wyłaniać się zarys ceglanych fundamentów. Ponieważ prace od początku prowadzone były pod nadzorem archeologicznym, przy znalezisku zaczęli pracować naukowcy. Oprócz starych murów, z ziemi zaczęły się wyłaniać także drewniane spalone belki, liczne fragmenty ceramiki, kości zwierzęce i... skórzane podeszwy butów. Archeolog Michał Bugaj, który wraz z Małgorzatą Kolasą-Andrusiak prowadził nadzór nad pracami, mógł poinformować Miejską Konserwator Zabytków Ewę Pańczyk: – Mamy ratusz! Sensacją jest nie tylko samo odnalezienie resztek ratusza, ale przede wszystkim to, gdzie je znaleziono. O tym, że na żorskim rynku stał przez kilka stuleci budynek ratusza z wieżą, który spłonął na początku XIX wieku wiadomo było od dawna, nie tylko z przekazów źródłowych, ale przede wszystkim z osiemnastowiecznej wedyty, czyli panoramy miasta autorstwa Friedricha Wenera. Na wedyucie ratusz umiejscowiony został jednak

w pobliżu zachodniej pierzei rynku, na wysokości dzisiejszej restauracji „Inowino”. Lokalizacja z grafiki mocno wryła się w świadomość nie tylko żorzan, ale i naukowców badających dzieje miasta. Właśnie tam chciał postawić nowy ratusz wiedeński architekt Karl Schwanzer, który w 1941 roku stworzył koncepcję przebudowy żorskiego rynku w celu „przywrócenia miastu prawdziwie niemieckiego ducha”. Także krakowscy naukowcy, którzy w 1997 roku przeprowadzali badania georadarowe podłoża płyty rynku, tak mocno zasugerowali się wedytą Wenera, że choć przyrzędy badawcze nie wykazały tam żadnych pozostałości po ratuszu, na mapie prezentującej wyniki badań zazaczyli „rejon zabudowy dawnego ratusza”. Nawet niedawno, w „Kalendarzu Żorskim na rok 2020”, gdy Tomasz Górecki z Muzeum Miejskiego w Żorach opisywał plan miasta z roku 1811 w artykule „Mapa za garść talarów”, ze zdziwieniem skonstatował, że „odbudowywany ratusz” zaznaczony na planie został nie tam gdzie stał (według Wenera), tylko po drugiej stronie rynku. Po pewnym czasie, autora artykułu nasza jednak refleksja. Niby dlaczego geometra Jurziczek, autor planu z 1811 roku miałby zaznaczać ratusz, tam gdzie go nie było? Zwłaszcza, że jego poprzednik, mierzniczy Biebieg, z powodu niedbalstwa przy sporządzaniu planu nie otrzymał umówionej zapłaty? W dodatku w zapisach źródłowych jest mowa tylko o rozbiórce starego ratusza i postawieniu nowego w południowej pierzei rynku, tam gdzie i dziś stoi budynek magistratu. Nie ma zaś słowa o próbie budowy ratusza na rynkowym placu, lecz po drugiej stronie. A jeżeli to nie Jurziczek, ale właśnie Werner popełnił błąd przy tworzeniu wedyty? Gdy dokładnie się przyjrzeć

grafice Wenera, można na niej dostrzec nieścisłości. Przecież dzisiejsza ulica Klimka, biegnąca z Rynku w kierunku kościoła pw. św. Filipa i Jakuba, zmierza w rzeczywistości przed główne wejście do świątyni, a nie, jak narysował Werner, w stronę środka budynku. Brak też przy kościele kaplicy Linków, która przecież wybudowana została kilkadziesiąt lat przed powstaniem weduty. Ostatecznym argumentem za tym, że także ratusz na grafice Wenera umieszczony został w złym miejscu, jest plan miasta wykonany przez wojsko pruskie w 1749 roku, a więc kilka lat przed powstaniem weduty. Zarówno, siatka ulic, jak i umiejscowienie kościoła farnego pokrywa się z planem Jurziczka z 1811 roku. Ratusz miejski na obydwu planach stoi w tym samym miejscu: po przeciwnej stronie rynku niż na weducie Wenera. Oczywiście bez przeprowadzenia badań – czy to georadarowych, czy rzeczywistych prac archeologicznych – nie można było mieć pewności, czy takie rozumowanie jest słuszne. Ewa Pańczyk – Miejska Konserwator Zabytków, informacje przekazane przez Tomasza Góreckiego na temat rzeczywistej lokalizacji miejskiego ratusza potraktowała poważnie. Stwierdziła, że najlepsze byłoby przeprowadzenie rzeczywistych prac archeologicznych. Archeolodzy prowadzący nadzór nad budową fontanny ujrzeli pozostałości po ratuszu. Od tego momentu charakter pracy archeologów nieco uległ zmianie. Można już było mówić o pracach archeologicznych, a nie o nadzorze. Prace archeologiczne trwały tak długo, jak pozwalały na to warunki atmosferyczne. W trakcie badań natknięto się nie tylko na resztki murów, ale i na kamienne fundamenty ratusza oraz przylegające do niego drewniane pozostałości po mniej-

szych budowlach. Być może były to wspomniane w dokumentach źródłowych, kramy rzeźnicze i szewskie. W kolejnych warstwach wykopalisk znaleziono bowiem liczne kości zwierzęce, sporą ilość resztek obuwia, a także bardzo dużo różnego rodzaju ceramiki, fragmenty garnków i kafli piecowych. Wśród najciekawszych znalezisk wymienić należy: głowicę buławy, ostrogę do jazdy konnej, toporek, podkowy oraz kamienną kulę niewiadomego przeznaczenia. Warto też dodać, że latem minionego roku, w trakcie prac przy ulicy Klimka, znaleziono średniowieczny grosz praski oraz halerze raciborskie. Znalezione obiekty po ich naukowym opracowaniu i konserwacji zostaną pokazane na specjalnej wystawie w Muzeum Miejskim w Żorach.

Prace związane z zabytkami nie skupiały się jednak tylko na Starówce. Największym przedsięwzięciem związanym z ochroną zabytków w 2022 roku, była trwająca renowacja Zespołu Parkowo-Pałacowego w Baranowicach. W ramach projektu pn. „W trosce o śląskie dziedzictwo – renowacja Zespołu Parkowo-Pałacowego w Żorach”, na który Miasto Żory otrzymało dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w wysokości aż 16 206 185,59 zł, w 2022 roku prowadzone były kompleksowe działania, polegające na renowacji zabytkowego pałacu z XVII wieku oraz zagospodarowaniu jego otoczenia i znajdującego się przy nim parku w stylu angielskim, z licznymi starymi drzewami i pomnikami przyrody. Inwestycja, której łączny koszt to niemal 30 milionów złotych pozwoli na uratowanie przed zniszczeniem niepowtarzalnego obiektu, stanowiącego wyjątkowy przykład archi-

tektury pałacowej na terenie Żor i tej części województwa śląskiego. Prace prowadzone były od fundamentów aż po dach, przy zachowaniu pierwotnego układu architektonicznego Pałacu. Efekty prac widoczne są zarówno na zewnątrz, gdzie odtworzono historyczne detale oraz stolarka drzwiowa i okienna, jak i w środku, gdzie m.in. zrekonstruowano pochodzące z około 1900 roku polichromie. Mieszkańcy będą mogli także wybrać się na spacer do przylegającego do pałacu parku w stylu angielskim, który również przejdzie metamorfozę. Pojawią się w nim nowe ścieżki spacerowe, mostki oraz mała architektura. Po renowacji pałac w Baranowicach ma szansę stać się jednym z ważnych ośrodków na artystycznej mapie Polski. W budynku przewidziano część z wielofunkcyjnymi salami działań artystycznych, część gastronomiczną oraz część wystawienniczą. Obiekt wraz z parkiem będzie przyciągał zarówno mieszkańców najbliższej okolicy, jak i całego Śląska. Pełna oferta pałacu przeznaczona będzie dla wszystkich mieszkańców regionu, z uwzględnieniem organizacji pozarządowych, grup artystycznych oraz środowisk biznesowych.

W 2022 roku rozpoczęły się prace w przypałacowym parku, o powierzchni ponad 8 ha, który porastają kilkadziesiątletnie drzewa, nadające temu miejscu wyjątkowy charakter. Przez lata zaniedbań ścieżki parkowe w dużej mierze porośnięte zielenią, która w ramach prac zostanie uporządkowana, a w jej miejscu powstaną nowe, oświetlone alejki, urozmaicone mostkami. W ramach inwestycji wartej 6,6 mln zł w przypałacowym parku oraz wokół pałacu powstaną ścieżki spacerowe, na wzór alejek pochodzących z połowy XIX wieku, gdy pałac był własnością rodziny

Durantów. Wówczas budynek został przebudowany na styl willi włoskiej, a otaczający go teren przekształcono w rozległy park w stylu angielskim. W ramach projektu odtworzone zostaną też zabytkowe bramy wjazdowe, a zachowane elementy małej architektury poddane zostaną renowacji. Zabytkowe studnie i poidło zostaną odremontowane, podobnie jak lodownia i komin dawnej kuźni. Na terenie całego parku pojawią się ławki, kosze na śmieci oraz stojaki na rowery. Aby przywrócić historyczny układ tego terenu, planowane jest także wyburzenie czterech budynków gospodarczych, wybudowanych w latach 70. XX wieku.

W 2022 roku odnowiona i oddana do użytku została zabytkowa kamienica mieszcząca się przy ul. Dworcowej 7 w Żorach. W sześciu wyremontowanych mieszkaniach socjalnych zamieszkają rodziny zmagające się z niepełnosprawnością. W ramach tej inwestycji przeprowadzono kompleksowy remont kamienicy wraz z zagospodarowaniem otaczającego ją terenu. Budynek został docieplony, a na zewnątrz wykonana została wyjątkowa elewacja – przywrócono mu historyczny wygląd. Wymieniono stropy, dach, stolarkę oraz wszystkie instalacje. Dobudowana została również nowa część budynku, w której powstała winda, mająca służyć przede wszystkim osobom mającym trudności z poruszaniem się.

Aż 10 nowych mieszkań socjalnych powstało w wyniku kompleksowego remontu zabytkowej kamienicy przy ul. Pszczyńskiej 9. Budynek przeszedł ogromną metamorfozę, a na jednej ze ścian powstał mural upamiętniający założenie Miasta Żory przed 750 laty. Przeprowadzony remont objął całą kamienicę wraz z jej otoczeniem. Wykonano roboty fundamentowe,

murarskie, wymieniono dach oraz drzwi i okna. Budynek został poddany termomodernizacji i termoizolacji. Wykonano remont centralnego ogrzewania, instalacji wodno-kanalizacyjnej, instalacji elektrycznej, telefonicznej, domofonowej, a także instalacji zewnętrznej kanalizacji sanitarnej i deszczowej. Na zewnątrz utwardzono teren pod miejsca postojowe oraz dojazdy i dojścia. Pojawiło się nowe ogrodzenie, a teren zielony wzbogacony został o nowe nasadzenia. Mieszkania o powierzchni od 32 m² do 59 m² zostaną przeznaczone na cele socjalne. Ścianę wyremontowanej zabytkowej kamienicy ozdobił wyjątkowy mural, zaprojektowany i wykonany przez Sebastiana Bożka – absolwenta Wydziału Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Projekt muralu jest artystyczną interpretacją różnych wątków historycznych i kulturowych kojarzących się z miastem. Motywem przewodnim jest postać księcia Władysława I Opolskiego - założyciela miasta, któremu towarzyszą dwie postaci reprezentujące epoki kluczowe dla rozwoju miasta i jego charakteru – górnik oraz mistrz cechu budowlanego.

W 2022 przeprowadzono remont zabytkowego, kamiennego portalu elewacji południowej kościoła pw. św. św. ap. Filipa i Jakuba. Portal był zdecydowanie lepiej zachowany od portalu głównego. Dodatkowo ma szereg nacięć które zostały zachowane jako świadkowie historii. Oba kamienne portale są ozdobą gotyckiego kościoła. Dodatkowo opracowano opinię konserwatorską dla przyszłych prac na i w kościele, której autorem jest prof. ISPAN Andrzej Włodarek. Przeprowadzono badania odkrywkowe w zakresie stanu zachowania elementów i pierwotnej

kolorystyki wraz z analizą materiałów we wnętrzu. Odkrywki pokazały, że część obramowań okien w prezbiterium również jest wykonana z piaskowca. Planowane są prace związane z projektem wnętrz kościoła.

O zabytki dba jednak nie tylko Miasto. Z jego wsparciem często robią to także prywatni właściciele obiektów zabytkowych na terenie Żor. W 2022 roku Miasto udzieliło im dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy czterech zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków, położonych na obszarze Miasta Żory. Udzielono następujących dotacji:

- w wysokości 30 000,00zł, na dofinansowanie remontu konserwatorskiego budynków przy ul. Szerokiej 7 i Szerokiej 7A, wpisanych do rejestru zabytków decyzją nr A/844/2021 i A/172/06 jako refundacji nakładów poniesionych w roku 2021 w zakresie rekonstrukcji stolarki i remontu elewacji obiektów;
- w wysokości 100 000,00 zł, na dofinansowanie wymiany pokrycia dachowego na dachówkę karpiówkę, wykonanie blacharek i orynnowania na budynku przy ul. Moniuszki 28D, wpisanym do gminnej ewidencji zabytków, karta nr 73;
- w wysokości 50 000,00 zł, na dofinansowanie wymiany stolarki okiennej na 1 piętrze budynku Probostwa, wpisanego do rejestru zabytków pod nr A/98/03;
- w wysokości 40 000,00zł, na dofinansowanie prac konserwatorskich portalu z piaskowca na południowej elewacji Kościoła św. Apostołów Filipa i Jakuba w Żorach, wpisanego do rejestru zabytków pod nr A/573/66.

17.

Sport i rekreacja

Sport to zdrowie – to hasło zna każdy z nas. Choć wydaje się ono pustym frazesem, to sport i rekreacja rucho- wa są jednymi z najlepszych sposobów na wartościowe spędzanie czasu wolnego, a także na integrację czy zadbanie o swoją kondycję fizyczną oraz zdrowie. Dlatego tak ważne jest tworzenie dla mieszkańców warunków do uprawiania sportu – zarówno tego w wymiarze zawodowym, jak i przede wszystkim amatorskim.

Najważniejsze miejskie obiekty sportowe to niezmiennie: Park Wodny Aquarion z basenem sportowym i strefą rekreacyjną, hala widowisko- wo-sportowa MOSiR Żory, stadion miejski MOSiR Żory z boiskiem trawiastym i trybunami, odebrany przez ŚI ZPN do rozgrywek seniorskich, pełnowymiarowe boisko piłkarskie ze sztuczną nawierzchnią przy SP nr 13 Mistrzostwa Sportowego na os. Pawlikowskiego, otwarte korty tenisowe, boisko baseballowe, kort do padła oraz kąpielisko „Śmieszek” ze świetnie wyposażoną wypożyczalnią sprzętu pływającego.

Z roku na rok władze Miasta dokładają starań, by rozwijać infrastrukturę sportowo-rekreacyjną, ponieważ jest ona ważnym czynnikiem, który sprawia, że w Żorach dobrze się mieszka. Najważniejsze działania opisano poniżej:

- Przez cały 2022 rok podejmowano kroki (m.in. projektowanie, ogłoszenie przetargów na realizację) mające na celu realizacji „Żorskiej Strefy Tenisa” projektu, który mie-

szkańcy wybrali w Żorskim Budżecie Obywatelskim 2022. Żorska Strefa Tenisa powstanie w centrum miasta obok miejskiej hali przy ul. Folwareckiej w miejscu zdemontowanego namiotu lodowiska. Projekt zakłada budowę całorocznego kompleksu trzech krytych kortów tenisowych wraz z zapleczem. Teren po lodowisku został uporządkowany pod kątem nowej inwestycji. Obecnie trwają przygotowania do pozyskania dodatkowych środków zewnętrznych, które umożliwią wyłonienie wykonawcy w 2023 roku.

- Od czerwca 2022 roku Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Żorach przejął pełne administrowanie obiektu przy ul. Wodzisławskiej 213 w dzielnicy Rój, w którym mieści się siedziba LKS Rój – wcześniejszego gospodarza pawilonu. Od września obiekt nosi nazwę Obiektu sportowo-rekreacyjnego MOSiR, a w pawilonie sportowym, głównie w sali wielofunkcyjnej prowadzone są różnego rodzaju zajęcia stałe dla dzieci, młodzieży i dorosłych, w tym m.in.: szkoła tenisa stołowego, karate, zajęcia taneczne, fitness, zajęcia sekcji kolarskiej oraz różnego rodzaju zajęcia sportowo-rekreacyjne MOSiR. Od początku istnienia obiektu tradycyjnie odbywają się tam też treningi oraz rozgrywki ligowe sekcji tenisa stołowego prowadzone przez klub LKS Rój.
- Na kąpielisku „Śmieszek” zakończono budowę drogi, uła-

twijającej dojazd do hangarów MOSiR i ZHP. W przyszłości ma ona stanowić deptak okalający cały staw Śmieszek.

- W miejskiej Hali Widowiskowo-Sportowej wykonano dwie ważne inwestycje. Dokonano wymiany starej zniszczonej nawierzchni głównej hali na nowoczesną, posiadającą wszystkie niezbędne certyfikaty do rozgrywek piłki ręcznej, siatkówki i koszykówki oraz zakupiono nowoczesne kosze najazdowe do koszykówki. Dodatkowo wykonano modernizację zaplecza sanitarnego szatni (wymiana glazury oraz natrysków w 4 szatniach zawodniczych).
- W Parku Cegielnia rozpoczęła się budowa nowoczesnej tężni solankowej w kształcie okręgu o średnicy 30 metrów i wysokości 7 metrów. Znajdzie się tam multimedialna fontanna, taras widokowy, ławki i stojaki na rowery.

Bez wątplenia najważniejszą inwestycją sportowo-rekreacyjną jest rozpoczęta jesienią 2022 roku budowa basenu w Żorach-Roju. Miasto Żory podpisało umowę z wybraną w postępowaniu przetargowym firmą KARPAT-BUD sp. z o.o. z Głogowa. Realizacja projektu pn. „Ośrodek rekreacyjny w Żorach-Roju: przestrzeń wypoczynku, rekreacji i integracji mieszkańców” będzie kosztowała 41 312 010,00 zł. Miasto Żory otrzymało na ten cel dofinansowanie w wysokości 12 364 153,34 zł, w tym 10 915 177,10 zł ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 oraz 1 448 976,24 zł z budżetu państwa. Biorąc pod uwagę najniższą ofertę uzyskaną w przetargu, Gmina Miejska Żory stara się o podnie-

sienie wartości dofinansowania na tę inwestycję łącznie do kwoty 31 001 472,74 zł. Realizowany przez Miasto Żory projekt polega na przywróceniu utraconych funkcji nieczynnemu pokopalnianemu ośrodkowi rekreacyjno-sportowemu w Żorach-Roju. Główną funkcją zrewitalizowanego obiektu będzie kąpielisko, ponadto na terenie obiektu odnowione zostaną: zespół kortów ziemnych, boisko do siatkówki plażowej wraz ze stalową trybuną zewnętrzną, zespół budynków towarzyszących oraz zieleń parkowa i leśna. Jak będzie wyglądał nowy basen? Powstanie nowoczesne kąpielisko w tradycyjnej technologii, gdzie woda uzdatniana jest chemicznie m.in. z użyciem chloru. Niecka basenowa będzie wykonana ze stali szlachetnej nierdzewnej i będzie miała powierzchnię 2 234,6 m². Znajdą się w niej m.in. dysze masujące, kula generująca fale, masażery i gejzery. Oczywiście nie zabraknie też uwielbianych przez dzieci i dorosłych zjeżdżałni wodnych! Dzieci będą mogły skorzystać także z wodnych placów zabaw. Jedną część skierowaną będzie do młodszych, a druga do starszych dzieci. Znajdą się na nich takie atrakcje jak: dysze wodne, specjalne tunele, armatki czy zamki wodne. Łączna powierzchnia wodnych placów zabaw to 1 199,4 m². Oprócz samej nowej niecki basenowej powstaną też toalety, przebieralnie i budynki techniczne. Projekt obejmuje także budowę dwóch parkingów i montaż elementów małej architektury, takich jak kosze na śmieci, ławeczki czy stojaki na rowery. Zgodnie z umową inwestycja ma zakończyć się w sierpniu 2023 roku.

Wspomnieliśmy o dużych inwestycjach rekreacyjno-sportowych, ale równie ważny jest łatwy dostęp

mieszkańców do podstawowej, małej infrastruktury w tym zakresie. Przed laty Żory należały do pionierów jeśli chodzi o tworzenie siłowni pod chmurką. Obecnie w naszym mieście jest aż 18 takich obiektów, które utrzymane są w bardzo dobrym stanie technicznym. W 2022 roku zamontowano 7 urządzeń siłowni zewnętrznej w Dzielnicy Baranowice przy ul. Parkowej. W naszym mieście nie brakuje także wielofunkcyjnych boisk, a do dyspozycji mieszkańców są m.in. 4 „Orliki”. Miejskim centrum aktywności jest jednak bez wątpienia Park Cegielnia z profesjonalnym skateparkiem, oświetlonym przez całą dobę torem rolkowym, placem zabaw, parkiem linowym oraz boiskami do gry w bule. Oferta parku wzbogaci się w 2023 roku w tężnię solankową, której budowa rozpoczęła się jesienią 2022 roku.

Duża część miejskiej infrastruktury sportowej jest zarządzana przez placówki oświatowe. To właśnie tam najmłodszy mieszkańcy naszego miasta odkrywają w sobie sportową pasję i rozwijają talenty. Z tego też powodu władze miasta nie tylko dbają o stan istniejących już obiektów, ale też starają się ciągle inwestować w nowe, tam, gdzie jest taka potrzeba. Najważniejszą inwestycją w tym zakresie realizowaną w 2022 roku była budowa nowej, pełnowymiarowej sali gimnastycznej wraz z zapleczem dla Zespołu Szkół Specjalnych. Zakończenie prac zaplanowano na 2023 rok.

Nawet najlepsza infrastruktura sportowa na nic się zda, jeśli nie będą z niej korzystali odpowiedni ludzie – pełni pasji, miłośnicy do sportu i zaangażowania. W Żorach na szczęście ich nie brakuje. W naszym mieście działa wiele klubów sportowych, pozwalających dzieciom, młodzieży i doro-

śląm rozwijać swoje sportowe pasje w przeróżnych dyscyplinach. W 2022 roku z budżetu miasta udzielono dotacji na wsparcie 30 zadań z zakresu rozwoju sportu w łącznej wartości 1 310 000 zł – o 100 tys. zł więcej niż w poprzednim roku. Skorzystało z nich 21 klubów sportowych, działające na terenie Żor.

Miasto wspiera nie tylko kluby, ale też najzdolniejszych żorskich sportowców. Dla zawodników osiągających wysokie wyniki w dyscyplinach olimpijskich przyznano w 2022 roku stypendia sportowe o łącznej wysokości 120 000 zł. Stypendia całorocznej przyznano 13 zawodnikom, startującym w dyscyplinach indywidualnych, stypendia na I półrocze 36 zawodnikom oraz stypendia na II półrocze 23 zawodnikom – spadek liczby stypendystów wynika z faktu, że baseball i softballu utraciły status dyscyplin olimpijskich.

W 2022 rok po raz kolejny ustanowiono nowy rekord liczby przyznanych Nagród Prezydenta Miasta Żory za wysokie wyniki we współzawodnictwie sportowym – tym razem otrzymało je aż 136 zawodników, trenerów i działaczy sportowych. Łączna wartość tych nagród wyniosła 90 000 zł – pula ta została podniesiona aż o 30 tys. zł w stosunku do poprzedniego roku. Wynikało to z ogromnej ilości wyróżniających się sportowców w naszym mieście i lawinowo rosnącej liczby wniosków o nagrodę. Warto wspomnieć, że wśród nagrodzonych byli m. in. zawodnicy Olimpiad Specjalnych, reprezentujący klub KOS „Koniczynka” Żory. Nagrody z rąk Prezydenta Waldemara Sochy otrzymali: Kinga Siemieniec, Jerzy Wlazło, Jakub Kaźmierczak, Maja Wyleżuch, Stanisław Gawlik oraz Jarosław Czułowski.

Mecz piłki nożnej na boisku w Baranowicach

Omawiając najważniejsze sportowe wydarzenia 2022 roku warto wspomnieć o nowej inicjatywie w żorskim środowisku futbolowym. Z inicjatywy radnych Rady Miasta Żory: **Piotra Kosztyły** – Przewodniczącego Rady Miasta, **Kamila Owczarka** – Wiceprzewodniczącego Rady Miasta, **Kazimierza Dajki** – Wiceprzewodniczącego Rady Miasta, **Mieczysława Jakubowskiego**, **Krzysztofa Mentlika** oraz **Arkadiusza Kusia** oraz przy pełnej współpracy przedstawicieli całego środowiska piłkarskiego w naszym mieście powstała w Żorach

nowa drużyna seniorów, która ma stanowić centralny klub w Żorach, z ambicjami walki o awans do 4. ligi.

Nowa drużyna została zorganizowana w ramach klubu LKS Baranowice, który z tej okazji zmienił nazwę na KS Baranowice-Żory. W sezonie 2022/2023 drużyna występuje w rozgrywkach Football Center Klasy A, grupa Rybnik. Projekt, którego głównym celem jest odbudowa znaczącej pozycji żorskiej piłki w regionie wspierają finansowo i organizacyjnie Prezydent Miasta Żory, Rada Miasta Żory oraz MOSiR Żory.

17.1 Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Żorach

Marek Utrata
 Dyrektor
 Miejskiego Ośrodka
 Sportu i Rekreacji

Niezmiennie już od ponad trzech dekad Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Żorach rozbudza wśród mieszkańców pasję do sportu i zachęca

do rekreacji ruchowej. Doskonale realizacja tych zadań została w sposób szczególny doceniona w 2022 roku – podczas uroczystej gali w kinie „Na Starówce” dyrektor **Marek Utrata** odebrał z rąk **Waldemara Sochy**, Prezydenta Miasta Żory najważniejszą miejską nagrodę Phoenix Sariansis!

MOSiR swoje zadania realizuje poprzez organizację licznych imprez sportowych i rekreacyjnych, a także

zajęć dla dzieci i młodzieży, jak również poprzez zarządzanie miejskimi obiektami sportowymi oraz współpracę z klubami, organizacjami, stowarzyszeniami, szkołami i innymi instytucjami na rzecz rozwoju sportu na terenie naszego miasta. Z zarządzanych przez MOSiR obiektów sportowych korzysta rocznie ponad 60 tysięcy osób – sportowców, uczniów oraz klientów indywidualnych. Do tego należy doliczyć ogromną rzeszę miłośników sportu, korzystających z zewnętrznej ogólnodostępnej infrastruktury sportowej, głównie Parku Cegielnia. Pracownicy tej instytucji co roku organizują też około 100 wydarzeń sportowo-rekreacyjnych.

W związku z rocznicą 750. Urodzin Miasta Żory większość imprez organizowanych przez Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Żorach była wpisana w obchody tego pięknego jubileuszu. Jedną z nich był Extreme Bike Tour – 9. Żorski Dzień Rodziny, zorganizowany pod hasłem „Świętujmy razem”. Główną atrakcją były pokazy ewolucji rowerowych DIRT JUMPING na specjalnie przygotowanej skoczni z udziałem najlepszych polskich zawodników. Dużym zainteresowaniem cieszyły się Uliczne Spektakle Teatralne BICYKL SHOW, które przybliżyły widzom historię powstania i ewolucji rowerów. Szeroki repertuar atrakcji stworzył również uczestnikom możliwość udziału w konkurencjach sportowych, ścieżkach rekreacyjnych, strefie zabaw dla dzieci, a także korzystania z rowowo-szkoleniowego toru przeszkód, symulatora samochodowego, stoisk alternatywnych, punktów wystawienniczych, gastronomicznych oraz wielu innych atrakcji.

Nową propozycją była I Żorska Konwencja Fitness – impreza poświęcona aktywności fizycznej i zdro-

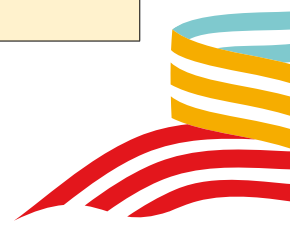
wemu trybowi życia. Głównym punktem tego wydarzenia był trening z QCZAJ'em. Daniel Kuczaj to jedna z najbardziej znanych osób na polskiej scenie fitness. Poprowadził dla żorzan trening, przybliżył temat diety i motywacji. Był również czas na zdjęcia, autografy, rozmowy, konkurs z nagrodami. Tego dnia uczestnicy mogli wziąć udział w zajęciach oraz warsztatach prowadzonych przez innych szkoleniowców z bogatym doświadczeniem i ogromną charyzmą: Zumba – Joanna Dziedzic ze Szkoły Tańca i Animacji „Tańczymy”, Grzegorz Zydek – specjalista dietetyk oraz eksperta ds. żywienia i suplementacji w sporcie, Marta Sikora – trening Animal Flow. W zajęciach udział wzięło łącznie 125 osób.

Bieganie jest obecnie jedną z najpopularniejszych form aktywności fizycznej w naszym mieście i całym kraju. Dlatego też w ofercie programowej MOSiR Żory znalazło się kilka wydarzeń promujących tę aktywność. Cykliczny charakter tych imprez daje uczestnikom od kilku lat możliwość powiększania swojej medalowej kolekcji. Każda z imprez biegowych miała odmienny charakter, odbywała się na różnorodnych dystansach, w których swoich sił próbowały rzesze amatorów i zawodowców. Do najważniejszych należały:

- IX Żorski Bieg Ogniowy – liczba uczestników 641,
- XV Żorski Bieg Uliczny – liczba uczestników 1 252,
- IV Żorski Bieg Biało-Czerwony z okazji Święta Niepodległości – liczba uczestników 219.

Pod względem ilości organizowanych imprez oraz liczebności ich uczestników rok 2022 był znacznie lepszy od poprzedniego. Dokładne dane o imprezach prezentuje poniższa tabela.

Rodzaj imprez	Ilość imprez	Liczba uczestników
Turnieje, zawody, różne formy aktywności ruchowej	22	4 133
Rozgrywki lig amatorskich	4 oferty (31 cykli)	570
Program wchodzący w skład „Akcji Zima”: – turnieje, zawody (6); – bloki sportowo-rekreacyjne dla dzieci i młodzieży (3) – zajęcia fitness (3) – forma wyjazdowa (3) – aktywność dla seniorów (4) – formy rekreacyjne tenis stołowy dla dzieci (6) – formy rekreacyjne tenis stołowy dla dorosłych (4) – festiwal Sportów Zimowych 750 Urodziny Miasta Żory (1) – ogólnorozwojowe zajęcia dla dzieci z elementami sztuk walki – bezpłatne zajęcia dla dzieci – stała grupa osób	31	1 128
Program wchodzący w skład „Akcja Lato”: – Turnieje, zawody (9) – Fitenss/Rekreacja/ (9) – forma wyjazdowa (1) – Festyn/spotkania plenerowe (3) – Warsztaty szkoleniowe – Extreme City, tenis ziemny (3) – Aktywność w Dzielnicach (2)	27	2 401
Zajęcia w formach szkółek, warsztatów, sekcji	4 oferty (126)	49
Zaangażowanie MOSiR podczas imprez i wydarzeń sportowych organizowanych na terenie miasta przez inne instytucje, stowarzyszenia – pomoc techniczna, organizacyjna, reklamowa, udostępnienie obiektów MOSiR Żory * liczba uczestników szacunkowa	12	ok. 3 000
Łącznie:		11 280
Pomoc MOSiR przy organizacji innych inicjatyw - wsparcie w postaci ufundowania nagród dla podmiotów organizujących imprezy na terenie miasta	9	

18.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Wśród licznych atutów organizacji pozarządowych najważniejszymi wydają się dwa – wywodzą się one ze społeczeństwa i sprawy ważne dla „zwykłych” ludzi są bliskie także NGO-som, a ponadto nie są one tak sformalizowane jak np. struktury samorządowe czy państwowe, co pozwala im na szybkie, spontaniczne działanie. Te zalety w sposób szczególny wyeksponował wybuch wojny w Ukrainie, kiedy to właśnie organizacje pozarządowe jako pierwsze ruszyły z pomocą dla uchodźców, uciekających z ogarniętego walkami kraju. Działania wolontariuszy zostały następnie uzupełnione przez działania realizowane przez samorządy, dzięki czemu w naszym mieście i całym kraju zorganizowano bezprecedensową w swoich wymiarze akcję wsparcia dla naszych braci ze wschodu.

Działania związane ze wsparciem dla Ukrainy to tylko jeden z przykładów tego, jak duże znaczenie dla funkcjonowania i rozwoju miasta ma aktywność i zaangażowanie żorskiej społeczności w to, co dzieje się w naszym mieście. Wobec tego zaangażowania władze miasta nie pozostają obojętne. Wręcz przeciwnie, starają się stwarzać dla aktywnych mieszkańców takie możliwości, aby odpowiednio wykorzystać ich potencjał dla wspólnego dobra i pozwolić na zaangażowanie się w różnych dziedzinach życia społecznego oraz udział w procesach decyzyjnych.

Jedną z najbardziej widocznych form uczestnictwa mieszkańców w życiu

miasta jest zaangażowanie się w licznych, działających w Żorach stowarzyszeniach i organizacjach. Są one wspierane przez Żorskie Centrum Organizacji Pozarządowych. Według stanu na 31 grudnia 2022 r. na terenie Żor aktywnie działało:

- 95 stowarzyszeń zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Sądowym, podlegających nadzorowi Prezydenta Miasta Żory (o 3 mniej niż przed rokiem),
- 20 stowarzyszeń zwykłych (o 4 więcej niż przed rokiem),
- 8 uczniowskich klubów sportowych (o 2 mniej niż przed rokiem),
- 25 klubów sportowych działających w formie stowarzyszenia, których statuty nie przewidują prowadzenia działalności gospodarczej (liczba bez zmian),
- 6 stowarzyszeń rejestrowych kultury fizycznej, pozostających pod nadzorem Prezydenta Miasta Żory (liczba bez zmian),
- 17 fundacji (o 2 więcej niż przed rokiem).

Organizacje pozarządowe działające na terenie Żor, w 2022 roku korzystały ze wsparcia finansowego Miasta, realizując dla niego różne zadania publiczne. Na realizację tych zadań przeznaczono w budżecie miasta środki w łącznej wysokości 810 tys. zł oraz środki pochodzące z budżetu państwa na realizację nieodpłatnej pomocy prawnej, świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej w wysokości 126 060,00 zł. Podstawowym

trybem zlecenia realizacji zadań publicznych organizacjom były otwarte konkursy ofert. W 2022 roku przeprowadzono 12 takich konkursów, na które wpłynęło w sumie 60 ofert. W wyniku ich rozstrzygnięcia przyznano dotacje na realizację 31 zadań na łączną kwotę 679 451,00 zł. Ostatecznie zrealizowano 29 zadań na kwotę 658 451,00 zł, gdyż dwie organizacje zrezygnowały z realizacji zadań. W trybie z pominięciem otwartego konkursu ofert wpłynęło 31 ofert z czego 8 ofert wycofały same orga-

nizacje i ostatecznie rozpatrzone 23 oferty na łączną kwotę wnioskowanych dotacji w wysokości 159 754,00 zł. W wyniku przeprowadzonej procedury za celową uznano realizację 18 projektów i zawarto umowy z oferentami na łączną kwotę 124 894 zł. Z możliwości złożenia wniosku o realizację zadania publicznego z własnej inicjatywy nie skorzystała żadna organizacja. Organizacje nie skorzystały również z formy współpracy jaką jest inicjatywa lokalna.

Wykaz dotacji przyznanych na 2022 rok

Lp.	Nazwa organizacji	Nazwa zadania	Przyznana kwota dotacji
1 Otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych w roku 2022			
Zadania w zakresie prowadzenia punktów nieodpłatnej pomocy prawnej, świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej na terenie miasta Żory			
1) punkt nr 2 przeznaczony na udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej wraz z realizacją zadań z zakresu edukacji prawnej, a także prowadzenie nieodpłatnej mediacji			
1.	Stowarzyszenie Na Rzecz Poradnictwa Obywatelskiego „DOGMA”	Prowadzenie punktu nieodpłatnej pomocy prawnej wraz z realizacją zadań z zakresu edukacji prawnej, a także nieodpłatnej mediacji, w 2022 roku w Żorach	63 030,00 zł
2) punkt nr 3 przeznaczony na świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego wraz z realizacją zadań z zakresu edukacji prawnej, a także prowadzenie nieodpłatnej mediacji			
2.	Stowarzyszenie Na Rzecz Poradnictwa Obywatelskiego „DOGMA”	Prowadzenie punktu nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego wraz z realizacją zadań z zakresu edukacji prawnej, a także nieodpłatnej mediacji, w 2022 roku w Żorach	63 030,00 zł

2 Otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych w roku 2022

Zadanie w zakresie działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami, których adresatami są mieszkańcy Żr

1) Wspieranie działań zapobiegających wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych intelektualnie po 25 roku życia, szczególnie o charakterze terapeutycznym i rehabilitacyjnym

1.	Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną Koło w Żorach	Bardzo Istotne Ogniwko w Systemie - Placówka 25+ dla osób z głęboką niepełnosprawnością. Świetlica Rewalidacyjno Rehabilitacyjna	145 000,00 zł
----	--	--	---------------

5 Otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych w roku 2022

Zadania w zakresie ochrony i promocji zdrowia

a) „Realizowanie zajęć wspierających osoby po przebytych chorobach onkologicznych”

1.	Stowarzyszenie „Amazonki”	Zdrowy nawyk -- zdrowe piersi	11 000,00 zł
----	---------------------------	-------------------------------	--------------

d) „Organizowanie różnych form spędzania czasu wolnego dzieci i młodzieży w okresie wolnym od nauki szkolnej, mających na celu kształtowanie nawyków dbania o zdrowie”

2.	Pracownia Wolnej Edukacji	Smyki dbają o zdrowe nawyki – ferie zimowe w Żorach	6 450,00 zł
----	---------------------------	---	-------------

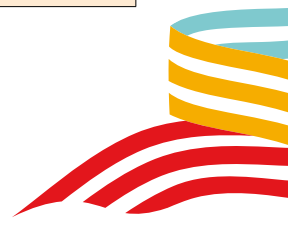
6 Otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych w roku 2022

Zadania w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego

1a) „Realizowanie przedsięwzięć kulturalnych popularyzujących tradycję i dziedzictwo kulturowe Żor, w tym wiedzę o zabytkach”

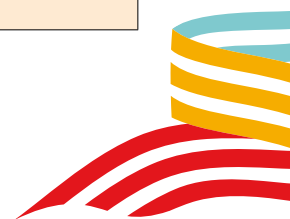
1.	Fundacja „Generator Kultury”	Realizacja filmu dokumentalnego „Wielki Piątek”	15.000,00 zł
2.	Żorskie Stowarzyszenie Edukacyjno – Kulturalne	„Chcę znać swoje dziedzictwo” cykl konkursów, warsztatów i wydarzeń regionalnych 2022 r.	15.050,00 zł

1b) „Wspieranie edukacji kulturalnej i działań artystycznych oraz upowszechniania wiedzy			
3.	Żorskie Towarzystwo Kulturalne "Kontrapunkt"	ART DIALOGI	6.000,00 zł
1c) „Integrowanie społeczno – kulturalne mieszkańców miasta poprzez organizowanie festiwali, przeglądów, konkursów, koncertów, festynów, przedstawień i innych imprez kulturalnych, mających na celu zagospodarowanie czasu wolnego mieszkańcom miasta”			
4.	Stowarzyszenie Formacja Taneczna „Reaktywacja Żory”	IX Ogólnopolski Festiwal Tańca Dzieci i Młodzieży „Dzieci dzieciom-bez barier”	21.050,00 zł
5.	Towarzystwo Wspierania Twórczości Dzieci i Młodzieży Ballo	Roztańczone Żory	16.300,00 zł
6.	Fundacja Sztuka	Festiwal Fotografii PLENER 2022 edycja XII #PRZEŁOM	24.500,00 zł
7.	Stowarzyszenie Operetka Wrocławska	Lata 20., lata 30. na WYNOS!	15.000,00 zł
8.	Stowarzyszenie Przyjaciół Rogoźnej	Zolyty-teatr po śląsku	3.750,00 zł
1d) „Prezentowanie dorobku kultury oraz osiągnięć żorskich twórców i środowisk artystycznych w kraju i za granicą, w szczególności poprzez uczestnictwo w festiwalach, przeglądach, konkursach, wystawach, plenerach i innych przedsięwzięciach kulturalnych”			
9.	Towarzystwo Wspierania Twórczości Dzieci i Młodzieży Ballo	Tunder Fesztivall – Sopron Węgr	6.000,00 zł
7 Otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych w roku 2022			
Zadania w zakresie podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej			
1a) „Wspieranie programów dotyczących edukacji obywatelskiej, samorządowej lub patriotycznej szczególnie upamiętniającej ważne dla miasta, regionu i kraju wydarzenia”			
1.	Związek Harcerstwa Polskiego Chorągiew Śląska Hufiec Żory	Całym życiem	10.000,00 zł
2.	Żorskie Stowarzyszenie Edukacyjno – Kulturalne Stowarzyszenie	Patriotyzm na co dzień i od święta VIII edycja – wiosna, VIII edycja – jesień	15.000,00 zł

8 Otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych w roku 2022			
Zadania w zakresie edukacji, oświaty i wychowania			
1a) „Realizowanie przedsięwzięć edukacyjnych popularyzujących wiedzę o mieście i regionie”			
1.	Żorskie Stowarzyszenie Edukacyjno - Kulturalne	"Jesteśmy stąd" cykl warsztatów i wydarzeń regionalnych 2022r.	9.250,00 zł
1b) „Realizowanie różnych form zajęć edukacyjnych rozwijających zainteresowania mieszkańców Żor”			
2.	Stowarzyszenie Na Rzecz Kultury KANTATA	Warsztaty kajakowe dla młodzieży żorskich szkół – Animator Turystyki Kajakowej	6.150,00 zł
3.	ZHP Chorągiew Śląska Hufiec Żory im. hm. W. Drobrego	Pokaż co potrafisz	13.000,00 zł
4.	Stowarzyszenie Przyjaciół Rogoźnej	Twórcze spotkania w Galerii u Michalików	3.000,00 zł
5.	Stowarzyszenie Formacja Taneczna „REAKTYWACJA ŻORY”	Warsztaty taneczne z Martą Czyż	15.236,00 zł
9 Otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych w roku 2022			
Zadania w zakresie wspierania i upowszechniania kultury fizycznej			
1a) „Organizowanie na terenie miasta otwartych dla mieszkańców imprez sportowych, sportowo-rekreacyjnych i widowisk sportowych”			
1.	Klub Sportowy „ROSZARDA” Żory	Gens una sumus	10.000,00 zł
2.	Baseballowy Uczniowski Klub Sportowy „Gepardy” Żory	Halowy Turniej Baseballowy Żory Cup 2022	9.200,00 zł
3.	Fundacja AWIZO Akademia Wspierania Inicjatyw Zaangażowania Obywatelskiego	Bieg z przeszkodami dla dzieci „Commandosik” oraz rodzin „Commando Family”	10.180,00 zł
4.	Ludowy Klub Sportowy Baranowice	Organizacja Turnieju Piłki Nożnej o Puchar Prezesa LKS Baranowice dla dzieci w wieku szkolnym	5.625,00 zł

5.	Klub Sportowy Kleszczów	XII Turniej piłki nożnej im. Darka Budnioka dla dzieci, młodzieży i dorosłych	22.900,00 zł
10 Otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych w roku 2022			
Zadania w zakresie działalności na rzecz osób z niepełnosprawnościami			
1c) „Zorganizowanie wydarzeń sportowych i sportowo-rekreacyjnych upamiętniających 750 rocznicę założenia miasta Żory”			
1.	Oddział Regionalny Olimpiady Specjalne Polska - Śląskie	Rozwiń skrzydła!	10.000,00 zł
11 Otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych w roku 2022			
Zadania w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym			
a) Zorganizowanie całorocznych, integracyjnych zajęć dla dzieci i młodzieży ze środowisk zagrożonych patologią, w tym wypoczynku letniego w formie kolonii lub obozów terapeutycznych dla dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych			
1.	Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Młodzieży „Po Prostu Partner”	Zorganizowanie całorocznych, integracyjnych zajęć dla dzieci i młodzieży ze środowisk zagrożonych patologią, w tym wypoczynku letniego w formie kolonii lub obozów terapeutycznych dla dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych.	89.470,00 zł
c) Organizowanie dodatkowych, pozalekcyjnych zajęć sportowo-rekreacyjnych dla dzieci i młodzieży z elementami informacyjno-edukacyjnymi oraz zagospodarowanie czasu wolnego zorientowanego na progres społeczny i profilaktykę uzależnień			
2.	Klub Sztuk Walki Shogun Żory	Sztuki walki sposobem na aktywny styl życia	19.400,00 zł
d) Prowadzenie działań edukacyjnych kierowanych do różnych grup docelowych na temat zagrożeń wynikających z używania środków psychoaktywnych (narkotyków, dopalaczy itp.)			
3.	Fundacja Centrum Działań Profilaktycznych	Rekomendowany Program Profilaktyczny Unplugged ze wsparciem psychologicznym trwającym przez cały czas trwania projektu	10.000,00 zł

12 Otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych w roku 2022			
1. Zadania w zakresie działalności na rzecz integracji cudzoziemców			
1a) Wspieranie imigrantów w zakresie integracji, informacji i nauki języka polskiego.			
1.	Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom	Bez granic	9 880,00 zł
Dotacje przyznane na podstawie art.19a ust 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie – tryb uproszczony			
1.	Kurkowe Bractwo Strzeleckie w Żorach	Otwarte Zawody Strzeleckie z okazji 750 – lecia Miasta Żory	9.800,00 zł
2.	Żorskim Towarzystwem Kulturalnym „KONTRAPUNKT”	Świet(l)Ne malowanie	4.600,00 zł
3.	Związek Harcerstwa Polskiego Chorągiew Śląska Hufiec Żory	Drogowskaz do kompetencji	8.450,00 zł
4.	Związek Harcerstwa Polskiego Chorągiew Śląska Hufiec Żory	Z przeszłością pod ręką w przyszłość	6.350,00 zł
5.	Stowarzyszenie Na Rzecz Kultury KANTAT	„Warsztaty i wyścigi kajakowe na dystansie 750 m dla ukraińskiej młodzieży żorskich szkół, wpisujące się w obchody 750. Urodziny Miasta Żory”	4.500,00 zł
6.	Klub Sztuk Walki SHOGUN ŻORY	Otwarte Seminarium Karate Kyokushin	3.000,00 zł
7.	Klub Sztuk Walki SHOGUN ŻORY	Turniej Karate Kyokushin „SARI CUP” z okazji 750 – lecia Miasta Żory	10.000,00 zł
8.	Żorskie Stowarzyszenie Kulturalne „KONTRAPUNKT”	Letnia Burza Mózgów	7.700,00 zł
9.	Kurkowe Bractwo Strzeleckie w Żorach	Otwarte zawody strzeleckie z okazji stu lat powrotu miasta Żory do macierzy	10.000,00 zł
10.	Ochotnicza Straż Pożarna w Żorach	„Zdrowi bo aktywni” - letni obóz wypoczynkowo - edukacyjny 2022	10.000,00 zł

11.	Parafia św. Brata Alberta Żory Kleszczówka	„Ewangelia rodziny” – festyn rodzinny u św. Brata Alberta w Żorach - Kleszczówce	7.940,00 zł
12.	Stowarzyszenie Przyjaciół Rogoźnej	Od dźwięku i ruchu – do słów i pisania	2.250,00 zł
13.	Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom w Żorach	Z zumbą do zdrowia	4.500,00 zł
14.	Fundacja Pracownia Wolnej Edukacji	„Wędrujemy. Dziedzictwo Żor i Śląska poznajemy”	9.804,00 zł
15.	Rzymskokatolicka Parafia Świętych Filipa i Jakuba w Żorach	„X Jarmark Św. Ap. Filipa i Jakuba”	10.000,00 zł
16.	Rzymskokatolicka Parafia pod wezwaniem Matki Boskiej Częstochowskiej w Żorach	Koncert adwentowy pt. KONCERT ŚWIATŁA	10.000,00 zł
17.	Stowarzyszenie Przyjaciele Rajskiej Szkoły	Z Roju do Koszęcina	2.750,00 zł
18.	Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom w Żorach	Kolędnicy – powrót do tradycji	3.250,00 zł

Ważnymi formami współpracy społeczności lokalnej z samorządem jest działalność Żorskiej Rady Seniorów oraz Młodzieżowej Rady Miasta Żory, a także Rad i Zarządów Dzielnic.

Mieszkańcy Żor mogą też decydować o realizowanych w mieście inwestycjach poprzez udział w budżecie partycypacyjnym w dzielnicach i Żorskim Budżecie Obywatelskim, o którym piszemy szerzej w rozdziale 4.1.

Warto wspomnieć jeszcze, że w 2022 r. został powołany do życia Zespół Doradczo-Inicjujący ds. Dialogu Międzykulturowego. Do jego zakresu działania należy:

- wyrażanie opinii w sprawach dotyczących spraw cudzoziemców, mniejszości narodowych i etnicznych,
- inicjowanie i wspieranie działań w zakresie dialogu międzykulturowego,

- proponowanie działań w zakresie integracji społecznej cudzoziemców,
- inicjowanie działań na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych,
- proponowanie inicjatyw przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu, dyskryminacji i ksenofobii.

18.1

Żorskie Centrum Organizacji Pozarządowych

Adam Grześkiewicz
Dyrektor ŻCOP

Już od 15 lat Żorskie Centrum Organizacji Pozarządowych (ŻCOP) zajmuje się szeroko rozumianym wsparciem dla stowarzyszeń, fundacji, klubów sportowych, ochotniczych straży pożarnych czy spółdzielni socjalnych, działających na terenie naszego miasta. Jubileusz 15-lecia ŻCOP świętowano podczas „Pikniku z NGO”, który 27 sierpnia 2022 roku odbył się przed budynkiem odrestaurowanego Dworca Kolejowego w Żorach. „Piknik z NGO” był okazją, by uczcić 15 lat działalności ŻCOP, ale też lepiej poznać żorskie organizacje pozarządowe.

Żorskie Centrum Organizacji Pozarządowych udziela wsparcia NGO-som na wiele sposobów, min. udostępnia im adres do korespondencji, pomieszczenia biurowe i szkoleniowe. Z zaplecza lokalowego ŻCOP w ciągu roku skorzystało aż 71 organizacji. Dodatkowo dla 10 zespołów muzycznych udostępniono pomieszczenia piwnicznej na próby – w ramach udzielonego wsparcia zespoły te założyły stowarzyszenie „Żorskie Stowarzyszenie Muzyków Niezależnych”. Organizacje korzystają też z zaplecza technicznego ŻCOP (rzutniki, ekran, drukowanie materiałów, laminowanie dokumentów).

Ogromną cześć działalności ŻCOP w 2022 roku stanowiło udzielanie wsparcia dla uchodźców z objętej wojną Ukrainy. Już w pierwszych dniach wojny w siedzibie ŻCOP utworzono punkt pomocy charytatywnej, do którego mieszkańcy naszego miasta przynosili dary. Do pomocy zgłosiło się ok. 300 wolontariuszy, którzy: dostarczali odzież, żywność, środki higieny i czystości oraz środki medyczne, a także pomagali sortować, pakować i dostarczać dary do potrzebujących. Dary trafiły m.in. do magazynu rezerw w Lublińcu oraz do uchodźców z Ukrainy na terenie naszego miasta – w Twinpigs oraz ośrodku MOSiR w Żorach-Roju, ale także w mieszkaniach osób fizycznych. Jako baza noclegowa dla uchodźców udostępniony został też będący w zasobach ŻCOP obiekt w Żorach-Baranowicach, przy ul. Pukowca 8.

Od 30 marca do 30 czerwca ŻCOP we współpracy ze Stowarzyszeniem „NOVARE” prowadził przy ul. Moniuszki 6 punkt wsparcia charytatywnego „DAR” dla uchodźców z Ukrainy. Punkt był otwarty w poniedziałki, środy i piątki w godzinach 15:00-19:00 oraz we wtorki, czwartki i soboty w godzinach 10:00-14:00.

Żorskie Centrum Organizacji Pozarządowych każdego roku podejmuje działania, by pozyskać środki zewnętrzne dla działających w naszym mieście organizacji pozarządowych. W 2022 roku były to w większości środki unijne, w ramach projektów realizowanych przez ŻCOP. Dodat-

kowo prowadzone było poradnictwo kluczowe oraz biznesowe dla organizacji, dzięki czemu były one w stanie samodzielnie pozyskać środki zewnętrzne: z budżetu Gminy Miejskiej Żory, z Funduszu Inicjatyw Obywatelskich oraz z innych źródeł.

Żorskie Centrum Organizacji Pozarządowych wspiera podmioty ekonomii społecznej i osoby narażone na wykluczenie społeczne w ramach projektu pn. „Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej Obszaru Rybnickiego”, w którym jest parterem. Projekt realizowany jest do 31.12.2023 r., kwota dofinansowania ŻCOP wynosi: 689 602,01 zł, wkład własny: 42 600,00 zł. Łączne dofinansowanie projektu: 11 400 693,21 zł. Główne działania w ramach tego projektu to usługi wsparcia powstawania nowych przedsiębiorstw społecznych i funkcjonowania już istniejących, takie jak: doradztwo ogólne, doradztwo biznesowe, usługi animacyjne, doradztwo prawne, osobowe, księgowo. W ramach projektu przyznawane są dotacje, wsparcie pomostowe na rozwój i funkcjonowanie przedsiębiorstw społecznych (PS). W wyniku naboru ciągłego na dotacje dla PS przeprowadzonego w 2022 r. przez ŻCOP, w partnerstwie z CRIS przyznano dotacje i wsparcie pomostowe 2 podmiotom z terenu Żor (stowarzyszeniu i fundacji). Dzięki wsparciu utworzono 8 miejsc pracy dla osób narażonych na wykluczenie społeczne/wykluczonym społecznie. Łączna kwota dotacji: 264 tys zł. Każde nowopowstające przedsiębiorstwo społeczne otrzymało też wsparcie szkoleniowo-doradcze w wymiarze 30 godzin (z zakresu: prawo pracy w PS, funkcjonowanie PS, budowanie zespołu w PS).

W 2022 r. w ramach projektu realizowane było wsparcie rozwoju ekonomii społecznej oraz wsparcie dla

osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym, którym objętych zostało 69 podmiotów ekonomii społecznej i 284 osoby. W ramach projektu zostały utworzone 2 podmioty ekonomii społecznej. Wsparcie w ramach projektu realizowano poprzez:

- doradztwo ogólne (bieżące): – 148 h. Obejmowało ono m. in. informowanie na temat zasad zawiązywania i rejestracji stowarzyszeń, fundacji, klubów sportowych, pomoc przy sporządzaniu pism, umów, pomoc przy rozliczaniu projektów, pisaniu sprawozdań merytoryczno – finansowych, pomoc przy pisaniu statutów i regulaminów wewnętrznych organizacji.
- doradztwo biznesowe – 146 h. Obejmowało ono m.in. obszary: opracowanie modelu biznesowego – koncepcji na działalność, wsparcie w zakresie analizy finansowej planowanego przedsięwzięcia, stworzenie biznes planu, doradztwo w zakresie pozyskiwania stałych partnerów biznesowych.
- doradztwo specjalistyczne (księgowo, osobowe, prawne): – 174,5 h.
- spotkania animacyjne – 168 h, dla wsparcia organizacji w zakresie nawiązywania współpracy między nimi, instytucjami rynku pracy i pomocy społecznej oraz podmiotami z otoczenia biznesu. W ramach projektu wsparcie uzyskało: 60 podmiotów ekonomii społecznej i 189 osób (przedstawiciele podmiotów ekonomii społecznej i osoby wykluczone lub narażone na wykluczenie społeczne).
- spotkania edukacyjne – 95 h Obejmowało ono m.in. obszary: oferta OWES, zasady prowadzenia działalności gospodarczej, pozyskiwanie instrumentów zwrotnych, zasady uruchamiania przedsiębiorstw spo-

łecznych, promowanie przykładów dobrze prosperujących PES, partnerów PES, możliwe do pozyskania środki na rozwój PS i PES, zawiązywanie i rozwój partnerstw, siedzi współpracy lokalnych podmiotów.

ŻCOP w 2022 roku zorganizował też 5 szkoleń dla 60 osób z zakresu:

- „Sprawozdawczość finansowa w organizacjach pozarządowych” dla przedstawicieli podmiotów ekonomii społecznej (10 osób),
- „Zakładanie i funkcjonowanie spółdzielni socjalnych” (10 osób),
- „Profesjonalna grafika dla każdego przy wykorzystaniu bezpłatnego narzędzia Canva” (10 osób),
- Trening Umiejętności Społecznych – szkolenia przygotowujące do prowadzenia zajęć z dziećmi i młodzieżą” (10 osób),
- „Kurs na wychowawcę wycieczek” (20 osób).

W ramach projektu przekazano pakiety na promocję i szkolenia w wysokości po 3 tys zł. dla 3 PES.

Żorskie Centrum Organizacji Pozarządowych w lutym 2022 roku zakończyło realizację ważnego projektu pn.: „Kolej na zmianę! – kompleksowe działania na rzecz mieszkańców obszarów rewitalizowanych”, który skierowany był do mieszkańców miasta Żory zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, zamieszkujących tereny rewitalizowane miasta i zakładał rozwiązywanie problemów wysokiego poziomu bezrobocia, trudnej sytuacji kobiet na rynku pracy, natężenia bezrobocia wśród grup w wieku 18-24 lata oraz powyżej 55 r. ż, niskiego poziomu wykształcenia wśród osób dorosłych i niskiej świadomości społecznej dot. kształcenia przez całe życie. W ramach projektu w styczniu i lutym w 2022 roku odbyła się jedna Inicjatywa Lokalna

tj. „Refleks Nordic Walking”. W styczniu odbyły się dwa spotkania teoretyczne, na których zgłębiano tajniki refleksologii i jej wpływu na zdrowie i organizm człowieka oraz dwa spotkania praktyczne. Następnie odbył się marsz na orientację z wykorzystaniem technik nordic walking w Parku Piaskownia i okolicach. Łączna kwota wydatkowana w styczniu i w lutym 2022 roku na Pakiet Inicjatywa Lokalna w ramach projektu to: 3 150,01 zł

W ramach Pakiet Lider odbyły się następujące inicjatywy:

- „Bliżej natury” – w ramach tego pakietu liderka wzięła udział w szkoleniu z masażu Aroma Touch, a następnie zaplanowano dwa spotkania warsztatowe podczas których wiedzę swą miała przekazać lokalnej społeczności.
- „Hej dziewczyno złap za dźwięk” – w okresie rozliczeniowym odbyły się dwa spotkania podczas których liderka przeprowadziła zajęcia umuzykalniające.

Łączna kwota wydatkowana w styczniu i w lutym 2022 roku na Pakiet Lider w ramach projektu to: 1 500,00 zł.

W ramach projektu odbyły się też imprezy integrujące społeczność lokalną: 750 łap i łapek na 750-lecie Miasta Żory, bal karnawałowy dla dzieci, odjazdowe ferie oraz warsztaty integracyjne dla dzieci i rodziców, a także zajęcia sportowo-rekreacyjne w okresie ferii zimowych: Ferie z Baseballlem, Chwyć za Frisbee, Tenis stołowy dla każdego oraz Nordic Walking.

Projekt zakładał również utworzenie Ogrodu Społecznego na Piaskowni, które będzie miejscem wspólnej przestrzeni publicznej stworzonym przez mieszkańców, w którym odbywać się będą działania animacyjne

i sportowo-rekreacyjne. Na utworzenie ogrodu, zakup sprzętu i roślin oraz renowację wiaty znajdującej się na tym terenie w 2022 roku wydano 2 712,80 zł.

W ramach punktu informacyjno-konsultacyjnego w 2022 osoby wykluczone społecznie skorzystały z 6 godzin doradztwa zawodowego i 8 godzin doradztwa prawnego. Wsparciem w projekcie przez cały okres realizacji zadania objęto łącznie 215 osób (w tym 121 kobiet i 94 mężczyzn) zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy, uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, zdobywających kwalifikacje, pracujących (łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek) po opuszczeniu programu: 60 osób (w tym 38 kobiet i 22 mężczyzn). Podsumowując w 2022 roku na wszystkie działania przewidziane w projekcie „Kolej na zmianę! – kompleksowe działania na rzecz mieszkańców obszarów rewitalizowanych” łącznie wydano 76 321,18 zł.

Od połowy 2022 roku w budynku Dworca Kolejowego w Żorach przy ul. Dworcowej 35 w ramach ŻCOP zaczęło działać Centrum Aktywności Lokalnej (CAL). Jego celem jest aktywizowanie społeczności lokalnych, tworzenie poczucia przynależności do danego miejsca i lokalnej grupy, uruchamianie na nowo zbiorowych strategii pomagania ludziom w pomaganiu sobie samym. W ramach CAL w 2022 roku zorganizowano:

- Bal jesienny z okazji święta dyni gr. starsza – uczestniczyło 24 os.
- Bal jesienny z okazji święta dyni gr. młodsza – uczestniczyło 19 os.
- Komputerowa analiza pielęgnacji cery zajęcia dla kobiet – uczestni-

czyło 12 os.

- Wellness- analiza składu masy ciała – zajęcia dla kobiet – uczestniczyło 15 os.
- Warsztaty taneczne dla dzieci – uczestniczyło 15 os.
- Mikołajki impreza dla dzieci i rodziców – uczestniczyło ok. 70 os.
- Pokazowa lekcja gry na pianinie – uczestniczyło 5 os.

Kolejną istotną częścią działalności ŻCOP było wsparcie w imieniu Miasta działalności Ochotniczych Straży Pożarnych z terenu Żor. Na tę pomoc składa: zakupienie sprzętu koniecznego dla prawidłowego funkcjonowania OSP, opłacenie badań lekarskich i ubezpieczenia NNW dla strażaków-ochotników, ubezpieczenie wozów strażackich i opłacenie ich przeglądów, remontów, a także paliwa do nich oraz finansowanie bieżącej działalności OSP. Więcej na ten temat można przeczytać w rozdziale 14. Bezpieczeństwo.

19.

Współpraca krajowa i międzynarodowa

W 2022 roku współpraca międzynarodowa naszego miasta z miastami partnerskimi miała szczególny wymiar. Z jednej strony Żory udzielały wsparcie dla ukraińskiego Tetyjowa z obliczu wojny w tym kraju, z drugiej zaś gościliśmy zagraniczne delegacje, w związku z obchodami 750. rocznicy założenia Miasta Żory.

Przypomnijmy, że Żory współpracują z następującymi miastami part-

nerskimi: Mezőkövesd z Węgier (od 1995 roku), Kamp-Lintfort z Niemiec (od 2004 roku), Pasvalys z Litwy (od 2005 roku), Montceau-les-Mines z Francji (od 2006 roku) oraz Tetyjów z Ukrainy (od 2015 roku). Współpraca ta podejmowana jest zarówno na poziomie samorządów, jak i szkół czy różnego rodzaju grup artystycznych i sportowych.

fol. UM Żory

Zoltán Vámos – Zastępca Burmistrza Mezőkövesd z Miasta Partnerskiego na Węgrzech

Już w pierwszych dniach wojny w Ukrainie władze Żor nawiązały kontakt z merem ukraińskiego miasta partnerskiego Tetyjowa – Bogdanem Balahurą, by bezpośrednio od niego dowiedzieć się, jak możemy pomóc. W odpowiedzi Prezydent Miasta Żory otrzymał pismo, z prośbą o przesłanie wskazanych w jego treści darów. We współpracy z OSP Żory, Miasto zorganizowało zbiórkę darów. Wśród nich znalazły się m.in. artykuły higieniczne, podstawowe środki medyczne, jedzenie i pieluchy dla niemowląt, żywność a nawet agregaty prądotwórcze. Łącznie strażacy z OSP Żory zapakowali na naczepę tira aż 30 palet, po brzegi wypełnionych niezbędnymi artykułami. Transport zorganizował i opłacił Urząd Miasta Żory.

Kolejny transport darów pojechał do Tetyjowa w lipcu. Było to możliwe dzięki wsparciu firmy Primo Profile Poland sp. z o.o., która za pośrednictwem Miasta Żory przekazała dla dotkniętej wojną Ukrainy aż 180 000,00 zł. Dzięki tym środkom udało się zakupić duże ilości żywności, potrzebnej przede wszystkim żołnierzom ukraińskim walczącym na froncie. Do Tetyjowa pojechał tir z 27 paletami, wypełnionymi m.in. makaronem, kaszą, ryżem, mąką, olejem, wodą, konserwami oraz daniami gotowymi. O ich sprawny załadunek zadbali pracownicy Auchan Żory, a za transport darów ponownie odpowiadał Urząd Miasta Żory.

Rok 2022 był wyjątkowy dla naszego miasta, ponieważ Żory świętowały 750. Urodziny. Główne uroczystości odbyły się w listopadzie i zaproszeni zostali na nie przedstawiciele wszystkich miast partnerskich. Do najważniejszych wydarzeń obchodów miejskiego jubileuszu należało umieszczenie Kapsuły Czasu

w ul. Klimka oraz Koncert Symfoniczny. Wzięli w nich udział m.in. przedstawiciele miast partnerskich Żor: Gintautas Gegužinskas – Burmistrz Pasvalys, Miasta Partnerskiego w Litwie wraz z oficjalną delegacją, Zoltán Vámos – Zastępca Burmistrza Mezökövesd – Miasta Partnerskiego na Węgrzech wraz z oficjalną delegacją, Dr. Christoph Müllmann – reprezentujący Burmistrza Miasta Kamp-Lintfort – Miasta Partnerskiego w Niemczech wraz z oficjalną delegacją, Nadiia Diachuk – Zastępca Mera Miasta Tetyjów – Miasta Partnerskiego w Ukrainie wraz z oficjalną delegacją oraz Jocelyne Buchalik – radna Rady Miasta Montceau-les-Mines – Miasta Partnerskiego we Francji wraz z oficjalną delegacją z tego miasta. Podczas wizyty podkreślano wsparcie dla ukraińskiej walki w obronie ojczyzny.

Od wielu lat Żory prowadzą także współpracę z innymi polskimi samorządami, by dzielić się dobrymi praktykami oraz wspólnie wypracowywać stanowiska w istotnych sprawach a także najlepsze rozwiązania dla dalszego rozwoju gmin. W okresie pandemii i zmieniających się przepisów prawa ta współpraca nabrała szczególnego znaczenia. Nasze miasto jest członkiem:

- Związku Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego,

**Subregion
Zachodni**

- Związku Miast Polskich,
- Śląskiego Związku Gmin i Powiatów,
- Stowarzyszenia Gmin Górniczych w Polsce,
- Stowarzyszenia Gmin Polska Sieć „Energie Cités”.

20.

Nagrody dla Żor

Żory to regionalny lider, który wyróżnia się innowacyjnością, realizacją licznych ambitnych przedsięwzięć i przestrzeniami o wyjątkowych walorach estetycznych i użytkowych. Potwierdzeniem tych słów są liczne nagrody przyznawane w kolejnych latach naszemu miastu. W 2022 roku do Żor trafiły kolejne ważne laury.

• **Symbol Skutecznego Zarządzania 2022**

Podczas uroczystej gali w katowickim Hotelu Monopol, Waldemar Socha – Prezydent Miasta Żory odebrał w imieniu Miasta prestiżową nagrodę Symbol Skutecznego Zarządzania 2022! Symbol to tytuł przyznawany przez redakcję „Monitora Biznesu”, niezależnego dodatku do „Rzeczpospolitej”, „Monitora Rynkowego”, niezależnego dodatku do „Dziennika Gazety Prawnej” oraz „Puls Biznesu”. Program Symbol powstał w 2011 roku. W ciągu jedenastu lat jego laureatami zostało ok. 500 instytucji. Odznaczeniem tym nagradzane są te firmy, instytucje i podmioty, które stanowią niedościgniony wzór dla swojej branży oraz stanowią oczywisty fundament, na którym opiera się gospodarka kraju.

O przyznaniu tytułu Symbol decyduje Kapituła nagrody, w której skład wchodzi: Henryk Warkocz – Wieloletni prezes zarządu TÜV Nord Polska, jednego z największych ośrodków certyfikacyjnych, dr hab. Katarzyna Bilińska, prof. UE Katowice – Kierownik Katedry Zarządzania Marketingowego i Turystyki

na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, dr Magdalena Wójcik-Jurkiewicz – wieloletni praktyk, trener i wykładowca akademicki, na co dzień związana z Uniwersytetem Ekonomicznym w Krakowie, dr Jan Rzymelka – wieloletni poseł, członek wielu instytucji ekologicznych w kraju i na świecie, Joanna Drzazga-Lisiecka – wydawca „Monitora Biznesu” i „Monitora Rynkowego”, współzałożycielka i właścicielka firmy PubliCity Media Group, pomysłodawcy i wykonawcy programu Symbol oraz Jakub Lisiecki -Przewodniczący Kapituły programu Symbol, redaktor naczelny „Monitora Biznesu” i „Monitora Rynkowego”, współzałożyciel PubliCity Media Group.

Decyzją Kapituły, w 2022 roku do grona laureatów prestiżowej nagrody Symbol dołączyła Gmina Miejska Żory, która otrzymała tytuł Symbol Skutecznego Zarządzania 2022! W imieniu Miasta nagrodę odebrał Waldemar Socha – Prezydent Miasta Żory. Organizatorzy docenili pozytywne zmiany, jakie w ostatnich dekadach zaszły w naszym mieście, dynamiczny rozwój Żor oraz podejmowanie pionierskich inicjatyw, takich jak wprowadzenie Bezpłatnej Komunikacji Miejskiej czy programu mieszkaniowego „Z przyszłością w Żorach”.

Warto dodać, że w swoich dziedzinach nagrodzone zostały także dwie żorskie firmy: Sport-Klinika Scanmed Sport Sp. z o.o oraz BEST-EKO Sp. z o.o.

• **Modernizacja Roku 2021**

Na Zamku Królewskim w Warszawie ogłoszono zwycięzców trwającego od 1996 roku konkursu na najlepsze inwestycje budowlane „Modernizacja Roku & Budowa XXI w.”. Miasto Żory, jako inwestor otrzymały nagrodę główną „Modernizacja Roku 2021” za rewitalizację dworca kolejowego i otaczającej go przestrzeni!

Miejska inwestycja została nominowana do nagrody w kategorii „opieka społeczna”, w której zdobyła główną nagrodę – tytuł „Modernizacja Roku 2021”! W imieniu Miasta Żory nagrody odebrali: Adam Grześkiewicz – Dyrektor Żorskiego Centrum Organizacji Pozarządowych, które zarządza budynkiem dworca oraz Adrian Lubszyk – Naczelnik Wydziału Promocji, Kultury i Sportu. Nagrodzeni zostali:

Inwestor: Gmina Miejska Żory,

Wykonawca: IZOBUD s.c. Adam Leśniak Bronisław Leśniak Żory,

Autor projektu: Pracownia Architektoniczna S-Design Rybnik.

• **Najlepsza Przestrzeń Publiczna Województwa Śląskiego 2021**

Poznaliśmy laureatów XXIII edycji konkursu na Najlepszą Przestrzeń

Publiczną Województwa Śląskiego. Wśród wyróżnionych projektów znalazła się rewitalizacja dworca kolejowego w Żorach i otaczającej go przestrzeni!

Nagrodę główną otrzymał projekt pn. „Rozbudowa budynku Państwowej Szkoły Muzycznej I i II stopnia w Jastrzębiu-Zdroju o salę koncertową wraz z zagospodarowaniem terenu”. Inwestorem realizacji była Państwowa Szkoła Muzyczna w Jastrzębiu-Zdroju, projektantem – SLAS Architekci – Aleksander Bednarski, Mariusz Komraus. Oprócz nagrody głównej przyznano równorzędne wyróżnienia Marszałka Województwa Śląskiego. Jedno z nich trafiło do Żor za projekt „Rewitalizacja dworca kolejowego w Żorach i otaczającej go przestrzeni”. Inwestorem tej realizacji było Miasto Żory, a projektant przygotowała firma Sdesign Krzysztof Swinka. Rewitalizacja dworca PKP w Żorach została zrealizowana w ramach projektu pn. „Kolej przedsiębiorczości – rewitalizacja obiektów i przestrzeni dworca PKP i dawnego Młyna Elektrycznego w Żorach – etap I dworzec PKP”, dofinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

21.

Nagrody przyznawane przez miasto

• Phoenix Sariensis

W 2022 już po raz 23. Prezydent Miasta Żory – Waldemar Socha wręczył statuetki Phoenix Sariensis. Gala wręczenia tych najważniejszych miejskich nagród odbyła się w żorskim kinie „Na Starówce”. Ich otrzymanie jest dowodem prestiżu i szacunku, jakim laureat cieszy się w naszym mieście.

Nagroda miejska Phoenix Sariensis jest przyznawana dorocznie instytucjom, organizacjom, stowarzyszeniom, firmom i osobom szczególnie zasłużonym dla miasta Żory lub wyróżniającym się w jego promocji w kraju bądź poza jego granicami, a także wspierającym działania z zakresu edukacji, oświaty, sportu, ekologii, kultury i sztuki, pomocy społecznej i ochrony zdrowia, wspierania osób z niepełnosprawnościami oraz organizowania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży. O przyznaniu nagrody decyduje Kapituła, której przewodniczy Prezydent Waldemar Socha. W tym roku Kapituła, po zapoznaniu się z nominacjami, zdecydowała o przyznaniu trzech statuetek Phoenix Sariensis 2022.

Pierwszym z laureatów został **Wojciech Maroszek**. To osoba szczególnie zasłużona w promocji Żor w kraju i poza jego granicami. Wieloletni radny, orędownik regionalnej kultury i języka śląskiego, a przede wszystkim człowiek sportu. Dzięki swojej pasji i ciężkiej pracy od lat należy do grona najlepszych na świecie sędziów siatkówki. Od 20 lat sędziuje mecze najwyższej klasy rozgrywkowej w Pol-

sce, w tym wiele finałów, a od 2016 jest także szefem polskich sędziów siatkarskich i członkiem Prezydium Zarządu Polskiego Związku Piłki Siatkowej. Od 2008 roku pełni natomiast funkcję Wiceprezesa Śląskiego Związku Piłki Siatkowej, od dwóch lat także wiceprzewodniczącego Żorskiej Rady Sportu. Miniony, 2021 rok był dla niego wyjątkowy – był sędzią podczas Igrzysk Olimpijskich w Tokio, gdzie prowadził między innymi mecz o brązowy medal mężczyzn a zaledwie miesiąc później był sędzią finału Mistrzostw Europy mężczyzn w siatkówce. Wydał także książkę pn. „Moje Tokio 2020”, która stała się okazją do licznych spotkań autorskich oraz wywiadów, a także do promocji Żor. O przyznanie nagrody dla Wojciecha Maroszka wnioskowali: Marek Utrata – Dyrektor MOSiR Żory oraz Lucjan Buchalik – Dyrektor Muzeum Miejskiego w Żorach.

Do grona znamienitych laureatów nagrody Phoenix Sariensis dołączyła także firma **Gebrueder Peitz Polska Sp. z o.o.** W jej imieniu statuetkę „Feniksa” odebrali dyrektorzy zarządu tej firmy Liliana Derkowska oraz Ludger Peitz. Firma Gebrueder Peitz Polska swoją działalność w Polsce od 1997 roku, a w 2001 r. przeniosła swoją siedzibę i produkcję do Żor. Główną specjalizacją laureata od początku istnienia jest obróbka skrawaniem, w tym wysoko specjalistyczna obróbka części i podzespołów dla przemysłu samochodowego. Firma ta jest dostawcą najwyższej

Laureaci nagród Phoenix Sariensis 2022

jakości podzespołów i części dla wiodących światowych marek, wśród których należy wymienić: VW, Audi, BMW, Porsche, Forda czy Opla. Firma Gebrueder Peitz Polska Sp. z o.o. znana jest także jako solidny pracodawca na lokalnym rynku pracy. Od 2005 r. na stałe zatrudnia ponad 200 pracowników z Żor i okolic. Firma pozytywnie wpływa również na swoje najbliższe otoczenie, inwestując w przebudowę infrastruktury techniczno-komunikacyjnej, instalując ekrany dźwiękoszczelne dla poprawy komfortu życia sąsiadujących z nią mieszkańców, czy projektując optymalny układ drogowy dla terenów

przemysłowych przy których działa. Sukces komercyjny przedsiębiorstwa od lat przekłada się również na podejmowane przez nie działania społeczne, takie jak wsparcie Hospicjum im. Jana Pawła II w Żorach, hospicjum dla dzieci „Świetlikowo” w Tychach i wiele innych działań o charakterze charytatywnym. O przyznanie nagrody dla firmy Gebrueder Peitz Polska Sp. z o.o. wnioskował Waldemar Socha – Prezydent Miasta Żory.

Trzecim z laureatów nagrody Phoenix Sariensis 2022 został **Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Żorach**, w imieniu którego statuetkę odebrał

Laureaci Nagród Kulturalnych Prezydenta Miasta za 2022 rok

dyrektor Marek Utrata. W minionym roku laureat świętował 30-lecie swojej działalności na rzecz mieszkańców Żor. Niezmiennie od już ponad trzech dekad misją tej jednostki jest rozbudzanie wśród żorzan pasji do sportu i rekreacji. Tę misję realizuje przede wszystkim przez organizację licznych imprez sportowych i rekreacyjnych, a także zajęć dla dzieci i młodzieży, jak również poprzez zarządzanie miejskimi obiektami sportowymi oraz współpracę z klubami, organizacjami, stowarzyszeniami, szkołami i innymi instytucjami na rzecz rozwoju sportu na terenie naszego miasta. Z zarządzanych przez MOSiR obiektów sportowych korzysta rocznie ponad 60 tysięcy osób – sportowców, uczniów oraz klientów indywidualnych. Do tego należy doliczyć ogromną rzeszę miłośników sportu, korzystających z zewnętrznej ogólnodostępnej infrastruktury sportowej, głównie Parku Cegielnia. Pracownicy tej instytucji co roku organizują

też około 100 wydarzeń sportowo-rekreacyjnych, a do najważniejszych z nich należą: Żorski Bieg Uliczny, Bieg Ogniowy, Żorski Cross Triathlon, Żorski Bieg Biało-Czerwony, Biathlon dla Każdego, Festiwal Gimnastyki i Akrobatyki Sportowej czy Wigilijny Turniej Dzieci i Młodzieży w Tenisie Stołowym. Wniosek o przyznanie nagrody dla MOSiR Żory złożył Piotr Koszytła – Przewodniczący Rady Miasta Żory.

• Nagroda Kulturalna Prezydenta Miast Żory

Począwszy od 2015 roku, corocznie w naszym mieście przyznawana jest Nagroda Kulturalne Prezydenta Miasta Żory. Można ją otrzymać tylko jeden raz, za całokształt osiągnięć w tej dziedzinie. Piękne, ręcznie wykonane statuetki, których motywem przewodnim jest lira, wręczane są w czterech kategoriach: Twórczość artystyczna, Upowszechnianie kultury, Ochrona kultury oraz Młodzi twórcy. W 2022 roku wnioski oceniała powo-

łana przez Prezydenta Miasta Komisja w składzie: Jolanta Hrycak – Przewodnicząca Komisji Kultury, Sportu i Młodzieży Rady Miasta Żory, Przemysław Smyczek - Naczelnik Wydziału Kultury i Promocji Urzędu Miasta w Bielsku-Białej, Stanisław Ratajczyk – Dyrektor Miejskiego Ośrodka Kultury w Żorach oraz Adrian Lubszczyk – Naczelnik Wydziału Promocji, Kultury i Sportu Urzędu Miasta Żory.

Do nagrody w kategorii **Twórczość Artystyczna** nominowani byli: Anna Bodzek-Sikora, duet Gabriela Becla i Zbigniew Tomecki oraz śp. Piotr Chmiel. Nagrodę Kulturalną Prezydenta Miasta Żory otrzymał **duet Gabriela Becla i Zbigniew Tomecki**. Laureaci AD 2022 specjalizują się w projektowaniu i tworzeniu ilustracji, grafik i okładek do książek, czasopism oraz komiksów. Tworzą też projekty graficzne płyt czy billboardów oraz pracują jako copywriterzy. Debiutowali w 1998 roku komiksem „Droga – Nowele” oraz opowiadaniem pt. „Zło” w magazynie komiksowym Arche. Od tej pory tworzą komiksy o różnej tematyce – od historycznych do fantastyki i horrorów. Ten niezwykły duet stworzył również mnóstwo okładek i ilustracji dla dużych wydawnictw, m.in. do książek: Alfreda Szklarskiego, Arturo Perez-Reverte, Carol Berg, Johna Ringo czy Jacka Getnera. Ich projekty zdobią też okładki francuskiej oficyny L'infiniti. Od 2016 roku współpracują z Centrum Edukacji Regionalnej w Żorach oraz Żorskim Stowarzyszeniem Edukacyjno-Kulturalnym. O nagrodę dla artystów wnioskowało Żorskie Stowarzyszenie Edukacyjno-Kulturalne.

W kategorii **Upowszechniania Kultury** nominowani byli: Maria Kożuch, Stowarzyszenie Na Rzecz Kultury „Kantata” oraz Agnieszka Szewczyk.

Laureatką nagrody została Maria Kożuch – postać powszechnie znana w żorskim środowisku kulturalnym, która od ponad 30 lat wspiera młode talenty, edukuje i rozwija ich pasję, a liczbę jej wychowanków można podawać w tysiącach. To z jej inicjatywy w 1984 roku powstał w naszym mieście Dziecięcy Zespół Taneczny Wesołe Nutki, który od 1990 roku ściśle współpracuje z Miejskim Ośrodkiem Kultury w Żorach. Od 19 lat tegoroczna laureatka działa natomiast społecznie w ramach Towarzystwa Wspierania Twórczości Dzieci i Młodzieży Ballo. Jest organizatorką kulturalnej współpracy międzynarodowej dzieci i młodzieży oraz licznych wydarzeń kulturalnych, takich jak m.in. Jesienne Spotkania Artystyczne czy koncert Grudniowe Marzenia. Za swoją działalność otrzymała już wiele wyróżnień i nagród, w tym m.in. brązowy medal „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”. O nagrodę dla Marii Kożuch wnioskowało Miejskie Ośrodek Kultury w Żorach.

Kolejną kategorią była **Ochrona Kultury**. Wśród nominowanych do nagrody znaleźli się: Danuta Pyrek oraz Urszula Niechoj. Triumfowała **Urszula Niechoj**, która już od 20 lat współpracuje z żorskim Centrum Edukacji Regionalnej, angażując się w pielęgnowanie śląskiej tradycji i kultury oraz propagując zwyczaje Górnego Śląska wśród przedszkolaków i uczniów. Realizuje także liczne projekty w ramach Żorskiego Stowarzyszenia Edukacyjno-Kulturalnego. Jest współorganizatorką konkursów i przeglądów dla dzieci, młodzieży i dorosłych, a także pomysłodawczynią i prowadzącą biesiady śląskie dla mieszkańców Żor. Zaangażowana jest również w organizację Śląskich Konferencji Naukowych, a jej działania były wielokrotnie nagradzane.

Niestety Laureatka nie mogła być obecna na gali, a nagrodę w jej imieniu odebrał Stanisław Ratajczyk, Dyrektor Miejskiego Ośrodka Kultury w Żorach, który wnioskuje o nagrodę dla Urszuli Niechoj.

W kategorii **Młodzi Twórcy** nominowani do nagrody byli: Wiktoria Kuczyńska oraz Bartłomiej Świtacz. Laureatem został **Bartłomiej Świtacz**, który pomimo bardzo młodego wieku może już poszczycić się wieloma osiągnięciami w skali ogólnopolskiej, a także występami za granicami naszego kraju. Ten młody, wszechstronnie utalentowany artysta bierze czynny udział w licznych projektach kulturalnych jako pianista, wokalista, a także aktor. Zdobywał nagrody i wyróżnienia podczas wielu konkursów pianistycznych w Polsce i za granicą. Jest także laureatem 2 nagrody na Ogólnopolskim Festiwalu Piosenki Artystycznej OFPA. O nagrodę dla młodego artysty wnioskuje Zespół Państwowych Szkół Muzycznych w Żorach.

• Nagrody za wysokie wyniki we współzawodnictwie sportowym

Podczas uroczystej gali w kinie „Na Starówce” najlepsi żorscy sportowcy oraz wspierający ich trenerzy i działacze otrzymali nagrody Prezydenta Miasta Żory za wysokie wyniki we współzawodnictwie sportowym. Nagroda ta jest jednorazowym świadectwem dla zawodnika osiągnącego wysokie wyniki w sportowej rywalizacji oraz trenera lub działacza sportowego, który się do tego przyczynił. Nagroda może być przyznawana za osiągnięcia indywidualne lub zespołowe, w tym:

- 1) udział w igrzyskach olimpijskich, mistrzostwach świata lub Europy,
- 2) udział w igrzyskach paraolimpijskich lub igrzyskach olimpijskich głuchych, mistrzostwach świata,

Europy lub Polski niepełnosprawnych, akademickich mistrzostwach świata, akademickich mistrzostwach Europy, uniwersjadzie letniej lub zimowej,

- 3) zajęcie od I – VIII miejsca w mistrzostwach kraju,
- 4) zajęcie od I – III miejsca w mistrzostwach na poziomie województwa,
- 5) osiągnięcie wysokiego wyniku sportowego o niewymiernym charakterze,
- 6) ustanowienie rekordu kraju, Europy lub świata.

W 2022 nagrody sportowe otrzymała rekordowa liczba, bo aż 136 sportowców, trenerów i działaczy sportowych. Wśród nagrodzonych znalazły się piłkarki ręczne MTS-u Żory: **Maja Gliwińska, Monika Gruca, Olesia Donets, Iga Barska, Gabriela Biermacka, Karolina Jaworska, Karolina Kanicka, Wiktoria Kosmowska, Aleksandra Maziarek, Zuzanna Mikosz, Karolina Okręglak, Agnieszka Olędzka, Klaudia Pieleś, Laura Skrzypek, Aleksandra Sójka, Magda Stępień, Patrycja Wiśniewska, Emilia Więckowska, Marta Wołczyk, Hanna Tomala, Julia Syktus, Emilia Starościak, Maria Rozmarynowska, Hanna Purzyńska, Zuzanna Okoń, Martyna Nogajaska, Milena Kądziela, Maja Dyjak, Kinga Brzegowy, Martyna Brych, Marta Siejok, Ewelina Nowak, Natalia Lipko, Emilia Leśnik, Amelia Kwiaton, Sandra Barańska** oraz **Karolina Dawid**. Nagrodzeni zostali także trenerzy tego klubu: **Bartłomiej Duda, Mariusz Śniegoń, Karina Zapala-Onak oraz Agnieszka Gawron**.

Nagrody sportowe z rąk Waldemara Sochy – Prezydenta Miasta Żory odebrali zawodnicy i zawodniczki BUKS Gepardów Żory: **Gabriel Wilichnowski, Kacper Wawoczny, Maksymi-**

fot. Dariusz Maciejewski

KOS Koniczynka – laureaci Nagród za wysokie wyniki we w współzawodnictwie sportowym

**lian Herc, Aleksander Jończyk, Ka-
 jetan Kruczek, Konrad Wiśniewski,
 Maksymilian Urbanek, Szymon
 Królik, Natalia Ciarcińska, Jagoda
 Cimała, Michał Gumulak, Adrian
 Mańdok, Grzegorz Motas, Tymote-
 usz Orszulik, Paweł Stoszko, Kry-
 stian Synowiec, Natalia Shmatko,**
 a także trenerzy i działacze tego klu-
 bu: **Barbara Kozłowska, Mariusz
 Szczygieł, Mateusz Mleczko, Marcin
 Padoł i Arkadiusz Żurkowski.**

Wśród laureatów nie zabrakło repre-
 zentantów siatkówki. Nagrodzeni
 zostali: reprezentująca BOSTIK Biel-
 sko-Biała – **Dominika Pierzchała**, za-
 wodnik AZSu Częstochowa: **Bartosz
 Chromik**, zawodnicy Akademii Tal-
 entów Jastrzębskiego Węgla: **Alek-
 sander Piksa, Jakub Kufel, Gabriel
 Barbosa De Pinho, Jonasz Rudnic-
 ki, Maksymilian Mazur, Karol Rysz-
 kiel, Wiktor Wychrystenko, Paweł
 Faba, Adrian Paszek, Mikołaj Żyrek**
 oraz **Karol Cieślik**, a także trener tego
 klubu **Dawid Hołda**.

W naszym mieście mamy także
 uzdolnionych koszykarzy i koszykar-
 ki. Nagrody otrzymały reprezentant-
 ki RMKS-u Rybnik: **Marta Makuła**

i **Oliwia Malcherczyk** oraz zawodni-
 cy GTK Gliwice: **Paweł Maciejewski,
 Filip Maciejewski i Maciej Skrok-
 Wolski** i trener tego klubu **Ludwik
 Maciejewski**.

Szczególny aplauz widowni wzbu-
 dziło nagrodzenie wspaniałych za-
 wodników Olimpiad Specjalnych,
 reprezentujących klub KOS „Koni-
 czynka” Żory. Nagrody z rąk Prezy-
 denta Waldemara Sochy otrzymali:
**Kinga Siemieniec, Jerzy Wlazło, Ja-
 kub Kaźmierczak, Maja Wyleżuch,
 Stanisław Gawlik** oraz **Jarosław
 Czułowski**.

Wśród wyróżnionych znaleźli się też
 szachiści klubu Roszada Żory: **Woj-
 ciech Janik, Dominik Krzystek,
 Wojciech Mański, Anna Grudziądź,
 Hanna Mikula, Igor Omelanowicz,
 Bartosz Gałeczka, Kacper Fojcik**
 oraz **Franciszek Oliwkiewicz**.

Nagrody trafiły także do pływaków.
 Otrzymali je: **Nadia Lala** (UKS Unia
 Oświęcim), **Weronika Fira i Jakub
 Śliwka** oraz trener **Tomasz Śliwka**
 („Sikret” Gliwice), trener **Sebastian
 Hudziec** (Olympic.gym Żory) oraz re-
 prezentanci UKS „Salmo” Żory: **Zofia**

Zdziebło, Matylda Kubiak, Urszula Śliwka, Kinga Kozłowska, Igor Pergół, Hanna Grzymała i Olivier Kosmala oraz ich trener i zarazem prezes klubu Krzysztof Kretek.

W Żorach mamy także zdolnych reprezentantów sportów walki. Nagrody otrzymali karatecy Klubu Sztuk Walki Shogun Żory: **Dominik Chańczyk, Kacper Żesławski, Jakub Lis, Kamil Szewieczek, Natalia Szewieczek i Hanna Sobczyk**, a także trener oraz prezes klubu – **Dariusz Kudyk**. Wśród laureatów mamy też judoków, a są to: reprezentujące KS Kejza Team Rybnik: **Hanna Kwaśniewska i Otylia Kwaśniewska** oraz zawodnik KS Polonii Rybnik **Jakub Truchel**.

Żorzanie odnoszą sukcesy w wielu dyscyplinach sportowych. Nagrody z rąk Prezydenta Miasta Żory otrzymali: zawodniczka „Żorskiej Liga

Petanque” **Barbara Świeczka**, reprezentująca Studio Tańca i Ruchu „SZOK” Jastrzębie-Zdrój **Martyna Bogdanowicz** oraz mistrz w wyciskaniu sztangi leżąc **Sebastian Niedziela**.

Od lat wiele radości dostarczają nam również lekkoatleci. Nagrody otrzymali zawodnicy UKS „Czwórka Żory”: **Michał Szymiczek, Cyprian Brilla, Marianna Kotulska, Magda Czajkowska, Patrycja Stępka, Michał Wróbel, Damian Kania** oraz **Szymon Drabik**, a także trenerka tego klubu **Iwona Krupa**. Nagrodzona została też **Zofia Zichlarz** reprezentująca UKS Diament Godów.

Nagrodzeni zostali także mistrzowie sportów wytrzymałościowych: triathlonistka **Sabina Bartecka** oraz biegacz i triathlonista Klubu HRmax Żory **Grzegorz Pysz**.

fot. Dariusz Maciejewski

Laureaci Nagród za wysokie wyniki we współzawodnictwie sportowym za 2022 rok.

22.

Aktualne informacje o mieście

Zawsze sprawdzone oraz aktualne informacje o tym, co dzieje się w Żorach można uzyskać czytając:

– **Miejski Biuletyn Informacyjny „Kurier Żorski”**, dostarczany bezpośrednio do gospodarstw domowych mieszkańców Żor (nakład w 2022 roku to 22 400 egz. każdego numeru gazety). W 2022 roku wydano 8 numerów biuletynu.

– oficjalną stronę internetową miasta: **www.zory.pl**,

– oficjalny profil miasta na portalu Facebook: **www.facebook.com/miasto.zory/**,

– stronę poświęconą miejskim inwestycjom: **www.zorskieinwestycje.pl**,

– oficjalny profil miasta na portalu Instagram: **<https://www.instagram.com/miastozory/>**

fot. Dariusz Maciejewski

Mieszkańcy Żor podczas Koncertu Symfonicznego z okazji 750. rocznicy urodzin

23.

Załączniki

Niniejszy raport uzupełniają:

- Informacja na temat realizacji uchwał podjętych przez Radę Miasta Żory w 2022 roku oraz realizacji uchwał związanych z wieloletnimi programami dla miasta – dostępna w wersji elektronicznej na stronie www.zory.pl,
- Informator miejski – <https://www.zory.pl/dla-mieszkancow/informator>,
- Informator dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami – <https://www.zory.pl/dla-mieszkancow/seniorzy-i-osoby-niepelnosprawne>.

PREZYDENT MIASTA

Waldemar Socha

fot. Dariusz Maciejewski

Koncert Symfoniczny uświetnił swoim występem Stanisław Sojka

ŻORY

Opracowanie:

Wydział Promocji, Kultury i Sportu

Urząd Miasta Żory